

Telefon: +48 22 543 16 00
Telefax: +48 22 543 16 01
E-mail: office@bdo.pl
Internet: www.bdo.pl

BDO Sp. z o.o.
ul. Postępu 12
02-676 Warszawa
Polska

COMARCH S.A.
Aleja Jana Pawła II 39a
31-864 Kraków

Sprawozdanie z badania
rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego
za rok obrotowy
od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku

BDO Sp. z o.o., Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy, XIII Wydział Gospodarczy, KRS: 0000293339, , Kapitał zakładowy: 1 000.000 PLN, NIP: 108-000-42-12. Biura regionalne BDO: Katowice 40-007, ul. Uniwersytecka 13., tel.: +48 32 661 06 00, katowice@bdo.pl; Kraków 31-548, al. Pokoju 1, tel.: +48 12 378 69 00, krakow@bdo.pl; Poznań 60-650, ul. Piątkowska 165, Tel.: +48 61 622 57 00, poznan@bdo.pl; Wrocław 53-332, ul. Powstańców Śląskich 7a, Tel.: +48 71 734 28 00, wroclaw@bdo.pl

BDO Sp. z o.o. jest członkiem BDO International Limited, brytyjskiej spółki i częścią międzynarodowej sieci BDO, złożonej z niezależnych spółek członkowskich.

SPRAWOZDANIE NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA Z BADANIA ROCZNEGO JEDNOSTKOWEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO dla Walnego Zgromadzenia oraz Rady Nadzorczej COMARCH S.A.

Przeprowadziliśmy badanie załączonego rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego COMARCH S.A. („Spółka”) z siedzibą w Krakowie, al. Jana Pawła II 39a, na które składa się: bilans sporządzony na dzień 31 grudnia 2017 roku, rachunek zysków i strat, zestawienie zmian w kapitale własnym i rachunek przepływów pieniężnych za rok obrotowy od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2017 roku oraz informacja dodatkowa obejmująca wprowadzenie oraz dodatkowe informacje i objaśnienia („sprawozdanie finansowe”).

Odpowiedzialność Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki za sprawozdanie finansowe

Zarząd Spółki jest odpowiedzialny za sporządzenie, na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych, sprawozdania finansowego i za jego rzetelną prezentację zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz. U. z 2018 roku, poz. 395 z późniejszymi zmianami), zwaną dalej „ustawą o rachunkowości”, wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi oraz innymi obowiązującymi przepisami prawa a także Statutem Spółki. Zarząd Spółki jest również odpowiedzialny za kontrolę wewnętrzną, którą uznaje za niezbędną dla sporządzenia sprawozdania finansowego niezawierającego istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem.

Zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości Zarząd Spółki oraz członkowie Rady Nadzorczej Spółki są zobowiązani do zapewnienia, aby sprawozdanie finansowe spełniało wymagania przewidziane w ustawie o rachunkowości.

Odpowiedzialność biegłego rewidenta

Naszym zadaniem było wyrażenie opinii o tym, czy sprawozdanie finansowe przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego jednostki zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami ustawy o rachunkowości, wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi i przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości.

Badanie sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy stosownie do postanowień:

- 1) ustawy z dnia 11 maja 2017 roku o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2017 roku poz. 1089) („ustawa o biegłych rewidentach”),
- 2) Krajowych Standardów Rewizji Finansowej w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania przyjętych uchwałą nr 2783/52/2015 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 10 lutego 2015 r. z późniejszymi zmianami, w związku z uchwałą nr 2041/37a/2018 z dnia 5 marca 2018 r. w sprawie krajowych standardów wykonywania zawodu,
- 3) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, uchylającym decyzję Komisji 2005/909/WE (Dz. Urz. UE L 158 z 27.05.2014, str. 77 oraz Dz. Urz. UE L 170 z 11.06.2014, str. 66) („Rozporządzenie 537/2014”).

Regulacje te wymagają przestrzegania wymogów etycznych oraz zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, aby uzyskać wystarczającą pewność, że sprawozdanie finansowe nie zawiera istotnego zniekształcenia.

Celem badania jest uzyskanie wystarczającej pewności co do tego czy sprawozdanie finansowe jako całość zostało sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych oraz nie zawiera istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem, oraz wydanie sprawozdania niezależnego biegłego rewidenta zawierającego naszą opinię. Wystarczająca pewność jest wysokim poziomem pewności, ale nie gwarantuje, że badanie przeprowadzone zgodnie z powyżej wskazanymi standardami zawsze wykryje istniejące istotne zniekształcenie. Zniekształcenia mogą powstawać na skutek oszustwa lub błędu i są uważane za istotne, jeżeli można racjonalnie oczekiwać, że pojedynczo lub łącznie mogłyby wpłynąć na decyzje gospodarcze użytkowników podjęte na podstawie tego sprawozdania finansowego. Ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia, powstałego na skutek oszustwa jest wyższe niż ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia powstałego na skutek błędu, ponieważ może obejmować zmywy, fałszerstwo, celowe pominięcia, wprowadzanie w błąd lub obejście kontroli wewnętrznej i może dotyczyć każdego obszaru prawa i regulacji, nie tylko tego bezpośrednio wpływającego na sprawozdanie finansowe.

Badanie polegało na przeprowadzeniu procedur służących uzyskaniu dowodów badania kwot i ujawnień w sprawozdaniu finansowym. Dobór procedur badania zależy od osądu biegłego rewidenta, w tym od oceny ryzyka istotnego zniekształcenia sprawozdania finansowego spowodowanego oszustwem lub błędem. Dokonując oceny tego ryzyka biegły rewident bierze pod uwagę działanie kontroli wewnętrznej, w zakresie dotyczącym sporządzania i rzetelnej prezentacji przez jednostkę sprawozdania finansowego, w celu zaprojektowania odpowiednich w danych okolicznościach procedur badania, nie zaś wyrażenia opinii na temat skuteczności kontroli wewnętrznej jednostki. Badanie obejmuje także ocenę odpowiedniości przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, racjonalności ustalonych przez Zarząd Spółki wartości szacunkowych, jak również ocenę ogólnej prezentacji sprawozdania finansowego.

Zakres badania nie obejmuje zapewnienia co do przyszłej rentowności badanej Spółki ani efektywności lub skuteczności prowadzenia spraw Spółki przez Zarząd obecnie lub w przyszłości.

Wyrażamy przekonanie, że uzyskane przez nas dowody badania stanowią wystarczającą i odpowiednią podstawę do wyrażenia przez nas opinii z badania. Opinia jest spójna z dodatkowym sprawozdaniem dla Komitetu Audytu wydanym z dniem niniejszego sprawozdania z badania.

Niezależność

W trakcie przeprowadzania badania kluczowy biegły rewident i firma audytorska pozostawali niezależni od jednostki zgodnie z przepisami ustawy o biegłych rewidentach, Rozporządzenia 537/2014 oraz zasadami etyki zawodowej przyjętymi uchwałami Krajowej Rady Biegłych Rewidentów.

Zgodnie z naszą najlepszą wiedzą i przekonaniem oświadczamy, że nie świadczyliśmy usług niebędących badaniem, które są zabronione przepisami art. 136 ustawy o biegłych rewidentach oraz art. 5 ust. 1 Rozporządzenia 537/2014.

Wybór firmy audytorskiej

Zostaliśmy wybrani do badania sprawozdania finansowego jednostki uchwałą Rady Nadzorczej Spółki nr 11/05/2017 z dnia 29 maja 2017 roku. Sprawozdanie finansowe Spółki badamy po raz pierwszy od roku obrotowego zakończonego dnia 31 grudnia 2017 roku.

Najbardziej znaczące rodzaje ryzyka

W trakcie przeprowadzonego badania zidentyfikowaliśmy poniżej opisane najbardziej znaczące rodzaje ryzyka istotnego zniekształcenia, w tym spowodowanego oszustwem oraz opracowaliśmy stosowne procedury badania dotyczące tych rodzajów ryzyk. W przypadkach, w których uznaliśmy za stosowne dla zrozumienia zidentyfikowanego ryzyka oraz wykonanych przez biegłego rewidenta procedur badania, zamieściliśmy również najważniejsze spostrzeżenia związane z tymi rodzajami ryzyka.

- 1 Ryzyko zniekształcenia wyniku finansowego w związku z ujmowaniem przychodów odpowiednio do stopnia zawansowania kontraktów długoterminowych niezakończonych na dzień bilansowy

Przychody ze sprzedaży za rok zakończony 31 grudnia 2017 wyniosły 755.517 tys. złotych.

Istotną częścią zrealizowanych przez Spółkę przychodów stanowiły przychody z realizacji kontraktów wdrożeniowych IT, które ujmowane są przez Spółkę zgodnie z Art. 34a ust. 1 i ust. 2 pkt 2 ustawy o rachunkowości. Do rozliczania kontraktów wdrożeniowych Spółka przyjmuje metodę procentowego zaangażowania kosztów oraz przychodów.

Kwestia została uznana za kluczowy obszar ryzyka z uwagi na istotność przychodów z tytułu sprzedaży usług wdrożeniowych oraz złożony charakter procesu wyceny, w tym bilansowej bazujący na istotnych szacunkach Zarządu w zakresie:

- ustalenia budżetowanego kosztu wykonania, oraz jego aktualizacji trakcie wykonywania usługi, oraz
- prawidłowego przypisania kosztów do odpowiedniego projektu, odpowiedniego okresu, oraz co może mieć istotny wpływ na wartość rozpoznanego przychodu w okresie.

Szczegóły stosowanej przez Spółkę polityki rachunkowości w zakresie rozpoznania przychodów zostały ujawnione w nocie 7.1 Wprowadzenia do sprawozdania finansowego SA-R.

W ramach badania jednostkowego sprawozdania finansowego Comarch S.A. dokonaliśmy przeglądu przyjętej polityki rachunkowości w zakresie rozpoznawania i ujmowania przychodów ze sprzedaży pod kątem zgodności z regulacjami ustawy o rachunkowości.

W szczególności wykonywaliśmy procedury mające na celu zrozumienie i ocenę kontroli wewnętrznych, które Spółka wdrożyła w odniesieniu do wyceny kontraktów długoterminowych.

W trakcie badania przeprowadziliśmy również poniżej wymienione procedury odnoszące się do zidentyfikowanego ryzyka:

- dokonaliśmy oceny, w jaki sposób budżety wykorzystane do kalkulacji przychodów są analizowane i aktualizowane, a także ostatecznie akceptowane;
- uzgodniliśmy dane rzeczywiste z ksiąg do ostatniego dnia badanego okresu z zaktualizowanymi danymi w budżetach na dzień wyceny;
- przeanalizowaliśmy spójność konstrukcji budżetów poprzez wzajemne porównania oraz uzgodnienia do rzeczywistych kontraktów na podwykonawstwo;
- wykonaliśmy analizę matematycznej poprawności kalkulacji wszystkich kontraktów długoterminowych pod kątem ich wzajemnej spójności oraz oceny wystąpienia ryzyka utworzenia rezerwy na stratę na kontrakcie;
- w przypadku kontraktów realizowanych w okresie dłuższym niż rok porównanie budżetu przychodów i kosztów w tych okresach oraz ocena dla wybranej próby zgodności zmian w kwocie budżetu z dokumentacją źródłową, oraz wyjaśnienie zmian w wartości zakładanej marży na kontrakcie;
- dla kontraktów o wysokim stopniu zaangażowania kosztowego pozyskanie informacji na temat stopnia zaawansowania prac;
- dla wybranej próby kontraktów (w tym największych kontraktów) wykonanie

RYZYO ISTOTNEGO ZNIEKSZTAŁCENIA	PROCEDURY WYKONANE W ODPOWIEDZI NA ZIDENTYFIKOWANE RYZYO
	szczegółowych procedur mających na celu porównanie danych pochodzących z arkusza z danymi pochodzącymi z umów z Klientem;
RYZYO ISTOTNEGO ZNIEKSZTAŁCENIA	PROCEDURY WYKONANE W ODPOWIEDZI NA ZIDENTYFIKOWANE RYZYO
2 Ryzyko utraty wartości inwestycji w jednostkach zależnych	
Spółka posiada udziały lub akcje w jednostkach powiązanych. Ich wartość wykazana w sprawozdaniu finansowym wynosi 353.119 tys. złotych (na którą składają się: udziały lub akcje w spółkach zależnych 233.622 tys. złotych, certyfikaty inwestycyjne w Comarch Corporate FIZ: 119.347 tys. złotych oraz udziały lub akcje w spółkach stowarzyszonych 150 tys. złotych) co stanowi 28,3% sumy bilansowej. Zagadnienie zostało zidentyfikowane jako ryzyko istotnego zniekształcenia ze względu na istotną wartość udziałów oraz potencjalny istotny wpływ na wynik finansowy Spółki w przypadku wystąpienia przesłanek utraty wartości, o których mowa w art. 28 ust. 7 ustawy o rachunkowości. Stosowana polityka rachunkowości w zakresie wyceny udziałów w jednostkach zależnych została ujawniona przez Spółkę we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego. Dodatkowe informacje zamieszczono w nocy 3b, 3c oraz dalszych raportu rocznego SA-R	W ramach procedur badania w szczególności: – przeanalizowaliśmy stosowaną przez Spółkę politykę rachunkowości dotyczącą wyceny udziałów; – przeprowadziliśmy analizę sprawozdań jednostek zależnych, w tym w szczególności ich wyników finansowych, wartości oraz struktury kapitałów, zadłużenia oraz płynności pod kątem wystąpienia przesłanek utraty wartości; – oceniliśmy wpływ zdarzeń po dniu bilansowym na ewentualną utratę wartości; – uzyskaliśmy wyjaśnienia zarządu w zakresie czynników powodujących wystąpienie przesłanek utraty wartości, w tym ujemnych wyników finansowych, a także planów i perspektyw dotyczących działalności poszczególnych spółek; – dokonaliśmy oceny poprawności i kompletności wymaganych ujawnień w sprawozdaniu finansowym.
RYZYO ISTOTNEGO ZNIEKSZTAŁCENIA	PROCEDURY WYKONANE W ODPOWIEDZI NA ZIDENTYFIKOWANE RYZYO
3 Ryzyko związane z produkcją w toku	
Produkcję w toku stanowią skapitalizowane koszty związane z tworzeniem nowych lub ulepszaniem już istniejącego oprogramowania. Wartość produkcji w toku według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku wynosi 58.138 tys. złotych i stanowi 4,7% sumy bilansowej. Zgodnie z polityką rachunkowości skapitalizowane koszty powinny zostać ujęte jako składnik całkowitych dochodów w okresie nie dłuższym niż 36 miesięcy od daty ich poniesienia w postaci bądź kosztu sprzedaży bądź odpisu aktualizującego. Traktujemy w związku z powyższym oraz z przyjętymi przez Zarząd Spółki założeniami co do	W ramach procedur badania jednostkowego sprawozdania finansowego Spółki: 1. zweryfikowaliśmy zapisy polityki rachunkowości w zakresie ujmowania oraz rozliczania produkcji w toku; 2. pozyskaliśmy listę pozycji traktowanych jako produkcja w toku, z podaniem okresów ponoszenia kapitalizowanych kosztów; 3. oceniliśmy prawidłowość stosowania przyjętych zasad rachunkowości w zakresie:

RYZYSKO ISTOTNEGO ZNIEKSZTAŁCENIA	PROCEDURY WYKONANE W ODPOWIEDZI NA ZIDENTYFIKOWANE RYZYSKO
możliwości przyszłego wykorzystania efektów produkcji w toku jako kluczowy obszar badania. W obszarze tym identyfikujemy ryzyko związane z nie ujęciem skapitalizowanych kosztów wymaganych polityką rachunkowości w wymaganym okresie oraz kapitalizacją kosztów związanych z oprogramowaniem, które mogą nie generować korzyści ekonomicznych. Stosowana polityka rachunkowości w zakresie kapitalizacji kosztów produkcji w toku została ujawniona przez Spółkę we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego. Dodatkowe informacje zamieszczono w nocy 5a raportu rocznego SA-R.	• ujmowania skapitalizowanych kosztów w innych całkowitych dochodach w związku z uzyskiwaniem przychodów ze sprzedaży oprogramowania; • ujmowania w innych całkowitych dochodach skapitalizowanych kosztów w przypadku gdy oprogramowanie jest w fazie tworzenia; 4. uzyskaliśmy wyjaśnienia zarządu w zakresie czynników powodujących opóźnienia w rozliczeniu poszczególnych pozycji, a także planów i perspektyw dotyczących rozliczenia tych pozycji w przyszłości; 5. Niezależnie od czynności wymienionych powyżej, w przypadku braku sprzedaży lub nieznacnej sprzedaży, licencji związanych z oprogramowaniem w toku, ocena dla istotnych pozycji produkcji w toku zdolności do generowania korzyści ekonomicznych.

Opinia

Naszym zdaniem, załączone roczne sprawozdanie finansowe:

- a) przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej Spółki na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz jej wyniku finansowego za rok obrotowy od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2017 roku, zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami ustawy o rachunkowości i przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości,
- b) zostało sporządzone na podstawie prawidłowo, zgodnie z przepisami rozdziału 2 ustawy o rachunkowości, prowadzonych ksiąg rachunkowych,
- c) jest zgodne co do formy i treści z wymogami Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim („Rozporządzenie” - Dz.U. z 2014 roku, poz. 133 z późniejszymi zmianami) oraz innymi obowiązującymi Spółkę przepisami prawa i postanowieniami statutu Spółki.

Sprawozdanie na temat innych wymogów prawa i regulacji

Opinia na temat sprawozdania z działalności

Nasza opinia o sprawozdaniu finansowym nie obejmuje sprawozdania z działalności.

Zarząd Spółki oraz członkowie Rady Nadzorczej są odpowiedzialni za sporządzenie sprawozdania z działalności zgodnie z przepisami prawa. Naszym obowiązkiem zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach było wydanie opinii, czy sprawozdanie z działalności zostało sporządzone zgodnie z przepisami prawa oraz, że jest ono zgodne z informacjami zawartymi w rocznym sprawozdaniu finansowym.

Naszym obowiązkiem było także złożenie oświadczenia, czy w świetle naszej wiedzy o jednostce i jej otoczeniu uzyskanej podczas badania sprawozdania finansowego stwierdziliśmy w sprawozdaniu z działalności istotne zniekształcenia oraz wskazanie, na czym polega każde takie istotne zniekształcenie.

Naszym zdaniem, sprawozdanie z działalności zostało sporządzone zgodnie z przepisami art. 49 ustawy o rachunkowości oraz Rozporządzeniem i jest zgodne z informacjami zawartymi w rocznym sprawozdaniu finansowym. Ponadto, oświadczamy, iż w świetle wiedzy o jednostce i jej otoczeniu uzyskanej podczas badania sprawozdania finansowego, nie stwierdziliśmy w sprawozdaniu z działalności istotnych zniekształceń.

Opinia na temat oświadczenia o stosowaniu ładu korporacyjnego

Zarząd Spółki oraz członkowie Rady Nadzorczej są odpowiedzialni za sporządzenie oświadczenia o stosowaniu ładu korporacyjnego zgodnie z przepisami prawa.

W związku z przeprowadzonym badaniem sprawozdania finansowego, naszym obowiązkiem zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach było wydanie opinii, czy emitent obowiązany do złożenia oświadczenia o stosowaniu ładu korporacyjnego, stanowiącego wyodrębnioną część sprawozdania z działalności, zawarł w tym oświadczeniu informacje wymagane przepisami prawa oraz w odniesieniu do określonych informacji wskazanych w tych przepisach lub regulaminach stwierdzenie, czy są one zgodne z mającymi zastosowanie przepisami oraz informacjami zawartymi w rocznym sprawozdaniu finansowym.

Naszym zdaniem w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego jednostka zawarła informacje określone w paragrafie 91 ust. 5 punkt 4 lit. a, b, g, j, k oraz l Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2014 r., poz. 133 z późn. zm). Informacje wskazane w paragrafie 91 ust. 5 punkt 4 lit. c-f, h oraz i tego Rozporządzenia zawarte w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego są zgodne z mającymi zastosowanie przepisami oraz informacjami zawartymi w sprawozdaniu finansowym.

Informacja o sporządzeniu oświadczenia na temat informacji niefinansowych

Zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach informujemy, że jednostka sporządziła oświadczenie na temat informacji niefinansowych, o którym mowa w art. 49b ust. 1 ustawy o rachunkowości jako wyodrębnioną część sprawozdania z działalności.

Nie wykonaliśmy żadnych prac atestacyjnych dotyczących oświadczenia na temat informacji niefinansowych i nie wyrażamy jakiegokolwiek zapewnienia na jego temat.

Kraków, 27 kwietnia 2018 roku

**BDO Sp. z o.o.
ul. Postępu 12
02-676 Warszawa**

**Podmiot wpisany na listę firm audytorskich prowadzoną przez KRBR
pod numerem ewidencyjnym 3355**

Kluczowy biegły rewident:

Marcin Krupa
Biegły Rewident
nr ewid. 11142

Działający w imieniu BDO Sp. z o.o.:

dr André Helin
Prezes Zarządu
Biegły Rewident nr ewid. 90004

**WPROWADZENIE DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO SA-R 2017
COMARCH S.A.****I. Informacja ogólna o Comarch S.A. („Spółka”)**

Podstawowym przedmiotem działalności firmy Comarch S.A. z siedzibą w Krakowie przy Al. Jana Pawła II 39 A jest działalność związana z oprogramowaniem - PKD 62.01.Z. Oznaczenie sądu: Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie, XI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Numer KRS: 0000057567. Czas trwania Spółki nie jest ograniczony.

W tabelach raportu:

- okres poprzedni oznacza okres 01.01.2016 - 31.12.2016 i obejmuje 12 miesięcy,
- okres bieżący oznacza okres 01.01.2017 - 31.12.2017 i obejmuje 12 miesięcy.

W dniu 31 grudnia 2017 roku w skład Rady Nadzorczej Comarch S.A. wchodził:

- Elżbieta Filipiak - Przewodnicząca Rady,
- Maciej Brzeziński - Wiceprzewodniczący Rady,
- Robert Bednarski - Członek Rady,
- Danuta Drobnik - Członek Rady,
- Wojciech Kucharzyk - Członek Rady,
- Anna Ławrynowicz - Członek Rady,
- Anna Pruska - Członek Rady.

W dniu 31 grudnia 2017 roku w skład Zarządu Comarch S.A. wchodził:

- Janusz Filipiak - Prezes Zarządu,
- Marcin Dąbrowski - Wiceprezes Zarządu,
- Paweł Prokop - Wiceprezes Zarządu,
- Andrzej Przewięźlikowski - Wiceprezes Zarządu,
- Zbigniew Rymarczyk - Wiceprezes Zarządu,
- Konrad Tarański - Wiceprezes Zarządu,
- Marcin Warwas - Wiceprezes Zarządu.

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Comarch S.A. w dającej się przewidzieć przyszłości. Według Zarządu Spółki nie istnieją okoliczności wskazujące na zagrożenie kontynuowania działalności. Niniejsze sprawozdanie obejmuje również dane finansowe oddziału Comarch S.A. w Albanii.

Comarch S.A. jest podmiotem dominującym w Grupie Kapitałowej. Oprócz sprawozdania jednostkowego sporządzanego zgodnie z ustawą o rachunkowości Spółka sporządza również skonsolidowane sprawozdanie finansowe według Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej w kształcie zatwierdzonym przez Unię Europejską.

**II. Opinia wydana przez podmiot uprawniony do badania
sprawozdań finansowych Comarch S.A. za 2016 rok nie
zawierała zastrzeżeń****III. Zasady wyceny aktywów i pasywów oraz pomiaru wyniku
finansowego**

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. („ustawa o rachunkowości”) oraz Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 18 października

2005 r. w sprawie zakresu informacji wykazywanych w sprawozdaniach finansowych i skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych, wymaganych w prospekcie emisyjnym dla emitentów z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, dla których właściwe są polskie zasady rachunkowości i zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim.

1. Aktywa trwałe

1.1. Wartości niematerialne i prawne

Wartości niematerialne i prawne ujmowane są w ewidencji według cen nabycia z uwzględnieniem ich umorzenia. Spółka dokonuje odpisów amortyzacyjnych metodą liniową. Przyjęto następujące stawki amortyzacyjne:

■ oprogramowanie komputerowe	30%
■ licencje	30%
■ prawa autorskie	30%
■ pozostałe prawa	10-20%

Przyjęte stawki amortyzacyjne odpowiadają ekonomicznej użyteczności wartości niematerialnych i prawnych. Jeżeli wynikający z umowy okres używania praw majątkowych jest krótszy niż wynika z okresów zdefiniowanych powyżej, odpisów amortyzacyjnych dokonuje się w okresie wynikającym z umowy. W przypadku wartości niematerialnych i prawnych nabytych w celu wykorzystania w konkretnym projekcie okres amortyzacji ustala się jako okres trwania projektu.

1.2. Rzeczowe aktywa trwałe

a) Środki trwałe własne

Wycenione zostały według cen nabycia lub kosztów wytworzenia po pomniejszeniu o odpisy amortyzacyjne proporcjonalnie do okresów ich użytkowania oraz odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

Szczegółowe zasady amortyzowania środków trwałych przyjętych przez Spółkę są następujące:

Środki amortyzowane są metodą liniową przy zastosowaniu stawek amortyzacyjnych odpowiadających okresowi ich ekonomicznej użyteczności. W szczególności stawki amortyzacyjne wynoszą: 2,5% (gr. I), 30% (gr. IV), 15% (gr. VII) i 20% (gr. VIII). W przypadku środków trwałych nabytych w celu wykorzystania w konkretnym projekcie okres amortyzacji ustala się jako okres trwania projektu.

Grunty oraz prawo wieczystego użytkowania nie podlegają amortyzacji.

- b) Środki trwałe w budowie** - wycenione według ceny nabycia pomniejszone o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.
- c) Ulepszenia w obcych środkach trwałych** wycenione są według ceny nabycia z uwzględnieniem ich pomniejszenia o amortyzację. Dotyczą one budynków i budowli i amortyzowane są metodą liniową w okresie ich ekonomicznego użytkowania.
- d) Środki trwałe użytkowane na podstawie umów leasingu** zawartych po 1 stycznia 2002 r. zalicza się do aktywów trwałych Spółki, jeżeli spełnione są warunki wynikające z art. 3 ust 4 Ustawy o rachunkowości i wycenia się je według wartości godziwej ustalonej na dzień rozpoczęcia umowy lub przyjęcia przedmiotu leasingu do używania, bądź w wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych, jeżeli jest ona niższa od wartości godziwej.

1.3. Inwestycje długoterminowe

a) Nieruchomości

Wyceniane są według cen nabycia lub kosztów wytworzenia po pomniejszeniu o odpisy amortyzacyjne, proporcjonalnie do okresów ich użytkowania oraz o odpisy z tytułu trwałej utraty ich wartości oraz zasad określonych w art. 31, art. 32 ust. 1-5 i art. 33 ust. 1 Ustawy.

Koszty i przychody związane z utrzymaniem nieruchomości inwestycyjnych, ich aktualizacją lub przekwalifikowaniem ujmuje się jako pozostałe przychody/koszty operacyjne (zgodnie z art. 3 ust. 1, pkt. 32 Ustawy).

b) Długoterminowe aktywa finansowe

Na dzień bilansowy aktywa finansowe prezentowane są w sprawozdaniu finansowym jako długoterminowe, jeżeli przewidywany okres ich dalszego posiadania wynosi ponad 12 miesięcy liczony od dnia bilansowego.

Udziały wyceniane są w księgach rachunkowych na dzień ich nabycia lub powstania według cen nabycia, a na dzień bilansowy wg cen nabycia pomniejszonych o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

W przypadku wystąpienia trwałej utraty wartości dokonuje się odpisu aktualizującego nie później niż na dzień bilansowy.

Wartość jednostek uczestnictwa w Comarch Corporate Finance Fundusz Inwestycyjny Zamknięty („CCF FIZ”) wyceniana jest w wartości godziwej a skutki wyceny rozliczane są z kapitałem z aktualizacji.

Pożyczki udzielone wycenia się w wysokości zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, w przypadku braku istotnych różnic dla wyceny ujmuje się według wartości nominalnej powiększonej o naliczane memoriałowo odsetki w oparciu o stopę procentową wynikającą z umów.

2. Aktywa obrotowe

2.1. Zapasy (materiały, produkty w toku, produkty gotowe oraz towary)

Materiały wycenione są wg rzeczywistych cen zakupu. W przypadku utraty wartości użytkowej nie później niż na dzień bilansowy dokonuje się odpisów aktualizujących ich wartość.

Nabyte w związku z zobowiązaniami gwarancyjnymi dotyczącymi realizowanych kontraktów, jako zapasowe, części i sprzęt serwisowy ujmowane są według rzeczywistych cen zakupu a następnie rozliczane wartościowo w proporcji do okresu trwania gwarancji. Wykazywana w sprawozdaniu produkcja w toku dotyczy wytwarzanego przez Comarch S.A. i przeznaczonego do wielokrotnej sprzedaży oprogramowania. Produkcja w toku jest wyceniana według technicznych bezpośrednich kosztów wytworzenia.

Wytworzone przez Comarch S.A. i przeznaczone do wielokrotnej sprzedaży oprogramowanie użytkowe wyceniane jest w okresie przynoszenia przez nie korzyści ekonomicznych, nie dłuższym niż 36 miesięcy, jakie następują od rozpoczęcia sprzedaży, w wysokości nadwyżki kosztów ich wytworzenia nad przychodami netto uzyskanymi ze sprzedaży tych produktów w ciągu kolejnych 36 miesięcy.

W zależności od charakteru wytworzonego oprogramowania i oceny możliwości jego sprzedaży stosuje się zasadę odpisywania w koszt własny poniesionych na jego wytworzenie nakładów w wysokości od

50% do 100% zafakturowanej w powyższym okresie sprzedaży. Jeżeli Spółka posiada wcześniej informacje o ograniczeniu możliwości dalszej sprzedaży, niezwłocznie dokonuje odpisu aktualizującego wartość produkcji w toku w wysokości nakładów, w stosunku do których występuje prawdopodobieństwo nie odzyskania, bądź też dokonuje jednorazowo odpisania całości nierozliczonych nakładów (w zależności od stopnia oceny ryzyka) w ciężar kosztu własnego sprzedaży.

Towary wyceniane są według rzeczywistych cen zakupu nie wyższych od cen sprzedaży netto.

Produkty gotowe wyceniane są wg. technicznych bezpośrednich kosztów wytworzenia nie wyższych od ich cen sprzedaży netto.

2.2. Należności

Na dzień powstania ujmuje się je w księgach według wartości nominalnej a na dzień bilansowy w kwocie wymaganej zapłaty. Należności z tytułu dostaw i usług zaliczane są do należności krótkoterminowych. Pozostałe należności w zależności od terminu wymagalności (do lub powyżej 12 miesięcy) od dnia bilansowego wykazywane są jako krótko- lub długoterminowe.

W celu urealnienia wartości należności zostały pomniejszone o odpisy aktualizujące wartość należności wątpliwych.

Należności w walutach obcych zostały na dzień bilansowy wycenione według kursu średniego NBP. Zrealizowane i wynikające z wyceny bilansowej różnice kursowe po ich skompensowaniu zostają odniesione odpowiednio na przychody bądź koszty finansowe.

2.3. Krótkoterminowe aktywa finansowe

Aktywa wykazane w sprawozdaniu obejmują aktywa pieniężne, udzielone pozostałym jednostkom pożyczki oraz krótkoterminowe papiery wartościowe. Aktywa pieniężne obejmują środki pieniężne w kasie i na rachunkach bankowych oraz naliczone memoriałowo odsetki od aktywów finansowych. Środki pieniężne w walucie krajowej wycenione zostały w wartości nominalnej, natomiast środki pieniężne w walutach obcych zostały wycenione według kursów średnich NBP.

Pożyczki udzielone wycenia się w wysokości zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, w przypadku braku istotnych różnic dla wyceny ujmuje się według wartości nominalnej powiększonej o naliczane memoriałowo odsetki w oparciu o stopę procentową wynikającą z umów.

Papiery wartościowe wyceniane są według ceny nabycia lub wartości rynkowej, zależnie od tego która z nich jest niższa.

2.4. Rozliczenia międzyokresowe kosztów

Poprzez czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów rozliczane są wydatki poniesione z góry, a dotyczące przyszłych okresów sprawozdawczych. Rozliczenia kosztów trwające dłużej niż 12 miesięcy od dnia bilansowego traktowane są jako długoterminowe.

Rozliczenia międzyokresowe czynne obejmują także nadwyżkę wielkości sprzedaży na kontraktach długoterminowych ustalonych według art. 34 a ust.1 i ust.2 pkt.2 Ustawy o rachunkowości nad wartością sprzedaży zafakturowaną do kontrahentów.

3. Kapitał własny

Kapitał własny obejmuje między innymi:

- kapitał zakładowy Spółki wykazany w wartości nominalnej,
- kapitał zapasowy utworzony z podziału zysku z zachowaniem zasad i limitów określonych w Kodeksie Spółek Handlowych oraz z nadwyżki sprzedaży akcji ponad wartość nominalną,
- pozostałe kapitały rezerwowe utworzone z podziału zysku przeznaczone na cele inwestycyjne oraz inne określone w statucie - wycenione według ceny nominalnej,
- zysk nie podzielony wynikający z korekt z tytułu zmiany zasad rachunkowości w 2002 roku w związku z nowelizacją Ustawy o rachunkowości oraz korekt związanych ze zmianą zasad rozpoznawania wbudowanych instrumentów pochodnych,

- kapitał z aktualizacji dotyczący wyceny certyfikatów w CCF FIZ oraz rozliczenia podatku odroczonego od wyceny.

4. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania

4.1. Rezerwy na zobowiązania

Tworzone są na pewne i prawdopodobne straty z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej oraz prawdopodobne przyszłe zobowiązania dotyczące bieżącego okresu sprawozdawczego. W szczególności dotyczą:

- przewidywanych nakładów na wydatki, które będą poniesione w następnym okresie sprawozdawczym z tytułu kosztów, które dotyczą bieżącego okresu,
- rezerw na przewidywane do poniesienia dodatkowe koszty dokończenia kontraktów, przewyższających wysokość możliwych do uzyskania przychodów i na prace gwarancyjne,
- rezerw z tytułu nagród (premii) przewidywanych do wypłaty w następnym okresie sprawozdawczym, dotyczących okresu poprzedniego,
- rezerwy na urlopy.

Obejmują też rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

4.2. Zobowiązania

Na dzień powstania ujmuje się je w księgach według wartości nominalnej, a na dzień bilansowy w kwocie wymagającej zapłaty. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług traktowane są jako krótkoterminowe, natomiast pozostałe zobowiązania w zależności od okresu wymagalności (do lub ponad 12 miesięcy od dnia bilansowego) jako krótko- lub długoterminowe. Zobowiązania w walutach obcych wycenione zostały na dzień bilansowy po kursach średnich NBP.

4.3. Fundusze specjalne

Fundusze specjalne obejmują w całości Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych oraz utworzony z podziału zysku za lata 1998 i 1999 Fundusz Mieszkaniowy

4.4. Rozliczenia międzyokresowe przychodów

Rozliczenia międzyokresowe przychodów obejmują otrzymane ze środków unijnych oraz środków krajowych na naukę dotacje na dofinansowanie prac badawczych i związanych z ich prowadzeniem środków trwałych.

Rozliczenia międzyokresowe przychodów obejmują także nadwyżkę sprzedaży zafakturowanej do kontrahentów nad wielkością przychodów ze sprzedaży na kontraktach długoterminowych ustalonych wg Art. 34a ust. 1 i ust. 2 pkt 2 Ustawy o rachunkowości.

5. Wycena aktywów i pasywów bilansu wyrażonych w walutach obcych oraz zasady ustalania różnic kursowych

5.1. W trakcie okresu sprawozdawczego (roku)

Wyrażone w walutach obcych operacje gospodarcze ujmuje się w księgach rachunkowych na dzień ich przeprowadzenia odpowiednio po kursie:

- Operacje zakupu i sprzedaży towarów i usług - po kursie średnim ogłoszonym przez NBP na dzień poprzedzający przeprowadzenie operacji, z tym, że wymagające odprawy celnej zakupy importowe oraz sprzedaż eksportowa towarów wyceniane są wg kursów wyznaczonych w dowodach odprawy celnej.

- Operacje wpływu na rachunek walutowy waluty obcej z tytułu spłaty należności za sprzedaż towarów i usług, papierów wartościowych, dopisania odsetek przez bank - kurs średni ogłoszony przez NBP na dzień poprzedzający dzień operacji.
- Zaciągnięcie w walucie obcej kredytów i pożyczek, z chwilą ich wpływu na rachunek walutowy a także dopisanych od nich odsetek - kurs średni NBP na dzień poprzedzający dzień operacji.
- Zakup i sprzedaż udziałów, akcji, papierów wartościowych opiewających na walutę obcą- kurs średni ogłoszony przez NBP na dzień poprzedzający operację.
- Operacje dotyczące sprzedaży i kupna walut – po kursie faktycznie zastosowanym w danym dniu przez bank (odpowiednio kurs zakupu bądź sprzedaży zastosowany przez bank).
- Zapłata należności w walucie obcej (łącznie z pożyczkami), jeżeli waluta nie wpływa bezpośrednio na rachunek walutowy - kurs zakupu, po którym bank te waluty przeliczył (nabył).
- Zapłata zobowiązań, kredytu, pożyczek walutą obcą zakupioną w banku (czyli nie bezpośrednio z rachunku walutowego) - kurs sprzedaży zastosowany przez bank.
- Pozostałe operacje - po kursie średnim NBP na dzień poprzedzający dzień operacji lub kurs faktycznie zastosowany (w zależności od charakteru operacji).

5.2. Na dzień bilansowy

Składniki aktywów i pasywów po obowiązujących na ten dzień kursach średnich walut ustalonych przez NBP.

5.3. Zasady ustalania różnic kursowych

- Różnice kursowe dotyczące inwestycji długoterminowych rozlicza się odpowiednio z kapitałem z aktualizacji wyceny bądź przychodami i kosztami finansowymi (stosownie z Art. 35 ust. 2 i 4 Ustawy o rachunkowości)
- Różnice kursowe dotyczące pozostałych aktywów i pasywów oraz powstałe przy zapłacie należności i zobowiązań zalicza się odpowiednio do przychodów i kosztów finansowych.
- Różnice kursowe zrealizowane dotyczące należności, zobowiązań i środków pieniężnych wycenia się na bieżąco, natomiast różnice kursowe niezrealizowane dotyczące należności i zobowiązań oraz dotyczące środków pieniężnych na rachunkach bankowych wycenia się na koniec każdego kwartału (z zachowaniem zasady istotności).

6. Instrumenty finansowe

Instrumenty pochodne stanowiące instrument zabezpieczający w rozumieniu §27-30 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych, będące zabezpieczeniem wartości godziwej wycenia się w wartości godziwej, a zmianę w wycenie odnosi na wynik z operacji finansowych.

Instrumenty pochodne stanowiące instrument zabezpieczający w rozumieniu §27-30 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych, będące zabezpieczeniem przepływów pieniężnych wycenia się w wartości godziwej, a zmianę w wycenie odnosi:

- na kapitał z aktualizacji wyceny (w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie),
- na wynik z operacji finansowych (w części nie stanowiącej efektywnego zabezpieczenia).

Instrumenty pochodne nie stanowiące instrumentu zabezpieczającego w rozumieniu §27-30 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych, wycenia się w wartości godziwej, a zmianę w wycenie odnosi na wynik z operacji finansowych.

7. Wynik finansowy

Comarch S.A. sporządza rachunek zysków i strat w wersji kalkulacyjnej z zachowaniem zasady współmierności przychodów i kosztów.

Prowadzona przez Comarch S.A. działalność w zdecydowanej większości polega na wytwarzaniu oprogramowania do wielokrotnej sprzedaży oraz na realizacji informatycznych kontraktów integracyjnych. W ramach kontraktów integracyjnych Comarch oferuje wykonanie systemów informatycznych "pod klucz" składających się z: oprogramowania (własnego i obcego) i/lub sprzętu komputerowego (własnego i obcego) i/lub świadczeniu usług takich jak:

- usługi wdrożeniowe,
- usługi instalacyjne,
- serwis gwarancyjny i pogwarancyjny,
- usługi asysty technicznej,
- usługi customizacji (dostosowania) oprogramowania,
- inne usługi informatyczne i nieinformatyczne niezbędne do realizacji systemu.

Realizowane przez Comarch S.A. kontrakty integracyjne ujmują się w księgach zgodnie z art. 34 a-d Ustawy o rachunkowości, przy czym stopień zaawansowania kontraktu mierzy się udziałem kosztów poniesionych w stosunku do całkowitych kosztów wykonania usługi.

Przy ustalaniu całkowitych przychodów z kontraktu uwzględnia się:

- przychody z oprogramowania własnego (niezależnie od formy, w jakiej oprogramowanie to jest udostępniane, czyli: licencje, prawa majątkowe, itp.),
- przychody z usług, o których mowa w poprzednim akapicie.

Kierownik jednostki może podjąć decyzję o zaliczeniu do całkowitych przychodów z kontraktu szacowanych przychodów, dla których istnieje duże prawdopodobieństwo, że zostaną zrealizowane (np. w trakcie realizacji kontraktu z przyczyn technicznych następuje modyfikacja projektu i istnieje uzasadnione prawdopodobieństwo, że zamawiający zaakceptuje modyfikację i wysokość przychodów wynikających z tej modyfikacji).

Dla kontraktów integracyjnych, w ramach których dostarczane jest oprogramowanie autorstwa Grupy Comarch przeznaczone do wielokrotnej sprzedaży, osobno ujmują się w księgach przychody i koszty związane z tym oprogramowaniem oraz przychody i koszty związane z pozostałą częścią kontraktu integracyjnego.

Różne kontrakty integracyjne łączy się i ujmują w księgach razem jako jeden kontrakt, jeżeli:

- umowy są realizowane jednocześnie lub w ciągłej sekwencji czasowej i precyzyjne rozdzielenie kosztów ich realizacji jest niemożliwe lub
- umowy są tak ściśle powiązane ze sobą, że w rzeczywistości są one częścią pojedynczego projektu ze wspólną dla całego projektu marżą zysku.

7.1. Przychody są ujmowane wg zasady memoriałowej

Przychody z wykonania niezakończonych usług (kontraktów) długoterminowych ustalane są proporcjonalnie do stopnia zaawansowania usługi zgodnie z art. 34a ust. 2 pkt 1 Ustawy o rachunkowości.

Przychody ze sprzedaży pozostałych usług, produktów, towarów i innych składników majątkowych są uznawane w momencie dostarczenia produktów, towarów i innych składników majątkowych, jeżeli jednostka przekazała znaczące ryzyko i korzyści wynikające z praw własności do tych produktów, towarów i innych składników majątkowych, lub w momencie wykonania usługi. Sprzedaż wykazuje się w wartości netto, tj. bez uwzględnienia podatku od towarów i usług oraz po uwzględnieniu wszelkich udzielonych rabatów.

7.2. Koszty obejmują:

- W odniesieniu do kontraktów długoterminowych - całość nakładów poniesionych w danym okresie na realizację kontraktów wycenionych według kosztu wytworzenia.
- W odniesieniu do pozostałych usług, towarów i innych składników majątku - wartość sprzedanych (zafakturowanych) produktów, towarów i pozostałych składników wycenionych w koszcie wytworzenia lub cenach nabycia.
- Całość poniesionych w danym okresie kosztów ogólnego zarządu oraz kosztów sprzedaży.

W pozycji "Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów od jednostek powiązanych" w rachunku zysków i strat Spółka prezentuje wartość zakupionych od jednostek powiązanych produktów, towarów i materiałów, z wyjątkiem tych które są zaliczane do kosztów ogólnych, sprzedaży lub pozostałych kosztów operacyjnych.

Koszty sprzedaży obejmują koszty marketingu oraz koszty pozyskania nowych zleceń przez centra (działy) sprzedaży Comarch S.A.

Koszty ogólne obejmują koszty funkcjonowania Comarch S.A. jako całości i zalicza się do nich w szczególności koszty zarządu oraz koszty działów administracyjnych i wsparcia pracujących na potrzeby Spółki.

7.3. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Obejmują przychody i koszty nie związane bezpośrednio ze zwykłą działalnością jednostki i obejmują głównie: wynik na sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, darowizny, utworzone rezerwy, skutki aktualizacji wartości aktywów oraz wynik prac badawczo-rozwojowych dofinansowywanych ze środków obcych.

Zgodnie z zasadą istotności dokonuje się kompensaty pozycji o analogicznym charakterze merytorycznym i prezentuje się je wynikowo, odpowiednio w przychodach bądź kosztach operacyjnych. W szczególności dotyczy to:

- wyniku na sprzedaży i likwidacji środków trwałych, otrzymanych odszkodowań komunikacyjnych i kosztów napraw wypadkowych,
- otrzymanych i zapłaconych kar,
- utworzonych i rozwiązanych odpisów aktualizacyjnych na należności,
- dotacji i kosztów realizacji sfinansowanych nimi prac badawczo-rozwojowych.

7.4. Przychody i koszty finansowe

Obejmują głównie przychody i koszty z tytułu odsetek, wynik osiągnięty z tytułu różnic kursowych, ze zbycia aktywów finansowych, skutki aktualizacji wartości inwestycji.

7.5. Podatek dochodowy odroczony

W związku z przejściowymi różnicami między wykazywaną w księgach rachunkowych wartością aktywów i pasywów, a ich wartością podatkową oraz stratą podatkową możliwą do odliczenia w przyszłości, tworzona jest rezerwa i ustalone aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się w wysokości kwoty przewidzianej w przyszłości do odliczenia od podatku dochodowego, w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi, które spowodują w przyszłości zmniejszenie podstawy obliczenia podatku dochodowego oraz straty podatkowej możliwej do odliczenia, ustalonej przy uwzględnieniu zasady ostrożności.

Rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego tworzy się w wysokości kwoty podatku dochodowego, wymagającej w przyszłości zapłaty, w związku z występowaniem dodatnich różnic

przejściowych, to jest różnic, które spowodują zwiększenie podstawy obliczenia podatku dochodowego w przyszłości.

Wysokość rezerwy i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się przy uwzględnieniu stawek podatku dochodowego obowiązujących w roku powstania obowiązku podatkowego.

Różnica pomiędzy stanem rezerwy i aktywów z tytułu podatku odroczonego na koniec i początek okresu sprawozdawczego wpływa na wynik finansowy, przy czym rezerwę i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczące operacji rozliczanych z kapitałem własnym, odnoszone są również na kapitał własny.

Z uwagi na fakt, iż Spółka prowadzi zarówno działalność opodatkowaną na zasadach ogólnych jak i zwolnioną, przejściowe różnice w dochodzie podatkowym mogą realizować się w ramach obu tych działalności. Jednocześnie ostateczne ustalenie, w ramach której z działalności (opodatkowanej czy zwolnionej) różnice przejściowe zostaną zrealizowane, jest dokonywane na bazie rocznego rozliczenia podatku dochodowego po zakończeniu roku obrotowego. Dlatego też Spółka na dzień bilansowy ustala aktywa i rezerwę na odroczonego podatek jedynie w odniesieniu do rodzajów działalności, które zgodnie z przyjętymi przez Spółkę zasadami zawsze podlegają opodatkowaniu, tj. działalności finansowej i pozostałej działalności operacyjnej.

W dniu 22 marca 1999 r. Comarch S.A. uzyskała zezwolenie na prowadzenie działalności w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 października 1997 r. w sprawie ustanowienia Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Krakowie (Dz. U. Nr 135, poz. 912 z późn. zm.) jako podmiot, który zainwestował w krakowskiej specjalnej strefie ekonomicznej co najmniej 2 mln EURO, uzyskała ulgi podatkowe dotyczące zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych od dochodu uzyskanego z działalności określonej w zezwoleniu. W związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej została uchwalona Ustawa z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw (Dz. U. Nr 188, poz. 1840), która zmieniła warunki zwolnień podatkowych dla podmiotów działających w specjalnych strefach ekonomicznych. Oznacza to zmianę dotychczasowego sposobu funkcjonowania ulgi podatkowej z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych, z ulgi nieograniczonej wartościowo, na ulgę ograniczoną wartościowo i zależną od wartości dokonanych inwestycji. Na mocy uchwały maksymalna wartość pomocy publicznej przyznanej Comarch S.A. nie może przekroczyć 75% wartości nakładów inwestycyjnych, które Spółka poniosła w okresie od uzyskania zezwolenia tj. od dnia 22 marca 1999 r. do dnia 31 grudnia 2006 r. Spółka Comarch S.A. wystąpiła do Ministra Gospodarki o zmianę warunków zezwolenia i w dniu 1 lipca 2004 r. otrzymała decyzję Ministra Gospodarki z dnia 24 czerwca 2004 r. dotyczącą zmiany warunków zezwolenia na określone powyżej i zgodne z Ustawą. Równocześnie w zmienionym zezwoleniu wydłużony został do 31 grudnia 2017 r. okres, na jaki zostało wydane zezwolenie dla Comarch S.A.

Comarch S.A. posiada w sumie pięć zezwoleń na prowadzenie działalności w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie:

- uzyskane w roku 1999, z okresem ważności do 31 grudnia 2017 roku;
 - uzyskane w roku 2007, pierwotnie z okresem ważności do 31 grudnia 2017 roku, aktualnie zgodnie z Decyzją Ministerstwa Rozwoju i Finansów z dnia 18 października 2017 roku, zmienione na nieokreślony termin obowiązywania;
 - uzyskane w roku 2013, w zezwoleniu tym nie został określony termin jego obowiązywania;
 - uzyskane w lutym 2016 roku, w zezwoleniu tym nie został określony termin jego obowiązywania;
 - uzyskane w marcu 2016 roku, w zezwoleniu tym nie został określony termin jego obowiązywania;
- Jednocześnie, Spółka zwraca uwagę, że w dniu 23 lipca 2013 roku Rada Ministrów przyjęła rozporządzenia wydłużające do 2026 roku termin funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych na terenie Polski.

Ulgą inwestycyjną z tytułu zezwolenia uzyskanego w roku 1999 została w całości wykorzystana. Wartość ulgi inwestycyjnej z tytułu zezwolenia uzyskanego w 2007 roku wynosi na dzień 31 grudnia 2017 roku ok. 17 037 tys. PLN (po zdyskontowaniu na dzień przyznania zezwolenia). Wartość ulgi inwestycyjnej z tytułu zezwolenia uzyskanego w 2013 roku wynosi na dzień 31 grudnia 2017 roku ok. 28 929 tys. PLN (po zdyskontowaniu na dzień przyznania zezwolenia). Wartość ulgi inwestycyjnej z tytułu zezwolenia uzyskanego w marcu 2016 roku dotyczącego inwestycji w budynek biurowy SSE7 w Krakowie wynosi

na dzień 31 grudnia 2017 roku ok. 20 320 tys. PLN (po zdyskontowaniu na dzień przyznania zezwolenia). Ponieważ inwestycja nie została jeszcze zakończona wartość ulgi inwestycyjnej będzie ulegać zmianie.

Dodatkowe informacje na temat sposobu rozpoznawania aktywa z tytułu podatku odroczonego oraz ulgi związanej z działalnością w Specjalnej Strefie Ekonomicznej zawarto w Nocie 4a dodatkowych informacji i objaśnień do sprawozdania finansowego.

Wynik finansowy ustalony jest zgodnie z art. 42 Ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. Rachunek przepływów pieniężnych sporządzany jest metodą pośrednią.

IV. Zasady przeliczania złotych na EURO i wybrane waluty

Kursy EURO użyte do przeliczania danych finansowych

Średni kurs NBP

z dnia 31.12.2017 r.	4,1709
z dnia 31.12.2016 r.	4,4240

Średnia arytmetyczna średnich kursów NBP na koniec każdego miesiąca

za okres 1.01 - 31.12.2017 r.	4,2447
za okres 1.01 - 31.12.2016 r.	4,3757

Minimalny kurs NBP

w okresie 1.01 - 31.12.2017 r.	4,1709
w okresie 1.01 - 31.12.2016 r.	4,2355

Maksymalny kurs NBP

w okresie 1.01 - 31.12.2017 r.	4,4157
w okresie 1.01 - 31.12.2016 r.	4,5035

W tabeli "Wybrane dane finansowe" punkt I-VIII oraz XVI-XVII wycenione są według średniej arytmetycznej kursów ogłaszanych przez NBP obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca w danym okresie, natomiast punkty IX-XIV oraz XVIII-XX według kursu NBP obowiązującego na koniec okresu.

Kursy wybranych walut użyte do przeliczania danych bilansowych

Średni kurs NBP dla USD

z dnia 31.12.2017 r.	3,4813
z dnia 31.12.2016 r.	4,1793

Średni kurs NBP dla CHF

z dnia 31.12.2017 r.	3,5672
z dnia 31.12.2016 r.	4,1173

Średni kurs NBP dla GBP

z dnia 31.12.2017 r.	4,7001
z dnia 31.12.2016 r.	5,1445
Średni kurs NBP dla DKK	
z dnia 31.12.2017 r.	0,5602
z dnia 31.12.2016 r.	0,5951
Średni kurs NBP dla CAD	
z dnia 31.12.2017 r.	2,7765
z dnia 31.12.2016 r.	3,0995

V. Różnice pomiędzy Polskimi Zasadami Rachunkowości a Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej

Specyfikacja różnic:

1. Prawo wieczystego użytkowania gruntów

Sposób ujęcia prawa wieczystego użytkowania gruntów w MSSF nie jest jednoznacznie określony i istnieją w tym względzie rozbieżne opinie. Comarch S.A. będąc jednostką dominującą sporządzającą sprawozdania skonsolidowane wg MSSF prezentuje prawo wieczystego użytkowania gruntów jako wartości niematerialne. Według ustawy o rachunkowości prawo wieczystego użytkowania gruntów ujmowane jest jako pozycja „grunty” w rzeczowych aktywach trwałych i nie podlega amortyzacji.

2. Prowadzenie działalności w Specjalnej Strefie Ekonomicznej (SSE)

Po wejściu Polski do Unii Europejskiej nastąpiła zmiana charakteru zwolnienia w zakresie podatku dochodowego od osób prawnych z ulgi nieograniczonej wartościowo na ulgę ograniczoną wartościowo i zależną od wartości dokonanych inwestycji.

Na dzień bilansowy ulga inwestycyjna stanowi aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. Spółka ustaliła te aktywa w wysokości 9 936 tys. zł i ujęła je w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym sporządzonym wg MSSF. Na przestrzeni roku 2017 aktywa te zostały rozwiązane, natomiast na 31 grudnia 2017 r. utworzono aktywo w wysokości 8 863 tys. zł.

Łączny wpływ na wynik wyniósłby minus 1 072 tys. zł.

3. Program opcji menedżerskich

Nie dotyczy.

4. Zestawienie zbiorcze różnic w stosunku do MSSF (w tys. zł)

Pozycja	Kapitał własny na dzień 31 grudnia 2017 r.	Wynik netto za 2017 rok
Wg polskich zasad rachunkowości		
korekty:	796 984	39 338
■ ujęcie opcji menedżerskiej (pkt V 3)	0	0
■ aktywa z tytułu ulgi w SSE (pkt V 2)	-8 863	-1 072
■ naliczenie amortyzacji od prawa wieczystego użytkowania (pkt V 1)	-1 273	-92
Kapitał własny i wynik netto po uwzględnieniu powyżej określonych różnic:	786 848	38 174

☐ skorygowany

KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO

Raport roczny SA-R 2017

(zgodnie z § 82 ust. 1 pkt 3 Rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych)

(dla emitentów papierów wartościowych prowadzących działalność wytwórczą, budowlaną, handlową lub usługową)

Za rok obrotowy 2017 obejmujący okres od 2017-01-01 do 2017-12-31
 oraz za poprzedni rok obrotowy 2016 obejmujący okres od 2016-01-01 do 2016-12-31

data przekazania: 2018-04-27

COMARCH SA

(pełna nazwa emitenta)

COMARCH

Informatyka (inf)

(skrótowa nazwa emitenta)

(sektor wg klasyfikacji GPW w Warszawie)

31-864

Kraków

(kod pocztowy)

(miejscowość)

Al. Jana Pawła II

39A

(ulica)

(numer)

012 646 10 00

012 646 11 00

(telefon)

(fax)

IR@comarch.pl

www.comarch.pl

(e-mail)

(www)

677-00-65-406

350527377

(NIP)

(REGON)

BDO Sp. z o.o.

(firma audytorska)

Raport roczny zawiera:

- ☒ Sprawozdanie firmy audytorskiej z badania rocznego sprawozdania finansowego
 Stanowisko organu zarządzającego wraz z opinią organu nadzorującego odnoszące się do wydanego przez firmę audytorską
☐ sprawozdania z badania rocznego sprawozdania finansowego zawierającego opinię z zastrzeżeniami, opinię negatywną lub
 odmowę wyrażenia opinii
☒ Oświadczenie zarządu w sprawie rzetelności sporządzenia sprawozdania finansowego
☒ Oświadczenie zarządu w sprawie firmy audytorskiej
☒ Pismo Prezesa Zarządu
☒ Roczne sprawozdanie finansowe
☒ Wprowadzenie ☒ Zestawienie zmian w kapitale własnym
☒ Bilans ☒ Rachunek przepływów pieniężnych
☒ Rachunek zysków i strat ☒ Dodatkowe informacje i objaśnienia
☒ Sprawozdanie zarządu (sprawozdanie z działalności emitenta)
☒ Oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego

WYBRANE DANE FINANSOWE	w tys. zł		w tys. EUR	
	2017	2016	2017	2016
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	755 517	749 213	177 991	171 221
II. Zysk (strata) z działalności operacyjnej	40 533	78 834	9 549	18 016
III. Zysk (strata) brutto	44 244	56 546	10 423	12 923
IV. Zysk (strata) netto	39 338	45 588	9 268	10 418
V. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	46 990	35 822	11 070	8 187
VI. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	-87 423	-54 181	-20 596	-12 382
VII. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	35 473	1 719	8 357	393
VIII. Przepływy pieniężne netto, razem	-4 960	-16 640	-1 169	-3 803
IX. Aktywa, razem	1 247 206	1 162 245	299 026	262 714
X. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	450 222	390 503	107 944	88 269
XI. Zobowiązania długoterminowe	154 762	121 363	37 105	27 433
XII. Zobowiązania krótkoterminowe	155 174	126 800	37 204	28 662
XIII. Kapitał własny	796 984	771 742	191 082	174 444
XIV. Kapitał zakładowy	8 133	8 133	1 950	1 838
XV. Liczba akcji (w szt.)	8 133 349	8 133 349	8 133 349	8 133 349
XVI. Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł/ EUR)	4,84	5,61	1,14	1,28
XVII. Rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł/EUR)	4,84	5,61	1,14	1,28
XVIII. Wartość księgowa na jedną akcję (w zł/EUR)	97,99	94,89	23,49	21,45
XIX. Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w zł/EUR)	97,99	94,89	23,49	21,45
XX. Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na jedną akcję (w zł/EUR)	1,50	0,00	0,35	0,00

SPRAWOZDANIE FIRMY AUDYTORSKIEJ Z BADANIA ROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Plik	Opis
Comarch JSF Sprawozdanie z badania BDO z podpisami.pdf	Sprawozdanie firmy audytorskiej z badania rocznego sprawozdania finansowego - załącznik nr 1

OŚWIADCZENIE ZARZĄDU W SPRAWIE RZETELNOŚCI SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Plik	Opis
Oświadczenie Zarządu w sprawie rzetelności sporządzenia sprawozdań finansowych	Oświadczenie Zarządu w sprawie rzetelności sporządzenia sprawozdań finansowych - załącznik nr 2

OŚWIADCZENIE ZARZĄDU W SPRAWIE FIRMY AUDYTORSKIEJ

Plik	Opis
Oświadczenie Zarządu w sprawie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań	Oświadczenie Zarządu w sprawie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań - załącznik nr 3

PISMO PREZESA ZARZĄDU

Plik	Opis
Pismo Prezesa Zarządu_SAR_2017.pdf	Pismo Prezesa Zarządu - załącznik nr 4

ROCZNE SPRAWOZDANIE FINANSOWE**WPROWADZENIE DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO**

Plik	Opis
Wprowadzenie_do_sprawozdania_financego.pdf	Wprowadzenie do sprawozdania finansowego - załącznik nr 5

BILANS

	Noty	w tys. zł	
		2017	2016
AKTYWA			
I. Aktywa trwałe		756 155	701 603
1. Wartości niematerialne i prawne	1	14 628	8 506
2. Rzeczowe aktywa trwałe	2	346 398	296 496
3. Inwestycje długoterminowe	3	386 122	388 998

	Noty	w tys. zł	
		2017	2016
3.1. Długoterminowe aktywa finansowe		359 299	360 783
a) w jednostkach powiązanych		356 182	359 931
b) w pozostałych jednostkach, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale		280	360
c) w pozostałych jednostkach		2 837	492
3.2. Nieruchomości		26 780	28 172
3.3. Inne inwestycje długoterminowe		43	43
4. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	4	9 007	7 603
4.1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		5 816	6 510
4.2. Inne rozliczenia międzyokresowe		3 191	1 093
II. Aktywa obrotowe		491 051	460 642
1. Zapasy	5	78 120	43 273
2. Należności krótkoterminowe	6 7	312 373	324 572
2.1. Od jednostek powiązanych		184 106	181 062
2.2. Od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale		560	587
2.3. Od pozostałych jednostek		127 707	142 923
3. Inwestycje krótkoterminowe		57 670	55 488
3.1. Krótkoterminowe aktywa finansowe	8	57 670	55 488
a) w jednostkach powiązanych		322	351
b) w pozostałych jednostkach, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale		303	204
c) w pozostałych jednostkach		8 516	1 150
- udzielone pożyczki		0	0
- udziały lub akcje		0	1
- inne krótkoterminowe aktywa finansowe		8 516	1 149
d) środki pieniężne i inne aktywa pieniężne		48 529	53 783
4. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	9	42 888	37 309
A k t y w a r a z e m		1 247 206	1 162 245
PASywa			
I. Kapitał własny		796 984	771 742
1. Kapitał zakładowy		8 133	8 133
2. Kapitał z rozliczenia fuzji		0	0
3. Kapitał zapasowy	11	653 363	619 975
4. Kapitał z aktualizacji wyceny	12	95 405	97 301
5. Pozostałe kapitały rezerwowe	13	745	745
6. Zysk (strata) z lat ubiegłych		0	0
7. Zysk (strata) netto		39 338	45 588
II. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania		450 222	390 503
1. Rezerwy na zobowiązania	14	122 701	124 646
1.1. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		25 255	23 830
1.2. Pozostałe rezerwy		97 446	100 816
a) krótkoterminowe		97 446	100 816
2. Zobowiązania długoterminowe	15	154 762	121 363
2.1. Wobec jednostek powiązanych		22 472	16 520
2.2. Wobec pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale		0	0
2.3. Wobec pozostałych jednostek		132 290	104 843
3. Zobowiązania krótkoterminowe	16	155 174	126 800
3.1. Wobec jednostek powiązanych		26 901	20 214
3.2. Wobec pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale		894	2 108
3.3. Wobec pozostałych jednostek		125 780	102 914
3.4. Fundusze specjalne		1 599	1 564
4. Rozliczenia międzyokresowe	17	17 585	17 694
4.1. Inne rozliczenia międzyokresowe		17 585	17 694
a) krótkoterminowe		17 585	17 694
P a s y w a r a z e m		1 247 206	1 162 245
Wartość księgowa		796 984	771 742
Liczba akcji (w szt.)		8 133 349	8 133 349
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł)	18	97,99	94,89
Rozwodniona liczba akcji (w szt.)		8 133 349	8 133 349
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w zł)	18	97,99	94,89

POZYCJE POZABILANSOWE

	Nota	w tys. zł	
		2017	2016
1. Zobowiązania warunkowe na rzecz jednostek powiązanych (z tytułu)		113 854	201 927
- udzielonych gwarancji i poręczeń		113 854	201 927
2. Zobowiązania warunkowe na rzecz pozostałych jednostek (z tytułu)		65 876	37 671
- otrzymanych gwarancji i poręczeń		65 876	37 671
Pozycje pozabilansowe, razem		179 730	239 598

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

	Noty	w tys. zł	
		2017	2016
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, w tym:		755 517	749 213
- od jednostek powiązanych		248 831	227 144
1. Przychody netto ze sprzedaży produktów	20	713 775	690 520
2. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	21	41 742	58 693
II. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów, w tym:		576 096	529 985
- jednostkom powiązanym		32 887	29 352
1. Koszt wytworzenia sprzedanych produktów	22	538 736	475 652
2. Wartość sprzedanych towarów i materiałów		37 360	54 333
III. Zysk (strata) brutto ze sprzedaży		179 421	219 228
IV. Koszty sprzedaży	22	72 449	67 002
V. Koszty ogólnego zarządu	22	53 971	55 719
VI. Zysk (strata) ze sprzedaży		53 001	96 507
VII. Pozostałe przychody operacyjne		1 280	1 318
1. Zysk z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych		444	345
2. Inne przychody operacyjne	23	836	973
VIII. Pozostałe koszty operacyjne		13 748	18 991
1. Inne koszty operacyjne	24	13 748	18 991
IX. Zysk (strata) z działalności operacyjnej		40 533	78 834
X. Przychody finansowe	25	26 971	6 398
1. Dywidendy i udziały w zyskach, w tym:		107	542
- od jednostek powiązanych		107	542
2. Zysk ze zbycia inwestycji		13 081	1 383
3. Aktualizacja wartości aktywów finansowych		-57	117
4. Odsetki, w tym:		451	910
- od jednostek powiązanych		176	694
5. Inne		13 389	3 446
XI. Koszty finansowe	26	23 260	28 686
1. Odsetki w tym:		2 796	2 391
- dla jednostek powiązanych		736	338
2. Strata z tytułu rozchodu aktywów finansowych		0	0
3. Aktualizacja wartości aktywów finansowych		7 564	25 852
4. Inne		12 900	443
XII. Zysk (strata) brutto		44 244	56 546
XIII. Podatek dochodowy	27	4 906	10 958
a) część bieżąca		2 342	10 353
b) część odroczone		2 564	605
XIV. Zysk (strata) netto		39 338	45 588
Zysk (strata) netto (zannualizowany)		39 338	45 588
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)		8 133 349	8 133 349
Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł)	29	4,84	5,61
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych (w szt.)		8 133 349	8 133 349
Rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł)	29	4,84	5,61

ZESTAWIENIE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

	w tys. zł	
	2017	2016
I. Kapitał własny na początek okresu (BO)	771 742	731 905
I.a. Kapitał własny na początek okresu (BO), po uzgodnieniu do danych porównywalnych	771 742	731 905
1. Kapitał zakładowy na początek okresu	8 133	8 133
1.1. Zmiany kapitału zakładowego	0	0
a) zwiększenia (z tytułu)	0	0
- emisji akcji (wydania udziałów)	0	0
1.2. Kapitał zakładowy na koniec okresu	8 133	8 133
2. Kapitał zapasowy na początek okresu	619 975	562 292
2.1. Zmiany kapitału zapasowego	33 388	57 683
a) zwiększenia (z tytułu)	33 388	57 683
- z podziału zysku za lata poprzednie	33 388	57 683
2.2. Kapitał zapasowy na koniec okresu	653 363	619 975
3. Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	97 301	103 052
- zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	0	0
3.1. Zmiany kapitału z aktualizacji wyceny	-1 896	-5 751
a) zwiększenia (z tytułu)	445	1 349
- rezerwa na podatek odroczony w związku z wyceną certyfikatów	445	1 349
b) zmniejszenia (z tytułu)	2 341	7 100
- wycena bilansowa certyfikatów inwestycyjnych	2 341	7 100
3.2. Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	95 405	97 301
4. Kapitał z fuzji na początek okresu	0	0
4.1. Kapitał z fuzji na koniec okresu	0	0
5. Pozostałe kapitały rezerwowe na początek okresu	745	745
5.1. Pozostałe kapitały rezerwowe na koniec okresu	745	745
6. Zysk (strata) z lat ubiegłych na początek okresu	45 588	57 683
6.1. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu	45 588	57 683
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	0	0
b) zmniejszenia (z tytułu)	45 588	57 683
- przeniesienie zysku z lat poprzednich na kapitał zapasowy	33 388	57 683
- wypłata dywidendy	12 200	0
6.2. Zysk (strata) z lat ubiegłych na koniec okresu	0	0
7. Wynik netto	39 338	45 588
a) zysk netto	39 338	45 588
II. Kapitał własny na koniec okresu (BZ)	796 984	771 742
III. Kapitał własny, po uwzględnieniu proponowanego podziału zysku (pokrycia straty)	796 984	771 742

RACHUNEK PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

	w tys. zł	
	2017	2016
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej		
I. Zysk (strata) netto	39 338	45 588
II. Korekty razem	7 652	-9 766
1. Amortyzacja	38 052	35 301
2. (Zyski) straty z tytułu różnic kursowych	243	5
3. Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)	2 917	518
4. (Zysk) strata z działalności inwestycyjnej	7 152	21 807
5. Zmiana stanu rezerw	55	-14 674
6. Zmiana stanu zapasów	-34 848	-15 526
7. Zmiana stanu należności	-9 528	-32 228
8. Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych, z wyjątkiem pożyczek i kredytów	17 775	-11 219
9. Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych	-14 166	6 250
10. Inne korekty	0	0
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I+/-II) - metoda pośrednia	46 990	35 822
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		
I. Wpływy	22 006	55 824
1. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	2 759	1 426
2. Z aktywów finansowych, w tym:	19 247	54 398
a) w jednostkach powiązanych	6 165	53 015
- otrzymane pożyczki	0	24 789

	w tys. zł	
	2017	2016
- dywidendy i udziały w zyskach	107	542
- spłacone pożyczki	5 886	26 013
- spłacone odsetki od pożyczek	172	1 671
b) w pozostałych jednostkach	13 082	1 383
- inne wpływy z aktywów finansowych	13 082	1 383
II. Wydatki	-109 429	-110 005
1. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	-96 533	-53 625
2. Wydatki na inwestycje w nieruchomości	0	-5
3. Na aktywa finansowe, w tym:	-12 896	-56 375
a) w jednostkach powiązanych	-12 896	-56 375
- nabycie aktywów finansowych	-12 129	-30 038
- udzielone pożyczki	-767	-14 230
- spłata pożyczek	0	-11 579
- spłata odsetek	0	-528
b) w pozostałych jednostkach	0	0
- nabycie aktywów finansowych	0	0
- strata na forwardzie	0	0
4. Inne wydatki inwestycyjne	0	0
III. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I-II)	-87 423	-54 181
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej		
I. Wpływy	98 874	27 644
1. Wpływy netto z emisji akcji (wydania udziałów) i innych instrumentów kapitałowych oraz dopłat do kapitału	0	0
2. Kredyty i pożyczki	96 244	27 607
3. Pożyczki spłacone	0	30
4. otrzymane odsetki od spłaconych pożyczek	0	7
5. Inne wpływy finansowe	2 630	0
II. Wydatki	-63 401	-25 925
1. Inne, niż wypłaty na rzecz właścicieli, wydatki z tytułu podziału zysku	-12 200	0
2. Spłaty kredytów i pożyczek	-48 005	-23 715
3. Odsetki	-3 196	-2 210
4. Pożyczki udzielone	0	0
III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I-II)	35 473	1 719
D. Przepływy pieniężne netto, razem (A.III+/-B.III+/-C.III)	-4 960	-16 640
E. Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych, w tym:	-5 261	-16 602
- zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	-301	38
F. Środki pieniężne na początek okresu	53 781	70 383
G. Środki pieniężne na koniec okresu (F+/- E), w tym:	48 520	53 781
- o ograniczonej możliwości dysponowania	1 686	7 706

DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA

A. NOTY OBJAŚNIAJĄCE

NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO BILANSU

Nota 1 a

WARTOŚCI NIEMATERIALNE I PRAWNE	w tys. zł	
	2017	2016
a) koszty zakończonych prac rozwojowych	0	0
b) wartość firmy	0	0
c) koncesje, patenty, licencje i podobne wartości, w tym:	14 174	8 052
- oprogramowanie komputerowe	0	0
d) inne wartości niematerialne i prawne	454	454
e) zaliczki na wartości niematerialne i prawne	0	0
Wartości niematerialne i prawne, razem	14 628	8 506

Należy wskazać i wyjaśnić okres dokonywania odpisów zakończonych prac rozwojowych oraz odpisów amortyzacyjnych od wartości firmy

Nota 1 b

ZMIANY WARTOŚCI NIEMATERIALNYCH I PRAWNYCH (WG GRUP RODZAJOWYCH)

		w tys. zł						
	a	b	c		d	e	Wartości niematerialne i prawne, razem	
			koncesje, patenty, licencje i podobne wartości, w tym:	- oprogramowanie komputerowe				
	koszty zakończonych prac rozwojowych	wartość firmy			inne wartości niematerialne i prawne	zaliczki na wartości niematerialne i prawne		
a) wartość brutto wartości niematerialnych i prawnych na początek okresu	0	0	31 846	1 275	6 551	0	38 397	
b) zwiększenia (z tytułu)	0	0	11 236	0	0	0	11 236	
- nabycie	0	0	11 236	0	0	0	11 236	
c) zmniejszenia (z tytułu)	0	0	3	0	0	0	3	
- likwidacja	0	0	0	0	0	0	0	
d) wartość brutto wartości niematerialnych i prawnych na koniec okresu	0	0	43 079	1 275	6 551	0	49 630	
e) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	0	0	23 794	1 275	6 097	0	29 891	
f) amortyzacja za okres (z tytułu)	0	0	5 111	0	0	0	5 111	
- zwiększenia (amortyzacja kosztowa)	0	0	5 114	0	0	0	5 114	
- zmniejszenia	0	0	3	0	0	0	3	
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	0	0	28 905	1 275	6 097	0	35 002	
h) wartość netto wartości niematerialnych i prawnych na koniec okresu	0	0	14 174	0	454	0	14 628	

Nota 1 c

WARTOŚCI NIEMATERIALNE I PRAWNE (STRUKTURA WŁASNOŚCIOWA)	w tys. zł	
	2017	2016
a) własne	14 628	8 506
Wartości niematerialne i prawne, razem	14 628	8 506

Nota 2 a

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	w tys. zł	
	2017	2016
a) środki trwałe, w tym:	276 507	253 801
- grunty (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu)	32 003	32 002
- budynki, lokale, prawa do lokali i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	159 228	161 988
- urządzenia techniczne i maszyny	66 312	45 836
- środki transportu	13 934	11 201
- inne środki trwałe	5 030	2 774
b) środki trwałe w budowie	69 711	42 692
c) zaliczki na środki trwałe w budowie	180	3
Rzeczowe aktywa trwałe, razem	346 398	296 496

Nota 2 b

ZMIANY ŚRODKÓW TRWAŁYCH (WG GRUP RODZAJOWYCH)

w tys. zł									
	- grunty (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu)	- budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	- urządzenia techniczne i maszyny	- środki transportu	- inne środki trwałe	Środki trwałe, razem			
a) wartość brutto środków trwałych na początek okresu	32 134	205 419	175 730	19 766	15 150	448 199			
b) zwiększenia (z tytułu)	1	2 820	42 692	8 044	3 742	57 299			
- nabycie	0	2 820	42 692	8 044	3 742	57 298			
c) zmniejszenia (z tytułu)	0	197	7 284	4 681	182	12 344			
- likwidacja	0	197	6 757	61	179	7 194			
- sprzedaż	0	0	527	4 620	3	5 150			
d) wartość brutto środków trwałych na koniec okresu	32 135	208 042	211 138	23 129	18 710	493 154			
e) skumulowana amortyzacja (umorzzenie) na początek okresu	132	43 431	129 894	8 565	12 376	194 398			
f) amortyzacja za okres (z tytułu)	0	5 383	14 932	630	1 304	22 249			
- zwiększenie (amortyzacja kosztowa za okres)	0	5 430	22 137	2 496	1 483	31 546			
- zmniejszenie (likwidacja)	0	47	6 725	6	176	6 954			
- zmniejszenie (sprzedaż)	0	0	480	1 860	3	2 343			
g) skumulowana amortyzacja (umorzzenie) na koniec okresu	132	48 814	144 826	9 195	13 680	216 647			
h) wartość netto środków trwałych na koniec okresu	32 003	159 228	66 312	13 934	5 030	276 507			

Nota 2 c

ŚRODKI TRWAŁE BILANSOWE (STRUKTURA WŁASNOŚCIOWA)	w tys. zł	
	2017	2016
a) własne	276 301	253 471
- używane na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub innej umowy, w tym umowy leasingu	206	330
Środki trwałe bilansowe, razem	276 507	253 801

Nota 3 a

ZMIANA STANU NIERUCHOMOŚCI (WG GRUP RODZAJOWYCH)	w tys. zł	
	2017	2016
a) stan na początek okresu	28 172	29 652
b) zwiększenia (z tytułu)	0	6
- doposażenie budynku przeznaczonego na wynajem	0	6
c) zmniejszenia (z tytułu)	1 392	1 486
- amortyzacja za okres	1 392	1 486
d) stan na koniec okresu	26 780	28 172

Nota 3 b

DŁUGOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE	w tys. zł	
	2017	2016
a) w jednostkach powiązanych	356 182	359 931
- udziały lub akcje	233 622	229 711
- udzielone pożyczki	3 242	8 553
- inne papiery wartościowe	119 347	121 688
- odsetki od udzielonych pożyczek	-29	-21
b) w pozostałych jednostkach, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	280	360
- udziały lub akcje	150	150
- udzielone pożyczki	130	210
bc) w innych jednostkach	2 837	492
- inne długoterminowe aktywa finansowe (wg rodzaju)	2 837	492
- forwardy	2 837	492
Długoterminowe aktywa finansowe, razem	359 299	360 783

Nota 3 c

ZMIANA STANU DŁUGOTERMINOWYCH AKTYWÓW FINANSOWYCH (WG GRUP RODZAJOWYCH)	w tys. zł	
	2017	2016
a) stan na początek okresu	360 783	382 917
Udziały i akcje		
b) stan na początek okresu	229 861	230 552
c) zwiększenia (z tytułu)	12 129	24 283
- nabycie akcji w jednostkach zależnych	12 129	24 283
d) zmniejszenia (z tytułu)	8 218	24 974
- aktualizacja wartości udziałów	7 597	24 974
- wycena bilansowa udziałów	621	0
e) stan na koniec okresu	233 772	229 861
Inne papiery wartościowe		
f) stan na początek okresu	121 688	128 284
g) zwiększenia	0	504
- nabycie certyfikatów inwestycyjnych FIZ	0	504
h) zmniejszenia (z tytułu)	2 341	7 100
- wycena jednostek uczestnictwa w CCF FIZ	2 341	7 100
i) stan na koniec okresu	119 347	121 688
Pożyczki długoterminowe oraz inne aktywa długoterminowe w jednostkach powiązanych		
j) stan na początek okresu	8 742	24 002
k) zwiększenia (z tytułu)	131	8 289
- udzielone pożyczki jednostkom zależnym	0	4 798
- udzielone pożyczki jednostkom pozostałym	0	0
- odsetki należne od pożyczek długoterminowych	131	638
- wycena bilansowa pożyczek w jednostkach zależnych	0	334
- rozwiązanie odpisu aktualizującego wartość pożyczek w jednostkach zależnych	0	2 372

ZMIANA STANU DŁUGOTERMINOWYCH AKTYWÓW FINANSOWYCH (WG GRUP RODZAJOWYCH)	w tys. zł	
	2017	2016
- rozwiązanie odpisu aktualizującego wartość odsetek	0	112
- wycena bilansowa i skorygowana odsetek od pożyczek	0	35
l) zmniejszenia (z tytułu)	5 530	23 549
- spłata pożyczek jednostek zależnych	5 120	19 664
- spłata pożyczek do jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	80	30
- spłata odsetek od pożyczek jednostek zależnych	109	1 673
- objęcie odsetek od pożyczek odpisem aktualizacyjnym	-34	69
- wycena bilansowa pożyczek oraz różnice kursowe zrealizowane od spłaconych pożyczek oraz z wyceny bilansowej	191	0
- zmiana charakteru pożyczek na krótkoterminowe w jednostkach zależnych	0	211
- zmiana charakteru pożyczek na krótkoterminowe w jednostkach, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	90
- umorzenie pożyczek w jednostkach zależnych	0	664
- umorzenie odsetek od pożyczek w jednostkach zależnych	0	14
- objęcie odpisem aktualizującym pożyczek dla jednostek zależnych	0	1 134
- kapitalizacja odsetek	54	0
- wycena bilansowa i skorygowana odsetek od pożyczek	10	0
m) stan na koniec okresu	3 343	8 742
Inne długoterminowe aktywa		
n) stan na początek okresu	492	79
o) zwiększenia (z tytułu)	2 345	413
- wycena forwardów i IRS	2 345	413
p) Stan na koniec okresu	2 837	492
q) Stan na koniec okresu	359 299	360 783

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka stowarzyszona, z wyszczególnieniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wyceny na metodą praw własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności/wyceni e metodą proporcjonalną	data objęcia kontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit.) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
1. Comarch AG	Drezno	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek europejski oraz Ameryki Południowej	zależna	konsolidowana	13.09.1999	154 456	-1 320	153 136	100,00	100,00	
Comarch Software und Beratung AG	Monachium	producent oprogramowania (zwłaszcza klasy ERP) oraz integrator systemów informatycznych	zależna II stopnia (zależna od Comarch AG)	konsolidowana	18.11.2008	109 382	-38 485	70 897	100,00	100,00	100% zależna od Comarch AG
Comarch Solutions GmbH	Innsbruck	producent oprogramowania (zwłaszcza klasy ERP) oraz integrator systemów informatycznych	zależna III stopnia (zależna od Comarch Software und Beratung AG)	konsolidowana	18.11.2008	6 286	-4 960	1 326	100,00	100,00	100 % zależna od Comarch Software und Beratung AG
Comarch Sistemas LTDA	Sao Paulo	sprzedaż systemów informatycznych na rynku Ameryki Środkowej i Południowej oraz support dostarczonych systemów IT	zależna II stopnia (zależna od Comarch AG)	konsolidowana	02.09.2014	1 208	0	1 208	100,00	100,00	80% zależna od Comarch AG, 20% w posiadaniu Comarch SuB AG

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka zależna, jednostka zależna, z powiązaniami, z powiązaniami pośrednimi)	zastosowana metoda konsolidacji/wyceny własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą proporcjonalną	data objęcia kontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanej kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod (it j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
5. Comarch Peru S.A.C.	Lima	sprzedaż systemów informatycznych na rynku Ameryki Środkowej i Południowej oraz support dostarczonych systemów IT	zależna II stopnia (zależna od Comarch AG)	konsolidowana	14.12.2016	196	0	196	100,00	100,00	95% zależna od Comarch AG. 5% w posiadaniu Comarch SA
6. Comarch S.A.S.	Lezennes	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek europejski oraz Ameryki Północnej	zależna	konsolidowana	14.09.2007	37 114	-37 114	0	100,00	100,00	
7. Comarch R&D S.a r.l.	Montbonnot-Saint-Martin	oprogramowania i usług na rynek europejski oraz Ameryki Północnej	zależna	konsolidowana	16.09.2008	714	-714	0	100,00	100,00	
8. Comarch Luxembourg S.a r.l.	Luksemburg	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek europejski	zależna	konsolidowana	21.04.2011	1 981		1 981	100,00	100,00	
9. Comarch, Inc.	Rosemont	sprzedaż i oprogramowania i usług na rynek amerykański	zależna	konsolidowana	24.06.1999	991	-991	0	100,00	100,00	
10. Comarch Panama, Inc.	Panama	sprzedaż i produkcja systemów informatycznych na rynek Ameryki Środkowej i Południowej oraz Europy	zależna II stopnia (zależna od Comarch, Inc.)	konsolidowana	22.11.2004	914	0	914	100,00	100,00	100% zależna od Comarch Inc.

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka zależna, z powiązaniami pośrednimi)	zastosowana metoda konsolidacji/wyceny: własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą proporcjonalną	data objęcia kontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	poprawki aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanej wartości kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod it j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
11. Comarch Canada Corp.	New Brunswick	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek amerykański oraz Południowej Ameryki	zależna	konsolidowana	01.06.2011	162	-21	141	100,00	100,00	
12. Comarch Espace Connecte Inc.	Montreal	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek amerykański	zależna	konsolidowana	16.04.2015	1 164	-54	1 110	100,00	100,00	
13. Comarch Middle East FZ-LLC	Dubaj	sprzedaż systemów informatycznych na Bliskim Wschodzie oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	08.04.2004	203	-44	159	100,00	100,00	
14. Comarch LLC	Kijów	sprzedaż systemów informatycznych na Ukrainie oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	01.06.2004	34	-34	0	100,00	100,00	
15. OOO Comarch	Moskwa	sprzedaż systemów informatycznych w Rosji oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	26.01.2005	147	-147	0	100,00	100,00	

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł										
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k
nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka zależna, współzależna, jednostka zależna, z powiązaniami, z powiązaniami pośrednimi)	zastosowana metoda konsolidacji/wyceny własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą proporcjonalną	data objęcia kontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	poprawki aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanej części kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu
l.p.										wskazanie, innej niż określona pod (it j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
16. Comarch Software (Shanghai) Co. Ltd.	Szanghaj	sprzedaż systemów informatycznych w Chinach oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	q3 2009	597	-597	0	100,00	100,00
17. Comarch Technologies Oy	Espoo	sprzedaż systemów informatycznych w Skandynawii oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	16.12.2010	198	-198	0	100,00	100,00
18. Comarch UK Ltd.	Londyn	sprzedaż systemów informatycznych w Wielkiej Brytanii, Polsce i Irlandii oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	20.03.2012	271	-36	235	100,00	100,00
19. Comarch Japan KK	Tokio	sprzedaż systemów informatycznych w Japonii oraz support dostarczonych systemów IT	zależna II stopnia	konsolidowana	2017-07-07	162	0	162	100,00	100,00
20. Comarch Chile SpA	Santiago	sprzedaż systemów informatycznych w Chile oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	23.05.2013	920	-920	0	100,00	100,00
										100% w posiadaniu Comarch UK

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł												
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	
Lp.	nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka zależna, z wyłączeniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wyceny własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą proporcjonalną	data objęcia kontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanej części kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
21.	Comarch Software Spain S.L.U.	Madryt	sprzedaż systemów informatycznych w Europie i Ameryce Południowej oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	11.11.2014	4 641	-2 347	2 294	100,00	100,00	
22.	Comarch Colombia S.A.S.	Bogota	sprzedaż systemów informatycznych w Ameryce Południowej oraz support dostarczonych systemów IT	zależna II stopnia (zależna od Comarch Software Spain S.L.U.)	konsolidowana	04.05.2016	248	0	248	100,00	100,00	100% w posiadaniu Comarch Software Spain S.L.U.
23.	Comarch Yazilim A.S.	Stambuł	sprzedaż systemów informatycznych na rynku tureckim oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	18.12.2014	825	-825	0	100,00	100,00	
24.	Comarch SRL	Mediolan	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek europejski	zależna	konsolidowana	05.02.2015	7 441	-5 206	2 235	100,00	100,00	
25.	Comarch Malaysia SDN. BHD.	Kuala Lumpur	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek azjatycki	zależna	konsolidowana	02.04.2015	517	-517	0	100,00	100,00	
26.	Comarch s.r.o.	Bratysława	działalność ograniczona	zależna	konsolidowana	31.08.2004	494	-494	0	100,00	100,00	

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka zależna, z którą istnieje powiązanie bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wyceny własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą proporcjonalną	data objęcia kontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanej wartości kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
27. Comarch Pointshub Inc.	Rosemont	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek amerykański	zależna	konsolidowana	24.08.2015	32 629	-5 536	27 093	100,00	100,00	
28. Comarch AB	Sztokholm	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek europejski	zależna	konsolidowana	18.08.2015	22	0	22	100,00	100,00	
29. Comarch Argentina S.A.	Buenos Aires	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek Ameryki Środkowej i Południowej	zależna	konsolidowana	11.11.2015	929	0	929	100,00	100,00	95% w posiadaniu Comarch SA, 5% w posiadaniu Comarch AG
30. Comarch Saudi Arabia Co.	Rijad	sprzedaż oprogramowania i usług w Arabii Saudyjskiej	zależna	konsolidowana	2017-03-19	1 016	-14	1 002	100,00	100,00	95% w posiadaniu Comarch SA, 5% w posiadaniu Comarch Infrastruktura SA
31. Comarch Technologies sp. z o.o.	Kraków	odpowiada za rozwój technologii związanych z projektowaniem i produkcją urządzeń elektronicznych oraz związanego z nimi oprogramowania	zależna	konsolidowana	18.11.2008	298	0	298	100,00	100,00	

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł										
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k
nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka zależna, współzależna, jednostka zależna, z powiązaniami, z wyszczególnieniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wyceny własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą proporcjonalną	data objęcia kontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu
l.p.										wskazanie, innej niż określona pod (it j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
32.	CA Consulting SA	Warszawa	dostarczenie łącznych oraz świadczenie usług outsourcingowych	zależna	18.06.2004	1 053	0	1 053	100,00	100,00
33.	Comarch Management Sp. z o.o.	Kraków	działalność związana z informatyką	zależna	19.10.2007	400	-300	100	100,00	100,00
34.	Comarch Corporate Finance FIZ	Kraków	prowadzenie działalności inwestycyjnej w zakresie nowych technologii i usług internetowych	zależna	24.10.2007	1 060	118 287	119 347	100,00	100,00
35.	Comarch Management Sp. z o.o. SK-A	Kraków	działalność związana z informatyką	zależna II stopnia	21.11.2007	11 275	-11 216	59	100,00	100,00
36.	Bonus Management Sp. z o.o. SK-A	Kraków	działalność inwestycyjna na rynku kapitałowym oraz związana z informatyką	zależna II stopnia	24.02.2011	28 344	110	28 454	100,00	100,00
										zależność poprzez Comarch Corporate Finance FIZ

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł										
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k
nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka zależna, jednostka powiązana, z wyłączeniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wycena własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą proporcjonalną	data objęcia kontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	poprawki aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanej kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu
l.p.										wskaźnik, innej niż określona pod (it j) lub k), podstawy kontroli / spółki kontroli / znaczącego wpływu
37.	Bonus MANAGEMENT spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Cracovia Park SK-A	działalność inwestycyjna w zakresie sportu	zależna II stopnia	zastosowana metoda konsolidacji/wyceny własności/wyceny metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą proporcjonalną	25.03.2014	2 400	0	2 400	100,00	33,33% głosów w posiadaniu MKS Cracovia SSA, 66,67% w posiadaniu Bonus Management spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w SK-A
38.	Bonus Development Sp. z o.o. SK-A	działalność deweloperska oraz inwestycyjna na rynku nieruchomości	zależna II stopnia	zastosowana metoda konsolidacji/wyceny własności/wyceny metodą proporcjonalną	24.02.2011	55 950	-25 722	30 228	100,00	zależność poprzez Comarch Corporate Finance FIZ
39.	Bonus Management Sp. z o.o. II Activa SK-A	działalność inwestycyjna na rynku kapitałowym oraz związana z informatyką	zależna II stopnia	zastosowana metoda konsolidacji/wyceny własności/wyceny metodą proporcjonalną	07.10.2010	15 552	-349	15 203	100,00	zależność poprzez Comarch Corporate Finance FIZ
40.	Bonus Development Sp. z o.o. II Koncept SK-A	działalność deweloperska oraz inwestycyjna na rynku nieruchomości	zależna II stopnia	zastosowana metoda konsolidacji/wyceny własności/wyceny metodą proporcjonalną	25.10.2010	8 933	562	9 495	100,00	zależność poprzez Comarch Corporate Finance FIZ
		produkcja i dostawa materiałów								45,84% w posiadaniu CGF FIZ, 20,76% w posiadaniu

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka zależna, z którą powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wyceny własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą proporcjonalną	data objęcia kontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanej kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
41. Comarch Healthcare S.A.	Kraków	rozwiązanie problemów informatycznych dla sektora zdrowia oraz centrum diagnostyki medycznej w Krakowie i Med24	zależna II stopnia	konsolidowana	08.04.2008	112 183	-86 283	25 900	100,00	100,00	Comarch S.A., 19,77% w posiadaniu Comarch Software und Beratung AG, 13,63% w posiadaniu CASA Management and Consulting sp. z o.o. SKA
42. Comarch Polska S.A.	Kraków	pozykuje kontrakty informatyczne na rynku krajowym i realizuje je w całości lub w części	zależna II stopnia	konsolidowana	09.06.2008	10 000	-8 519	1 481	100,00	100,00	zależność poprzez Comarch Corporate Finance FIZ
43. Comarch Pointshub S.A.	Kraków	działalność polegająca na wytworzeniu i wdrażaniu oprogramowania biologicznego nowej generacji	zależna II stopnia	konsolidowana	21.10.2008	3 000	-161	2 839	100,00	100,00	zależność poprzez Comarch Corporate Finance FIZ
44. Comarch Infrastruktura S.A.	Kraków	działalność polegająca na oferowaniu usług outsourcingu usług informatycznych	zależna II stopnia	konsolidowana	09.12.2008	1 150	5 474	6 624	100,00	100,00	zależność poprzez Comarch Corporate Finance FIZ

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka zależna, współzależna, jednostka zależna, z powiązaniami, z wyłączeniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wyceny na metodą praw własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności/wycenie metodą proporcjonalną	data objęcia kontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	2 164	procent posiadanej wartości kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
45. Comarch24 S.A.	Kraków	świadczy usługi księgowe dla krajowych podmiotów zależnych z Grupy Comarch oraz prowadzi projekty informatyczne z zakresu e-księgowości i handlu elektronicznego	zależna II stopnia	konsolidowana	04.05.2009	2 500	-336		100,00	100,00	zależność poprzez Comarch Corporate Finance FIZ
46. Geopolis sp. z o.o.	Toruń	zajmuje się wspieraniem informatyzacji w jednostkach administracji publicznej poprzez tworzenie i wdrażanie zintegrowanych rejestrów i ewidencji o charakterze przestrzennym, systemów zarządzania państwowym zasobem geodezyjnym i kartograficznym oraz geoportali	zależna	konsolidowana	2017-04-03	4 050	-2 105	1 945	100,00	100,00	

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka zależna, z którą powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wyceny własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą proporcjonalną	data objęcia kontroli / wykorzystania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	poprawki aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod it j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
47. Comarch Management and Consulting Sp. z o.o. SK-A	Kraków	prowadzi działalność inwestycyjną na rynku kapitałowym	zależna II stopnia	konsolidowana	12.10.2009	31 140	-13 142	17 998	100,00	100,00	zależność poprzez Comarch Corporate Finance FIZ
48. Comarch Swiss AG Luzern	Luzern	sprzedaż i wdrożenie oprogramowania (zwłaszcza klasy ERP) oraz integrator systemów informatycznych	zależna III stopnia	konsolidowana	18.11.2008	12 198	0	12 198	100,00	100,00	zależność poprzez Comarch Management and Consulting Sp. z o.o. SK-A
49. CAMS AG	Luzern	działalność inwestycyjna na rynku kapitałowym oraz związana z informatyką	zależna III stopnia	konsolidowana	21.01.2013	175	0	175	51,00	51,00	51% głosów przypada na Comarch Management and Consulting Sp. z o.o. SK-A
50. Opszo Sp. z o.o.	Kraków	działalność gastronomiczna	zależna	konsolidowana	20.12.2011	205	0	205	100,00	100,00	
51. MKS Cracovia SSA Kraków	Kraków	działalność w zakresie kultury fizycznej i sportu	zależna	konsolidowana	29.09.2003	37 209	-3 341	33 868	66,11	66,11	
52. Solinteractive S.A.* Kraków	Kraków	działalność w zakresie interaktywnych technologii internetowych	słowarzyszona	wycena metodą praw własności	29.09.2008	5 400	-4 939	461	42,98	27,37	16,10% głosów w posiadaniu CCF FIZ, 11,27% w posiadaniu Bonus Management Sp. z o.o. II Activia SK-A
53. Metrum Capital S.A.* Kraków	Kraków	realizacja oprogramowania inwestycyjnego	słowarzyszona	wycena metodą praw własności	06.02.2014	450	-448	2	64,29	47,37	15,79% głosów w posiadaniu Comarch S.A., 31,58% w posiadaniu CAMS AG

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka stowarzyszona, z wyszczególnieniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wycena na metodą praw własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności/wycenie metodą proporcjonalną	data objęcia kontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
54. Thanks Again LLC* Tyrone		operator programów lojalnościowych dla lotnisk w Ameryce Północnej	stowarzyszona	wycena metodą praw własności	24.08.2015	30 884	-20 114	10 770	461,00	42,50	42,5% w posiadaniu Comarch Pointshub Inc.

(*) wartość bilansową udziałów jednostek stowarzyszonych zaprezentowano w wartości odpowiadającej wycenie według metody praw własności (analogicznie jak w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Comarch S.A.)

W nocie zaprezentowano udziały lub akcje posiadane przez Comarch S.A. jak również przez pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Comarch.

Bilansowa wartość udziałów lub akcji posiadanych przez Comarch S.A. wynosi 233 623 tys. zł, wartość papierów wartościowych wynosi 119 347 tys. zł, natomiast bilansowa wartość udziałów spółek zależnych wynosi 235 585 tys. zł

Wartość bilansową udziałów jednostek stowarzyszonych zaprezentowano w wartości odpowiadającej wycenie według metody praw własności (analogicznie jak w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Comarch S.A.)

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł															
a	m					n		o		p	r	s	t		
Lp. nazwa jednostki	kapitał własny jednostki, w tym:					zobowiązania i rezerwy na zobowiązania jednostki, w tym:		należności jednostki, w tym:		aktywa jednostki, ze sprzeczności	przychody ze sprzedaży	nieopłacony przez emitenta wartość udziałów / akcji w jednostce	przysługujące lub należne od jednostki za ostatni rok obrotowy		
	- kapitał zakładowy	- kapitał zapasowy	- pozostały kapitał własny, w tym:		- zobowiązania długoterminowe	- rezerwa na zobowiązania długoterminowe	- należności długoterminowe	- należności krótkoterminowe							
1. Comarch AG	123 361	61 888	90 973	-29 500	-28 794	-3 063	85 910	11 741	74 169	58 223	72	58 151	209 270	107 514	0
Grupa															0
2. Comarch Software und Beratung AG	94 108	24 590	62 947	6 571	-14 311	31 944	44 490	7 396	37 094	45 227	0	45 227	138 599	173 963	0
3. Comarch Sisemas LTDA	-954	1 208	0	-2 162	-6 242	2 434	28 387	5 919	22 468	7 596	50	7 546	27 432	16 783	0
4. Comarch Peru S.A.C.	-48	196	0	-244	-12	-247	415	0	415	203	0	203	367	1 138	0
5. Comarch S.A.S.	4 502	34 752	0	-30 250	-28 062	-4 081	59 742	24 364	35 378	18 542	0	18 542	64 243	31 745	0
6. Comarch R&D S.a.r.l	-1 233	26	0	-1 259	-2 124	537	5 605	3 939	1 666	3 474	57	3 417	4 371	9 756	0
7. Comarch Luxembourg S.a.r.l.	3 181	1 981	0	1 200	1 659	-432	3 898	1 173	2 725	1 870	0	1 870	7 078	7 830	0
8. Comarch, Inc.	19 914	154	853	18 907	17 860	1 674	13 273	0	13 273	23 312	3 185	20 127	33 186	62 232	0
9. Comarch Panama, Inc.	8 413	914	0	7 499	6 619	812	3 128	0	3 128	5 118	0	5 118	11 542	4 288	0
10. Comarch Canada Corp.	10 026	162	0	9 864	6 655	4 005	7 397	276	7 121	13 625	0	13 625	17 424	16 882	0
11. Comarch Espace Connecte Inc.	1 049	1 164	0	-115	-54	-14	2	0	2	984	0	984	1 051	0	0
12. Comarch Middle East FZ-LLC	-3 461	200	0	-3 661	-6 360	1 077	35 775	0	35 775	24 811	0	24 811	32 314	36 692	0
13. Comarch LLC	-2 051	15	0	-2 066	-3 882	-883	8 181	0	8 181	4 927	0	4 927	6 130	5 499	0
14. OOO Comarch	6 357	140	585	5 632	3 053	4 014	5 512	0	5 512	4 439	0	4 439	11 869	21 221	0
15. Comarch Software (Shanghai) Co. Ltd.	-214	597	0	-811	-569	-66	703	0	703	469	0	469	488	-6	0

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł																	
a	m			n		o		p	r	s	t						
Lp.	kapitał własny jednostki, w tym:			zobowiązania i rezerwy na zobowiązania jednostki, w tym:		należności jednostki, w tym:		aktywa jednostki, z wyłączeniem należności i zobowiązań	przychody ze sprzedaży	nieopłacony przez emitenta udziałów / akcji w jednostce	przysługujące lub należne dywidendy od jednostki za ostatni rok obrotowy						
	- kapitał zakładowy	- kapitał zapasowy	- pozostały kapitał własny, w tym:	- zobowiązania długoterminowe	- zobowiązania krótkoterminowe	- należności długoterminowe	- należności krótkoterminowe										
												zysk (strata) z lat ubiegłych	zysk (strata) netto				
16.	Comarch Technologies Oy	247	198	0	49	-8	39	1 887	0	1 887	363	0	363	2 133	2 775	0	0
17.	Comarch UK LTD	12 205	271	0	11 934	9 097	3 506	10 937	11	10 926	12 294	0	12 294	23 141	23 499	0	0
18.	Comarch Japan KK	-128	162	0	-290	0	-289	455	0	455	76	0	76	327	0	0	0
19.	Comarch Chile SpA	-6 271	920	0	-7 191	-3 589	-3 634	10 621	6	10 615	3 443	0	3 443	4 350	8 229	0	0
20.	Comarch Software Spain S.L.U.	-1 721	4 641	0	-6 362	-3 431	-2 960	17 583	70	17 513	12 407	1 912	10 495	15 862	13 389	0	0
21.	Comarch Colombia S.A.S.	-119	245	3	-367	-29	-369	6 577	198	6 379	5 679	0	5 679	6 458	5 407	0	0
22.	Comarch Yazilim A.S.	215	825	0	-610	-412	-175	2 312	1 097	1 215	1 167	0	1 167	2 527	1 191	0	0
23.	Comarch SRL	2 485	3 820	0	-1 335	2 320	-3 852	767	0	767	806	0	806	3 251	1 651	0	0
24.	Comarch Malaysia SDN. BHD.	-2 418	517	0	-2 935	-1 614	-1 425	3 796	2 503	1 293	38	0	38	1 378	180	0	0
25.	Comarch s.r.o.	522	487	0	35	-114	30	14	0	14	1	0	1	536	0	0	0
26.	Comarch Pointshub Inc.	23 334	32 628	0	-9 294	-6 085	-232	4 809	4 807	2	354	0	354	28 143	0	0	0
27.	Comarch AB	1 676	22	0	1 654	1 220	562	2 426	160	2 266	2 456	0	2 456	4 102	7 531	0	0
28.	Comarch Argentina S.A.	-108	929	0	-1 037	318	-1 781	13 418	2 121	11 297	11 427	0	11 427	13 310	7 208	0	0
29.	Comarch Saudi Arabia Co.	693	1 016	0	-323	0	-253	70	0	70	56	0	56	762	0	0	0
30.	Comarch Technologies sp. z o.o.	11 096	50	1 646	9 400	8 558	709	1 102	35	1 067	6 128	0	6 128	12 198	9 621	0	0
31.	CA Consulting S.A.	11 433	1 050	14 025	-3 642	-4 228	589	6 573	101	6 472	7 143	0	7 143	18 007	12 382	0	0
32.	Comarch Management Sp. z o.o.	106	400	0	-294	-261	-33	6	0	6	24	0	24	112	0	0	0

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł																
a	m						n		o			p	r	s	t	
Lp.	nazwa jednostki	kapitał własny jednostki, w tym:				zobowiązania i rezerwy na zobowiązania jednostki, w tym:		należności jednostki, w tym:			aktywa jednostki, w tym: przychody ze sprzedaży	przychody ze sprzedaży	nieopłaconą przez emitenta wartość udziałów / akcji w jednostce	przychody ze sprzedaży	przychody ze sprzedaży	
		- kapitał zakładowy	- kapitał zapasowy	- pozostały kapitał własny, w tym:	zysk (strata) z lat ubiegłych	zysk (strata) netto	- zobowiązania długoterminowe	- zobowiązania krótkoterminowe	- należności długoterminowe	- należności krótkoterminowe						
33.	Comarch Corporate Finance FIZ	119 347	1 503	0	117 844	120 185	-2 341	98	0	98	0	0	0	119 444	0	0
34.	Comarch Management Sp. z o.o. SK-A	239	170	6 634	-6 565	2 635	-44	13	0	13	55	0	55	251	9	0
35.	Bonus Management Sp. z o.o. SK-A	28 454	2 879	22 498	3 077	2 106	-366	657	134	523	11 998	2 500	9 498	29 111	151	0
36.	MANAGEMENT spółka z ograniczoną odpowiedzialnością siedziba w Ciącowia Park SK-A	1 671	800	1 601	-730	-523	-207	25	0	25	1 636	0	1 636	1 695	12	0
37.	Bonus Development Sp. z o.o. SK-A	39 441	5 640	42 401	-8 600	-7 247	-1 363	40 667	36 351	4 316	418	0	418	80 108	6 529	0
38.	Bonus Management Sp. z o.o. II Activia SK-A	15 207	1 555	13 998	-346	-597	251	104	0	104	948	0	948	15 311	16	0
39.	Bonus Development Sp. z o.o. II Koncept SK-A	9 450	101	8 832	517	406	111	149	0	149	1 406	0	1 406	9 599	845	0
40.	Comarch Healthcare S.A.	362	8 015	72 224	-79 877	-89 559	-19 217	39 148	25 948	13 200	6 198	20	6 178	39 511	20 554	0
41.	Comarch Polska S.A.	959	500	9 500	-9 041	-6 000	-3 041	18 435	131	18 304	11 181	0	11 181	19 393	24 435	0
42.	Comarch Pointshub S.A.	2 835	750	2 250	-165	1 251	-1 416	1 121	0	1 121	620	0	620	3 957	667	0
43.	Comarch Infrastruktura S.A.	6 624	575	575	5 474	5 105	369	955	3	952	2 967	0	2 967	7 579	3 900	0

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł																
a	m					n		o		p	r	s	t			
Lp. nazwa jednostki	kapitał własny jednostki, w tym:			zobowiązania i rezerwy na zobowiązania jednostki, w tym:		zobowiązania i rezerwy na zobowiązania jednostki, w tym:		należności jednostki, w tym:		aktywa przychody ze sprzedaży	nieopłacon a przez emitenta wartość udziałów / akcji w jednostce	przychody z sprzedaży za ostatni rok obrotowy				
	- kapitał zakładowy	- kapitał zapasowy	- pozostały kapitał własny, w tym:	- zysk (strata) z lat ubiegłych	- zysk (strata) z lat ubiegłych	- zobowiązania długoterminowe	- zobowiązania krótkoterminowe	- należności długoterminowe	- należności krótkoterminowe							
44. Comarch S.A.	2 165	500	2 000	-335	-834	499	471	0	471	845	0	845	2 636	2 432	0	0
45. Geopolis sp. z o.o.	1 578	450	5 108	-3 980	-2 970	-1 010	464	0	464	1 070	168	902	2 042	740	0	0
46. CASA Management and Consulting Sp. z o.o. SK-A	18 673	3 114	28 027	-12 468	-12 430	-38	14	0	14	160	0	160	18 687	0	0	0
47. Comarch Swiss AG	11 377	1 016	508	9 853	2 274	3 188	4 267	487	3 780	3 360	0	3 360	15 644	25 563	0	0
48. CAMS AG	275	343	0	-68	-128	26	50	0	50	0	0	0	325	0	0	0
49. Opso Sp. z o.o.	242	205	0	37	-40	77	160	0	160	53	0	53	402	2 637	0	0
50. MKS Cracovia S.A.	47 192	21 840	22 728	2 624	-24 868	4 343	20 809	7 906	12 903	6 550	0	6 550	68 001	32 389	0	0
51. Solinteractive S.A.	530	791	1 260	-1 521	-409	-1 112	3 991	40	3 951	2 466	828	1 638	4 536	9 971	0	0
52. Metrum Capital S.A.	4	700	0	-696	-667	-29	3	0	3	4	0	4	7	45	0	0
53. Thanks Again LLC	-8 922	23 674	0	-32 596	-29 171	-3 425	14 440	0	14 440	5 341	5 011	330	5 518	8 118	0	0

Transakcje z podmiotami stowarzyszonymi i z podmiotami powiązanymi osobowo:

- zakupy od podmiotów powiązanych osobowo: 2 921 tys. zł,
- sprzedaż do podmiotów powiązanych osobowo: 191 tys. zł,
- zakupy od podmiotów powiązanych: 13 439 tys. zł,
- sprzedaż do podmiotów stowarzyszonych: 1 868 tys. zł.

W nocie zaprezentowano wybrane dane finansowe pochodzące ze sprawozdań spółek zależnych sporządzonych na potrzeby sprawozdania skonsolidowanego (według zasad wynikających z MSSF).

Nota 3 f

PAPIERY WARTOŚCIOWE, UDZIAŁY I INNE DŁUGOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2017	2016
a) w walucie polskiej			163 176	161 167
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)			192 751	190 853
b1. w walucie	w tys.	USD	7 081	7 381
po przeliczeniu na tys. zł			27 093	28 597
b2. w walucie	w tys.	EUR	41 164	38 882
po przeliczeniu na tys. zł			164 339	158 988
pozostałe waluty w tys. zł			1 319	3 268
Papiery wartościowe, udziały i inne długoterminowe aktywa finansowe, razem			355 927	352 020

Nota 3 g

PAPIERY WARTOŚCIOWE, UDZIAŁY I INNE DŁUGOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE (WG ZBYWALNOŚCI)	w tys. zł	
	2017	2016
A. Papiery wartościowe, udziały i inne długoterminowe aktywa finansowe, razem	355 927	352 020
a. akcje (wartość bilansowa):	0	0
- wartość na początek okresu	0	0
- wartość według cen nabycia	0	0
b. akcje (wartość bilansowa)-pozostałe	194 258	194 258
- wartość na początek okresu	194 258	194 383
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	0	-21 135
- zwiększenie wartości - nabycie akcji	0	21 010
- wartość wg cen nabycia	262 415	262 415
c. jednostki uczestnictwa	119 347	121 688
- wartość na początek okresu	121 688	128 284
- wartość według cen nabycia	1 563	1 563
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-2 341	-7 100
d. udziały w spółkach z o.o.	39 514	35 603
- wartość na początek okresu	35 603	36 169
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-7 596	-3 839
- zwiększenie wartości - nabycie udziałów	11 507	3 273
- wartość według cen nabycia	61 048	49 541
e. inne - odsetki od pożyczek długoterminowych i wycena forwardów (wartość bilansowa)	2 808	471
- wartość na początek okresu	471	1 029
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	2 337	0
Wartość według cen nabycia, razem	325 026	313 519
Wartość na początek okresu, razem	352 020	359 865
Korekty aktualizujące wartość, razem	232 173	224 573
Wartość bilansowa, razem	355 927	352 020

--

Nota 3 h

UDZIELONE POŻYCZKI DŁUGOTERMINOWE (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2017	2016
a) w walucie polskiej			3 372	3 748
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)			0	5 015
b1. w walucie	w tys.	EUR	0	0
po przeliczeniu na tys. zł			0	0
b2. w walucie	w tys.	USD	0	1 200
po przeliczeniu na tys. zł			0	5 015
Długoterminowe pożyczki, razem			3 372	8 763

Nota 3 i

INNE INWESTYCJE DŁUGOTERMINOWE (WG RODZAJU)	w tys. zł	
	2017	2016
- dzieła sztuki	43	43
Inne inwestycje długoterminowe, razem	43	43

Nota 3 j

ZMIANA STANU INNYCH INWESTYCJI DŁUGOTERMINOWYCH (WG GRUP RODZAJOWYCH)	w tys. zł	
	2017	2016
a) stan na początek okresu	43	43
b) stan na koniec okresu	43	43

Nota 3 k

INNE INWESTYCJE DŁUGOTERMINOWE (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2017	2016
a) w walucie polskiej			43	43
Inne inwestycje długoterminowe, razem			43	43

Nota 4 a

ZMIANA STANU AKTYWÓW Z TYTUŁU ODROZONEGO PODATKU DOCHODOWEGO	w tys. zł	
	2017	2016
1. Stan aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego na początek okresu	6 510	7 348
2. Zwiększenia	744	1 608
- odniesione na wynik finansowy okresu	744	1 608
3. Zmniejszenia	1 438	2 446
- odniesione na wynik finansowy okresu	1 438	2 446
4. Stan aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego na koniec okresu, razem, w tym:	5 816	6 510
a) odniesionych na wynik finansowy	5 816	6 510

Nota 4 b

INNE ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE	w tys. zł	
	2017	2016
a) czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów, w tym:	3 191	1 093
- długoterminowe rozliczenia międzyokresowe kosztów	3 191	1 093
Inne rozliczenia międzyokresowe, razem	3 191	1 093

Nota 5 a

ZAPASY	w tys. zł	
	2017	2016
a) materiały	1 192	687
b) półprodukty i produkty w toku	58 138	42 117
c) produkty gotowe	79	10
d) towary	18 545	459
e) zaliczki na dostawy i usługi	166	0
Zapasy, razem	78 120	43 273

Nota 6 a

NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE	w tys. zł	
	2017	2016
a) od jednostek powiązanych	184 106	181 062
- z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:	183 025	179 419
- do 12 miesięcy	183 025	179 419
- inne	1 080	1 643
b) od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	560	587
- z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:	560	587
c) należności od pozostałych jednostek	127 707	142 923
- z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:	125 716	141 425
- do 12 miesięcy	125 716	141 425

NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE	w tys. zł	
	2017	2016
- powyżej 12 miesięcy	0	0
- inne, w tym:	1 991	1 498
- rozrachunki z pracownikami z tytułu zaliczek i pożyczek	310	321
- wadia, kaucje, nadpłaty	241	353
- należne dotacje	686	673
- pozostałe	754	151
Należności krótkoterminowe netto, razem	312 373	324 572
d) odpisy aktualizujące wartość należności	18 611	17 294
Należności krótkoterminowe brutto, razem	330 984	341 866

Nota 6 b

NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE OD JEDNOSTEK POWIĄZANYCH	w tys. zł	
	2017	2016
a) z tytułu dostaw i usług, w tym:	183 026	179 419
- od jednostek zależnych	183 586	179 419
b) inne, w tym:	1 080	1 643
- od jednostek zależnych	1 080	1 643
Należności krótkoterminowe od jednostek powiązanych netto, razem	184 106	181 062
c) odpisy aktualizujące wartość należności od jednostek powiązanych	12 251	11 900
Należności krótkoterminowe od jednostek powiązanych brutto, razem	196 357	192 962

Nota 6 c

NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE OD POZOSTAŁYCH JEDNOSTEK, W KTÓRYCH EMITENT POSIADA ZAANGAŻOWANIE W KAPITALE	w tys. zł	
	2017	2016
a) z tytułu dostaw i usług, w tym:	560	587
- od jednostek stowarzyszonych	560	587
Należności krótkoterminowe od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale netto, razem	560	587
b) odpisy aktualizujące wartość należności od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	229	460
Należności krótkoterminowe od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale brutto, razem	789	1 047

Nota 6 d

ZMIANA STANU ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH WARTOŚĆ NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWYCH	w tys. zł	
	2017	2016
Stan na początek okresu	17 294	16 047
a) zwiększenia (z tytułu)	6 327	8 730
- utworzenie odpisów na należności wątpliwe	6 327	8 730
b) zmniejszenia (z tytułu)	5 010	7 483
- rozwiązanie odpisów aktualizujących wartość należności	3 442	6 099
- wykorzystanie odpisów aktualizujących wartość należności - spisanie należności przedawnionych	1 568	1 384
Stan odpisów aktualizujących wartość należności krótkoterminowych na koniec okresu	18 611	17 294

Nota 6 e

NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE BRUTTO (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2017	2016
a) w walucie polskiej			112 793	116 530
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)			218 191	225 336
b1. w walucie	w tys.	EUR	32 662	32 696
po przeliczeniu na tys. zł			136 342	144 569
b2. w walucie	w tys.	USD	20 796	15 596
po przeliczeniu na tys. zł			72 590	64 921
b3. w walucie	w tys.	CHF	1	1
po przeliczeniu na tys. zł			4	4
b4. w walucie	w tys.	GBP	637	1 133
po przeliczeniu na tys. zł			2 995	5 827

NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE BRUTTO (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2017	2016
pozostałe waluty w tys. zł			6 260	10 015
Należności krótkoterminowe, razem			330 984	341 866

Nota 6 f

NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU DOSTAW I USŁUG (BRUTTO) - O POZOSTAŁYM OD DNIA BILANSOWEGO OKRESIE SPŁATY:	w tys. zł	
	2017	2016
a) do 1 miesiąca	117 658	137 580
b) powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	39 907	33 771
c) powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	1 241	9 523
d) powyżej 6 miesięcy do 1 roku	740	425
e) powyżej 1 roku	0	51
f) należności przeterminowane	168 366	157 375
Należności z tytułu dostaw i usług, razem (brutto)	327 912	338 725
g) odpisy aktualizujące wartość należności z tytułu dostaw i usług	18 611	17 294
Należności z tytułu dostaw i usług, razem (netto)	309 301	321 431

Nota 6 g

NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU DOSTAW I USŁUG, PRZETERMINOWANE (BRUTTO) - Z PODZIAŁEM NA NALEŻNOŚCI NIESPŁACONE W OKRESIE:	w tys. zł	
	2017	2016
a) do 1 miesiąca	36 782	29 495
b) powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	33 506	23 564
c) powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	14 748	31 279
d) powyżej 6 miesięcy do 1 roku	29 886	31 095
e) powyżej 1 roku	53 444	41 942
Należności z tytułu dostaw i usług, przeterminowane, razem (brutto)	168 366	157 375
f) odpisy aktualizujące wartość należności z tytułu dostaw i usług, przeterminowane	18 611	17 294
Należności z tytułu dostaw i usług, przeterminowane, razem (netto)	149 755	140 081

Nota 7 a

Należności sporne oraz należności przeterminowane (z podziałem wg tytułów) na dzień 31 grudnia 2017r. (w tys. zł):	
a) należności sporne – objęte odpisami aktualizacyjnymi:	1 128
b) należności przeterminowane brutto, w tym:	168 366
- z tytułu dostaw towarów i usług	168 366
Należności przeterminowane, od których nie dokonano odpisów aktualizacyjnych:	149 755
Należności przeterminowane objęte odpisami aktualizacyjnymi:	18 611
W tym należności dochodzone na drodze sądowej – objęte odpisami aktualizacyjnymi:	1 496

Plik	Opis

Nota 8 a

KRÓTKOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE	w tys. zł	
	2017	2016
a) w jednostkach powiązanych	322	351
- udzielone pożyczki	322	322
- inne krótkoterminowe aktywa finansowe	0	29

KRÓTKOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE		w tys. zł	
b) w pozostałych jednostkach, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale		303	204
- udzielone pożyczki		280	200
- inne aktywa finansowe		23	4
c) w pozostałych jednostkach		8 516	1 150
- udziały lub akcje		0	1
- inne krótkoterminowe aktywa finansowe		8 516	1 149
- kontrakty forward		8 516	1 149
d) środki pieniężne i inne aktywa pieniężne		48 529	53 783
- środki pieniężne w kasie i na rachunkach		48 520	53 781
- inne aktywa pieniężne		9	2
Krótkoterminowe aktywa finansowe, razem		57 670	55 488

Nota 8 b

PAPIERY WARTOŚCIOWE, UDZIAŁY I INNE KRÓTKOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2017	2016
a) w walucie polskiej			8 539	1 183
Papiery wartościowe, udziały i inne krótkoterminowe aktywa finansowe, razem			8 539	1 183

Nota 8 c

PAPIERY WARTOŚCIOWE, UDZIAŁY I INNE KRÓTKOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE (WG ZBYWALNOŚCI)	w tys. zł	
	2017	2016
A. Udziały notowane na rynku regulowanym (wartość bilansowa)	0	1
- wartość rynkowa	0	1
- wartość według ceny nabycia	0	0
B. Instrumenty pochodne (wartość bilansowa)	8 539	1 182
- wartość rynkowa	8 539	1 182
Wartość bilansowa, razem	8 539	1 183

Nota 8 d

UDZIELONE POŻYCZKI KRÓTKOTERMINOWE (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2017	2016
a) w walucie polskiej			602	522
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)			0	0
pozostałe waluty w tys. zł			0	0
Udzielone pożyczki krótkoterminowe, razem			602	522

Nota 8 e

ŚRODKI PIENIĘŻNE I INNE AKTYWA PIENIĘŻNE (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2017	2016
a) w walucie polskiej			36 448	24 626
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)			12 081	29 157
b1. w walucie	w tys.	EUR	958	6 190
po przeliczeniu na tys. zł			3 993	27 383
b2. w walucie	w tys.	USD	991	84
po przeliczeniu na tys. zł			3 448	350
b3. w walucie	w tys.	GBP	249	253
po przeliczeniu na tys. zł			1 173	1 300
b4. w walucie	w tys.	DKK	9	14
po przeliczeniu na tys. zł			5	8
b5. w walucie	w tys.	CHF	14	10
po przeliczeniu na tys. zł			49	42
b6. w walucie	w tys.	CAD	2	4
po przeliczeniu na tys. zł			9	13
pozostałe waluty w tys. zł			3 404	61
Środki pieniężne i inne aktywa pieniężne, razem			48 529	53 783

Nota 9 a

KRÓTKOTERMINOWE ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE	w tys. zł	
	2017	2016
a) czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów, w tym:	9 564	8 036
- koszty dotyczące sprzedaży lat następnych	8 482	7 334
- ubezpieczenia majątkowe i komunikacyjne	1 082	702
- inne	0	0
b) pozostałe rozliczenia międzyokresowe, w tym:	33 324	29 273
- rozliczenia międzyokresowe z tytułu ustalania przychodów dot. kontraktów długoterminowych	33 324	29 273
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe, razem	42 888	37 309

Nota 10 a

KAPITAŁ ZAKŁADOWY (STRUKTURA)								
w tys. zł								
Seria / emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania akcji	Rodzaj ograniczenia praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	Imienne uprzywilejowane	co do głosu 5:1	nie ograniczono	864 800	865	przekształcenie spółki z o.o.	1994-12-20	1994-12-20
A	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	75 200	75	przekształcenie spółki z o.o.	1994-12-20	1994-12-20
B	Imienne uprzywilejowane	co do głosu 5:1	nie ograniczono	883 600	884	gotówka	1995-03-24	1994-12-20
B	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	56 400	56	gotówka	1995-03-24	1994-12-20
C	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	3 008 000	3 008	gotówka	1997-06-20	1996-11-01
D	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	1 200 000	1 200	gotówka	1999-03-01	1997-11-01
E	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	638 600	638	gotówka	2000-03-08	1999-01-01
G	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	125 787	126	gotówka	2004-06-29	2004-01-01
G3	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	102 708	103	gotówka	2005-06-23	2005-01-01
H	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	543 025	543	zamiana obligacji zmiennych na akcje	2006-03-20	2006-01-01
H	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	20 650	21	zamiana obligacji zmiennych na akcje	2006-03-31	2006-01-01
J2	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	441 826	442	realizacja opcji menedżerskiej	2007-04-20	2007-01-01
J2	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	91 041	91	realizacja opcji menedżerskiej	2010-03-31	2010-01-01
K3	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	73 953	74	realizacja opcji menedżerskiej	2014-03-31	2013-01-01
L1	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	7 759	8	realizacja opcji menedżerskiej	2015-05-14	2014-01-01
Liczba akcji, razem				8 133 349				
Kapitał zakładowy, razem					8 133			
Wartość nominalna jednej akcji (w zł)		1,00						

I. Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio poprzez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Comarch S.A.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku akcjonariuszami posiadającymi bezpośrednio lub pośrednio poprzez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Comarch S.A. byli:

- Janusz Filipiak posiadał 1 997 027 akcji (24,55% w kapitale zakładowym Spółki), które uprawniały do 5 569 027 głosów na WZA, co stanowiło 36,82% wszystkich głosów na WZA;

- Elżbieta Filipiak posiadała 1 323 461 akcji (16,27% w kapitale zakładowym Spółki), które uprawniały do 4 707 461 głosów na WZA, co stanowiło 31,12% wszystkich głosów na WZA;

-MetLife Otwarty Fundusz Emerytalny zarządzany przez MetLife PTE S.A. posiadał 841 097 akcji (10,34% w kapitale zakładowym Spółki), które uprawniały do 841 097 głosów na WZA, co stanowiło 5,56% wszystkich głosów na WZA.,

PODANIE BILANSU:

Nie wystąpiły. W rezultacie na dzień publikacji raportu akcjonariuszami posiadającymi bezpośrednio lub pośrednio poprzez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Comarch S.A. byli:

-Janusz Filipiak posiadał 1 997 027 akcji (24,55% w kapitale zakładowym Spółki), które uprawniały do 5 569 027 głosów na WZA, co stanowiło 36,82% wszystkich głosów na WZA;

-Elżbieta Filipiak posiadała 1 323 461 akcji (16,27% w kapitale zakładowym Spółki), które uprawniały do 4 707 461 głosów na WZA, co stanowiło 31,12% wszystkich głosów na WZA;

-MetLife Otwarty Fundusz Emerytalny zarządzany przez MetLife PTE S.A. posiadał 841 097 akcji (10,34% w kapitale zakładowym Spółki), które uprawniały do 841 097 głosów na WZA, co stanowiło 5,56% wszystkich głosów na WZA.

Nota 11 a

KAPITAŁ ZAPASOWY	w tys. zł	
	2017	2016
a) ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	84 448	84 448
b) utworzony ustawowo	2 711	2 711
c) utworzony zgodnie ze statutem / umową, ponad wymaganą ustawowo (minimalną) wartość	566 204	532 816
Kapitał zapasowy, razem	653 363	619 975

Nota 12 a

KAPITAŁ Z AKTUALIZACJI WYCENY	w tys. zł	
	2017	2016
a) Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	97 301	103 052
b) zwiększenia	445	1 349
- rezerwa na podatek odroczony w związku z wyceną certyfikatów	445	1 349
c) zmniejszenia	2 341	7 100
- wycena bilansowa certyfikatów inwestycyjnych	2 341	7 100
Kapitał z aktualizacji wyceny, razem	95 405	97 301

Nota 13 a

POZOSTAŁE KAPITAŁY REZERWOWE (WEDŁUG CELU PRZEZNACZENIA)	w tys. zł	
	2017	2016
- kapitał inwestycyjny	79	79
- kapitał zapasowy na pokrycie zobowiązań podatkowych	666	666
Pozostałe kapitały rezerwowe, razem	745	745

Nota 14 a

ZMIANA STANU REZERWY Z TYTUŁU ODROZONEGO PODATKU DOCHODOWEGO	w tys. zł	
	2017	2016
1. Stan rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego na początek okresu	23 830	25 412
2. Zwiększenia	1 921	0
a) odniesione na wynik finansowy okresu z tytułu dodatnich różnic przejściowych	1 921	0
3. Zmniejszenia	496	1 582
- odniesione na kapitał z aktualizacji wyceny w związku z wyceną certyfikatów inwestycyjnych CCF FIZ	445	1 349
- odniesione na wynik finansowy	51	233
4. Stan rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego na koniec okresu, razem	25 255	23 830
a) odniesionej na wynik finansowy	2 858	988
b) odniesionej na kapitał własny	22 397	22 842

Nota 14 b

ZMIANA STANU POZOSTAŁYCH REZERW KRÓTKOTERMINOWYCH (WG TYTUŁÓW)	w tys. zł	
	2017	2016
a) stan na początek okresu	100 816	115 257
b) zwiększenia (z tytułu)	93 001	95 329
- utworzenie rezerw z tytułu kar umownych i odszkodowań związanych z nieterminowym wykonaniem kontraktów i odstąpieniem przez kontrahentów od realizacji	1 148	418
- utworzenie rezerw na urlopy	11 892	12 465
- rezerwy na koszty kontraktów	10 410	7 634
- rezerwy na nagrody	69 551	74 812
c) zmniejszenia (z tytułu)	96 371	109 770
- rozwiązanie rezerw na urlopy	10 973	10 194
- rozwiązanie rezerw z tytułu kar umownych w związku z ustaniem przyczyn uzasadniających ich utworzenie	696	174
- rezerwy na koszty kontraktów	11 509	13 018
- rezerwy na nagrody	73 193	86 384
- pozostałe rezerwy	0	0
d) stan na koniec okresu	97 446	100 816

Nota 15 a

ZOBOWIĄZANIA DŁUGOTERMINOWE	w tys. zł	
	2017	2016
a) wobec jednostek powiązanych, w tym:	22 473	16 520
aa) wobec jednostek zależnych	22 473	16 520
- inne (wg rodzaju)	22 473	16 520
- zobowiązanie z tytułu leasingu	72	200
- pożyczki otrzymane	22 401	16 320
b) wobec pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	0
c) wobec innych jednostek	132 289	104 843
- kredyty i pożyczki	131 553	102 305
- inne	736	2 538
Zobowiązania długoterminowe, razem	154 762	121 363

Nota 15 b

ZOBOWIĄZANIA DŁUGOTERMINOWE, O POZOSTAŁYM OD DNIA BILANSOWEGO OKRESIE SPŁATY	w tys. zł	
	2017	2016
a) powyżej 1 roku do 3 lat	57 764	65 673
b) powyżej 3 do 5 lat	54 352	32 588
c) powyżej 5 lat	42 646	23 102
Zobowiązania długoterminowe, razem	154 762	121 363

Nota 15 c

ZOBOWIĄZANIA DŁUGOTERMINOWE (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2017	2016
a) w walucie polskiej			18 508	19 993
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)			136 254	101 370
b1. w walucie	w tys.	EUR	32 667	22 913
po przeliczeniu na tys. zł			136 254	101 370
Zobowiązania długoterminowe, razem			154 762	121 363

ZOBOWIĄZANIA DŁUGOTERMINOWE Z TYTUŁU KREDYTÓW I POŻYCZEK											
Nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	Siedziba	Kwota kredytu / pożyczki wg umowy			Kwota kredytu / pożyczki pozostała do spłaty			Warunki oprocentowania	Termin spłaty	Zabezpieczenia	Inne
		w tys. zł	w walucie	jednostka	waluta	w tys. zł	w walucie	jednostka	waluta		
BGŻ BNP Paribas Bank Polska S.A.	Warszawa	44 000		w tys.	zł	14 860	3 563 w tys.	EUR	EURBOR1M+0, 95%, IRS na poziomie 0,77% do 29.07.2024	wzrost in blanco, hipoteka umowna do kwoty 53 815 tys. zł na kredytowanej nieruchomości, ceśa polisy ubezpieczeniowej, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy budynku biurowego SSE4 w Krakowie, kredyt przewalutowany na euro w październiku 2011 roku
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski SA	Warszawa	17 396	4 126 w tys.		EUR	5 915	1 418 w tys.	EUR	EURBOR1M+1, 2%, IRS na poziomie 0,88% do 31.10.2018	hipoteka umowna w kwocie 6 189 tys. euro, ceśa praw z polisy ubezpieczeniowej, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy budynku biurowego SSE5 w Krakowie
Bank Zachodni WBK S.A.	Warszawa	30 925	7 400 w tys.		EUR	7 965	1 910 w tys.	EUR	EURBOR1M+1, 3%, IRS na poziomie 0,354% do 28.06.2019	hipoteka w wysokości 11 100 tys. euro, ceśa polisy ubezpieczeniowej, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy budynku biurowego SSE3 w Krakowie
Bank Polska Kasa Opieki S.A.	Warszawa	56 000	13 323 w tys.		EUR	34 152	8 188 w tys.	EUR	EURBOR1M+1, 4%, IRS na poziomie 0,2% do 30.11.2023	hipoteka umowna do kwoty 84 000 tys. zł, ceśa praw z umowy ubezpieczenia nieruchomości, ceśa praw z gwarancji należytego wykonania oraz z gwarancji rękojmi, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy budynku biurowego SSE6 w Krakowie

ZOBOWIĄZANIA DŁUGOTERMINOWE Z TYTUŁU KREDYTÓW I POŻYCZEK

w tys. zł												
Nazwa (firma)		Kwota kredytu / pożyczki wg umowy				Kwota kredytu / pożyczki pozostała do spłaty						
Bank Handlowy w Warszawie S.A.	Warszawa	58 144	13 333 w tys.	EUR	EUR	47 075	11 286 w tys.	EUR	EURIBOR1M+1, 32%, IRS na poziomie 0,385% do 29.02.2028	2028-05-15	hipoteka umowna w kwocie 16 666 tys. euro, ceża praw z umowy ubezpieczenia nieruchomości, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy budynku biurowego SSE7 w Krakowie
Bank Handlowy w Warszawie S.A.	Warszawa	10 938	2 508 w tys.	EUR	EUR	6 607	1 584 w tys.	EUR	EURIBOR1M+1, 32%, IRS na poziomie -0,265% do 30.09.2019.	2019-12-16	oświadczenie o poddaniu się egzekucji	długoterminowy kredyt nieodnawialny na finansowanie działalności gospodarczej
											zastaw	dotyczy środków trwałych - wyposażenia Laboratorium Internet of Things w Krakowie
DNB Bank Polska S.A.	Warszawa	10 854	2 531 w tys.	EUR	EUR	7 303	1 751 w tys.	EUR	EURIBOR1M+1, 25%	2023-12-30	rejestrowy na urządzeniach będących przedmiotem finansowania, ceża praw z umowy ubezpieczenia urządzeń, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	
IBM Global Financing Polska Sp. z o.o.	Warszawa	12 980	12 980 w tys.	zł	zł	7 676	7 676 w tys.	zł	oprocentowanie stałe	2022-03-01	brak	dotyczy zakupów produktów informatycznych w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym

Część długoterminowa kapitału pozostającego do spłaty z tytułu kredytów i pożyczek wynosi na dzień bilansowy 131 553 tys. zł.

Nota 16 a

ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE	w tys. zł	
	2017	2016
a) wobec jednostek powiązanych, w tym:	26 901	20 214
aa) wobec jednostek zależnych	26 901	20 214
- z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	21 152	14 748
- do 12 miesięcy	21 152	14 748
- inne (wg rodzaju)	5 749	5 466
- zobowiązania z tytułu leasingu	224	175
- zobowiązania inwestycyjne	1 376	9
- zobowiązania z tytułu wpłat na kapitał	3 098	3 716
- inne	1 051	1 566
b) wobec pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	894	2 108
c) wobec pozostałych jednostek, w tym:	124 781	102 914
- kredyty i pożyczki	23 557	18 636
- inne zobowiązania finansowe	509	2 324
- z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	46 274	37 059
- do 12 miesięcy	46 274	37 059
- powyżej 12 miesięcy	0	0
- zaliczki otrzymane na dostawy i usługi	55	20
- z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych tytułów publicznoprawnych	21 682	27 927
- z tytułu wynagrodzeń	21 826	102
- inne (wg tytułów)	11 878	16 846
- zobowiązania inwestycyjne	11 401	16 410
- zobowiązania wobec pracowników	470	420
- inne	7	16
d) fundusze specjalne (wg tytułów)	1 598	1 564
- ZFŚS i ZFM	1 598	1 564
Zobowiązania krótkoterminowe, razem	155 174	126 800

Nota 16 b

ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2017	2016
a) w walucie polskiej			115 269	87 483
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)			39 905	39 317
b1. w walucie	w tys.	EUR	8 982	7 328
po przeliczeniu na tys. zł			37 461	32 386
b1. w walucie	w tys.	USD	299	1 034
po przeliczeniu na tys. zł			1 043	4 320
b1. w walucie	w tys.	GBP	20	123
po przeliczeniu na tys. zł			93	634
b1. w walucie	w tys.	CHF	1	101
po przeliczeniu na tys. zł			5	417
pozostałe waluty w tys. zł			1 303	1 560
Zobowiązania krótkoterminowe, razem			155 174	126 800

ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE Z TITULU KREDYTÓW I POŻYCZEK

Nazwa (firma) jednostki		Kwota kredytu/ pożyczki wg umowy		Kwota kredytu/ pożyczki pozostała do spłaty		Warunki procentowania	Temin spłaty	Zabezpieczenia	Inne
w tys. zł		w tys. zł	w walucie	w tys. zł	w walucie				
Siedziba		w tys. zł	w walucie	w tys. zł	w walucie	jednostka	jednostka	waluta	
BGŻ BNP Paribas Bank Polska S.A.	Warszawa	44 000			2 584	620 w tys.		EUR	EURIBOR1M+0,95% IRS na poziomie 0,77% do 29.07.2024 2024-07-29 dotyczy budynku biurowego SSE4 w Krakowie, kredyt przewalutowany na euro w ubezpieczeniowy październiku 2011 roku
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski SA	Warszawa	17 396	4 126 w tys.		2 330	559 w tys.		EUR	EURIBOR1M+1,2% IRS na poziomie 0,88% do 31.10.2018 2021-09-29 dotyczy budynku biurowego SSE5 w Krakowie
Bank Zachodni WBK S.A.	Warszawa	30 925	7 400 w tys.		4 315	1 035 w tys.		EUR	hipoteka w wysokości 11 100 tys. euro, ceśa polisy ubezpieczeniowej SSE3 w Krakowie 2020-12-31 dotyczy budynku biurowego SSE3 w Krakowie
Bank Polska Kasa Opieki S.A.	Warszawa	56 000	13 323 w tys.		6 946	1 665 w tys.		EUR	hipoteka umowna do kwoty 84 000 tys. zł, ceśa praw z umowy ubezpieczenia nieruchomości, ceśa praw z gwarancji należytego wykonania oraz z gwarancji rękojmi, oświadczenie o poddaniu się egzekucji 2023-11-30 dotyczy budynku biurowego SSE6 w Krakowie

ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE Z TITULU KREDYTÓW I POŻYCZEK

w tys. zł									
Nazwa (firma)	Siedziba	Kwota kredytu/ pożyczki wg umowy		Kwota kredytu/ pożyczki pozostała do spłaty		Warunki	Termin spłaty	Zabezpieczenie	Uwagi
Bank Handlowy w Warszawie S.A.	Warszawa	58 144	13 333 w tys.	EUR	0	0 w tys.	EUR	EURIBOR1M+1, 32% IRS na poziomie 0,385% do 29.02.2028	dotyczy budynku biurowego SSE7 w Krakowie
Bank Handlowy w Warszawie S.A.	Warszawa	10 938	2 508 w tys.	EUR	3 854	924 w tys.	EUR	EURIBOR1M+1, 32% IRS na poziomie minus 0,265% do 30.09.2019.	dotyczy kredytu nieodnawialnego na finansowanie działalności gospodarczej
DNB Bank Polska S.A.	Warszawa	10 854	2 531 w tys.	EUR	1 582	379 w tys.	EUR	EURIBOR1M+1, 25%	dotyczy środków trwałych - wyposażenia Laboratorium Internet of Things w Krakowie
IBM Global Financing Polska Sp. z o.o.	Warszawa	12 980	12 980 w tys.	zł	2 307	2 307 w tys.	zł	oprocentowanie stałe	dotyczy zakupów produktów informatycznych w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym

Część krótkoterminowa kapitału pozostającego do spłaty z tytułu kredytów i pożyczek wynosi na dzień bilansowy 23 918 tys. zł. (kwota ta nie uwzględnia wyceny odsetek na dzień bilansowy).

Nota 17 a

INNE ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE	w tys. zł	
	2017	2016
a) koszty dotyczące okresu bieżącego, które zostaną poniesione w przyszłości	1 776	1 248
b) rozliczenia międzyokresowe przychodów	15 809	16 446
- krótkoterminowe (wg tytułów)	15 809	16 446
- rozliczenie dotacji otrzymanych	2 592	19
- rozliczenia międzyokresowe z tytułu kontraktów długoterminowych	13 217	16 427
Inne rozliczenia międzyokresowe, razem	17 585	17 694

Nota 18 a

Wartość księgowa na 1 akcję w kolumnie "2017" została obliczona jako iloraz wartości księgowej Comarch S.A. (kapitałów własnych Spółki) i ilości akcji według stanu na 31 grudnia 2017 roku.

Wartość księgowa na 1 akcję w kolumnie "2016" została obliczona jako iloraz wartości księgowej Comarch S.A. (kapitałów własnych Spółki) i ilości akcji według stanu na 31 grudnia 2016 roku.

Rozwodniona wartość księgowa na 1 akcję w kolumnie "2017" została obliczona jako iloraz wartości księgowej Comarch S.A. w dniu 31 grudnia 2017 roku i rozwodnionej ilości akcji według stanu na 31 grudnia 2017 roku obliczonej zgodnie z MSR 33.

Rozwodniona wartość księgowa na 1 akcję w kolumnie "2016" została obliczona jako iloraz wartości księgowej Comarch S.A. w dniu 31 grudnia 2016 roku i rozwodnionej ilości akcji według stanu na 31 grudnia 2016 roku obliczonej zgodnie z MSR 33.

Zgodnie z MSR 33 przy obliczaniu rozwodnionego zysku na 1 akcję (rozwodnionej wartości księgowej na 1 akcję) akcje zwykle powinny być traktowane jak rozważniające, wtedy i tylko wtedy, gdy ich konwersja na akcje zwykle obniżyłaby zysk netto (wartość księgową przypadającą na 1 akcję).

Plik	Opis

NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO POZYCJI POZABILANSOWYCH

Nota 19 a

ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE (Z TYTUŁU)	w tys. zł	
	2017	2016
a) udzielonych gwarancji i poręczeń	113 854	201 927
- na rzecz jednostek powiązanych, w tym:	113 854	201 927
- na rzecz jednostek zależnych	113 854	201 927
Zobowiązania warunkowe, razem	113 854	201 927

Należy wskazać zobowiązania warunkowe zabezpieczone na majątku emitenta/jednostek powiązanych/pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale/wspólnika jednostki współzależnej/znaczącego inwestora (ze wskazaniem rodzaju zabezpieczeń)

NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT

Nota 20 a

PRZYCHODY NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW (STRUKTURA RZECZOWA-RODZAJE DZIAŁALNOŚCI)	w tys. zł	
	2017	2016
- sprzedaż usług informatycznych	576 731	547 687
- od jednostek powiązanych, w tym:	213 006	180 680
- od jednostek zależnych	213 006	180 680
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale, w tym:	17	19
- od jednostek stowarzyszonych	17	19
- sprzedaż licencji i oprogramowania własnego	130 237	137 214
- w tym: od jednostek powiązanych	25 247	39 548
- sprzedaż wyrobów gotowych	1 165	418
- w tym: od jednostek powiązanych	625	215
- w tym: od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	0
- sprzedaż pozostała	5 642	5 201

PRZYCHODY NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW (STRUKTURA RZECZOWA-RODZAJE DZIAŁALNOŚCI)	w tys. zł	
	2017	2016
- w tym: od jednostek powiązanych	2 729	2 723
- w tym: do jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	744	749
Przychody netto ze sprzedaży produktów, razem	713 775	690 520
- od jednostek powiązanych, w tym:	241 607	223 166
- od jednostek zależnych	241 607	223 166
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale, w tym:	761	768
- od jednostek stowarzyszonych	761	768

Nota 20 b

PRZYCHODY NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW (STRUKTURA TERYTORIALNA)	w tys. zł	
	2017	2016
a) kraj	365 244	336 096
- od jednostek powiązanych, w tym:	19 035	19 415
- od jednostek zależnych	19 035	19 415
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale, w tym:	751	762
- od jednostek stowarzyszonych	751	762
b) eksport	348 531	354 424
- od jednostek powiązanych, w tym:	222 572	203 751
- od jednostek zależnych	222 572	203 751
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale, w tym:	10	6
- od jednostek stowarzyszonych	10	6
Przychody netto ze sprzedaży produktów, razem	713 775	690 520
- od jednostek powiązanych, w tym:	241 607	223 166
- od jednostek zależnych	241 607	223 166
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale, w tym:	761	768
- od jednostek stowarzyszonych	761	768

Nota 21 a

PRZYCHODY NETTO ZE SPRZEDAŻY TOWARÓW I MATERIAŁÓW (STRUKTURA RZECZOWA - RODZAJE DZIAŁALNOŚCI)	w tys. zł	
	2017	2016
- sprzęt komputerowy	6 808	5 963
- od jednostek powiązanych, w tym:	858	1 367
- od jednostek zależnych	858	1 367
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	0
- oprogramowanie i licencje obce	11 311	17 069
- w tym: od jednostek powiązanych	2 073	1 297
- w tym: od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale:	0	0
- pozostałe	23 623	35 661
- w tym: od jednostek powiązanych	3 532	546
- w tym: od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	0
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, razem	41 742	58 693
- od jednostek powiązanych, w tym:	6 463	3 210
- od jednostek zależnych	6 463	3 210
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	0

Nota 21 b

PRZYCHODY NETTO ZE SPRZEDAŻY TOWARÓW I MATERIAŁÓW (STRUKTURA TERYTORIALNA)	w tys. zł	
	2017	2016
a) kraj	39 681	54 283
- od jednostek powiązanych, w tym:	4 750	586
- od jednostek zależnych	4 750	586
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	0
b) eksport	2 061	4 410
- od jednostek powiązanych, w tym:	1 713	2 624
- od jednostek zależnych	1 713	2 624
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	0
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, razem	41 742	58 693

PRZYCHODY NETTO ZE SPRZEDAŻY TOWARÓW I MATERIAŁÓW (STRUKTURA TERYTORIALNA)	w tys. zł	
	2017	2016
- od jednostek powiązanych, w tym:	6 463	3 210
- od jednostek zależnych	6 463	3 210
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	0

Nota 22 a

KOSZTY WEDŁUG RODZAJU	w tys. zł	
	2017	2016
a) amortyzacja	38 052	35 301
b) zużycie materiałów i energii	14 077	12 811
c) usługi obce	158 862	141 588
d) podatki i opłaty	6 085	5 642
e) wynagrodzenia	384 720	368 143
f) ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia, w tym emerytalne	70 599	64 220
g) pozostałe koszty rodzajowe (z tytułu)	27 360	20 714
Koszty według rodzaju, razem	699 755	648 419
Zmiana stanu zapasów, produktów i rozliczeń międzyokresowych	-34 600	-50 046
Koszty sprzedaży (wielkość ujemna)	-72 448	-67 002
Koszty ogólnego zarządu (wielkość ujemna)	-53 971	-55 719
Koszt wytworzenia sprzedanych produktów	538 736	475 652

Nota 23 a

INNE PRZYCHODY OPERACYJNE	w tys. zł	
	2017	2016
a) rozwiązane rezerwy (z tytułu)	0	15
- na odpisy aktualizujące mat. i towary	0	15
b) pozostałe, w tym:	836	958
- otrzymane odszkodowania komunikacyjne	37	126
- zobowiązania przedawnione	57	0
- zwrot VAT zapłaconego za granicą	333	524
- otrzymane kary umowne, odszkodowania	0	5
- wynagrodzenie płatnika, zwroty z ZUS	106	137
- zwrócone umowy szkoleniowe	58	45
- premie pieniężne	8	0
- inne	237	121
Inne przychody operacyjne, razem	836	973

Nota 24 a

INNE KOSZTY OPERACYJNE	w tys. zł	
	2017	2016
a) pozostałe, w tym:	13 748	18 991
- składki członkowskie	732	661
- darowizny	1 722	31
- kary i odszkodowania poniesione, rezerwy na kary, odszkodowania, roszczenia	2 052	492
- umorzenie należności	0	4 650
- koszty projektów częściowo finansowanych dotacjami	5 285	9 477
- działalność bytowa	39	48
- utworzenie-rozwiązanie odpisów na należności	2 840	1 324
- koszty utrzymania nieruchomości	1 049	1 030
- inne	29	1 278
Inne koszty operacyjne, razem	13 748	18 991

Nota 25 a

PRZYCHODY FINANSOWE Z TYTUŁU DYWIDEND I UDZIAŁÓW W ZYSKACH	w tys. zł	
	2017	2016
a) dywidendy od jednostek powiązanych, w tym:	107	542
- od jednostek zależnych	107	542
Przychody finansowe z tytułu dywidend i udziałów w zyskach, razem	107	542

Nota 25 b

PRZYCHODY FINANSOWE Z TYTUŁU ODSETEK	w tys. zł	
	2017	2016
a) z tytułu udzielonych pożyczek	176	694
- od jednostek powiązanych, w tym:	157	683
- od jednostek zależnych	157	683
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale, w tym:	19	11
- od jednostek stowarzyszonych	19	11
b) pozostałe odsetki	275	216
Przychody finansowe z tytułu odsetek, w tym:	275	216
- od innych jednostek	275	216
Przychody finansowe z tytułu odsetek, razem	451	910

Nota 25 c

INNE PRZYCHODY FINANSOWE	w tys. zł	
	2017	2016
a) pozostałe, w tym:	13 389	3 446
- różnice kursowe	0	3 446
- wycena forward	13 328	0
- inne	61	0
Inne przychody finansowe, razem	13 389	3 446

Nota 26 a

KOSZTY FINANSOWE Z TYTUŁU ODSETEK	w tys. zł	
	2017	2016
a) pozostałe odsetki	2 796	2 391
- dla jednostek powiązanych, w tym:	736	338
- dla jednostek zależnych	736	338
- dla pozostałych jednostek, w tym:	2 060	2 053
- dla innych jednostek	2 060	2 053
Koszty finansowe z tytułu odsetek, razem	2 796	2 391

Nota 26 b

INNE KOSZTY FINANSOWE	w tys. zł	
	2017	2016
a) pozostałe, w tym:	12 900	443
- prowizje od gwarancji	225	427
- wycena instrumentów finansowych	0	0
- różnice kursowe	12 526	0
- inne	149	16
Inne koszty finansowe, razem	12 900	443

Nota 27 a

PODATEK DOCHODOWY BIEŻĄCY	w tys. zł	
	2017	2016
1. Zysk (strata) brutto	44 244	56 546
2. Trwałe różnice pomiędzy zyskiem (stratą) brutto a podstawą opodatkowania podatkiem dochodowym	8 000	-5 998
3. Przejściowe różnice pomiędzy zyskiem (stratą) brutto a podstawą opodatkowania podatkiem dochodowym	-24 751	44 707

PODATEK DOCHODOWY BIEŻĄCY	w tys. zł	
	2017	2016
4. Inne różnice pomiędzy zyskiem (stratą) brutto a podstawą opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym:	-15 057	-40 458
- dochód zwolniony z tytułu działalności w Specjalnej Strefie Ekonomicznej	-15 057	-40 458
5. Podstawa opodatkowania podatkiem dochodowym	12 436	54 797
6. Podatek dochodowy w Polsce według stawki 19%, Oddział w Albanii według stawki 10%	2 342	10 353
7. Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat	4 906	10 958
- ujęty w deklaracji podatkowej (podatek bieżący do zapłaty)	2 342	10 353
- podatek odroczony	2 564	605

Nota 27 b

PODATEK DOCHODOWY ODROZCZONY WYKAZANY W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT:	w tys. zł	
	2017	2016
- podatek dochodowy odroczony z tytułu różnic przejściowych	2 564	605
Podatek dochodowy odroczony, razem	2 564	605

Nota 28 a

W dniu 27 czerwca 2017 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki podjęło Uchwałę nr 9 w sprawie podziału zysku netto za rok obrotowy 1.01.2016 - 31.12.2016. Walne Zgromadzenie postanowiło, że wypracowany w roku obrotowym od 1 stycznia 2016 do 31 grudnia 2016 zysk netto w kwocie 45 588 464,11 zł (słownie: czterdzieści pięć milionów pięćset osiemdziesiąt osiem tysięcy czterysta sześćdziesiąt cztery złote i jedenaście groszy) zostaje podzielony w ten sposób, że:

1. Kwota 12 200 023,50 zł (słownie: dwanaście milionów dwieście tysięcy dwadzieścia trzy złote i pięćdziesiąt groszy) zostanie wypłacona w formie dywidendy. Dywidendę w kwocie 1 zł 50 gr za jedną akcję otrzymają osoby będące akcjonariuszami spółki w dniu 31 lipca 2017 roku. Liczba akcji objętych dywidendą wynosi 8 133 349 sztuk.

Zgodnie z Uchwałą dywidenda została wypłacona w dniu 11 sierpnia 2017 roku.

2. Pozostała część zysku netto w kwocie 33 388 440,61 zł (słownie: trzydzieści trzy miliony trzysta osiemdziesiąt osiem tysięcy czterysta czterdzieści złotych i sześćdziesiąt jeden groszy) zostanie przekazana na kapitał zapasowy.

Zarząd Comarch S.A. do dnia publikacji niniejszego raportu nie podjął decyzji odnośnie propozycji podziału zysku za 2017 rok.

Plik	Opis

Nota 29 a

Zysk netto na 1 akcję w kolumnie "2017" został obliczony jako iloraz zysku netto osiągniętego w okresie 1.01.2017-31.12.2017 roku oraz średniej ważonej ilości akcji w okresie 1.01.2017-31.12.2017 roku, gdzie wagą jest ilość dni.

Zysk netto na 1 akcję w kolumnie "2016" został obliczony jako iloraz zysku netto osiągniętego w okresie 1.01.2016-31.12.2016 roku oraz średniej ważonej ilości akcji w okresie 1.01.2016-31.12.2016 roku, gdzie wagą jest ilość dni.

Rozwodniony zysk netto na 1 akcję w kolumnie "2017" został obliczony jako iloraz zysku netto osiągniętego w okresie 1.01.2017-31.12.2017 roku oraz średniej ważonej ilości akcji za okres 1.01.2017-31.12.2017 roku obliczonej wg MSR 33.

Rozwodniony zysk netto na 1 akcję w kolumnie "2016" został obliczony jako iloraz zysku netto osiągniętego w okresie 1.01.2016-31.12.2016 roku oraz średniej ważonej ilości akcji za okres 1.01.2016-31.12.2016 roku obliczonej wg MSR 33. Zgodnie z MSR 33 przy obliczaniu rozwodnionego zysku na 1 akcję (rozwodnionej wartości księgowej na 1 akcję) akcje zwykłe powinny być traktowane jak rozładniające, wtedy i tylko wtedy, gdy ich konwersja na akcje zwykłe

obniżyłaby zysk netto (wartość księgową).

Plik	Opis

NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO RACHUNKU PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Plik	Opis
noty_objasniajace_do_rachunku_przeplywow.pdf	Noty objaśniające do rachunku przepływów - załącznik nr 6

PRZEPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ (METODA POŚREDNIA)	w tys. zł	
	2017	2016
I. Zysk (strata) netto	39 338	45 588
II. Korekty razem	7 652	-9 766
1. Amortyzacja	38 052	35 301
2. (Zyski) straty z tytułu różnic kursowych	243	5
3. Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)	2 917	518
4. (Zysk) strata z działalności inwestycyjnej	7 152	21 807
5. Zmiana stanu rezerw	55	-14 674
6. Zmiana stanu zapasów	-34 848	-15 526
7. Zmiana stanu należności	-9 528	-32 228
8. Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych z wyjątkiem pożyczek i kredytów	17 775	-11 219
9. Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych	-14 166	6 250
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I+/-II)	46 990	35 822

B. DODATKOWE NOTY OBJAŚNIAJĄCE

Plik	Opis
dodatkowe_noty_objasniajace.pdf	Dodatkowe noty objaśniające - załącznik nr 7

PODPISY

PODPISY WSZYSTKICH CZŁONKÓW ZARZĄDU			
Data	Imię i Nazwisko	Stanowisko/Funkcja	Podpis
2018-04-27	Janusz Filipiak	Prezes Zarządu	
2018-04-27	Marcin Dąbrowski	Wiceprezes Zarządu	
2018-04-27	Paweł Prokop	Wiceprezes Zarządu	
2018-04-27	Andrzej Przewiężlikowski	Wiceprezes Zarządu	
2018-04-27	Zbigniew Rymarczyk	Wiceprezes Zarządu	
2018-04-27	Konrad Tarański	Wiceprezes Zarządu	
2018-04-27	Marcin Warwas	Wiceprezes Zarządu	

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH			
Data	Imię i Nazwisko	Stanowisko/Funkcja	Podpis
2018-04-27	Maria Smolińska	Główny Księgowy	

SPRAWOZDANIE ZARZĄDU (SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI EMITENTA)

Plik	Opis
Sprawozdanie Zarządu Comarch SA 2017.pdf	Sprawozdanie Zarządu - załącznik nr 8

OŚWIADCZENIE O STOSOWANIU ŁADU KORPORACYJNEGO

Plik	Opis
Oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego_SAR 2017.pdf	Oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego - załącznik nr 9

W niniejszym raporcie nie wypełniono następujących not:

Środki trwale wykazywane pozabilansowo

Należności długoterminowe, Zmiana stanu należności długoterminowych (wg tytułów), Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności długoterminowych, Należności długoterminowe (struktura walutowa)

Zmiana stanu wartości niematerialnych i prawnych (wg grup rodzajowych), Udziały lub akcje w jednostkach podporządkowanych wycenianych metodą praw własności, w tym: Zmiana stanu wartości firmy - jednostki zależne, Zmiana wartości firmy - jednostki współzależne, Zmiana stanu wartości firmy - jednostki stowarzyszone, Zmiana stanu ujemnej wartości firmy - jednostki zależne, Zmiana stanu ujemnej wartości firmy - jednostki współzależne, Zmiana stanu ujemnej wartości firmy - jednostki stowarzyszone, Udziały lub akcje w pozostałych jednostkach

Należności krótkoterminowe od pozostałych jednostek

Inne inwestycje krótkoterminowe (wg rodzaju), Inne inwestycje krótkoterminowe (struktura walutowa)

Akcje (udziały) własne, Akcje (udziały) emitenta będące własnością jednostek podporządkowanych

Odpisy aktualizujące

Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (z tytułu)

Zmiana stanu długoterminowej rezerwy na świadczenia emerytalne i podobne (wg tytułów), Zmiana stanu krótkoterminowej rezerwy na świadczenia emerytalne i podobne (wg tytułów), Zmiana stanu pozostałych rezerw długoterminowych (wg tytułów)

Zobowiązania długoterminowe z tytułu wyemitowanych dłużnych instrumentów finansowych

Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu wyemitowanych dłużnych instrumentów finansowych

Zmiana stanu ujemnej wartości firmy

Należności warunkowe (z tytułu)

Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności

Zysk (strata) na sprzedaży całości lub części udziałów jednostek podporządkowanych

Łączna kwota podatku odroczonego, Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat dotyczący

Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty), z tytułu:

NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO RACHUNKU PRZEPŁYWÓW DO RAPORTU SA-R 2017 COMARCH S.A.

Nota 30

STRUKTURA ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH (ROK BIEŻĄCY)

	31 grudnia 2017 r.	31 grudnia 2016 r.	Zmiana stanu
Środki pieniężne w kasie	553	739	-186
Środki pieniężne w banku	47 967	53 042	-5 075
Razem	48 520	53 781	-5 261
<i>-w tym różnice kursowe</i>	<i>-247</i>	<i>38</i>	<i>-285</i>

Nota 31

SPECYFIKACJA WYLICZEŃ WYBRANYCH POZYCJI Z RACHUNKU PRZEPŁYWÓW ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH (ROK BIEŻĄCY)

Działalność operacyjna

Poz. A II 1 Amortyzacja	2017	2016
Amortyzacja wartości niematerialnych i prawnych	5 114	4 670
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	31 546	29 147
Amortyzacja nieruchomości inwestycyjnych	1 392	1 484
Razem	38 052	35 301

Poz. A II 3	2017	2016
Wypłacone odsetki od kredytu	2 146	2 095
Otrzymane i zapłacone odsetki od pożyczek	878	-1 035
Otrzymana dywidenda	-107	-542
Razem	2 917	518

Poz. A II 4	2017	2016
Przychody ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych	-3 285	-792
Koszt sprzedanych i zlikwidowanych środków trwałych	3 157	-2 374
Przychody z dotacji do środków trwałych	-316	-
Aktualizacja wartości udziałów	7 596	24 973
Razem	7 152	21 807

Poz. A II 7	2017	2016
Zmiana stanu należności handlowych	12 373	-17 454
Zmiana stanu pozostałych należności	5 304	-2 327
Należności i zaliczki inwestycyjne	702	-634
Pożyczki udzielone	767	14 230
Pożyczki spłacone (udzielone)	-5 886	-26 043
Instrumenty pochodne	-22 788	-
Razem	-9 528	-32 228

Poz. A II 8	2017	2016
Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych z wyjątkiem pożyczek, kredytów i innych zobowiązań finansowych	20 864	6 739
Zmiana zobowiązań inwestycyjnych	3 898	-9 007
Zmiana zobowiązań finansowych	-6 400	-3 808
Zmiana zobowiązań (nieopłacone udziały)	-621	-5 253
Zmiana ZFŚS	34	110
Razem	17 775	-11 219

Poz. A II 9	2017	2016
Zmiana stanu rozliczeń czynnych	-7 677	-292
Zmiana stanu rozliczeń biernych	-1 664	5 704
Zmiana aktywa na podatek	694	838
Dotacje otrzymane na środki trwałe	-2 890	-
Dotacje otrzymane na koszty	-2 629	-
Razem	-14 166	6 250

Działalność inwestycyjna

Wpływy

Poz. B I 1	2017	2016
Przychody ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych	3 285	792
Należności inwestycyjne	-526	634
Razem	2 759	1 426

Poz. B I 2	2017	2016
Dywidendy i udziały w zyskach	107	542
Pożyczki spłacone	5 886	26 013
Pożyczki otrzymane	0	24 789
Odsetki od pożyczek	172	1 671
Inne wpływy	13 082	1 383
Razem	19 247	54 398

Wydatki

Poz. B II 1 i 2	2017	2016
Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych i nieruchomości	-95 665	-67 890
Zmiana zobowiązań inwestycyjnych	-3 898	14 260
Zmiana należności inwestycyjnych	-176	-
Dotacje otrzymane na środki trwałe	2 890	-
Przychody z dotacji do środków	316	-
Zmiana zobowiązań inwestycyjnych	-96 533	-53 630

Poz. B II 3a	2017	2016
Nabycie aktywów finansowych	-11 508	-24 785
Zmiana zobowiązań (niepłacone udziały)	-621	-5 253
Udzielone i spłacone pożyczki długoterminowe i odsetki	-767	-26 337
Razem	-12 896	-56 375

DODATKOWE NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO RAPORTU SA-R 2017 COMARCH S.A.

Nota 32

INSTRUMENTY FINANSOWE

a) Zmiany instrumentów finansowych wg kategorii

Zmiany poszczególnych kategorii aktywów finansowych (z wyjątkiem środków pieniężnych i innych aktywów pieniężnych) w okresie 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. przedstawiały się następująco:

Zmiany instrumentów finansowych wg kategorii	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	Pożyczki udzielone	Zobowiązania finansowe
1 stycznia 2016	710	-	23 162	128 737
+ zwiększenia	1 641	-	15 935	59 110
- zmniejszenia	710	-	29 813	41 543
31 grudnia 2016	1 641	-	9 284	146 304

Ujęcie bilansowe

Długoterminowe aktywa finansowe	492	-	8 763	-
w jednostkach powiązanych	-	-	8 763	-
w pozostałych jednostkach	492	-	-	-
Krótkoterminowe aktywa finansowe	1 149	-	521	-
w jednostkach powiązanych	-	-	521	-
w pozostałych jednostkach	1 149	-	-	-
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe	-	-	-	24 942
do jednostek powiązanych	-	-	-	3 982
do pozostałych jednostek	-	-	-	20 960
Długoterminowe zobowiązania finansowe	-	-	-	121 362
do jednostek powiązanych	-	-	-	16 520
do pozostałych jednostek	-	-	-	104 842

Zmiany poszczególnych kategorii aktywów finansowych (z wyjątkiem środków pieniężnych i innych aktywów pieniężnych) w okresie 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2017 r. przedstawiały się następująco:

Zmiany instrumentów finansowych wg kategorii	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	Pożyczki udzielone	Zobowiązania finansowe
1 stycznia 2017	1 641	-	9 284	146 304
+ zwiększenia	11 353	-	830	41 140
- zmniejszenia	1 641	-	6 140	5 281
31 grudnia 2017	11 353	-	3 974	182 163

Ujęcie bilansowe

Długoterminowe aktywa finansowe	2 837	-	3 372	-
w jednostkach powiązanych	-	-	3 242	-
-w pozostałych jednostkach	2 837	-	130	-
Krótkoterminowe aktywa finansowe	8 516	-	602	-
w jednostkach powiązanych	-	-	322	-
w pozostałych jednostkach	8 516	-	280	-
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe	-	-	-	27 401
do jednostek powiązanych	-	-	-	3 335
do pozostałych jednostek	-	-	-	24 066
Długoterminowe zobowiązania finansowe	-	-	-	154 762
do jednostek powiązanych	-	-	-	22 473
do pozostałych jednostek	-	-	-	132 289

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

Dotyczy kontraktów terminowych typu forward zawieranych w celu ograniczenia wpływu na wynik finansowy zmian w przepływach pieniężnych związanych z uprawdopodobnionymi planowanymi transakcjami, wynikających z ryzyka zmiany kursów walut.

Pożyczki udzielone i należności własne

Pożyczki udzielone wycenia się w wysokości zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, w przypadku braku istotnych różnic dla wyceny ujmuje się według wartości nominalnej powiększonej o naliczane memoriałowo odsetki w oparciu o stopę procentową wynikającą z umów.

Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe dotyczą kredytu inwestycyjnego oraz zobowiązań z tytułu leasingu i otrzymanych pożyczek oraz kontraktów terminowych typu forward i IRS zawieranych w celu ograniczenia wpływu na wynik finansowy zmian w przepływach pieniężnych związanych z uprawdopodobnionymi planowanymi transakcjami, wynikających z ryzyka zmiany kursów walut.

b) Odsetki od zobowiązań finansowych za rok 2017

Zrealizowane	Niezrealizowane, o terminie zapadalności			Razem	Odsetki	
	Do 3 miesięcy	3-12 miesięcy	Powyżej 12 miesięcy			
Odsetki od zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu (pożyczki)	1 050	-	14	196	210	1 260
Odsetki od pozostałych krótkoterminowych zobowiązań finansowych (leasing)	12	2	5	2	9	21
Odsetki od długoterminowych zobowiązań finansowych (kredyt)	2146	-	-	-	-	2 146
Razem	3 208	2	19	198	219	3 427

c) Odsetki od udzielonych pożyczek i dłużnych instrumentów finansowych za rok 2017

Zrealizowane	Niezrealizowane, o terminie zapadalności			Razem	Odsetki
	Do 3 miesięcy	3-12 miesięcy	Powyżej 12 miesięcy		
Odsetki od pożyczek udzielonych226	-	23	(30)	(7)	219
Odsetki od dłużnych instrumentów finansowych-	-	-	-	-	-
Razem226	-	23	(30)	(7)	219

Nota 33**ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE**

Na dzień 31 grudnia 2017 roku wartość gwarancji i akredytyw wystawionych przez banki na zlecenie Comarch S.A. w związku z realizowanymi umowami oraz uczestnictwem w przetargach wynosiła 65 876 tys. PLN, podczas gdy na dzień 31 grudnia 2016 roku ich wartość wynosiła 37 671 tys. PLN.

Comarch S.A. udzieliła oświadczeń o możliwości udzielenia wsparcia finansowego („letter of comfort”) dla spółek zależnych: Comarch Healthcare S.A. ważne do 30 czerwca 2019 r., Comarch Malaysia SDN. BHD. ważne do 31 grudnia 2018 r. oraz bezterminowo, Comarch Argentina S.A. bezterminowo, oraz Comarch R&D S.à r.l. bezterminowo.

Comarch S.A. jest stroną pozywaną w postępowaniach sądowych, w których potencjalna, łączna kwota roszczeń stron trzecich wynosi 41 962 tys. PLN, z czego kwota 9 080 tys. PLN jest objęta rezerwami ujętymi w bilansie na 31 grudnia 2017 roku (w tym kwota utworzonych w roku 2017 rezerw na roszczenia objęte postępowaniami sądowymi wynosi 1 141 tys. PLN). Comarch S.A. pozostaje w sprawach spornych nieobjętych postępowaniami sądowymi, w których potencjalna, łączna kwota roszczeń stron trzecich wynosi 30 246 tys. PLN. Według stanowiska Zarządu Comarch S.A., opartego m.in. o opinie doradców prawnych, nie istnieją okoliczności wskazujące na konieczność utworzenia rezerw z tego tytułu.

W związku z prowadzonymi postępowaniami sądowymi w 2017 roku Comarch S.A. nie utworzyła odpisów aktualizujących wartość należności.

Udzielone poręczenia:

- W związku z zawarciem przez Comarch Inc., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z klientem na wdrożenie, hosting i utrzymanie systemu lojalnościowego, w dniu 28 kwietnia 2011 roku zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla klienta za zobowiązania spółki Comarch Inc. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 3 000 tys. USD i jest ważne przez czas trwania umowy.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z klientem na sprzedaż licencji i wdrożenie Comarch Network & Service Inventory, Comarch Next Generation Service Assurance, Comarch OSS Mediations oraz sprzedaż licencji Comarch SLA Management, w dniu 11 sierpnia 2011 zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla klienta za zobowiązania Comarch AG wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało udzielone do wysokości zobowiązań Comarch AG wynikających z umowy, tj. 5 495 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez Comarch Healthcare S.A., spółkę zależną Comarch S.A., umowy kredytu inwestycyjnego z Bankiem Pekao S.A., na podstawie której Bank Pekao S.A. udzielił spółce Comarch Healthcare S.A. finansowania w wysokości 15 889 tys. PLN, w dniu 1 września 2011 roku spółka Comarch S.A. udzieliła poręczenia za zobowiązania spółki zależnej Comarch Healthcare S.A. wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało udzielone do kwoty 23 833 tys. PLN i jest ważne maksymalnie do dnia 31 grudnia 2021 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i utrzymanie systemu BSS, spółka Comarch S.A. udzieliła poręczenia za zobowiązania Comarch UK. Poręczenie zostało udzielone do wysokości zobowiązań Comarch UK wynikających z powyższej umowy, tj. do kwoty 808 tys. GBP oraz dodatkowo 86 tys. GBP rocznie za usługę SLA i jest ważne przez cały okres trwania umowy.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie Next Generation Performance Management Solution, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch AG wynikające z umowy. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 3 682 tys. EUR i jest ważne przez cały okres trwania umowy.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie Planning and Inventory Application (PIA), został podpisany przez Comarch S.A. list patronacki, w którym Comarch S.A. zobowiązuje się do zapewnienia

należytego wykonania umowy przez Comarch AG. List patronacki jest ważny 24 miesiące od zakończenia umowy, wartość umowy wynosi 3 505 tys. EUR.

- W związku z otrzymaniem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., subwencji na budowę infrastruktury w Dreźnie od Sachsische AufbauBank, Comarch S.A. przystąpiła do długu na wypadek powstania zobowiązania Comarch AG do zwrotu udzielonych środków. Maksymalna odpowiedzialność Comarch S.A. z tytułu przystąpienia do długu wynosi 263 tys. EUR plus odsetki za okres od momentu udzielenia subwencji do jej zwrotu. Przystąpienie do długu jest ważne do dnia 30 sierpnia 2018 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A. umowy kredytu inwestycyjnego z BGŻ BNP Paribas Bank Polska S.A., na podstawie której bank udzielił spółce Comarch AG finansowania w wysokości 6 000 tys. EUR. W dniu 15 maja 2013 roku spółka Comarch S.A. udzieliła poręczenia za zobowiązania Comarch AG wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało udzielone do kwoty 9 000 tys. EUR i jest ważne maksymalnie do dnia 15 maja 2020 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z klientem na wdrożenie Comarch Loyalty Management, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla klienta za zobowiązania spółki Comarch UK. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 2 351 tys. GBP i jest ważne przez okres trwania umowy.
- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i licencję Comarch Loyalty Management, a także na usługi data center, Support & Maintenance zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch S.A.S. wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do wartości podpisanych przez Comarch S.A.S. umów, tj. 2 807 tys. EUR i jest ważne do czasu zakończenia projektu.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG Oddział w Belgii, umowy z jednym z klientów na usługi data center, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch AG wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do wartości podpisanej przez Comarch AG umowy, tj. 236 tys. EUR i jest ważne do czasu zakończenia projektu.
- W związku z zawarciem przez Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z klientem na zakup licencji na oprogramowanie oraz usługi utrzymania i wsparcia, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch UK wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 11 244 tys. GBP i jest ważne w okresie dwunastu lat od zakończenia kontraktu.
- W związku z zawarciem przez Comarch Healthcare S.A., spółkę zależną Comarch S.A., umów na obsługę kart paliwowych, zostały udzielone przez Comarch S.A. poręczenia dla operatora kart paliwowych za zobowiązania Comarch Healthcare S.A. wynikające z powyższych umów. Poręczenie zostało odnowione, w związku z czym jest ważne do dnia 31 maja 2018 roku i zostało udzielone do kwoty 100 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez oddział Comarch S.A. w Albanii umowy z klientem na usługi SLA zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania oddziału wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do wartości podpisanej przez Comarch S.A. Albanian Branch umowy, tj. ok. 10 tys. EUR miesięcznie i wygasło w dniu 31 grudnia 2017 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A. umowy z jednym z klientów na wdrożenie Comarch ECM, a także dostarczenie usług utrzymania i zarządzania systemem (SaaS), zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch S.A.S., wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 838 tys. EUR i jest ważne do momentu zakończenia projektu.

- W związku z zawarciem przez CA Consulting S.A., spółkę zależną Comarch S.A., umowy na obsługę kart paliwowych, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla operatora kart paliwowych za zobowiązania CA Consulting S.A. wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało odnowione, w związku z czym jest ważne do dnia 31 maja 2018 roku i zostało udzielone do kwoty 50 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG Oddział w Belgii, umowy ramowej z jednym z klientów, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch AG. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do wartości umowy, tj. 3 241 tys. EUR i jest ważne do czasu zakończenia projektu.
- W związku z zawarciem przez Comarch Middle East FZ-LLC, spółkę zależną Comarch S.A. umowy z jednym z klientów na wdrożenie Comarch Loyalty Management For Airlines, Comarch Smart Analytics oraz Comarch Customer Engagement Platform-Gamification, a także dostarczenie usług utrzymania i zarządzania systemem, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie („Parent Guarantee”) za zobowiązania spółki Comarch Middle East FZ-LLC wynikające z tego projektu. Poręczenie jest ważne do momentu wywiązania się przez Comarch Middle East FZ-LLC ze wszystkich obowiązków wynikających z umowy i zostało udzielone do wysokości maksymalnej odpowiedzialności z kontraktu, tj. do 5 000 tys. USD. Poręczenie zostało udzielone na okres 5 lat.
- W związku z zawarciem przez Comarch Middle East FZ-LLC, spółkę zależną Comarch S.A. umowy z jednym z klientów, na wdrożenie Comarch Customer Engagement Platform, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie („Parent Guarantee”) za zobowiązania spółki Comarch Middle East FZ-LLC wynikające z tego projektu. Umowa została podpisana na okres 5 lat. Poręczenie jest ważne do momentu wywiązania się przez Comarch Middle East FZ-LLC ze wszystkich obowiązków wynikających z umowy i zostało udzielone do wysokości maksymalnej odpowiedzialności z kontraktu, tj. 10 000 tys. USD.
- W związku z zawarciem przez Bonus Development sp. z o.o. SK-A, spółkę zależną Comarch S.A., umowy kredytu inwestycyjnego z Bankiem Pekao S.A., na podstawie której bank udzielił spółce Bonus Development sp. z o.o. SK-A finansowania w EUR w wysokości 38 800 tys. PLN (co na dzień podpisania umowy kredytu stanowiło równowartość kwoty 9 262 tys. EUR) oraz w związku z zawarciem umowy na transakcje skarbowe związane z zabezpieczeniem ryzyka kursowego oraz stopy procentowej ww. kredytu, spółka Comarch S.A. udzieliła poręczeń za zobowiązania Bonus Development sp. z o.o. SK-A wynikające z powyższych umów. Poręczenia są ważne do momentu spłaty wszystkich zobowiązań wynikających z umowy kredytu, ostateczny termin spłaty kredytu przypada na dzień 28 czerwca 2030 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch Chile SpA, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na świadczenie usług IT Out-Tasking Services, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki zależnej Comarch Chile SpA wynikające z tej umowy. Poręczenie zostało udzielone do wysokości 200 tys. EUR i jest ważne do czasu zakończenia projektu, tj. do 30 sierpnia 2018 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch Polska S.A., spółkę zależną Comarch S.A., umowy na obsługę kart paliwowych, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla operatora kart paliwowych za zobowiązania Comarch Polska S.A. wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało odnowione, w związku z czym jest ważne do dnia 14 września 2019 roku i zostało udzielone do kwoty 10 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch AB, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie systemu Loyalty Management Solutions i jego serwis, zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch AB. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 39 747 tys. SEK.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch AB, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i serwis usług Master Services Agreement zostało udzielone

poręczenie dla spółki Comarch AB. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone na kwotę 3 827 tys. PLN.

- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i serwis usług Comarch Loyalty Management, Comarch Campaign Management, Comarch Social Mining i Comarch Smart Analytics zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch UK. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty wartości projektu tj. 3 318 tys. GBP.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch Healthcare S.A., spółkę zależną Comarch S.A., umowy na obsługę kart płatniczych z jednym z klientów zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch Healthcare S.A. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 450 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy na obsługę kart płatniczych z jednym z klientów zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch UK. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 330 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch Software und Beratung AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i serwis usług Telco BSS i Telco OSS, zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch Software und Beratung AG. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do wartości kontraktu tj. 11 524 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez spółkę Thanks Again LLC, spółkę stowarzyszoną Comarch S.A., umowy na wynajęcie biura z jednym z klientów, zostało udzielone poręczenie dla spółki Thanks Again LLC. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 544 tys. USD.
- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie usługi Comarch Loyalty Management zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch S.A.S. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 2 414 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie usług Comarch Retail, Comarch Mobile Sale i Comarch POS zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch S.A.S. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 1 444 tys. EUR.
- W związku z udzieleniem limitu kredytowego dla Geopolis Sp. z o.o. przez jednego z kontrahentów, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki zależnej Geopolis Sp. z o.o. Poręczenie zostało udzielone do kwoty 160 tys. PLN i wygasło w dniu 31 grudnia 2017 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch Colombia S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie usług Comarch Loyalty Management zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch Colombia S.A.S. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 10 710 tys. USD.

W powyższej liście poręczeń znajdują się pozycje, których Spółka nie traktuje jako zobowiązania warunkowe.

Nota 34**PRZYCHODY I KOSZTY DZIAŁALNOŚCI ZANIECHANEJ - NIE DOTYCZY**

Nota 35**PLANOWANE NAKŁADY INWESTYCYJNE**

Na podstawie umowy zawartej w dniu 18 marca 2016 roku pomiędzy Comarch S.A., a firmą Budimex S.A. zrealizowano VI etap inwestycji w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie (budynek SSE7). Przedmiotem umowy było wybudowanie budynku biurowego wraz z infrastrukturą drogową i techniczną oraz dostawą niezbędnych materiałów i urządzeń. Powierzchnia całkowita budynku wynosi 27 736 m². W dniu 30 października 2017 r. został podpisany aneks do ww. umowy ([RB-20-2017](#)), w którym planowany termin zakończenia inwestycji został wydłużony do 31 grudnia 2017 roku. Prace objęte pierwotnym zakresem umowy zostały wykonane do dnia 31 grudnia 2017 r., natomiast w dniu 25 stycznia 2018 roku został podpisany aneks do ww. umowy ([RB-3-2018](#)), zlecający Wykonawcy prace dodatkowe związane z budynkiem SSE7. W rezultacie, kwota kontraktu uległa zwiększeniu o 2 721 tys. PLN do poziomu 69 999 tys. PLN, a planowany termin zakończenia prac objętych aneksem został ustalony na 30 czerwca 2018 roku. Nakłady inwestycyjne poniesione w związku z ww. umową do dnia 31 grudnia 2017 roku wyniosły 65 673 tys. PLN.

Pozostałe środki trwałe w budowie na dzień 31 grudnia 2017 r. obejmują głównie nakłady na prace modernizacyjne obiektów użytkowanych przez Comarch S.A. oraz nabycie sprzętu jeszcze nie przyjętego do użytkowania.

Nota 36
**PRZYCHODY COMARCH S.A. Z TYTUŁU SPRZEDAŻY TOWARÓW I USŁUG NA RZECZ
POZOSTAŁYCH JEDNOSTEK GRUPY KAPITAŁOWEJ ORAZ JEDNOSTEK
STOWARZYSZONYCH (w tys. zł)**

	2017	2016
Comarch AG	56 287	56 754
Grupa Comarch SuB	40 104	21 546
Comarch SAS	11 529	15 384
Comarch R&D S.à r.l.	58	31
Comarch, Inc.	32 996	30 787
Comarch Panama, Inc.	1 578	3 209
Comarch Canada, Corp.	3 298	3 508
Comarch Espace Connecté Inc. (Comarch Smart City) Kanada	-	-
Comarch LLC	2 797	2 732
Comarch Middle East FZ-LLC	21 694	16 065
OOO Comarch	14 039	9 452
Comarch Software (Shanghai) Co. Ltd.	-	-
Comarch Vietnam Company Ltd.	-	-
Comarch Technologies Oy	2 662	3 682
UAB Comarch	-	-
Comarch s.r.o.	-	-
Comarch Pointshub Inc	-	-
Comarch Luxembourg S.à r.l.	1 657	2 604
Comarch UK Ltd.	12 158	15 921

Comarch Swiss AG	2 127	1 433
Comarch Chile SpA	2 708	5 908
Comarch Sistemas LTDA Brazylia	1 567	7 002
Comarch Software Spain S.L.U.	9 502	5 202
Comarch Yazilim A.S.	8	13
Comarch SRL Włochy	801	503
Comarch Malaysia SDN. BHD.	113	65
Comarch AB Szwecja	6 533	4 508
Comarch Argentina S.A.	52	-
Comarch Saudi Arabia Co.	-	-
Comarch Japan KK	-	-
CAMS AG	-	-
Comarch Colombia S.A.S	1	-
Comarch Peru S.A.C	1	-
CA Consulting S.A.	2 693	4 533
Comarch Technologies sp. z o.o.	3144	809
MKS Cracovia SSA	74	62
Comarch Management sp. z o.o.	11	10
Comarch Corporate Finance FIZ	-	-
Comarch Management sp. z o.o. SK-A	11	10
Comarch Healthcare S.A.	2 767	1 128
Comarch Polska S.A.	13 295	12 290
Comarch Pointshub S.A.	798	194
Comarch Infrastruktura S.A.	85	43
iComarch24 S.A.	217	577
Opso sp. z o.o.	247	247
Geopolis Sp. z o.o.	249	-
Bonus Development sp. z o.o. SK-A	195	96
Bonus Management sp. z o.o. SK-A	-	-
Bonus Development sp. z o.o. II Koncept SK-A	-	-
Bonus Management sp. z o.o. II Activia SK-A	-	-
Bonus MANAGEMENT Sp. z o.o. Cracovia Park SK-A	-	-
CASA Management and Consulting sp. z o.o. SK-A	-	-
SoInteractive S.A.	752	763
Metrum Capital S.A.	-	-
Thanks Again LLC	10	6
Oddział Comarch S.A. w Albanii	13	67
Razem	248 831	227 144

Należności handlowe Comarch S.A. w jednostkach zależnych i stowarzyszonych wynoszą:

	31 grudnia 2017 r.	31 grudnia 2016 r.
Comarch AG	43 177	59 058
Grupa Comarch SuB	12 793	9 361
Comarch SAS	18 383	15 620
Comarch R&D S.à r.l.	15	17
Comarch, Inc.	7 930	4 996
Comarch Panama, Inc.	1869	689
Comarch Canada, Corp.	3 000	2 304
Comarch Espace Connecté Inc. (Comarch Smart City)	1	1
Comarch LLC	3 666	1 360
Comarch Middle East FZ-LLC	23 678	27 156
OOO Comarch	4 517	9 811
Comarch Software (Shanghai) Co. Ltd.	34	30
Comarch Vietnam Company Ltd.	-	-
Comarch Technologies Oy	317	932
UAB Comarch	-	-
Comarch s.r.o.	-	-
Comarch Pointshub Inc	-	-
Comarch Luxembourg S.à r.l.	644	663
Comarch UK Ltd.	3 046	3 454
Comarch Swiss AG	713	401
Comarch Chile SpA	7 140	7 544
Comarch Sistemas LTDA	18 897	19 844
Comarch Software Spain S.L.U.	16 755	8 859
Comarch Yazilim A.S.	-	2
Comarch SRL	131	298
Comarch Malaysia SDN. BHD.	202	111
Comarch AB	1 604	2 559
Comarch Argentina S.A.	53	-
Comarch Saudi Arabia Co.	-	-
Comarch Japan KK	-	-
CAMS AG	-	-
Comarch Colombia S.A.S	1	-
Comarch Peru S.A.C	1	-
CA Consulting S.A.	415	163
Comarch Technologies sp. z o.o.	411	239

MKS Cracovia SSA	184	53
Comarch Management sp. z o.o.	1	-
Comarch Corporate Finance FIZ	-	-
Comarch Management sp. z o.o. SK-A	1	-
Comarch Healthcare S.A.	3 089	1 167
Comarch Polska S.A.	9 149	1 935
Comarch Pointshub S.A.	913	6
Comarch Infrastruktura S.A.	71	3
iComarch24 S.A.	63	559
Opso sp. z o.o.	29	38
Geopolis sp. z o.o.	73	-
Bonus Development sp. z o.o. SK-A	47	46
Bonus Management sp. z o.o. SK-A	-	-
Bonus Development sp. z o.o. II Koncept SK-A	-	-
Bonus Management sp. z o.o. II Activia SK-A	-	-
Bonus MANAGEMENT Sp. z o.o. Cracovia Park SK-A	-	-
CASA Management and Consulting sp. z o.o. SK-A	-	-
SoInteractive S.A.	529	580
Metrum Capital S.A.	-	-
Thanks Again LLC	31	6
Oddział Comarch S.A. w Albanii	12	141
Razem	183 585	180 006

Nota 37

ZAKUPY COMARCH S.A. OD POZOSTAŁYCH JEDNOSTEK GRUPY KAPITAŁOWEJ I JEDNOSTEK STOWARZYSZONYCH (towary i usługi podstawowe)

	2017	2016
Comarch AG	2 394	1 401
Grupa Comarch SuB	2	48
Comarch SAS	6 410	5 108
Comarch R&D S.à r.l.	48	-
Comarch, Inc.	1	279
Comarch Panama, Inc.	-	-
Comarch Canada, Corp.	-	-
Comarch Espace Connecté Inc. (Comarch Smart City)	-	-
Comarch LLC	957	546
Comarch Middle East FZ-LLC	-	-
OOO Comarch	-	-
Comarch Software (Shanghai) Co. Ltd.	-	-
Comarch Vietnam Company Ltd.	-	-
Comarch Technologies Oy	-	251
UAB Comarch	-	-
Comarch s.r.o.	-	-
Comarch Pointshub Inc	-	-
Comarch Luxembourg S.à r.l.	149	147
Comarch UK Ltd.	14	81
Comarch Swiss AG	-	-
Comarch Chile SpA	-	1
Comarch Sistemas LTDA	-	-
Comarch Software Spain S.L.U.	171	-
Comarch Yazilim A.S.	-	-
Comarch SRL	1	2
Comarch Malaysia SDN. BHD.	-	4
Comarch AB	-	-
Comarch Argentina S.A.	-	-
Comarch Saudi Arabia Co.	-	-
Comarch Japan KK	-	-
CAMS AG	-	-
Comarch Colombia S.A.S	-	-
Comarch Peru S.A.C	-	-
CA Consulting S.A.	3 023	4 167

Comarch Technologies sp. z o.o.	3 305	2 951
MKS Cracovia SSA	425	425
Comarch Management sp. z o.o.	-	-
Comarch Corporate Finance FIZ	-	-
Comarch Management sp. z o.o. SK-A	8	-
Comarch Healthcare S.A.	968	616
Comarch Polska S.A.	259	524
Comarch Pointshub S.A.	215	1 542
Comarch Infrastruktura S.A.	3 276	2 721
iComarch24 S.A.	679	570
Opso sp. z o.o.	130	24
Geopolis sp. z o.o.	208	-
Bonus Development sp. z o.o. SK-A	6 082	1 905
Bonus Management sp. z o.o. SK-A	-	-
Bonus Development sp. z o.o. II Koncept SK-A	-	-
Bonus Management sp. z o.o. II Activia SK-A	-	-
Bonus MANAGEMENT Sp. z o.o. Cracovia Park SK-A	-	-
CASA Management and Consulting sp. z o.o. SK-A	-	-
SoInteractive S.A.	4 149	5 934
Metrum Capital S.A.	-	-
Thanks Again LLC	-	105
Oddział Comarch S.A. w Albanii	-	-
Razem	32 874	29 352

Zobowiązania handlowe Comarch S.A. wobec jednostek zależnych i stowarzyszonych wynoszą:

	31 grudnia 2017 r.	31 grudnia 2016 r.
Comarch AG	4 747	813
Grupa Comarch SuB	111	145
Comarch SAS	7 238	1 001
Comarch R&D S.à r.l.	170	127
Comarch, Inc.	130	383
Comarch Panama, Inc.	-	-
Comarch Canada, Corp.	1	-
Comarch Espace Connecté Inc. (Comarch Smart City)	-	-
Comarch LLC	617	852
Comarch Middle East FZ-LLC	-	-
OOO Comarch	-	-
Comarch Software (Shanghai) Co. Ltd.	-	-
Comarch Vietnam Company Ltd.	-	-
Comarch Technologies Oy	-	-
UAB Comarch	-	-
Comarch s.r.o.	-	-
Comarch Pointshub Inc	-	-
Comarch Luxembourg S.à r.l.	48	26
Comarch UK Ltd.	19	21
Comarch Swiss AG	-	406
Comarch Chile SpA	-	-
Comarch Sistemas LTDA	-	-
Comarch Software Spain S.L.U.	162	-
Comarch Yazilim A.S.	-	-
Comarch SRL	1	2
Comarch Malaysia SDN. BHD.	4	1
Comarch AB	-	-
Comarch Argentina S.A.	-	-
Comarch Saudi Arabia Co.	-	-
Comarch Japan KK	-	-
CAMS AG	-	-
Comarch Colombia S.A.S	-	-
Comarch Peru S.A.C	-	-
CA Consulting S.A.	2 453	4 026
Comarch Technologies sp. z o.o.	1 730	2 321

MKS Cracovia SSA	17	149
Comarch Management sp. z o.o.	-	-
Comarch Corporate Finance FIZ	-	-
Comarch Management sp. z o.o. SK-A	-	-
Comarch Healthcare S.A.	492	508
Comarch Polska S.A.	88	-
Comarch Pointshub S.A.	265	1 674
Comarch Infrastruktura S.A.	2 397	1 878
iComarch24 S.A.	414	271
Opso sp. z o.o.	14	3
Geopolis sp. z o.o.	22	-
Bonus Development sp. z o.o. SK-A	-	-
Bonus Management sp. z o.o. SK-A	-	-
Bonus Development sp. z o.o. II Koncept SK-A	-	-
Bonus Management sp. z o.o. II Activia SK-A	-	-
Bonus MANAGEMENT Sp. z o.o. Cracovia Park SK-A	-	-
CASA Management and Consulting sp. z o.o. SK-A	-	-
SoInteractive S.A.	894	1 850
Metrum Capital S.A.	-	-
Thanks Again LLC	-	-
Oddział Comarch S.A. w Albanii	-	141
Razem	22 034	16 598

Nota 38

INFORMACJE O TRANSAKCJACH Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI ORAZ INNYMI OSOBAMI POWIĄZANYMI NA WARUNKACH ODMIENNYCH OD WARUNKÓW RYNKOWYCH – NIE WYSTĄPIŁY

Nota 39

PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W COMARCH S.A.

Przeciętna liczba osób zatrudnionych	2017	2016
na stałe	3 492	3 416
jako współpracownicy	844	888
Razem	4 336	4 304

Przeciętna liczba pracowników	2017	2016
produkcyjnych oraz konsultantów technicznych	3 733	3 698
marketingu i sprzedaży	161	179
kierownictwa i administracji	372	353
pozostałych	70	74
Razem	4 336	4 304

Nota 40

WYNAGRODZENIA OSÓB ZARZĄDZAJĄCYCH I NADZORUJĄCYCH (OKRES BIEŻĄCY) W ZŁ

a) Zarząd Comarch S.A.

Lp.	Imię i nazwisko	Wyplacone przez Comarch S.A.	Wyplacone przez jednostki zależne i stowarzyszone	Razem
1	Janusz Filipiak	7 484 267,84	6 106 408,37	13 590 676,21
2	Marcin Dąbrowski	1 673 139,29	288 125,36	1 961 264,65
3	Paweł Prokop	342 748,57	145 792,90	488 541,47
4	Andrzej Przewięźlikowski	642 963,28	152 854,30	795 817,58
5	Zbigniew Rymarczyk	1 679 465,18	313 257,10	1 992 722,28
6	Konrad Tarański	620 662,66	321 365,40	942 028,06
7	Marcin Warwas	2 736 198,13	151 903,48	2 888 101,61
	Razem	15 179 444,95	7 479 706,91	22 659 151,86

b) Rada Nadzorcza Comarch S.A.

Lp.	Imię i nazwisko	Wypłacone przez Comarch S.A.	Wypłacone przez jednostki zależne i stowarzyszone	Razem
1	Elżbieta Filipiak	220 000,00	985 147,93	1 205 147,93
2	Maciej Brzeziński	55 425,11	0,00	55 425,11
3	Robert Bednarski	55 540,23	0,00	55 540,23
4	Danuta Drobniak	55 000,00	0,00	55 000,00
5	Wojciech Kucharzyk	55 000,00	0,00	55 000,00
6	Anna Ławrynowicz	55 014,73	0,00	55 014,73
7	Anna Pruska	55 000,00	385 371,75	440 371,75
Razem		550 980,07	1 370 519,68	1 921 499,75

Wynagrodzenia podane w niniejszej notcie obejmują wynagrodzenia rzeczywiście wypłacone w 2017 roku (w tym wynagrodzenia premiowe za okresy wcześniejsze, objęte rezerwami na dzień 31 grudnia 2016 r.). Wynagrodzenia nie obejmują niewypłaconych premii za rok 2017 (objętych rezerwami na dzień 31 grudnia 2017 r.)

Na dzień 31 grudnia 2017 r. nie istnieją żadne niespłacone pożyczki jak również udzielone przez Comarch S.A. gwarancje i poręczenia na rzecz Członków Zarządu, Rady Nadzorczej Spółki oraz ich bliskich.

Program opcji menedżerskich dla Członków Zarządu oraz Kluczowych Pracowników Spółki

Nie dotyczy.

Nota 41 ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU KREDYTÓW

Comarch S.A. korzysta z następujących kredytów:

Spółka Grupy Comarch	Instytucja finansująca	Cel finansowania	Kwota kredytu / pożyczki wg umowy		Kwota kredytu / pożyczki pozostała do spłaty				Warunki oprocentowania	Termin ostatecznej spłaty	Zabezpieczenia
			Kwota	Waluta	Kwota	Waluta	Kwota	PLN			
Comarch SA	BGŻ BNP Paribas Bank Polska S.A.	budynek biurowy SSE4 w Krakowie	44 000	PLN	4 182 (wobec 4 802 na 31 grudnia 2016)	EUR	17 444 (wobec 21 244 na 31 grudnia 2016)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 29-07-2024	29.07.2024	hipoteka na budynku SSE4, cesja polisy ubezpieczeniowej budynku, weksel in blanco, oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch SA	Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.	budynek biurowy SSE5 w Krakowie - refinansowanie	4 126	EUR	1 977 (wobec 2 493 na 31 grudnia 2016)	EUR	8 246 (wobec 11 028 na 31 grudnia 2016)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 31-10-2018	29.09.2021	hipoteka na budynku SSE5, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, oświadczenie o poddaniu się egzekucji

Comarch SA	Bank Zachodni WBK S.A.	nieodnawialny kredyt obrotowy	7 400	EUR	2 944 (wobec 3 899 na 31 grudnia 2016)	EUR	12 280 (wobec 17 249 na 31 grudnia 2016)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 28-06-2019	31.12.2020	hipoteka na budynku SSE3, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch SA	Bank Polska Kasa Opieki S.A.	budynek biurowy SSE6 w Krakowie	13 323	EUR	9 854 (wobec 11 519 na 31 grudnia 2016)	EUR	41 098 (wobec 50 960 na 31 grudnia 2016)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 30-11-2023	30.11.2023	hipoteka na budynku SSE6, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, cesja praw z gwarancji należytego wykonania oraz z gwarancji rękojmi, pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w Banku Polska Kasa Opieki S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch SA	Bank Handlowy w Warszawie S.A.	budynek biurowy SSE7 w Krakowie	13 333	EUR	11 286 (wobec 0 na dzień 31 grudnia 2016)	EUR	47 075 (wobec 0 na dzień 31 grudnia 2016)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 29-02-2028	15.05.2028	hipoteka na budynku SSE7, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w Banku Bank Handlowy w Warszawie S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch SA	Bank Handlowy w Warszawie S.A.	długoterminowy kredyt nieodnawialny	2 508	EUR	2 508 (wobec 2 365 na 31 grudnia 2016)	EUR	10 461 (wobec 10 465 na 31 grudnia 2016)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 30-09-2019	16.12.2019	pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w Banku Bank Handlowy w Warszawie S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch SA	DNB Bank Polska S.A.	środki trwałe - wyposażenie Laboratorium Internet of Things w Krakowie	2 531	EUR	2 130 (wobec 0 na dzień 31 grudnia 2016)	EUR	8 885 (wobec 0 na dzień 31 grudnia 2016)	PLN	EURIBOR1M + marża banku	30.12.2023	zastaw rejestrowy na środkach trwałych będących przedmiotem finansowania, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej finansowanych środków trwałych, pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w DNB Bank Polska S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch SA	Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.	finansowanie bieżącej działalności gospodarczej	20 000	PLN	0	PLN	0	PLN	WIBOR1M + marża banku	12.12.2018	pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w Powszechnej Kasie Oszczędności Bank Polski S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch SA	Bank Polska Kasa Opieki S.A.	finansowanie bieżącej działalności gospodarczej	30 000	PLN	0 (wobec 0 na 31 grudnia 2016)	PLN	0 (wobec 0 na 31 grudnia 2016)	PLN	WIBOR1M + marża banku	30.06.2018	pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w Banku Polska Kasa Opieki S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji

Nota 42.**ZNACZĄCE ZDARZENIA DOTYCZĄCE LAT UBIEGŁYCH - NIE DOTYCZY****Nota 43.****ZDARZENIA PO DACIE BILANSU****a) Daty przekazywania raportów okresowych w 2018 roku**

W dniu 2 stycznia 2018 r. raportem bieżącym nr [RB-1-2018](#) Zarząd Comarch S.A. określił następujące stałe daty przekazywania raportów okresowych w 2018 roku:

Skonsolidowane raporty kwartalne zawierające skrócone skonsolidowane sprawozdania finansowe i skrócone jednostkowe sprawozdania finansowe:

1) IV kwartał 2017 w dniu 01.03.2018 r.

2) I kwartał 2018 w dniu 18.05.2018 r.

3) II kwartał 2018 – Zgodnie z zasadami § 101 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim, Comarch S.A. nie będzie publikować raportu kwartalnego i skonsolidowanego raportu kwartalnego za II kwartał 2018 r.

4) III kwartał 2018 w dniu 16.11.2018 r.

RAPORTY ROCZNE I PÓŁROCZNE:

1) Raport roczny za 2017 rok w dniu 27.04.2018 r.

2) Skonsolidowany raport roczny za 2017 rok w dniu 27.04.2018 r.

3) Skonsolidowany raport półroczny zawierający skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe oraz skrócone jednostkowe sprawozdanie finansowe za I półrocze 2018 roku w dniu 31.08.2018 r.

b) Aneks do umowy z Bankiem Pekao S.A. na świadczenie Kompleksowej Obsługi Eksploatacyjnej Systemu Comarch Internet Banking

W nawiązaniu do raportu bieżącego nr [RB-3-2017](#) z dnia 24 marca 2017 r., Zarząd Comarch S.A. poinformował raportem bieżącym nr [RB-2-2018](#) z dnia 5 stycznia 2018 r. o otrzymaniu podpisanego aneksu do umowy Kompleksowej Obsługi Eksploatacyjnej Systemu CIB Comarch Internet Banking (bankowość korporacyjna) zawartej z Bankiem Pekao S.A. a CA Consulting S.A., spółkę zależną Comarch S.A., w dniu 23 grudnia 2005 r. (dalej: „Umowa”). W ramach aneksu ustalony został nowy zakres i termin realizacji usługi. Strony oświadczyły również, że nie mają wobec siebie żadnych roszczeń wynikających z niewykonywania lub nienależytego wykonywania ww. Umowy, co oznacza brak roszczenia Banku Pekao S.A. wobec CA Consulting S.A., o którym Zarząd Comarch S.A. informował w raporcie bieżącym nr [RB-3-2017](#).

c) Aneks do umowy z firmą Budimex S.A. na realizację VI etapu inwestycji w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie (SSE7)

W nawiązaniu do raportu bieżącego nr [RB-3-2016](#) z dnia 18 marca 2016 roku dotyczącego zawarcia umowy z firmą Budimex S.A. na realizację VI etapu inwestycji w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie (SSE7) oraz raportu bieżącego [RB-20-2017](#) z dnia 30 października 2017 roku dotyczącego podpisania aneksu do ww. umowy, Zarząd Comarch S.A. poinformował raportem bieżącym nr [RB-3-2018](#), że prace objęte pierwotnym zakresem umowy zostały wykonane do dnia 31 grudnia 2017 r., natomiast w dniu 25 stycznia 2018 roku został podpisany aneks do ww. umowy, zlecający Wykonawcy prace dodatkowe związane z budynkiem SSE7. W rezultacie, kwota kontraktu uległa zwiększeniu o 2 721 000 PLN, a planowany termin zakończenia prac objętych aneksem został ustalony na 30 czerwca 2018 roku.

d) Podpisanie umowy na usługę wsparcia, eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego KSI ZUS

W nawiązaniu do raportu bieżącego nr [RB-17-2017](#) z dnia 12 września 2017 r. w sprawie otwarcia ofert w ramach przetargu ograniczonego na „Świadczenie usług wsparcia, eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego ZUS”, organizowanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie, oraz do raportu bieżącego nr [RB-21-2017](#) z dnia 14 listopada 2017 r. o ogłoszeniu wyników przedmiotowego przetargu, Zarząd Comarch S.A. informuje o podpisaniu w dniu 2 marca 2018 r. przez konsorcjum firm Comarch Polska S.A. z siedzibą w Krakowie i Comarch S.A. z siedzibą w Krakowie (dalej: „Konsorcjum”) z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych z siedzibą w Warszawie (dalej: „ZUS”) umowy na usługę wsparcia, eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego KSI ZUS (dalej: „Umowa”). Przedmiotem Umowy jest świadczenie przez Konsorcjum na rzecz ZUS usług utrzymaniowych, serwisowych i dodatkowych dla systemu KSI ZUS oraz pełnienie roli integratora KSI ZUS w zakresie i na zasadach określonych w Umowie. Łączna wysokość wynagrodzenia należnego Konsorcjum z tytułu realizacji przedmiotu Umowy nie przekroczy kwoty brutto w wysokości 242 033 004,00 PLN. Termin realizacji przedmiotu Umowy wynosi 48 miesięcy, przy czym rozpoczyna on bieg od dnia rozpoczęcia świadczenia usług, tj. nie później niż w terminie 12 miesięcy od dnia zawarcia Umowy, po uprzednim zgłoszeniu przez Konsorcjum w formie pisemnej gotowości do przejęcia usług utrzymania i podpisaniu przez obie strony protokołu przekazania usług utrzymania, chyba że strony w formie pisemnej uzgodnią inaczej. Umowa wygasa również z chwilą wyczerpania limitu wynagrodzenia brutto należnego Konsorcjum. O szczegółach Spółka informowała raportem bieżącym nr [RB-4-2018](#) w dniu 2 marca 2018 r.

e) Informacja o transakcji na akcjach Comarch S.A.

W dniu 12 lutego 2018 roku Zarząd Comarch S.A. otrzymał od osoby pełniącej obowiązki zarządcze powiadomienie o transakcji, o której mowa w art. 19 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku. Paweł Prokop, Wiceprezes Zarządu Comarch S.A. poinformował o sprzedaży w dniu 8 marca 2018 r. na GPW w Warszawie 7 539 sztuk akcji Spółki Comarch S.A. po cenie 145,50 PLN za 1 akcję. O szczegółach Spółka informowała raportami bieżącymi [RB-5-2018](#) i [RB-5-2018/K](#) z dnia 12 marca 2018 r.

f) Zawarcie ugody z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

W nawiązaniu do raportu bieżącego nr [RB-14-2014](#) z dnia 19 maja 2014 roku (dotyczącego otrzymania noty księgowej od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dalej: „ARiMR”) obejmującej karę umowną w wysokości 32 455 497,28 zł (słownie: trzydzieści dwa miliony czterysta pięćdziesiąt pięć tysięcy czterysta dziewięćdziesiąt siedem złotych 28/100) w związku z realizacją przez Comarch S.A. umowy z dnia 29 kwietnia 2013 roku [„Umowa OFSA”) oraz raportu bieżącego nr [RB-4-2015](#) z dnia 15 stycznia 2015 roku [informującego o doręczeniu Comarch S.A. w dniu 14 stycznia 2015 r. pozwu o zapłatę kwoty 34 493 717,28 zł (słownie: trzydzieści cztery miliony czterysta dziewięćdziesiąt trzy tysiące siedemset siedemnaście złotych oraz 28/100) - wniesionego przeciwko Comarch S.A. przez ARiMR do Sądu Okręgowego w Warszawie III Wydział Cywilny - z tytułu naliczonych przez ARiMR kar umownych, Zarząd Comarch S.A. informuje o zawarciu w dniu 23 kwietnia 2018r. Raportem bieżącym nr [RB-6-2018](#) Zarząd Comarch S.A. poinformował o zawarciu ugody pomiędzy Comarch S.A. a ARiMR przed mediatorem sądowym. W ramach tej ugody - czyniąc sobie wzajemne ustępstwa - Strony zgodnie postanowiły, że kary umowne należne ARiMR w związku z nienależytym wykonywaniem przez Comarch S.A. Umowy OFSA, wynoszą 3 478 473,60 zł (słownie: trzy miliony czterysta siedemdziesiąt osiem tysięcy czterysta siedemdziesiąt trzy złote oraz 60/100) i że zostaną one rozliczone z należnym Comarch S.A. od ARiMR odszkodowaniem, którego wysokość w ramach wzajemnych ustępstw ustalono w kwocie 1 478 098,24 zł (słownie: jeden milion czterysta siedemdziesiąt osiem tysięcy dziewięćdziesiąt osiem złotych oraz 24/100) - z tytułu utraconych korzyści wynikających z niezawarcia przez ARiMR z konsorcjum Comarch S.A. oraz Comarch Polska S.A. umowy na „Utrzymanie i rozwój Systemu Informatycznego Agencji – SIA (ZSZiK, IACSplus, GIS, SIZ, PZSIPlus, PA)” („dalej Umowa SIA”) - wskutek zawarcia tej umowy z innym wykonawcą. W wyniku ugody łączna wartość kary umownej do zapłaty przez Comarch S.A. wyniesie 2 000 375,36 zł (słownie: dwa miliony trzysta siedemdziesiąt pięć złotych oraz 36/100), co mieści się w rezerwie

zawijazanej przez Comarch S.A. w 2014 roku w kwocie 2 276 882,40 (słownie: dwa miliony dwieście siedemdziesiąt sześć tysięcy osiemset osiemdziesiąt dwa oraz 40/100). Jednocześnie w ramach w/w ugody ARiMR zrzekła się dalej idących roszczeń z tytułu kar umownych związanych z wykonywaniem Umowy OFSA, a Comarch S.A. zrzekł się wszelkich dalej idących roszczeń związanych z niezawarciem Umowy SIA. Zarząd Comarch S.A. informuje, iż podjął działania mające na celu zatwierdzenie w/w ugody przez właściwy sąd.

g) Zawarte po dacie bilansu kontrakty forward

Grupa Comarch zawarła w okresie od 1 stycznia 2018 r. do dnia 27 kwietnia 2018 r. kontrakty terminowe na sprzedaż 4 000 tys. EUR oraz 1 000 tys. USD. Wartość netto kontraktów terminowych nierozliczonych na dzień 27 kwietnia 2018 r. wynosiła 20 477 tys. EUR oraz 3 115 tys. USD. Na dzień 27 kwietnia 2018 r. wycena otwartych kontraktów terminowych wyniosła 7 763 tys. zł. Kontrakty zapadają w terminie do 25 miesięcy od dnia bilansowego. Wszystkie kontrakty terminowe zostały zawarte w celu ograniczenia wpływu zmian kursów walut na wynik finansowy związany z realizowanymi przez spółki Grupy Comarch kontraktami handlowymi, w których wynagrodzenie ustalone jest w walutach obcych.

h) Transakcje zamiany stopy procentowej IRS

Nie wystąpiły.

Nota 44.

ZMIANY ZASAD RACHUNKOWOŚCI

W 2017 roku Spółka nie dokonała istotnych zmian zasad rachunkowości w stosunku do poprzedniego roku obrotowego. Szczegółowy opis stosowanych zasad rachunkowości został opisany w wprowadzeniu do sprawozdania finansowego.

Nota 45.

CHARAKTER I CEL GOSPODARCZY NIEODZWIERCIEDLONYCH W BILANSIE UMÓW, W ZAKRESIE NIEZBĘDNYM DO OCENY ICH WPŁYWU NA SYTUACJĘ MAJĄTKOWĄ, FINANSOWĄ I WYNIK FINANSOWY JEDNOSTKI – NIE DOTYCZY

NOTA 46.

INFORMACJE O WYNAGRODZENIU BIEGŁEGO REWIDENTA LUB PODMIOTU UPRAWNIENEGO DO BADANIA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH, WYPŁACONYM LUB NALEŻNYM ZA ROK OBROTOWY

Lp.	Rodzaj usług	Wysokość wynagrodzenia (netto) – zapłacone	Wysokość wynagrodzenia (netto) - należne
-----	--------------	--	--

2017 rok

BDO Sp. z o.o.

1	Obowiązkowe badanie rocznych sprawozdań finansowych za 2017 rok	40 000,00	60 000,00
2	Przegląd sprawozdań półrocznych za I półrocze 2017 roku oraz uzgodnione koszty dodatkowe związane z procesem konsolidacji	50 000,00	-
3	Inne usługi	-	-

2016 rok

BDO Sp. z o.o.

1	Inne usługi	2 150,00	-
---	-------------	----------	---

Deloitte Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k.

1	Obowiązkowe badanie rocznych sprawozdań finansowych za 2016 rok	135 000,00	-
---	---	------------	---

2	Przegląd sprawozdań półrocznych za I półrocze 2016 roku oraz uzgodnione koszty dodatkowe związane z procesem konsolidacji	80 000,00	-
---	---	-----------	---

3	Inne usługi	8 000,00	-
---	-------------	----------	---

NOTA 47.

POWIĄZANIE POMIĘDZY POZYCJAMI BILANSU, W PRZYPADKU GDY SKŁADNIK AKTYWÓW LUB PASYWÓW JEST WYKAZYWANY W WIĘCEJ NIŻ JEDNEJ POZYCJI BILANSU, JEGO POWIĄZANIE MIĘDZY TYMI POZYCJAMI. DOTYCZY PODZIAŁU NALEŻNOŚCI I ZOBOWIĄZAŃ NA CZĘŚĆ DŁUGOTERMINOWĄ I KRÓTKOTERMINOWĄ.

2017	krótkoterminowe	długoterminowe	Razem
Aktywa			
Pożyczki	602	3 372	3 974
Inne rozliczenia międzyokresowe	42 888	3 191	46 079
Inne aktywa finansowe	8 539	2 837	11 376
Pasywa			
Pożyczki	2 307	30 077	32 384
Kredyty	21 250	123 878	145 128
Zobowiązania finansowe	509	736	1 245

2016	krótkoterminowe	długoterminowe	Razem
Aktywa			
Pożyczki	522	8 763	9 285
Inne rozliczenia międzyokresowe	37 309	1 093	38 402
Inne aktywa finansowe	1 182	492	1 674
Pasywa			
Pożyczki	1 898	24 836	26 734
Kredyty	17 157	93 789	110 946
Zobowiązania finansowe	2 324	2 538	4 862

Prezes Zarządu: Prof. Janusz Filipiak
Wiceprezisi Zarządu: Marcin Dąbrowski, Paweł Prokop, Andrzej Przewięźlikowski,
Zbigniew Rymarczyk, Konrad Tarański, Marcin Warwas

Kraków, 27 kwietnia 2018 roku

Szanowni Akcjonariusze,

W imieniu Zarządu Comarch S.A. mam zaszczyt przekazać Państwu sprawozdanie z kolejnego roku działalności Spółki. Spółka osiągnęła w 2017 roku satysfakcjonujące wyniki finansowe, mimo trudnych warunków rynkowych oraz mimo zwiększonych kosztów działalności. W minionym roku przychody ze sprzedaży wzrosły o 6,3 mln zł w porównaniu do 2016 roku i osiągnęły wartość 755,5 mln zł. Zysk z działalności operacyjnej osiągnął wartość 40,5 mln zł, natomiast zysk netto 39,3 mln zł. Rentowność operacyjna w 2017 roku wyniosła 5,4%, natomiast rentowność netto 5,2%.

W 2017 roku Spółka zwiększyła tempo inwestowania w nowe i istniejące produkty informatyczne. Nakłady na prace badawcze przekroczyły 19,1% przychodów ze sprzedaży, były one finansowane przede wszystkim ze środków własnych. Spółka intensywnie rozwijała nową generację systemów lojalnościowych oraz systemów ERP, rozwiązania z zakresu *Smart City*, a także kontynuowała prace R&D w zakresie rozwiązań IT dla medycyny (kompleksowy projekt „Miasto Zdrowia”) oraz w zakresie własnych rozwiązań hardware i opartych na nich usługach (*Internet of Things*). Spółka kontynuowała również udoskonalanie pozostałych oferowanych produktów. W minionym roku Spółka szczególny nacisk kładła na rozwój sprzedaży rozwiązań informatycznych w modelu usługowym - Comarch jest jednym z liderów rynkowych w tym zakresie. W 2017 roku uruchomiona została w oparciu o infrastrukturę Comarch Data Center prywatna ujednolicona i elastyczna chmura obliczeniowa o najwyższych standardach bezpieczeństwa Comarch Enterprise Cloud Platform (IaaS i PaaS). Dzięki temu rozwiązaniu klienci Comarch będą mogli czerpać korzyści z współdzielenia kosztów infrastruktury IT, zwiększenia wydajności, pełnej kontroli nad posiadanymi zasobami przy jednoczesnej optymalizacji niezawodności dostępu danych firmowych i maksymalizacji elastyczności posiadanych rozwiązań informatycznych.

Kluczowym elementem dla dalszego rozwoju przedsiębiorstwa niezmiennie pozostają inwestycje w kapitał ludzki. Spółka na koniec 2017 roku zatrudniała w Krakowie i pozostałych krajowych oddziałach 4 303 osoby, będąc tym samym największym polskim pracodawcą wśród firm informatycznych. Szczególnie pozytywne efekty przyniósł coroczny program staży studenckich, dzięki któremu Comarch S.A. jest postrzegany jako jeden z pracodawców pierwszego wyboru na krajowym rynku pracy w branży informatycznej. Dzięki zakończeniu kolejnych inwestycji infrastrukturalnych takich jak budowa budynku biurowego SSE7 w Krakowie Spółka wydatnie zwiększyła jakość stanowisk pracy.

Dzięki szerokiej i kompleksowej ofercie nowoczesnych rozwiązań informatycznych oraz wysokiej jakości usług Comarch S.A. jest pierwszym pod względem wielkości rodzimym producentem oprogramowania IT w Polsce oraz jednym z wiodących dostawców informatyki w kraju oraz na rynkach międzynarodowych. Spółka jest w stanie z sukcesem pozyskiwać i realizować największe kontrakty informatyczne, czego przykładem jest wybór w minionym roku Comarch na realizatora umowy na świadczenie usług wsparcia, eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego ZUS. W 2017 roku Spółka z sukcesem kontynuowała strategię wzrostu opartą na dywersyfikacji swojej działalności pomiędzy różne segmenty branżowe, rozwoju własnych produktów oraz sprzedaży ich na rynku globalnym. Zarząd Comarch S.A. podkreśla, że Spółka poprzez inwestycje w podmioty zależne od kilku lat ponosi znaczne nakłady w rozbudowę i utrzymanie globalnej sieci sprzedaży (Global Business Center), dzięki czemu wzrasta międzynarodowa rozpoznawalność marki i oferty Comarch, co skutecznie wspiera oferowanie rozwiązań Spółki na nowych rynkach. W minionym roku Comarch S.A. założyła nowe spółki zależne – Comarch Japan KK z siedzibą w Tokio i Comarch Saudi Arabia Co. z siedzibą w Rijadzie, a także przejęła 100% udziałów spółki Geopolis sp. z o.o., producenta systemów GIS z siedzibą w Toruniu. Na rok 2018 planowane są dalsze inwestycje kapitałowe zarówno na rynku krajowym, jak i na rynkach zagranicznych.

Zarząd Spółki dokłada starań, aby z powodzeniem realizować misję rozpowszechniania innowacyjnej myśli technicznej polskich inżynierów na całym świecie. Poza działalnością biznesową Comarch S.A. realizuje politykę społecznej odpowiedzialności biznesu i angażuje się w działalność na rzecz ochrony oraz odbudowy dziedzictwa narodowego, aktywnie wspiera organizacje pozarządowe oraz akcje charytatywne, jest mecenasem kultury, sztuki i sportu. W 2017 roku Comarch S.A. został współfundatorem nowych organów oraz projektu rewitalizacji przestrzeni muzycznej w kościele Mariackim w Krakowie.

Comarch S.A. jest w doskonałej pozycji wyjściowej, aby w kolejnych latach wzmacniać swoją pozycję rynkową jako globalnego dostawcy rozwiązań IT i dzięki temu osiągać wzrost wartości dla akcjonariuszy, klientów, pracowników i całego otoczenia społeczno-gospodarczego.

*Profesor Janusz Filipiak,
Prezes Zarządu Comarch S.A.*

Comarch SA
Al. Jana Pawła II 39 a
31-864 Kraków
tel.: +48 12 64 61 000
fax: +48 12 64 61 100
e-mail: info@comarch.pl

www.comarch.pl www.comarch.de www.comarch.ru comarch.com

Comarch Spółka Akcyjna z siedzibą w Krakowie, Aleja Jana Pawła II 39a, zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie XI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000057567. Wysokość kapitału zakładowego Spółki wynosi 8.133.349,00 zł. Kapitał zakładowy wpłacony w całości. NIP: 677-00-65-406

COMARCH

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
COMARCH S.A.
W 2017 ROKU**

Spis treści

1.	Informacje o firmie.....	5
1.1.	Akcjonariusze posiadający co najmniej 5% w ogólnej liczbie głosów na WZA Comarch S.A.	5
1.2.	Rada Nadzorcza i Zarząd Comarch S.A.	6
2.	Podstawowe wielkości ekonomiczno-finansowe	7
2.1.	Wybrane dane finansowe.....	7
2.2.	Zatrudnienie i zdolności produkcyjne spółki	8
2.3.	Kurs akcji Comarch S.A. na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie	9
3.	Produkty i usługi oferowane przez Comarch w 2017 roku	10
3.1.	Sektor Telekomunikacja.....	10
3.2.	Sektor Finanse, Bankowość i Ubezpieczenia.....	14
3.3.	Sektor ERP	15
3.4.	Sektor Administracji Publicznej.....	17
3.5.	Sektor Usługi	18
3.6.	e-Health.....	22
4.	Pozycja Spółki na rynku IT oraz informacja o rynkach zbytu i o źródłach zaopatrzenia	23
5.	Struktura sprzedaży.....	23
5.1.	Przychody ze sprzedaży - struktura geograficzna (w tys. PLN).....	23
5.2.	Przychody ze sprzedaży - struktura wg odbiorców (w tys. PLN)	24
5.3.	Przychody ze sprzedaży - struktura wg rodzaju (tys. PLN).....	25
6.	Charakterystyka czynników istotnych dla rozwoju przedsiębiorstwa emitenta	26
6.1.	Czynniki wewnętrzne.....	26
6.2.	Czynniki zewnętrzne.....	26
7.	Pozostałe istotne czynniki, w tym ryzyka i zagrożenia.....	27
7.1.	Ryzyko kredytowe.....	27
7.2.	Ryzyko zmiany stóp procentowych.....	27
7.3.	Ryzyko zmiany kursów walut.....	27
7.4.	Ryzyko płynności finansowej.....	27
8.	Perspektywy rozwoju działalności Spółki oraz przewidywana sytuacja finansowa Spółki w 2018 roku	28
9.	Analiza finansowa Spółki	29
10.	Kredyty, pożyczki, poręczenia, gwarancje	33
10.1.	Nieodnawialne kredyty bankowe.....	33
10.2.	Odnawialne kredyty bankowe.....	35
10.3.	Pożyczki od podmiotów niepowiązanych	35
10.4.	Poręczenia.....	37
10.5.	Gwarancje bankowe	40
11.	Najważniejsze wydarzenia w 2017 roku i po dacie bilansu	40
11.1.	Umowy znaczące dla działalności emitenta	40
11.2.	Pozostałe	42
12.	Główne inwestycje krajowe i zagraniczne (papiery wartościowe, instrumenty finansowe, wartości niematerialne i prawne oraz nieruchomości), w tym inwestycje kapitałowe dokonane poza grupą jednostek powiązanych oraz opis metod ich finansowania a także ocena możliwości realizacji zamierzeń inwestycyjnych, w tym inwestycji kapitałowych, w porównaniu do wielkości posiadanych środków.....	45
12.1.	Inwestycje kapitałowe	45
12.2.	Nieruchomości	45
13.	Uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy i Rady Nadzorczej	45

13.1.	Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW w Warszawie	45
13.2.	Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy z dnia 27 czerwca 2017 roku	46
14.	Operacje na akcjach Comarch S.A.	47
14.1.	Transakcje zbycia/nabycia akcji Spółki	47
14.2.	Program opcji menadżerskich dla Członków Zarządu	48
15.	Pozostałe wydarzenia 2017 roku i po dacie bilansu	48
15.1.	Terminy przekazywania raportów okresowych w 2017 roku	48
15.2.	Korekta podstawowych danych finansowych w raporcie biegłego z badania sprawozdania finansowego Comarch S.A. za 2016 rok.....	48
15.3.	Wpływ zmian kursów walutowych na skonsolidowane wyniki Grupy Kapitałowej Comarch w I kwartale 2017 r.	49
15.4.	Korekta danych w sprawozdaniu finansowym Comarch S.A. za 2016 rok.	49
15.5.	Terminy raportów okresowych w 2018 roku	49
15.6.	Zawarte po dacie bilansu kontrakty forward	49
16.	Osiągnięcia w zakresie badań i rozwoju	50
17.	Powiązania kapitałowe emitenta	51
17.1.	Struktura kapitałowa Grupy Comarch	51
17.2.	Zmiany właścicielskie, zmiany kapitałowe oraz zmiany w strukturze organizacyjnej Grupy Comarch w 2017 roku	52
17.3.	Zmiany właścicielskie, zmiany kapitałowe oraz zmiany w strukturze organizacyjnej Grupy Comarch po dacie bilansu	53
18.	Oddziały Comarch S.A.	53
19.	Raport danych niefinansowych	53
20.	Transakcje zawarte przez emitenta lub jednostkę od niego zależną z podmiotami powiązanymi na innych warunkach niż rynkowe.....	53
21.	Objaśnienie różnic pomiędzy wynikami finansowymi wykazanymi w raporcie rocznym a wcześniej publikowanymi prognozami wyników na dany rok.....	53
22.	Opis czynników i zdarzeń o nietypowym charakterze mających znaczący wpływ na działalność emitenta i osiągnięte zyski oraz ich ocena.....	53
23.	Zmiany w podstawowych zasadach zarządzania przedsiębiorstwem emitenta i jego grupą kapitałową.....	53
24.	Dane dotyczące umowy z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych	53
25.	System kontroli programów akcji pracowniczych	54
26.	Opis prowadzonej polityki w zakresie działalności sponsoringowej i charytatywnej.....	54
27.	Postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej.....	56
27.1.	Postępowania dotyczące zobowiązań albo wierzytelności emitenta lub jednostki od niego zależnej, w których wartość stanowi co najmniej 10% kapitałów własnych emitenta	56
27.2.	Dwa lub więcej postępowań dotyczących zobowiązań oraz wierzytelności, których łączna wartość stanowi odpowiednio co najmniej 10% kapitałów własnych emitenta wraz ze stanowiskiem emitenta w tej sprawie.....	56

**40,5 mln PLN
zysku
operacyjnego**

**Projekty w
ponad 60
krajach na 6
kontynentach**

**755,5 mln
PLN
przychodów
ze sprzedaży**

**4 303
specjalistów**

**52 spółki na
świecie**

**Kapitalizacja
Comarch S.A. na
GPW na
poziomie
1,5 mld PLN
(31.12.2017)**

**46% udział
sprzedaży
zagranicznej**

1. Informacje o firmie

Firma Spółki: Comarch Spółka Akcyjna („Spółka”)
 Adres Spółki: 31-864 Kraków, Aleja Jana Pawła II 39 A
 Telefon: (12) 646 10 00
 Fax: (12) 646 11 00
 Regon: 350527377
 Nr identyfikacyjny NIP: 677-00-65-406

1.1. Akcjonariusze posiadający co najmniej 5% w ogólnej liczbie głosów na WZA Comarch S.A.

Na kapitał zakładowy Comarch S.A. składa się 8 133 349 akcji o łącznej wartości nominalnej 8 133 349 PLN. Zgodnie z informacją posiadaną przez Comarch S.A., na dzień 31 grudnia 2017 r. akcjonariuszami posiadającymi co najmniej 5% głosów na WZA Spółki są Janusz Filipiak, Elżbieta Filipiak oraz MetLife OFE.

Akcyonariusze	Ilość akcji	% kapitału zakładowego	Liczba głosów na WZA Spółki	% głosów na WZA Spółki
Janusz Filipiak	1 997 027	24,55	5 569 027	36,82
Elżbieta Filipiak	1 323 461	16,27	4 707 461	31,12
Pozostali członkowie Zarządu	91 622	1,13	129 222	0,85
MetLife OFE	841 097	10,34	841 097	5,56
Inni akcyonariusze	3 880 142	47,71	3 880 142	25,65
Razem	8 133 349	100,00	15 126 949	100,00

STAN NA 27.04.2018

Akcyonariusze	Ilość akcji	% kapitału zakładowego	Liczba głosów na WZA Spółki	% głosów na WZA Spółki
Janusz Filipiak	1 997 027	24,55	5 569 027	36,82
Elżbieta Filipiak	1 323 461	16,27	4 707 461	31,12
Pozostali członkowie* Zarządu	84 146	1,04	121 746	0,80
MetLife OFE	841 097	10,34	841 097	5,56
Inni akcyonariusze	3 887 618	47,80	3 887 618	25,70
Razem	8 133 349	100,00	15 126 949	100,00

*) W dniu 12 lutego 2018 roku Zarząd Comarch S.A. otrzymał od osoby pełniącej obowiązki zarządcze powiadomienie o transakcji, o której mowa w art. 19 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku. Przedmiotowa transakcja dotyczyła zbycia w dniu 8 marca 2018 r. 7 539 sztuk akcji zwykłych na okaziciela na rynku regulowanym po średnioważonej cenie 145,50 PLN za 1 akcję. Wartość transakcji wyniosła 1 096 924,50 PLN. O szczegółach Spółka informowała raportem bieżącym nr [RB-5-2018](#) i [RB-5-2018/K](#) z dnia 12 marca 2018 r.

Transakcje poniżej limitu 5 tys. EUR.

1.2. Rada Nadzorcza i Zarząd Comarch S.A.**a) Rada Nadzorcza wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 r.:**

Imię i nazwisko	Funkcja	Comarch S.A.	Metrum Capital S.A.
		Ilość akcji / wartość nominalna w PLN	Ilość akcji / wartość nominalna w PLN
Elżbieta Filipiak	Przewodniczący Rady	1 323 461/ 1 323 461 PLN	-
Maciej Brzeziński	Wiceprzewodniczący Rady	-	-
Danuta Drobniak	Członek Rady	-	-
Wojciech Kucharzyk	Członek Rady	-	-
Anna Ławryniewicz	Członek Rady	-	-
Robert Bednarski	Członek Rady	-	-
Anna Pruska	Członek Rady	-	50 000 / 50 000 PLN

STAN NA 27.04.2018

Bez zmian.

b) Zarząd wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 r.:

Imię i nazwisko	Funkcja	Ilość akcji Comarch S.A.	Wartość nominalna w PLN
Janusz Filipiak	Prezes Zarządu	1 997 027	1 997 027 PLN
Marcin Dąbrowski	Wiceprezes Zarządu	-	- PLN
Paweł Prokop	Wiceprezes Zarządu	37 539	37 539 PLN
Andrzej Przewięźlikowski	Wiceprezes Zarządu	-	- PLN
Zbigniew Rymarczyk	Wiceprezes Zarządu	32 867	32 867 PLN
Konrad Tarański	Wiceprezes Zarządu	10 608	10 608 PLN
Marcin Warwas	Wiceprezes Zarządu	10 608	10 608 PLN

STAN NA 27.04.2018

Imię i nazwisko	Funkcja	Ilość akcji Comarch S.A.	Wartość nominalna w PLN
Janusz Filipiak	Prezes Zarządu	1 997 027	1 997 027 PLN
Marcin Dąbrowski	Wiceprezes Zarządu	-	- PLN
Paweł Prokop	Wiceprezes Zarządu	30 000*	30 000 PLN
Andrzej Przewięźlikowski	Wiceprezes Zarządu	-	- PLN
Zbigniew Rymarczyk	Wiceprezes Zarządu	32 930**	32 930 PLN
Konrad Tarański	Wiceprezes Zarządu	10 608	10 608 PLN
Marcin Warwas	Wiceprezes Zarządu	10 608	10 608 PLN

* W dniu 12 lutego 2018 roku Zarząd Comarch S.A. otrzymał od osoby pełniącej obowiązki zarządcze powiadomienie o transakcji, o której mowa w art. 19 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku. Przedmiotowa transakcja dotyczyła zbycia w dniu 8 marca 2018 r. 7 539 sztuk akcji zwykłych na okaziciela na rynku regulowanym po średnioważonej cenie 145,50 PLN za 1

akcję. Wartość transakcji wyniosła 1 096 924,50 PLN. O szczegółach Spółka informowała raportem bieżącym nr [RB-5-2018](#) i [RB-5-2018/K](#) z dnia 12 marca 2018 r.

****) Transakcje poniżej limitu 5 tys. EUR.**

Prokurentami Spółki są: Michał Bajcar, Dariusz Duralek, Anna Kleszcz, Maria Smolińska, Iwona Kasprzyk oraz Dorota Klentak-Łyżwa.

c) Umowy, w wyniku których mogą w przyszłości nastąpić zmiany w proporcjach posiadanych akcji przez dotychczasowych akcjonariuszy i obligatariuszy

Nie dotyczy.

d) Umowy zawarte między emitentem a osobami zarządzającymi przewidujące rekompensatę w przypadku ich rezygnacji lub zwolnienia z zajmowanego stanowiska bez ważnej przyczyny lub gdy ich odwołanie lub zwolnienie następuje z powodu połączenia emitenta przez przejęcie

Nie dotyczy.

e) Wartość wynagrodzeń, nagród lub korzyści, w tym wynikających z programów motywacyjnych lub premiovych opartych na kapitale emitenta, wypłaconych, należnych lub potencjalnie należnych, odrębnie dla każdej z osób zarządzających i nadzorujących emitenta

Informacje dotyczące tego punktu znajdują się w nocy 40 sprawozdania finansowego.

f) Zobowiązania wynikające z emerytur i świadczeń o podobnym charakterze dla byłych osób zarządzających, nadzorujących albo byłych członków organów administrujących oraz zobowiązania zaciągnięte w związku z tymi emeryturami

Nie dotyczy.

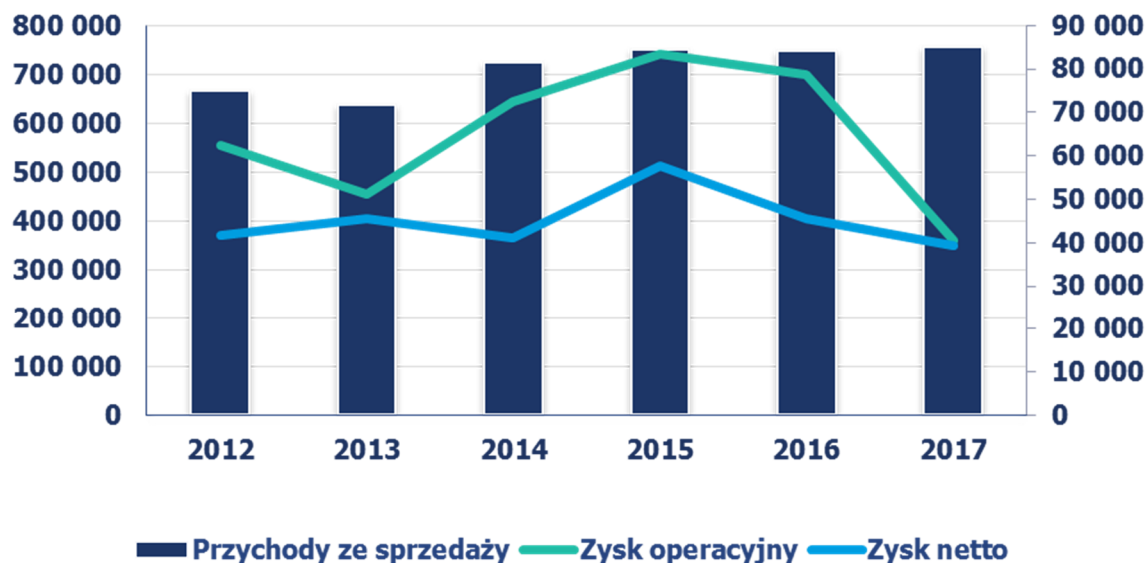
2. Podstawowe wielkości ekonomiczno-finansowe

2.1. Wybrane dane finansowe

	2017	2016	2015	2014	2013
Przychody ze sprzedaży	755 517	749 213	749 556	724 825	637 692
Przychody ze sprzedaży rozwiązań własnych	730 197	720 021	677 941	638 094	537 902
Zysk operacyjny	40 533	78 834	83 377	72 508	51 305
EBITDA*	78 585	114 135	114 881	102 044	80 162
Zysk netto	39 338	45 588	57 683	41 049	45 584
Zysk na akcję (w PLN)	4,84	5,61	7,09	5,06	5,66
Aktywa	1 247 206	1 162 245	1 117 308	1 041 911	1 009 603
Wartość księgowa	796 984	771 742	731 905	677 089	661 046
Wartość księgowa na akcję (w PLN)	97,99	94,89	89,99	83,33	82,10

*Zysk operacyjny + Amortyzacja

W 2017 roku przychody ze sprzedaży wzrosły o 6,3 mln PLN, tj. o 0,8% wobec poziomu z 2016 roku. Zysk z działalności operacyjnej osiągnął wartość 40,5 mln PLN i był niższy o 48,6 % w porównaniu do 2016 roku, zysk netto w 2017 roku zmniejszył się wobec roku poprzedniego o 6,3 mln PLN, tj. o 13,7%.

Rentowność operacyjna w 2017 roku wyniosła 5,4%, natomiast rentowność netto 5,2%.

2.2. Zatrudnienie i zdolności produkcyjne spółki

W dniu 31 grudnia 2017 r. w Comarch S.A. było zatrudnionych 4 303 osób wobec 4 276 osób zatrudnionych na dzień 31 grudnia 2016 r.

W poniższych tabelach przedstawione zostało przeciętne zatrudnienie w Comarch S.A. w latach 2014-2017:

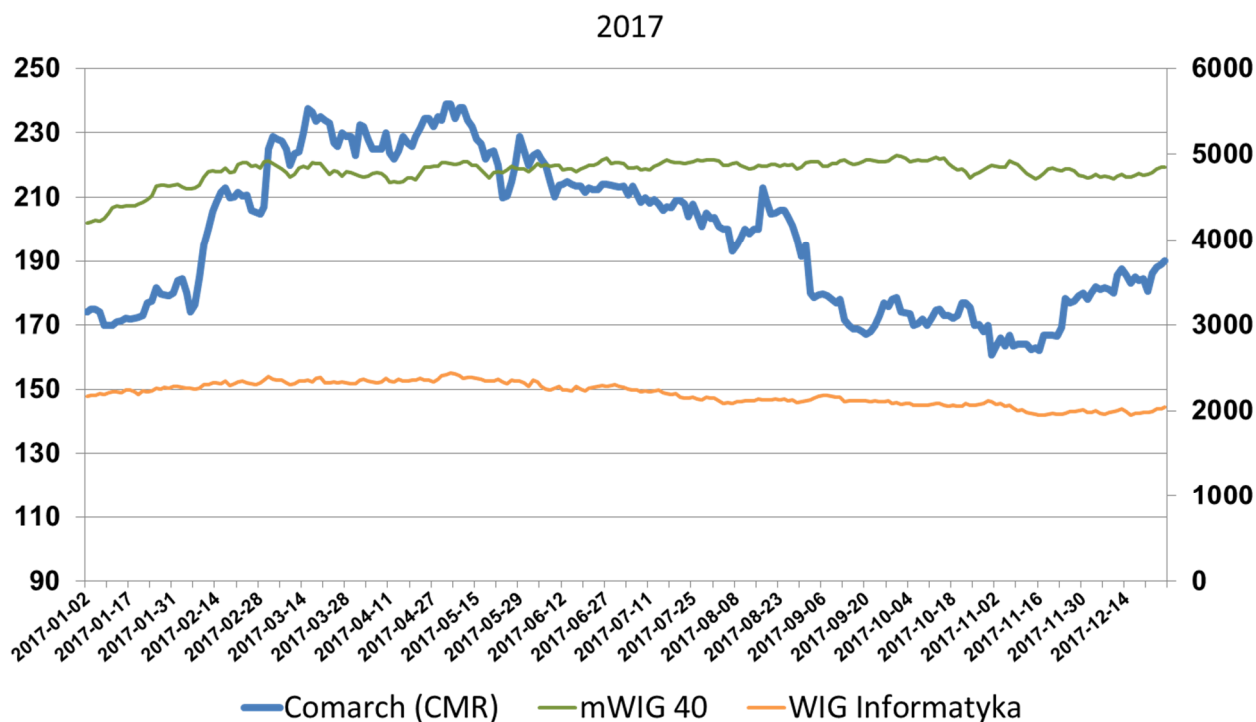
Przeciętna liczba osób zatrudnionych	2017	2016	2015	2014
na stałe	3 492	3 416	3 121	2 678
jako współpracownicy	844	888	860	695
Razem	4 336	4 304	3 981	3 373

Przeciętna liczba pracowników	2017	2016	2015	2014
produkcyjnych oraz konsultantów technicznych	3 733	3 698	3 403	2 831
marketingu i sprzedaży	161	179	177	187
kierownictwa i administracji	372	353	340	297
pozostałych	70	74	61	58
Razem	4 336	4 304	3 981	3 373

Usługi wykonywane przez Comarch polegają na tworzeniu i wdrażaniu własnych, uniwersalnych produktów software'owych i hardware'owych oraz na wytwarzaniu i wdrażaniu oprogramowania komputerowego na zlecenie „pod klucz”. Podstawowym czynnikiem ograniczającym moce produkcyjne są zasoby ludzkie. Do stałego inwestowania w nowe produkty i technologie informatyczne firma potrzebuje pracowników o odpowiednim wykształceniu i o szerokim zakresie kompetencji. Firma elastycznie zarządza zespołami pracowników, poprzez ciągłą optymalizację alokacji zasobów w aktualnych projektach komercyjnych i prowadzonych wewnętrznych projektach badawczo-rozwojowych (budowa nowych produktów i uaktualnianie istniejącego oprogramowania nie związane bezpośrednio z umowami z klientami), wykorzystując do tego celu autorskie rozwiązania informatyczne. W efekcie

wykorzystanie zasobów ludzkich jest bliskie 100%. Spółka dywersyfikuje ryzyko ograniczeń w dostępności zasobów ludzkich poprzez prowadzenie działalności w 15 oddziałach zlokalizowanych w ośrodkach miejskich w Polsce. Na dzień 31 grudnia 2017 r. 2 677 pracowników było zatrudnionych w Krakowie, natomiast 1 626 w innych miastach w Polsce.

2.3. Kurs akcji Comarch S.A. na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie

Okres	Najwyższy	Najniższy
I kwartał 2017	237,50	169,80
II kwartał 2017	239,00	210,00
III kwartał 2017	213,50	167,00
IV kwartał 2017	190,00	160,60

Kurs akcji Comarch S.A. pomiędzy 2 stycznia 2017 r. a 29 grudnia 2017 r. wzrósł ze 174,00 PLN do 190,00 PLN, tj. o 9,2%. W trakcie roku maksymalny kurs wyniósł 239,00 PLN.

dane w PLN	12 miesięcy 2017 / 31.12.2017	12 miesięcy 2016 / 31.12.2016
Kurs zamknięcia na dzień bilansowy	190,00	174,00
Kurs średni w okresie sprawozdawczym	198,17	149,82
Kurs MIN w okresie sprawozdawczym	160,60	103,70
Kurs MAX w okresie sprawozdawczym	239,00	190,00
Wolumen średni w okresie sprawozdawczym	4 592	6 314
Kapitalizacja na dzień bilansowy	1 545 336 310	1 415 202 726

Wskaźniki dla danych jednostkowych			
P/E na dzień bilansowy		39,28	31,02
P/BV na dzień bilansowy		1,94	1,83
P/S na dzień bilansowy		2,05	1,89

3. Produkty i usługi oferowane przez Comarch w 2017 roku

Comarch jest producentem innowacyjnych systemów informatycznych dla kluczowych sektorów gospodarki: telekomunikacji, finansów i bankowości, administracji publicznej, medycyny, dużych oraz małych i średnich przedsiębiorstw. Szeroki zakres oferty Comarch obejmuje systemy klasy ERP, finansowo-księgowe, systemy CRM, oprogramowanie lojalnościowe, systemy wsparcia sprzedaży i elektronicznej wymiany dokumentów, systemy bankowości elektronicznej, systemy zarządzania sieciami teleinformatycznymi, systemy billingowe, oprogramowanie Business Intelligence, usługi zarządzania bezpieczeństwem i ochroną danych, urządzenia elektroniczne oraz wiele innych rozwiązań. Oprócz dostarczania klientom innowacyjnych rozwiązań informatycznych Comarch koncentruje się na profesjonalnej obsłudze klienta oraz zapewnieniu usług konsultingowych, doradczych i integracyjnych, a także infrastruktury IT jako spójnego pakietu, dzięki czemu odbiorcy produktów i usług oferowanych przez Comarch mogą w pełni korzystać z możliwości oferowanych przez nowoczesne systemy informatyczne.

3.1. Sektor Telekomunikacja

Comarch jest dostawcą kompletnych rozwiązań IT dla telekomunikacji. Od 1993 roku sektor telekomunikacji Comarch specjalizuje się w dostarczaniu rozwiązań IT dla operatorów telekomunikacyjnych na całym świecie. Wśród klientów w tej branży znajdują się m.in. Telefónica, Deutsche Telekom, Vodafone, KPN oraz Orange. Comarch tworzy rozwiązania technologiczne, które odpowiadają na kluczowe wymagania firm telekomunikacyjnych, pomagając im zwiększać przychody, skutecznie rozwijać biznes, upraszczać środowisko IT, obniżać koszty, budować zadowolenie klientów i tworzyć nowe usługi, dostarczane na rynek w krótkim czasie. Rozwiązania BSS i OSS Comarch są od lat obecne w raportach Gartner Magic Quadrant. Spółka została też wielokrotnie wyróżniona za działania w branży telekomunikacyjnej przez firmy analityczne takie jak Forrester, Informa czy Frost & Sullivan.

Rozwiązania IoT

Comarch IoT Connectivity Management pozwala operatorom sieci komórkowych na dostarczanie usług łączności zarządzanej w środowisku międzynarodowym, wielopoziomowym i obsługującym wielu operatorów jednocześnie. Platforma do zarządzania łącznością umożliwia uruchamianie ofert z zakresu IoT dla rynków wertykalnych, takich jak rynek motoryzacyjny, elektronika użytkowa, sektor handlowy, opieka zdrowotna, sektor produkcji, usługi publiczne, bezpieczeństwo, transport i logistyka.

Comarch IoT Analytics Platform koncentruje się na dostarczaniu wymiernej wartości biznesowej dzięki inteligentnemu przetwarzaniu dużych ilości danych (Big Data) i ich precyzyjnej analizie w czasie rzeczywistym. Udostępnia szczegółowe informacje na temat sposobów wykorzystania usług M2M/IoT przez klientów końcowych. Ponadto moduł rozwiązuje niektóre problemy związane z jakością usług (quality of service – QoS), ułatwiając wykrywanie urządzeń (lub rodzajów urządzeń) powodujących trudności, wykrywając wzorce i trendy dotyczące danych, a także zapewniając raporty i analizy różnego typu anomalii.

Comarch IoT Billing to moduł, który został opracowany pod kątem wszelkich działań prowadzonych w obszarze IoT umożliwiając naliczanie opłat za łączność, za urządzenia IoT, za aplikacje wertykalne i pakiety usług. Klienci IoT poszukują ofert stanowiących odpowiedź na wszystkie ich potrzeby biznesowe. System wspiera wszelkiego rodzaju wielopoziomowe relacje biznesowe (B2B, B2B2C and B2B2B).

Sprzedaż i obsługa klienta

Comarch Customer Management to narzędzie do zarządzania relacjami z klientem, opracowane specjalnie z myślą o potrzebach biznesu telekomunikacyjnego. System ten można łatwo integrować z istniejącą infrastrukturą BSS/OSS. Jest to elastyczne rozwiązanie, które dostarcza kompletny, scentralizowany widok klienta i automatyzuje kluczowe procesy sprzedażowe, marketingowe oraz obsługi klienta.

Comarch Self-Care zapewnia abonentom wszelkiego rodzaju usług telekomunikacyjnych sprawny dostęp do dokładnej informacji przez całą dobę. Ten kompleksowy system pozwala abonentom i partnerom na przeglądanie i analizowanie dokumentów finansowych i informacji o ich kontach, aktywowanie i dezaktywowanie usług oraz przysyłanie komentarzy do operatora w łatwy i elastyczny sposób. System wspiera również marketing operatora, pełniąc funkcję kanału komunikacji m.in dla reklam i promocji. Comarch Self Care zintegrowany jest z największymi platformami social media dzięki czemu odgrywa istotną rolę w tworzeniu Comarch Omnichannel Experience.

Comarch Sales Channel Management optymalizuje wysiłki sprzedażowe pozwalając dostawcom usług na zwiększenie sprzedaży. Wysoce wydajny moduł Comarch Commission & Incentive umożliwia wdrażanie innowacyjnych strategii i optymalizację planów sprzedażowych. Wstępnie zintegrowana aplikacja CESMA umożliwia sprawdzenie najbardziej aktualnych danych o klientach z dowolnego miejsca w dowolnym czasie. Comarch Logistics Management pozwala zaś na weryfikację, kontrolę i automatyzację zasobów dostępnych w punktach sprzedaży.

Biling i rozliczenia finansowe

Comarch Convergent Billing System to nowoczesne narzędzie, które pozwala każdej firmie telekomunikacyjnej na naliczanie należności za dowolny typ usługi w czasie rzeczywistym, personalizację ofert dla klientów i łatwiejsze zarządzanie nowymi modelami biznesowymi we współpracy z partnerami, co jest kluczowe dla osiągnięcia sukcesu w obecnych realiach rynku telekomunikacyjnego i Internetu Rzeczy.

Comarch Inter-Partner Billing służy do rozliczeń między operatorami oraz do podziału zysków i kosztów pomiędzy kilku operatorów. System umożliwia optymalizację relacji z partnerami biznesowymi w kraju i za granicą oraz daje możliwość rozliczania za pomocą jednej platformy wszelkich typów usług (w tym głosowych, transferu danych, usług premium) w wielu modelach biznesowych, takich jak dostarczanie platformy, odsprzedaż i handel hurtowy.

Systemy BSS

Comarch B2B Solution to rozwiązanie dedykowane BSS/OSS, wspierające operatorów telekomunikacyjnych w obszarze sprzedaży usług B2B. Narzędzie koncentruje się na krytycznych problemach związanych z segmentem B2B, takich jak zapewnienie unikatowego podejścia sprzedażowego dla różnych rozmiarów firm, dostarczanie i wsparcie szerokiej gamy produktów i usług personalizowanych, zarządzanie umowami SLA i skomplikowanymi procesami service fulfillment. System wspiera różnorodne i złożone scenariusze bilingowe.

Comarch Smart BSS jest kompletnym preintegrowanym rozwiązaniem, które pozwala dostawcom usług telekomunikacyjnych kompleksowo zarządzać procesami "Request-to-Answer", "Order-to-Payment", "Usage-to-Payment", "Request-to-Change", "Termination-to-Confirmation" oraz "Problem- / Complaint-to-Solution" za pomocą aplikacji do zarządzania klientami oraz samoobsługowego portalu dla abonentów. Rozwiązanie dedykowane jest dla operatorów lokalnych oraz mniejszych firm telekomunikacyjnych, takich jak dostawcy Internetu, sieci telewizji kablowej i satelitarnej czy operatorów wirtualnych.

Comarch MVNO/MVNE to rozwiązanie dostosowane do modeli biznesowych MVNO (Mobile Virtual Network Operators) i MVNE (Mobile Virtual Service Enablers). Dzięki niemu dostawcy usług telekomunikacyjnych mogą uruchamiać efektywne kosztowo usługi, często targetowane na segmenty niszowe, i w ten sposób generować dodatkowe przychody. Comarch MVNO/MVNE pozwala operatorom w łatwy sposób zarządzać relacjami z klientami i partnerami biznesowymi oraz portfelem oferowanych usług i przepływami przychodów.

Inteligentne sieci przyszłości

Comarch SDN/NFV to rozwiązanie łączące usługi typu Software Defined Networking z usługami Network Function Virtualization. Narzędzie przygotowuje firmę do pełnego przejścia do ery digital services i Internetu Rzeczy, pozwalając jednocześnie na znaczące obniżenie kosztów OPEX i CAPEX oraz wyższy zwrot z inwestycji sieciowych. NFV / SDN umożliwia przekształcenie węzłów sieci w micro-datacenters, mogące hostować nie tylko software'owo zaimplementowane funkcje sieciowe, ale także aplikacje klientów. Sieć może zostać przekształcona w rozproszoną platformę dynamicznie dopasowującą się do aplikacji klienta i alokującą zasoby w zależności od potrzeb.

Comarch Self-Organizing Network odpowiada na wyzwania związane z automatyzacją usług i synchronizacją tego procesu z celami biznesowymi operatorów. Koncepcja samoorganizującej się sieci towarzyszy wdrażaniu technologii LTE i migracji do sieci 4G. Narzędzie Comarch SON umożliwia zwiększanie zadowolenia klientów poprzez wprowadzenie paradygmatów "plug & play", "samo-optymalizacji" i "samo-leczenia" sieci.

Comarch SON Integration Box - to rozwiązanie odpowiedzialne za integrację narzędzi scentralizowanej, samoorganizującej się sieci SON (Self-Organizing Network) z istniejącym środowiskiem OSS. SON Integration Box pełni rolę centralnego węzła wymiany różnego rodzaju danych. Rozwiązanie gromadzi plany sieci SON i przesyła je do odpowiednich narzędzi oraz wprowadza do SON informacje z sieci fizycznej. Dane zbierane są z wielu źródeł zewnętrznych, a następnie wstępnie przetwarzane na użytek SON.

Customer-Centric OSS – transformacja środowiska OSS w kontekście dbania o satysfakcję klienta oznacza zmianę sposobu patrzenia na sieć przez pryzmat infrastruktury i koncentrację na kliencie końcowym. Podstawowym celem inwestycji w sieć jest poprawienie jakości usług dostarczanych do klientów, dzięki czemu operatorzy mogą łączyć parametry techniczne i inne dane z tym, jak przekładają się one na poziom zadowolenia abonentów.

Zapewnienie wysokiej jakości usług i sieci

Comarch Customer Experience Management oparty na zintegrowanych systemach OSS i BSS pozwala operatorom na wgląd w postrzeganie usług przez klienta końcowego, a tym samym na zarządzanie siecią i usługami na poziomie gwarantującym jak najwyższą satysfakcję klientów. Produkt ten może być zintegrowany z modułami Comarch Service Monitoring oraz Comarch Service Quality Management, umożliwiając przejście od tradycyjnego zarządzania siecią do zarządzania praktycznego, którego podstawowym celem jest poprawa satysfakcji klientów (ang. customer experience).

Comarch Service Quality Management umożliwia zmianę tradycyjnego zarządzania wydajnością sieci, które koncentruje się na urządzeniach sieciowych, na zarządzanie rzeczywistą jakością dostarczanych usług, skoncentrowane na kliencie końcowym. Wgląd w to, jak klienci odbierają usługi i ich jakość, umożliwia ustawienie priorytetów związanych z zarządzaniem wydajnością sieci na bazie przewidywanego wpływu na doświadczenie klienta i pomaga zapobiec problemom z siecią i usługami, zanim odczuje je klient (poprzez analizę trendów oraz prognozy).

Comarch Service Assurance pozwala operatorom telekomunikacyjnym na monitorowanie skomplikowanych usług sieciowych oraz automatyzację wykrywania przyczyn problemów w sieci. System pozwala na kontrolowanie procesu zarządzania jakością usług (service assurance) z poziomu jednej, centralnej aplikacji.

Comarch OSS/BSS Data Analytics - przetwarza dane zebrane przez sieć telekomunikacyjną (która dla operatora sieci stanowi kluczowy punkt kontaktu z klientem) w czasie rzeczywistym, łączy je z informacjami pochodzącymi z systemów zewnętrznych (takimi jak Performance Management, Fault Management, Network Inventory i CRM) i porządkuje je. Comarch OSS/BSS Data Analytics zestawia ze sobą dane z tych źródeł aby stworzyć kompleksową analizę w czasie rzeczywistym i zapewnić wgląd w to, jak klienci postrzegają dostarczane im usługi. W oparciu o posegregowane dane system sugeruje podjęcie konkretnych działań lub uruchamia je automatycznie. Comarch OSS/BSS Data Analytics uwzględnia rzeczywiste doświadczenia klienta związane z korzystaniem z konkretnej usługi sieciowej, a tym samym skutecznie pomaga firmom telekomunikacyjnym poprawić wskaźnik Net Promoter Score oraz poziom zadowolenia klienta.

Zarządzanie siecią i planowanie

Comarch Network Inventory Management przechowuje komplet informacji o zasobach sieciowych, umożliwia zarządzanie siecią telekomunikacyjną oraz prezentuje obecny, historyczny i przyszły stan sieci telekomunikacyjnej i IT. System umożliwia modelowanie połączeń, planowanie, projektowanie i konfigurowanie sprzętu, nadawanie i kontrolowanie adresów, numerowanie zasobów i sporządzanie raportów. Dostarcza on też szczegółowej informacji o elementach sieciowych i pozwala użytkownikom przeszukiwać bazę danych według różnych kryteriów.

Comarch Network Planning pozwala na kompleksowe i efektywne zarządzanie planowaniem, rozbudową i optymalizacją procesów sieciowych. Rozwiązanie umożliwia pełną kontrolę nad procesami strategicznymi, administracyjnymi i technicznymi za pomocą jednej platformy OSS, co zapewnia niespotykaną dotąd widoczność procesów biznesowych.

Comarch Network Auto-discovery & Reconciliation - to skuteczne narzędzie do zarządzania siecią, zapewniające kompleksowy, rozbudowany i aktualny wgląd w wieloobszarową sieć opartą o wielu dostawców. System wspiera rekoncepcję sieci radiowych RAN, sieci transportowych, podstawowych, sieci dostępu i domen IT. Dodatkowo, dzięki integracji z modułem Network Inventory, rozwiązanie zapewnia jeden całościowy i zintegrowany widok sieci na żywo.

Comarch Configuration Management umożliwia operatorom automatyzację ważnego obszaru zarządzania konfiguracją sieciową. Produkt może być dostarczony jako część szerszego rozwiązania do usprawniania i planowania sieci – Comarch NG Network Planning.

Comarch Network Consolidation for M & A - pozwala firmom telekomunikacyjnym na efektywną organizację i uproszczenie procesów planowania i konsolidacji sieci w projektach przejęcia i łączenia się spółek. Rozwiązanie powstało na bazie kilku elementów portfolio OSS Comarch nowej generacji. Comarch Network Consolidation zawiera również specjalny system parowania i klasyfikacji, który powstał na potrzeby tego rozwiązania i zwiększa jego możliwości w zakresie planowania zasobów sieciowych. Umożliwia on automatyczny benchmarking i wybór lokalizacji.

Tworzenie i dostarczanie usług

Comarch Product Catalog pozwala na uproszczenie architektury IT, przyspieszenie wprowadzania na rynek nowych produktów oraz na kompleksowe zarządzanie katalogiem i cyklem życia produktów z jednego miejsca. Oprogramowanie pozwala określać specyfikacje ofert i produktów, wyznaczać powiązania między produktami i definiować, które z nich się wykluczają lub mogą być sprzedawane wyłącznie w ramach większych pakietów. System określa potencjalnych klientów docelowych, lokalizację i wiele innych parametrów. Produkt bazuje na TM Forum Information Framework, nazywanym też Shared Information Data model (SID).

Comarch Omnichannel Order Management to rozwiązanie przeznaczone do automatyzacji oraz przyspieszenia realizacji procesu „Order-to-cash” począwszy od złożenia zamówienia, poprzez jego obsługę i realizację aż do naliczenia należności. Comarch Order-to-Cash Automation skraca czas wprowadzania na rynek nowych usług i produktów dzięki oparciu rozwiązania wokół centralnego katalogu produktów i usług, który pełni rolę miejsca definiującego produkt. Proces w warstwie biznesowej i technologicznej obsługiwany jest przez Comarch Customer Order Management oraz Comarch Service Order Management.

Comarch Service Fulfillment wspiera proces tworzenia i dostarczenia usługi do klienta od powstania koncepcji, przez jej modelowanie i odpowiednią orkiestrację operacji sieciowych. Rozwiązanie pozwala operatorom na automatyzację tego procesu i na szybsze wprowadzanie nowych usług na rynek. System zakłada, że nowe usługi budowane są ze wstępnie zdefiniowanych elementów zarządzanych w katalogu usług, dzięki czemu operatorzy mogą szybciej dostarczać je do klienta i zachować wysoką innowacyjność oferowanych produktów. Proces dostarczania usługi realizowany jest ponad istniejącymi silosami technologicznymi, co pozwala na stopniową transformację bez konieczności dużych inwestycji.

Comarch Field Service Management jest kompletnym rozwiązaniem w zakresie planowania, tworzenia harmonogramów, dystrybucji i wsparcia realizacji zadań w terenie. Dzięki możliwości przypisywania do zadań pracowników posiadających odpowiednie kompetencje przy jednoczesnym

uwzględnieniu ich dostępności oraz lokalizacji geograficznej, system pozwala na zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów i na optymalizację kosztów pracy oraz zużycia paliwa.

Comarch Service Inventory pozwala na zarządzanie siecią z perspektywy usług. Produkt ten, wstępnie zintegrowany z Comarch Service Catalog, opisuje usługi zgodnie z modelem TMF SID, który wyróżnia usługi klienckie (Customer Facing Services– CFS) oraz usługi sieciowe (Resource Facing Services– RFS).

Profesjonalne usługi

Doradztwo biznesowe wspiera operatorów telekomunikacyjnych i dostawców technologii w optymalizacji i automatyzacji procesów biznesowych oraz w zwiększeniu efektywności w zakresie OSS/BSS poprzez przebudowę architektury i konfiguracji środowisk IT. Oferta Comarch zbudowana została na trzech podstawach: bogatym portfolio usług biznesowych, kompleksowej odpowiedzialności za wdrożenie i rezultaty biznesowe oraz doświadczeniu i znajomości branży.

Managed Services (usługi zarządzane) to zestaw usług z zakresu modernizacji środowiska BSS/OSS, które przekładają się na poprawę efektywności procesów biznesowych, ograniczenie kosztów i zachowanie wysokiej jakości świadczonych usług. Comarch oferuje usługę outsourcingu zarządzania systemami i procesami, co pozwala klientom na optymalizację procesu dostarczania usług do odbiorcy końcowego oraz na zwiększenie ich dostępności, przy jednoczesnej redukcji kosztów operacyjnych i nakładów pracy. Produkty Comarch, wraz z komponentami firm trzecich i usługami Data Center, gwarantują transformację do modelu usług zarządzanych nowej generacji i umożliwiają świadczenie wysokiej jakości usług konsultingu w zakresie biznesu i IT.

Transformacje BSS/OSS to usługi pozwalające na personalizację i poprawę jakości usług świadczonych przez operatora, a także na kierowanie ich do określonego grona odbiorców. Transformacje BSS/OSS wspierają kompleksową, wielopoziomową transformację środowiska IT opartą o produkty i infrastrukturę Comarch oraz o otwarty model współpracy. Usługi umożliwiają stworzenie zunifikowanej, zestandaryzowanej architektury systemu zgodnej ze wskaźnikami KPI operatora.

Kompleksowe dostarczanie projektów to zestaw usług Comarch zapewniający operatorowi oprogramowanie efektywnie integrujące się z istniejącym środowiskiem IT, zawierające zarówno systemy i komponenty od dostawców zewnętrznych, jak i rozwiązania autorskie Comarch. Pakiet przewiduje zaprojektowanie od podstaw niektórych procesów biznesowych i zapewnia kompletną, bezpieczną migrację danych oraz nieprzerwane sprawne działanie systemów, a na późniejszych etapach również wsparcie w rozwiązywaniu problemów związanych z utrzymaniem, szkolenia dla wybranych pracowników i aktualizację systemów.

3.2. Sektor Finanse, Bankowość i Ubezpieczenia

Sektor Finanse, Bankowość i Ubezpieczenia od ponad 20 lat tworzy i wdraża w instytucjach finansowych na rynku bankowym, ubezpieczeniowym i kapitałowym, najnowocześniejsze rozwiązania i usługi IT. Nasze portfolio klientów obejmuje przedsiębiorstwa w ponad 30 krajach. Należą do nich między innymi Raiffeisen, ING, TMB Bank, Alior Bank, Pekao, AXA, Allianz i UniCredit.

PRODUKTY

Comarch Corporate Banking to wielokanałowa platforma zaprojektowana pod kątem specyficznych potrzeb dużych i średnich firm i oferowana bankom obsługującym takie firmy. To system bankowości transakcyjnej, narzędzie zarządzania finansami oraz rozwiązanie ułatwiające obsługę płatności masowych. Wspiera również przedsiębiorstwa w zarządzaniu kontami różnego typu, kupnie walut, dokonywaniu płatności lokalnych i międzynarodowych lub konsolidacji sald w różnych zakątkach świata.

Comarch Wealth Management jest wielomodułowym systemem do zarządzania majątkiem, skierowanym do segmentu bankowości prywatnej – indywidualnych klientów zamożnych i biznesowych oraz klientów detalicznych. Stanowi on wsparcie dla różnych odbiorców: doradców - w procesach doradczych, w tym planowaniu finansowym, klientów - w procesach samo-doradczych, komunikacji z bankiem i oceny efektywności portfeli, zarządzających - w obsłudze portfeli klientów, wreszcie analityków – w przygotowywaniu i analizie wyników inwestycyjnych portfeli.

Comarch Loan Origination umożliwia skuteczniejszą kontrolę ryzyka kredytowego oraz znaczne skrócenie czasu potrzebnego na udzielenie kredytu. System automatyzuje pracę doradców klienta zarządzających procesem kredytowym na każdym jego etapie. Pozwala to bankom na optymalizację najważniejszych elementów zarządzania wierzytelnościami: symulacji kredytowej, weryfikacji wniosków, analizy sytuacji finansowej klienta (w tym weryfikacji klienta w bazach danych), podejmowania decyzji i wypłaty środków.

Comarch Digital Insurance to z jednej strony system dedykowany agentom, brokerom i pośrednikom ubezpieczeniowym. Pomaga im nie tylko w doradztwie, sprzedaży i obsłudze posprzedażnej produktów ubezpieczeniowych, ale również zarządzaniu codziennymi obowiązkami i monitorowaniu własnej efektywności. Z drugiej strony, system pozwala klientom indywidualnym na sprawny zakup polisy przez internet i zarządzanie portfelem swoich produktów ubezpieczeniowych.

Comarch Identity and Access Management (IAM) to rozwiązanie, które zapewnia pełną kontrolę dostępu do firmowych aplikacji, usług VPN oraz stacji roboczych. Wykorzystuje światowej klasy metody cyklu życia tożsamości, uwierzytelnienia, autoryzacji oraz rozliczalności. Modułowa budowa rozwiązania ułatwia jego dostosowanie do konkretnych typów organizacji.

Comarch tPro ECC to innowacyjne urządzenie USB służące do autoryzacji dokumentów i transakcji, bazujące na mechanizmie podpisu cyfrowego. Token działa bez dodatkowych komponentów softwarowych dzięki czemu jest niezależny od systemu operacyjnego i przeglądarki. Ponadto obecność wbudowanego przycisku, który użytkownik musi nacisnąć i zwolnić, aby autoryzować transakcje, czyni tPro ECC niezwykle skutecznym urządzeniem do przeciwdziałania zdalnym atakom.

Comarch tPro Mobile to aplikacja mobilna służąca do potwierdzania tożsamości podczas logowania się oraz autoryzacji transakcji w oparciu o dwa czynniki: co użytkownik posiada - telefon komórkowy z aplikacją; i co użytkownik zna - PIN lub wzór. W przypadku, gdy telefon wyposażony jest w biometrię, również o to, kim użytkownik jest – na przykład odcisk palca.

3.3. Sektor ERP

Comarch ERP Altum – pierwsza inteligentna platforma ERP, kompleksowo wspierająca wszystkie kluczowe procesy biznesowe w średnich i dużych firmach handlowych, usługowych oraz sieciach handlowych. Przeznaczona jest również dla holdingów. Rozwiązanie dostosowane do potrzeb rynku polskiego oraz rynków zagranicznych. System dostępny także w modelu usługowym (SaaS).

Comarch ERP XL – od lat najchętniej wybierany system klasy ERP w Polsce, z którego korzysta ponad 5000 firm z różnych branż, 400 firm rocznie decyduje się na jego wdrożenie do zarządzania głównymi procesami biznesowymi. Rozwiązanie spełnia specyficzne wymogi przedsiębiorstw produkcyjnych, a także firm handlowych oraz zajmujących się działalnością usługowo-serwisową. System dostępny także w modelu usługowym (SaaS).

Comarch ERP Optima – program dla mikro, małych i średnich firm, obsługujący sprzedaż, zarządzanie, prowadzenie księgowości oraz kadr i płac. Wraz z dodatkowym modułem Biuro Rachunkowe oraz portalem Społeczności Biur Rachunkowych iKsięgowość24, Comarch ERP Optima stanowi narzędzie do prowadzenia i promocji biur rachunkowych oraz kancelarii doradztwa podatkowego. Program dostępny także w modelu usługowym (SaaS).

Comarch ERP XT – innowacyjna aplikacja do fakturowania online, prowadzenia magazynu oraz uproszczonej księgowości, udostępniana poprzez przeglądarkę internetową lub aplikację instalowaną pobraną z Windows Store lub aplikacje mobile na Android i iOS. Rozwiązanie dedykowane mikro i małym firmom w Polsce, Francji i Niemczech. Głównymi jego zaletami jest prostota użytkowania, pełna automatyzacja procesów, możliwość integracji z biurem rachunkowym, portalem Wszystko.pl, Comarch e-Sklep oraz Comarch BI Point. Program dostępny wyłącznie w modelu usługowym (SaaS).

Comarch Retail – samodzielny system do prowadzenia sprzedaży detalicznej w pełnym modelu omnichannel. Pozwalający na sprawne i kompleksowe zarządzanie siecią handlu detalicznego, począwszy od jej centrali, poprzez zaplecze sklepu, aż po punkt sprzedaży (POS).

Comarch Mobile – rozwiązanie dedykowane dla kadry kierowniczej, jak również pracowników mobilnych, np. przedstawicieli handlowych, serwisantów, czy asystentów sprzedaży, którzy swoje zadania realizują poza biurem z wykorzystaniem smartfonu lub tabletu. W skład pakietu wchodzi: **Comarch Mobile Zarządzanie, Comarch Mobile Sprzedaż, Comarch Mobile Monitorowanie, Comarch Mobile mPOS, Comarch Mobile Serwis i Comarch Mobile Zakupy**. Poszczególne aplikacje z pakietu Comarch Mobile umożliwiają zarządzanie pracownikami mobilnymi oraz osiągniętą przez nich sprzedażą, monitorowanie efektów pracy oraz aktualnego położenia pracowników na mapie i zarejestrowanych przez nich tras. Umożliwiają sprawną realizację transakcji typu vanselling oraz preselling bezpośrednio podczas wizyty u Klienta, jak również rejestrowanie ofert oraz zamówień zakupu u dostawców np. podczas targów branżowych. Comarch Mobile umożliwia także realizację zleceń serwisowych, np. podczas przeglądów, montażu, czy naprawy urządzeń.

Comarch WMS – rozwiązanie umożliwiające kompleksową obsługę magazynu wysokiego składowania. W skład pakietu wchodzi: **Comarch WMS Zarządzanie** oraz **Comarch WMS Magazynier**. Comarch WMS Zarządzanie to narzędzie przeznaczone dla kierownika magazynu, służące do kontroli operacji magazynowych i zarządzania przepływami towarów w ramach jego struktury. Comarch WMS Magazynier usprawnia realizację operacji przez pracowników bezpośrednio na magazynie, za pomocą kolektorów danych pracujących w trybie online.

Comarch Business Intelligence – system oparty na technologii hurtowni danych, przeznaczony dla dużych i średnich firm oraz korporacji międzynarodowych. Rozwiązanie wspiera procesy decyzyjne oraz obsługę zadań związanych z raportowaniem. Wspomaga następujące branże: instytucje finansowe i ubezpieczeniowe, FMCG, usługi oraz produkcja.

Comarch BI Point – autorskie narzędzie raportowe umożliwiające tworzenie i przeglądanie interaktywnych raportów i kokpitów managerskich online, skierowane głównie do analityków, kontrolerów oraz kadry zarządzającej. Responsywność aplikacji pozwala na korzystanie z niej także na urządzeniach mobilnych. Poprzez intuicyjny interfejs i wiele form wizualizacji zapewniona jest łatwość obsługi dla użytkownika. Narzędzie wykorzystywane jest w każdego rodzaju i wielkości przedsiębiorstwach – możliwość udostępniania raportów innym użytkownikom, z różnych lokalizacji geograficznych oraz różnych systemów operacyjnych, zapewnia jego elastyczność i uniwersalność.

Comarch IBARD – proste w użyciu, wielofunkcyjne narzędzie m.in. do automatycznego backupu, synchronizacji plików pomiędzy urządzeniami oraz wspólnej pracy grupowej na dokumentach. Usługa iBard24 pozwala na stały dostęp do firmowych danych z każdego urządzenia i miejsca 24 godziny na dobę. Dużą zaletą programu jest wysoki poziom bezpieczeństwa przechowywanych danych: podwójne szyfrowanie danych oraz ich lokalizacja w certyfikowanym Comarch Data Center na terenie Polski. iBard24 dostępny jest w czterech językach (polski, angielski, niemiecki, francuski). Usługa może być sprzedawana w modelu Whitelabel.

iKsięgowość24 – obsługa rachunkowo-księgowa dla przedsiębiorstw, realizowana przez ponad 1000 biur rachunkowych korzystających z Comarch ERP Optima.

Comarch B2B – platforma B2B umożliwiająca m.in. zamawianie towarów przez Internet. Zalogowany kontrahent ma dostęp do historii swoich zamówień, płatności, zgłoszonych reklamacji, podglądu stanu realizacji zleceń serwisowych oraz zleceń produkcyjnych. Aplikacja współpracuje z Comarch ERP XL oraz Comarch ERP Altum.

Comarch e-Sklep – oprogramowanie sklepu internetowego dla małych i średnich firm w pełni zintegrowane z systemami do zarządzania Comarch ERP, porównywarem cen, serwisem aukcyjnym Allegro oraz Wszystko.pl, a także serwisami płatności internetowych.

Wszystko.pl – platforma handlowa (działająca dotychczas w domenie www.iMall24.pl), która umożliwia sprzedaż w Internecie wprost z systemu fakturująco-magazynowego wykorzystywanego przez przedsiębiorstwa. Swoje produkty oferować może w niej każda firma posiadająca oprogramowanie do zarządzania Comarch ERP.

Comarch ERP e-Pracownik - aplikacja do zarządzania m.in. czasem pracy i urlopami, współpracująca z modułem kadrowo-płacowym w Comarch ERP Optima, Comarch ERP XL oraz Comarch ERP Altum. Z aplikacji można korzystać na komputerze, laptopie, tablecie oraz smartfonie. Program dynamicznie

dopasowuje się do rozmiaru ekranu urządzenia, na którym jest wyświetlany. Może być zainstalowany na lokalnym komputerze Użytkownika lub w modelu usługowym w chmurze Comarch (SaaS).

Comarch ERP Inwentaryzacja – służy do dokonania spisów inwentaryzacyjnych z wykorzystaniem smartfona. Wykorzystując aparat wbudowany w smartfona pozwala zeskanować kody kreskowe towarów i wprowadzić ich ilości lub zliczać je automatycznie za użytkownika.

Comarch TNA (Time and Attendance) to nowoczesny system rejestru czasu pracy oparty o współpracę autorskiej aplikacji mobilnej z urządzeniami **Comarch TNA Gateway**. Rozwiązanie może działać samodzielnie lub z innymi systemami Comarch. Możliwa jest również integracja z rozwiązaniami innych firm.

3.4. Sektor Administracji Publicznej

Comarch specjalizuje się w projektowaniu, wdrażaniu oraz integracji nowoczesnych systemów informatycznych dla administracji publicznej, firm oraz instytucji sektora publicznego. Firma posiada doświadczenie w tworzeniu kompleksowych rozwiązań „pod klucz” oraz w rozbudowie infrastruktury sprzętowo-sieciowej. Comarch stworzył szereg rozwiązań typu e-government, spełniających potrzeby jednostek sektora publicznego. Rozwiązania oparte są o międzynarodowe standardy. Do najważniejszych rozwiązań wdrażanych w sektorze administracji publicznej należą:

Comarch ERGO

System wspierający realizację zadań publicznych związanych z gospodarką przestrzenną. Pozwala na prowadzenie ponad 60 rejestrów i ewidencji w obszarach geodezji i kartografii, gospodarki nieruchomościami, planowania przestrzennego, zarządzania infrastrukturą drogową, budownictwa, ochrony środowiska, ochrony gruntów rolnych i leśnych, ochrony zabytków, portali informacji przestrzennej. Modułowa budowa systemu umożliwia wymianę informacji pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego a współpracującymi jednostkami, ich wydziałami i pracownikami. Comarch ERGO to kompleksowe rozwiązanie pozwalające uruchomić elektroniczną platformę Centrum Usług Wspólnych Gospodarki Przestrzennej.

Comarch EZD

Aplikacja wspiera elektroniczny (i papierowy) obieg dokumentów w przedsiębiorstwach i instytucjach (stworzono wersje branżowe wyspecjalizowane dla poszczególnych podmiotów). Rozwiązanie umożliwia zarządzanie dokumentami w instytucjach zgodnie z wytycznymi instrukcji kancelaryjnej oraz definiowanie i obsługę dowolnych procesów obiegu pracy i dokumentów realizowane w narzędziu opartym na BPMN.

Comarch e-Urząd

Comarch e-Urząd jest platformą usług publicznych online pozwalającą na realizację zadań jednostek samorządu terytorialnego. Intuicyjne narzędzia umożliwiają samodzielne zarządzanie aplikacją, zapewniając wsparcie procesów tworzenia i publikacji treści. Na platformie dostępne są m.in. elementy: Cyfrowy Urząd, Biuletyn Informacji Publicznej, Portal Informacyjny oraz Intranet.

Comarch ERP Egeria

Zintegrowany System Informatyczny klasy ERP wspierający zarządzanie organizacją i podejmowanie decyzji. Cechuje go duża konfigurowalność i elastyczność, co pozwala na dostosowanie do indywidualnych potrzeb każdego klienta. System oferowany w różnych typach przedsiębiorstw i instytucji (administracja rządowa i samorządowa, ochrona zdrowia, uczelnie wyższe, utilities etc.).

Platforma Comarch Security

Rozwiązanie łączące elementy bezpieczeństwa fizycznego oraz cybernetycznego. System zarządzania bezpieczeństwem fizycznym jest innowacyjnym rozwiązaniem wspierającym zachowanie bezpieczeństwa różnego rodzaju obiektów i chronionych obszarów. System integruje dziedzinowe systemy bezpieczeństwa (SKD, SSWiN, P.POŻ, CCTV, inne), co pozwala na obsługę oraz zarządzanie bezpieczeństwem w jednym centralnym systemie. Dodatkowe elementy związane z analizą obrazu,

korelacją informacji oraz zdefiniowanymi procedurami działania pozwalają na zwiększenie automatyzacji pracy systemu, a tym samym podniesienie bezpieczeństwa chronionego obiektu czy obszaru. Moduły analizy informacji i zagrożeń w cyberprzestrzeni pozwalają na wykrywanie i analizę zagrożeń fizycznych oraz zagrożeń wirtualnych.

Platforma Comarch Smart City

Platforma Comarch Smart City to kompleksowe rozwiązanie dla miast. Centrum platformy stanowi Comarch Smart City Engine, który łączy wszystkie elementy platformy, istniejące systemy miejskie oraz infrastrukturę (w tym Internet of Things). Elementy platformy: Comarch Partners Market, Aplikacje mobilne i dedykowany Comarch City Portal, Comarch Developers Platform, Comarch Smart City Console.

Comarch Smart City to zestaw stanowi jednocześnie hurtownię danych i narzędzie analityczne. Gromadzenie danych z systemów, infrastruktury miejskiej oraz od samych użytkowników ma umożliwiać nie tylko optymalizację procesów miejskich, lecz także sprawniejsze dopasowywanie się z ofertą usług do preferencji i zwyczajów mieszkańców.

Comarch Smart Parking

Platforma umożliwiająca detekcję wolnych miejsc parkingowych z wykorzystaniem inteligentnych analityk wideo (IVA) lub sieci sensorów. Integruje również wiele systemów parkingowych w jednym miejscu. System obsługuje parkingi outdoor, indoor, Park&Ride, miejskie i prywatne. Umożliwia generowanie raportów operacyjnych i zarządczych oraz statystyk dotyczących obłożenia miejsc parkingowych dzięki portalowi zarządcemu.

Comarch eNagrywanie

Comarch eNagrywanie to kompleksowe i spójne rozwiązanie łączące w sobie wygodę obsługi klasycznych rejestratorów audio/wideo z systemami nagłośnieniowymi oraz dedykowaną aplikacją służącą do kontroli przeprowadzania procesu rejestracji audio/wideo. System pozwala na rejestrację spotkań, posiedzeń czy wystąpień publicznych wraz z powiązanymi metadanymi i komentarzami umożliwiającymi sprawne przeszukiwanie nagrania podczas odtwarzania. Dodatkowymi źródłami rejestrowanych danych mogą być zewnętrzne dane multimedialne oraz transmisje zdalne prowadzone poprzez wideoterminale. Comarch eNagrywanie udostępnia (wraz z nagraniem) niezależny od platformy urządzenia odtwarzającego, wielościeżkowy odtwarzacz multimedialny.

Comarch Wideoterminal

Comarch Wideoterminal to klient wideokonferencji obsługujący popularne standardy połączeń i transmisji audio-wideo. Stanowi doskonałe uzupełnienie rozwiązania Comarch eNagrywanie, zapewnia połączenia punkt-punkt, jak również zestawianie połączeń wielostronnych w oparciu o standardy i infrastrukturę mostków wideokonferencyjnych wiodących dostawców.

3.5. Sektor Usługi

W obszarze sektora Usługi Comarch projektuje, wdraża oraz integruje nowoczesne rozwiązania informatyczne do obsługi programów lojalnościowych, zarządzania kampaniami marketingowymi, zarządzania motywacją pracowników, elektronicznej wymiany danych i informacji biznesowych, zarządzania dokumentami i ich przepływem w firmie oraz zarządzania procesami sprzedaży za pomocą systemów wsparcia i aplikacji mobilnych. W ofercie znajduje się również kompleksowy zakres usług zarządzania infrastrukturą IT przedsiębiorstw.

Sektor Usługi realizuje projekty na pięciu kontynentach, w 35 krajach. Wśród klientów znajdują się m.in. BP Global, Carlsberg, Heathrow Airport, Accor Hotels, JetBlue Airways, Metro Group, OMV, Diageo (producent takich marek jak Johnnie Walker, Smirnoff i Baileys), Red Bull, Leroy Merlin, Unilever, BIC, Nivea czy Tesco.

Comarch CRM&Marketing

Oferta skierowana do dużych przedsiębiorstw stanowiąca kompleksowy pakiet rozwiązań IT i usług, który pomaga budować programy lojalnościowe i zarządzać nimi, tworzyć relacje z klientami,

automatyzować procesy marketingowe i zwiększać zyski. To także narzędzia do analizy Big Data i oparte na grywalizacji systemy do budowania zaangażowania które zwiększają zyski i wzmacniają relacje pomiędzy klientami, partnerami i marką.

Dostępne rozwiązania:

Comarch Loyalty Management for Retail – system do zarządzania programami lojalnościowymi, który wspomaga operatorów B2C i B2B umożliwiając uruchamianie wielu programów na jednej platformie i obsługę wszystkich obszarów (rejestracja klienta, zarządzania profilem, promocje oparte na różnych walutach, komunikacja z uczestnikami, nagradzanie prezentami i ofertami).

Comarch Loyalty Management Travel Edition – produkt dla firm transportowych i turystycznych w szczególności linii lotniczych. Platforma obsługuje programy lojalnościowe wszystkich typów przewoźników, zarówno dla klientów indywidualnych (Frequent Flyer Programs), jak i w modelu B2B. System wspiera tworzenie reguł naliczania punktów, definiowania nagród i przywilejów.

Comarch Campaign Management – upraszcza integrację i automatyzację działań marketingowych w celu szybszego wprowadzania kampanii na rynek oraz zwiększenia przychodów. Narzędzie umożliwia użytkownikowi wielokanałową komunikację z klientami, daje lepszy wgląd w koszty i budżet marketingowy i pozwala zmierzyć wyniki kampanii dzięki raportom.

Comarch Customer Engagement – rozwiązanie zarządzające zaangażowaniem i lojalnością klientów, umożliwia definiowanie angażujących i różnorodnych zadań (edukacyjnych, społecznych, rozrywkowych) za które użytkownicy są nagradzani odznaczeniami, wyższym poziomem, czy pozycją w rankingu.

Comarch Business Intelligence – rozwiązanie wspiera firmy, które chcą budować strategię lojalnościową poprzez pogłębioną analizę dużej ilości zgromadzonych danych oraz dostarczać szczegółowy obraz wzorców zakupowych, wartości koszyka zakupowego, efektywności kampanii i statystyk związanych z programem.

Comarch Social Mining – aplikacja poszerzająca zasięg programu lojalnościowego o media społecznościowe: w oparciu o zdefiniowane kryteria i źródła danych umożliwia monitorowanie zachowania użytkowników w social media, poszerzenie ich profili, pozyskanie dodatkowych danych behawioralnych, definiowanie spersonalizowanej komunikacji i nagradzanie klientów.

Loyalty Consulting – usługi tworzące kompletne, innowacyjne programy, przyciągające klientów, zwiększające zyski i budujące silniejszą więź między klientem i marką (opracowanie strategii i koncepcji programu, sposoby nagradzania, komunikacja marketingowa, opracowanie procedur oraz analiza wymagań IT).

Creative Services – usługi kreatywne oparte na mierzalnych strategiach, zaawansowanych rozwiązaniach i nieszablonowym myśleniu: strategię zaangażowania, mechanizmy programu angażującego, unikatowe projekty graficzne (aplikacja mobilna, www, spoty TV, ulotki, plakaty), zarządzanie programem angażującym.

Program Management Services – wsparcie we wszystkich procesach: organizacja programu, tworzenie i wybór dostawców usług marketingowych, zarządzanie relacjami z partnerami strategicznymi, bieżące administrowanie aplikacjami, raportowanie efektywności działań, wykrywanie i zapobieganie oszustwom, zarządzanie komunikacją, itd.

Customer Analytics – gromadzenie, czyszczenie i audyt danych klientów, poprawa i utrzymanie jakości danych oraz ich analiza, tworzenie modeli segmentacji klientów, analiza migracji i strategia aktywizacji klientów, modele prognostycznych i scoringowych, marketing baz danych oraz analiza poziomu satysfakcji klientów.

Comarch Enterprise Engagement Platform – rozwiązanie służące do zarządzania motywacją, zaangażowaniem pracowników i partnerów biznesowych. System umożliwia definiowanie i projektowanie angażujących zadań (w mediach społecznościowych, edukacyjnych, sprzedażowych, rozrywkowych), za wykonanie których są oni nagradzani odznaczeniami, wyższym poziomem czy pozycją w rankingu.

Comarch Location Based Services – nowoczesna platforma technologiczna umożliwiająca wysoko spersonalizowaną komunikację marketingową kierowaną przez kanały aplikacji mobilnych do osób, klientów, mieszkańców czy pasażerów znajdujących się w danym momencie w danej lokalizacji. Rozwiązanie wykorzystuje dane z geo-lokalizacji i mikro-lokalizacji i na tej podstawie wysyła notyfikacje poprzez natywne aplikacje iOS oraz Android. Platforma posiada również moduł nawigacyjny, dzięki któremu użytkownik aplikacji mobilnej może odnaleźć drogę wewnątrz budynku, co jest bardzo pomocne w przypadku dużych obiektów, takich jak galerie handlowe, szpitale, urzędy miejskie. Comarch Location Based Services jest zintegrowana z beaconami produkowanymi przez Comarch, dzięki którym określana jest mikro-lokalizacja użytkownika przez kanał Bluetooth.

System został przystosowany do nowego unijnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych (GDPR). Ważnym elementem jest także uruchomienie i rozbudowa architektury rozproszonej, opartej na integracji centralnej i lokalnych instancjach systemu. Trwają prace w zakresie obsługi wieloprogramowości oraz przeprojektowania interfejsów aplikacji Contact Center, Member Portal i aplikacji mobilnej. W ostatnim czasie powstała także nowoczesna platforma technologiczna Comarch Location Based Services zintegrowana z produkowanymi przez Comarch beaconami umożliwiającymi mikro-lokalizację użytkownika poprzez Bluetooth.

Comarch e-Invoicing

Portfolio Comarch e-Invoicing umożliwia automatyzację procesów sprzedażowych oraz łańcucha dostaw dzięki zastosowaniu nowoczesnych technologii. Kompleksowe podejście do komunikacji z partnerami z całego świata obejmujące elektroniczną wymianę danych produktowych, handlowych, logistycznych i finansowych pozwala osiągnąć najlepsze korzyści. Ponadto rozwiązania pozwalają na efektywniejsze zarządzanie dokumentami i automatyzację procesów biznesowych wewnątrz firmy. Poza rozwiązaniami klasy EDI (Electronic Data Interchange) oraz ECM (Elektronic Content Management) oferujemy rozwiązania mobilne i webowe klasy SFA (Sales Force Automation) przeznaczone do obsługi i optymalizacji procesów około sprzedażowych.

W ramach Comarch e-Invoicing oferowane są następujące rozwiązania:

B2B Network – platforma do bezpiecznej i szybkiej wymiany dokumentów elektronicznych pomiędzy firmami z całego świata niezależnie od branży. Dodatkowo integracja z rozwiązaniami mobilnymi dla sprzedaży oraz kompleksowe narzędzia raportujące gwarantują szybki dostęp do wiarygodnych danych biznesowych.

Master Data Management – centralny katalog produktów, który pozwala na zarządzanie danymi o produktach z wieloma klientami za pomocą jednego rozwiązania. Comarch Master Data Management certyfikowany katalog GDSN, który zapewnia szybką synchronizację danych o produktach z partnerami na całym świecie.

e-Invoicing – rozwiązanie, które zgodnie z przepisami prawnymi zapewnia automatyzację procesu fakturowania. Wielokanałowa obsługa pozwala na przetwarzanie i walidację danych w różnych formatach wraz z ich archiwizacją niezależnie czy są to faktury sprzedażowe czy kosztowe.

AP/AR Automation – innowacyjne rozwiązanie zapewniające pełną kontrolę nad całym procesem zarządzania fakturami (Accounts Payable/Accounts Receivable). Pozwala zmniejszyć nakład pracy związany z ręcznym przetwarzaniem danych, przyspieszyć proces akceptacji dokumentów oraz zapewnić szybki dostęp do danych na każdym etapie procesu.

Procure-to-Pay – rozwiązanie, które kompleksowo wspiera procesy wyboru dostawcy towarów/usług, zarządzanie umowami, składanie zamówień, e-fakturowanie oraz zarządzanie i rozliczanie transakcji wewnątrz firmy. Zapewnia efektywną współpracę z dostawcami oraz pomiędzy poszczególnymi działami w firmie.

Trwa integracja rozwiązań klasy EDI oraz MDM zapewniająca znaczną poprawę jakości danych transakcyjnych (np. zamówień czy faktur) oraz logistycznych. Comarch planuje stworzyć globalne rozwiązanie do masowych projektów e-fakturowych zapewniające zgodność z lokalnymi uwarunkowaniami prawnymi oraz obsługujące dedykowane procesy klientów, w tym akceptację faktur wewnątrz przedsiębiorstw.

W związku z włączeniem produktów SFA do obszaru B2B Network planowany jest rozwój w kierunku integracji wybranych systemów, w celu wykorzystania synergii poszczególnych aplikacji i uzyskania przewagi konkurencyjnej nad innymi dostawcami rozwiązań e-Invoicing.

Comarch ICT

Rozwiązania Comarch ICT pozwalają zapanować nad infrastrukturą IT przedsiębiorstwa w obszarze telekomunikacji, outsourcingu, czy data center w oparciu o światowe standardy i partnerstwa technologiczne z liderami rynku IT przy jednoczesnym bezpieczeństwie przechowywania danych.

Rozwiązania Comarch Data Center

Comarch Data Center - zaawansowane technologiczne centra o wysokiej dostępności oraz architekturze TIER III i TIER IV. Stanowią alternatywę dla klientów wobec rozbudowy własnych zasobów infrastruktury IT. Comarch S.A. posiada cztery własne ośrodki Data Center oraz 11 ośrodków partnerskich na całym świecie. Usługi świadczone są w następujących modelach:

- **IaaS (Infrastructure as a Service)** – wynajęcie infrastruktury IT (określonej ilości serwerów, mocy obliczeniowej czy przestrzeni dyskowej) w zależności od bieżących potrzeb firmy.
- **PaaS (Platform as a Service)** – pełna platforma sprzętowo-systemowa wraz z całym zestawem usług towarzyszących niezbędnych do obsługi aplikacji klienta wraz z zarządzaniem, administracją i monitoringiem 24/7.
- **SaaS (Software as a Service)** – najbardziej kompleksowe rozwiązanie, w którego zakres wchodzi dostawa aplikacji Comarch wraz z niezbędną infrastrukturą serwerową wraz z hostingiem PaaS i dodatkowymi usługami.

Comarch Enterprise Cloud Platform – to ujednolicona i elastyczna infrastruktura chmurowa o najwyższych standardach bezpieczeństwa. Platforma zawiera szeroką gamę narzędzi wspierających aplikacje zbudowane w oparciu o mikroservisy. Rozwiązanie w chmurze dostarczane przez Comarch zostało stworzone, aby pomóc rozwiązać problemy związane z brakiem mocy obliczeniowej, umożliwiając dostosowanie wydajności z rzeczywistym zapotrzebowaniem na zasoby IT. Rozwiązanie pozwala klientom czerpać ze wszystkich korzyści chmury takich jak: niższe koszty IT, zwiększona wydajność firmy oraz pełna kontrola nad posiadanymi zasobami IT przy jednoczesnej optymalizacji niezawodności danych firmowych i maksymalizacji elastyczności. Wszystko to w bezpiecznym środowisku IT zlokalizowanym w Comarch Data Center.

Disaster Recovery Center – usługa opcjonalna do wszystkich wyżej omówionych rozwiązań. Obejmuje ona dostarczenie zapasowego ośrodka przetwarzania danych dla krytycznych systemów klienta. Usługa oferowana jest w modelach PaaS lub SaaS z zapewnieniem replikacji danych pomiędzy obydwooma ośrodkami oraz uruchomienia środowiska zapasowego po awarii podstawowej lokalizacji.

Rozwiązania IT Services

W związku z dynamicznymi zmianami na rynku infrastruktury IT kluczowe znaczenie dla rozwoju biznesu ma dziś doświadczony partner technologiczny. Środowisko IT firmy w rękach inżynierów i analityków Comarch, to gwarancja ciągłości działania usług dopasowanych do indywidualnych potrzeb klienta oraz wymaganej dostępności systemów.

Comarch IT Services – usługi ciągłe, których zadaniem jest zapewnienie kompleksowej obsługi IT, począwszy od pełnego wsparcia dla użytkownika końcowego (Service Desk i opieka stanowiskowa), poprzez administrację sieciami LAN/WAN, infrastrukturą serwerową i bezpieczeństwa, aż po zarządzanie procesami IT, zgodnie z dobrymi praktykami biblioteki ITIL.

Comarch IT Integration – usługi, których zadaniem jest dostosowanie środowiska IT klienta do nowych wymagań biznesowych i technicznych. Wspieramy klientów począwszy od etapu analizy i projektowania nowej platformy IT, poprzez dostawę odpowiednich urządzeń i oprogramowania, aż po fazę wdrożenia.

Comarch Business Continuity – usługi zapewniające wysoki poziom dostępności systemów, minimalizację skutków awarii i katastrof oraz gwarancję szybkiego powrotu do stanu sprzed awarii. Ponadto oferujemy audyty w różnych obszarach IT.

Comarch Network Managed Services – rozwiązania przeznaczone do tworzenia i utrzymania sieci transmisji danych (w tym WAN/LAN/WLAN). CNMS to kompleksowy produkt w zakresie budowy lub modernizacji istniejących sieci transmisji, zarządzania i administrowania tymi sieciami a także ich bezpieczeństwa.

Comarch Network Operations Center – rozwiązanie stanowiące Pojedynczy Punkt Kontaktu z klientem, zapewniające wsparcie techniczne w zakresie monitoringu w obszarze infrastruktury IT oraz aplikacji biznesowych dla wszelkiego typu przedsiębiorstw i instytucji. Zapewnia klientom bieżącą wiedzę na temat dostępności i wydajności poszczególnych elementów ich infrastruktury IT, systemów operacyjnych, czy platformy operacyjnej.

Rozwiązania IT Risk & Security Management

Managed IT Security Services – skuteczne i wysokiej jakości rozwiązanie adresowane do firm szukających strategicznych partnerów, którzy w ramach outsourcingu podjęliby się kompleksowego zarządzania bezpieczeństwem IT. Monitorowanie oraz analiza zdarzeń bezpieczeństwa, testy penetracyjne, skany wrażliwości to tylko przykład usług oferowanych w ramach Managed Services. Comarch dostosowuje świadczone usługi bezpośrednio do celów biznesowych i operacyjnych oraz pomaga swoim klientom w przestrzeganiu procedur zarządzania IT, zarządzaniu ryzykiem korporacyjnym i osiągnięciu zgodności z prawem obowiązującym w danym kraju, jak również standardami branżowymi.

IT Security Auditing & Compliance – to portfolio usług związanych z oceną, procesowaniem oraz spełnieniem wszystkich standardów bezpieczeństwa na szczeblach lokalnych oraz międzynarodowych. Regularne kontrole bezpieczeństwa danych mogą wykryć ewentualne zagrożenie i odpowiednio wcześniej mu zapobiec. Zapewniamy szeroki wachlarz usług związanych z przeprowadzeniem szczegółowego audytu w zakresie bezpieczeństwa IT, dopasowanych do potrzeb rynku i oczekiwań klienta.

IT Security Integration & Support - oferujemy pełen zakres usług integracji i wsparcia w zakresie bezpieczeństwa IT, począwszy od rozwiązań bezpieczeństwa sieci aż po systemy klasy SIEM (Security Information and Event Management). Dzięki zespołowi wykwalifikowanych inżynierów sieciowych i specjalistów ds. bezpieczeństwa oraz wieloletnim doświadczeniom w zakresie zarządzania bezpieczeństwem w firmie, potrafimy zatem dostarczyć rozwiązania skrojone na miarę potrzeb naszych klientów.

W 2017 uruchomiona została prywatna chmura obliczeniowa Comarch Enterprise Cloud Platform (IaaS i PaaS) w ośrodku CDC w Krakowie. Rozwiązanie składa się z trzech warstw: sprzętowej (bazującej na serwerach x86, SDS – Software Defined Storage oraz sieci omni-path 100Gbe), aplikacyjnej (do udostępniania posiadanych zasobów, bazującej na oprogramowaniu do budowy opensourcowego rozwiązania chmurowego OpenStack - IaaS) oraz kontenerowej (do budowy aplikacji opartych o microserwisy, realizowanej przez oprogramowanie OpenShift - PaaS). Kolejnym krokiem będzie rozbudowa platformy o nowe funkcjonalności, a także uruchomienie platformy w ośrodkach DC w Lille, Dreźnie i Chicago.

3.6. e-Health

Comarch S.A. dostarcza część rozwiązań Grupy Comarch dedykowanych rynkowi zdrowia.

MIASTO ZDROWIA

Platforma usługowo-informatyczna składająca się z zestawu wzajemnie współpracujących aplikacji i systemów IT. Usługa adresowana do regionów i miast stanowi efektywne narzędzie realizacji regionalnej polityki ochrony zdrowia. Koncepcja „Miasta Zdrowia” skupia się na mieszkańcach jako odbiorcach i klientach świadczonych usług opieki zdrowotnej. Jest wynikiem praktycznych doświadczeń Comarch w realizacji platform regionalnych w kraju:

- Wielkopolskie e-Zdrowie
- Regionalny System Informacji Medycznej
- Podlaski System Informacji e-Zdrowie

- E-Zdrowie dla Mazowsza
- Małopolski System Informacji Medycznej

4. Pozycja Spółki na rynku IT oraz informacja o rynkach zbytu i o źródłach zaopatrzenia

Ze względu na rodzaj oferowanych przez Comarch S.A. systemów informatycznych, główną grupę odbiorców stanowią średnie i duże przedsiębiorstwa, które na całym świecie są największymi odbiorcami zaawansowanych rozwiązań informatycznych. Większość produktów Spółki jest kierowana do określonej grupy odbiorców, natomiast usługi informatyczne, ze względu na ich uniwersalny charakter, są oferowane każdej grupie odbiorców. Oferta Comarch S.A. przeznaczona jest zarówno dla podmiotów z rynku polskiego jak i klientów zagranicznych. Od wielu lat jednym z głównych celów strategicznych Comarch jest rozwój sprzedaży coraz większej ilości produktów na rynkach zagranicznych, w szczególności w Europie Zachodniej oraz obu Amerykach. Sprzedaż Spółki jest mocno zdywersyfikowana i nie występuje uzależnienie od jednego odbiorcy. W 2017 roku sprzedaż do żadnego z kontrahentów nie przekroczyła 10% całkowitej sprzedaży Comarch S.A.

Ze względu na specyfikę branży, w której działa Comarch S.A., jako główne źródła zaopatrzenia należy uznać międzynarodowe koncerny, będące producentami sprzętu komputerowego, aplikacji bazodanowych oraz narzędzi programistycznych, polskie oddziały i przedstawicielstwa tych koncernów, polskie firmy dystrybucyjne oraz podwykonawców systemów IT. W 2017 roku żaden kontrahent nie dostarczył produktów i towarów o wartości przekraczającej 10% przychodów ze sprzedaży Comarch S.A.

5. Struktura sprzedaży

5.1. Przychody ze sprzedaży - struktura geograficzna (w tys. PLN)

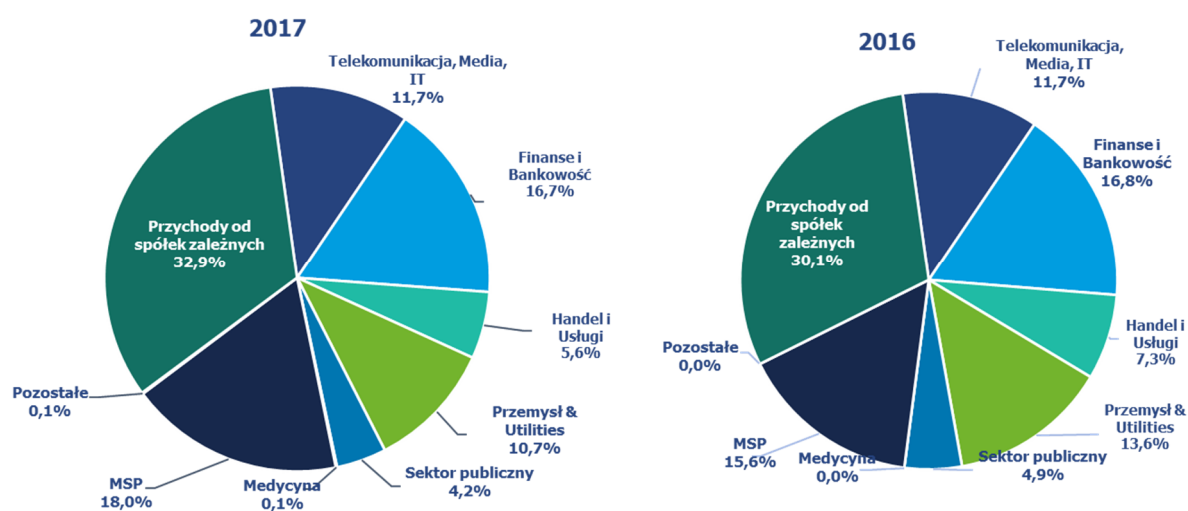
	12 miesięcy 2017	%	12 miesięcy 2016	%	12 miesięcy 2015	%
Kraj (Polska)	404 925	53,60%	390 379	52,1%	431 929	57,6%
Zagranica	350 592	46,40%	358 834	47,9%	317 627	42,4%
Przychody ze sprzedaży	755 517	100,0%	749 213	100,0%	749 556	100,0%

W 2017 roku przychody ze sprzedaży Comarch S.A. wzrosły o 6,3 mln PLN, tj. 0,8% wobec roku 2016. Przychody ze sprzedaży zagranicznej nieznacznie spadły: o 8,2 mln PLN, tj. o 2,3%, głównie w wyniku mniej korzystnych kursów walut obcych niż w roku poprzednim. Przychody ze sprzedaży krajowej wzrosły o 14,5 mln PLN, tj. o 3,7%, głównie w wyniku poprawy sprzedaży w sektorze MSP. Struktura geograficzna sprzedaży pozostawała stabilna w ciągu roku obrotowego.

5.2. Przychody ze sprzedaży - struktura wg odbiorców (w tys. PLN)

	12 miesięcy 2017	%	12 miesięcy 2016	%	12 miesięcy 2015	%
Telekomunikacja, Media, IT	88 762	11,7%	87 693	11,7%	100 793	13,4%
Finanse i Bankowość	126 518	16,7%	125 752	16,8%	136 099	18,2%
Handel i Usługi	42 598	5,6%	54 549	7,3%	47 192	6,3%
Przemysł & Utilities	80 675	10,7%	101 664	13,6%	87 020	11,6%
Sektor publiczny	31 522	4,2%	36 470	4,9%	27 196	3,6%
Medycyna	434	0,1%	345	0,0%	1 036	0,1%
Małe i Średnie Przedsiębiorstwa	135 843	18,0%	116 841	15,6%	111 681	14,9%
Pozostałe	604	0,1%	501	0,0%	407	0,1%
Przychody od spółek zależnych	248 561	32,9%	225 398	30,1%	238 132	31,8%
Przychody ze sprzedaży	755 517	100,0%	749 213	100,0%	749 556	100,0%

W okresie 12 miesięcy 2017 roku znaczny wzrost przychodów ze sprzedaży wystąpił w przypadku klientów sektora MSP (wzrost o 19,0 mln PLN, tj. 16,3%), ich udział w całości sprzedaży wynosi 18,0%. Sprzedaż do sektora Telekomunikacja, Media i IT odnotowała wzrost o 1,1 mln PLN., tj. o 1,2%, a jej udział utrzymywał się na podobnym poziomie co w 2016 roku. Podobna sytuacja wystąpiła w przypadku klientów z sektora Finansowo-Bankowego, przychody ze sprzedaży wzrosły o 0,8 mln zł (o 0,6%). W 2017 roku miała miejsce kontynuacja trendu spadkowego sprzedaży do klientów z sektora publicznego: spadek wyniósł 4,9 mln PLN, tj. 13,6%, co jest związane z ograniczeniem zakupów przez klientów z tego sektora, spowodowanym przejściowym ograniczeniem w dostępie do finansowania ze środków unijnych. Sektor publiczny odpowiadał za 4,2% przychodów Comarch S.A. w omawianym okresie. Sprzedaż do sektora Medycyna odnotowała niewielki wzrost, tj. 0,1 mln PLN. Spadek przychodów ze sprzedaży bezpośredniej Comarch S.A. do klientów z sektora Handel i Usługi (o 12 mln zł, tj. o 21,9%) oraz Przemysł i Utilities (o 21 mln zł, tj. o 20,6%) jest związany ze zwiększającym się udziałem sprzedaży tych rozwiązań przez spółki zależne Grupy Comarch (wzrost o 23,2 mln zł, tj. o 10,3%).

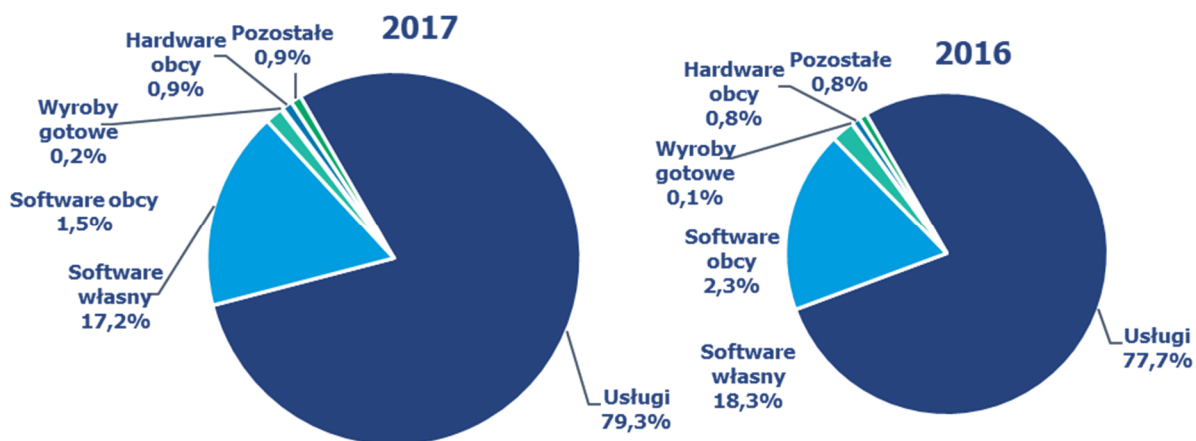

W poszczególnych kwartałach roku 2017 struktura sprzedaży wg odbiorców utrzymywała się na stabilnym poziomie.

5.3. Przychody ze sprzedaży - struktura wg rodzaju (tys. PLN)

	12 miesięcy 2017	%	12 miesięcy 2016	%	12 miesięcy 2015	%
Usługi	598 795	79,3%	582 389	77,7%	531 255	70,9%
Oprogramowanie własne	130 237	17,2%	137 214	18,3%	135 987	18,1%
Oprogramowanie obce	11 310	1,5%	17 069	2,3%	52 159	7,0%
Wyroby gotowe	1 165	0,2%	418	0,1%	10 699	1,4%
Sprzęt komputerowy	6 808	0,9%	5 963	0,8%	8 356	1,1%
Pozostałe	7 202	0,9%	6 160	0,8%	11 100	1,5%
Razem	755 517	100,0%	749 213	100,0%	749 556	100,0%

W 2017 roku strukturę sprzedaży wg rodzaju charakteryzował wzrost sprzedaży usług, które stanowią coraz większą część przychodów ze sprzedaży Comarch S.A. Jest to związane z postępującymi zmianami w modelu biznesowym sprzedaży rozwiązań informatycznych. W okresie 12 miesięcy 2017 roku nastąpił wzrost sprzedaży usług o 16,4 mln PLN, tj. o 2,8% oraz spadek sprzedaży oprogramowania własnego: o 7,0 mln PLN, tj. o 5,1%. Udział usług i oprogramowania własnego w całkowitej sprzedaży wyniósł 96,5%. Przychody ze sprzedaży oprogramowania obcego spadły o 5,8 mln PLN, tj. o 33,7%, a sprzętu komputerowego wzrosły o 0,8 mln PLN, tj. o 14,2%. Łącznie stanowiły one 2,4% całkowitej sprzedaży Comarch S.A. Sprzedaż własnych wyrobów gotowych była wyższa niż w 2016 (wzrost o 0,7 mln PLN, tj. o 178,6%), głównie na skutek zwiększonych dostaw wyrobów własnych do klientów z sektora publicznego.

Na przestrzeni całego roku 2017 struktura sprzedaży wg rodzaju utrzymywała się na stabilnym poziomie.

6. Charakterystyka czynników istotnych dla rozwoju przedsiębiorstwa emitenta

6.1. Czynniki wewnętrzne

- a) stały wzrost sprzedaży eksportowej i znaczenia działalności zagranicznej;
- b) pozycja i renoma Comarch S.A. mająca wpływ na charakter pozyskiwanych klientów;
- c) działalność Comarch S.A. w specjalnej strefie ekonomicznej w Krakowie;
- d) znaczny udział produktów standardowych (powtarzalnych) w sprzedaży, co oznacza:
 - niższe koszty, w szczególności koszty zmienne związane z pojedynczym kontraktem,
 - możliwość znacznego zwiększenia rentowności jednostkowego kontraktu przy jednoczesnym obniżeniu obciążenia klienta (opłaty licencyjne),
 - szersza i bardziej zdywersyfikowana klientela oznaczająca większą skalę działalności,
- e) atrakcyjna polityka szkoleniowa oraz atrakcyjne warunki pracy oferowane pracownikom Spółki;
- f) wysoka rozpoznawalność marki Comarch wśród potencjalnych klientów dzięki prowadzonym akcjom marketingowym, w tym poprzez marketing sportowy (MKS Cracovia SSA);
- g) konieczność dokonywania ciągłych inwestycji w kapitał ludzki celem utrzymania konkurencyjności firmy w kolejnych latach;
- h) wysoki poziom wydatków inwestycyjnych przeznaczanych na działalność badawczo-rozwojową oraz rozwój nowych produktów i usług informatycznych;
- i) wysoki poziom wydatków inwestycyjnych związanych z rozbudową zaplecza produkcyjnego w Polsce i za granicą (inwestycje rzeczowe) oraz z ekspansją na rynkach zagranicznych (inwestycje kapitałowe).

6.2. Czynniki zewnętrzne

- a) wzrost wymagań stawianych systemom informatycznym przez klientów. Zwiększa się zapotrzebowanie na duże, złożone systemy informatyczne dedykowane dla poszczególnych użytkowników. Stawia to w lepszej sytuacji większe spółki IT, takie jak Comarch S.A., które oferują szereg różnych technologii i produktów i są w stanie dostarczyć zaawansowane technologicznie rozwiązania;
- b) wzrost znaczenia technologii mobilnych, stosowanych obecnie powszechnie w rozwiązaniach informatycznych dla wszystkich grup odbiorców;
- c) zmiana modeli biznesowych w wielu branżach oraz zmiana strategii biznesowych wielu firm związana z postępem technicznym i rozwojem gospodarczym, co kształtuje popyt na nowe systemy informatyczne, upowszechnienie sprzedaży oprogramowania w modelu *cloud computing* oznacza dla firm informatycznych zwiększone wymogi kapitałowe i zasobowe;
- d) związany z członkostwem Polski w Unii Europejskiej dostęp polskich firm do środków z funduszy strukturalnych, które w pewnej części są przeznaczane na rozwój systemów informatycznych oraz finansowanie prac badawczo-rozwojowych;
- e) rosnąca konkurencja, wpływająca na zmniejszenie osiąganych marż; konkurencja pomiędzy firmami IT;
- f) stała presja na wzrost wynagrodzeń w branży IT; zmniejszająca się liczba absolwentów uczelni technicznych z wykształceniem informatycznym;
- g) wzrastająca konkurencja na lokalnym rynku pracy w sektorze IT w Krakowie oraz innych miejscach prowadzenia działalności gospodarczej przez Spółkę;

- h) międzynarodowa sytuacja gospodarcza, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na rynkach finansowych, mająca wpływ na wielkość popytu na produkty i usługi informatyczne;
- i) zmienność kursów walutowych, w szczególności EUR/PLN i USD/PLN, GBP/PLN, CAD/PLN, CHF/EUR, BRL/PLN oraz RUB/PLN, wpływająca na opłacalność sprzedaży zagranicznej;
- j) sytuacja gospodarcza na świecie, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji w Europie, mającej wpływ na wielkość popytu na produkty i usługi informatyczne na tym rynku oraz wiarygodność finansową klientów z tego rejonu geograficznego;
- k) międzynarodowa sytuacja polityczna, m.in. wzrastające ryzyko zamachów terrorystycznych w miejscach prowadzenia projektów utrudnia ich realizację.

7. Pozostałe istotne czynniki, w tym ryzyka i zagrożeń

Comarch S.A. jest narażona na następujące główne rodzaje ryzyka finansowego:

7.1. Ryzyko kredytowe

Spółka analizuje wiarygodność finansową potencjalnych klientów przed zawarciem umów na dostawę systemów informatycznych i w zależności od oceny standingu finansowego dostosowuje warunki każdej umowy do potencjalnego ryzyka. Koncentracja ryzyka kredytowego jest ograniczona ze względu na dywersyfikację sprzedaży Comarch do znacznej liczby kontrahentów z różnych branż gospodarki i z różnych regionów świata.

7.2. Ryzyko zmiany stóp procentowych

Spółka jest narażona na ryzyko zmian stóp procentowych w związku z posiadanymi środkami pieniężnymi i ich ekwiwalentami oraz z zawartymi długoterminowymi kredytami inwestycyjnymi przeznaczonymi na finansowanie nowych budynków produkcyjnych w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie. Kredyty są oprocentowane wg zmiennej stopy procentowej opartej o stawkę WIBOR oraz EURIBOR. Spółka dokonuje zabezpieczenia ryzyka stopy procentowej w tym obszarze za pomocą kontraktów IRS, a także prowadzi stały monitoring sytuacji rynkowej w tym zakresie. Wpływ zmiany stóp procentowych na wysokość płaconych odsetek od kredytów jest częściowo kompensowany przez zmianę odsetek otrzymywanych od posiadanych środków pieniężnych.

7.3. Ryzyko zmiany kursów walut

W związku ze sprzedażą eksportową lub denominowaną w walutach obcych Spółka jest narażona na ryzyko kursowe, szczególnie w odniesieniu do zmian kursów par walut EUR/PLN, USD/PLN, GBP/PLN, CAD/PLN, BRL/PLN, CHF/EUR i RUB/PLN. Równocześnie część kosztów i zobowiązań Spółki jest również wyrażona lub powiązana z kursem walut obcych. W indywidualnych przypadkach Spółka dokonuje zabezpieczenia przyszłych płatności za pomocą kontraktów forward, jak również stara się wykorzystywać hedging naturalny poprzez dopasowanie struktury aktywów i pasywów denominowanych w walutach obcych (np. poprzez zaciąganie w ostatnich okresach zobowiązań kredytowych wyrażonych w EUR). Wartość bilansowa aktywów oraz zobowiązań finansowych Spółki denominowanych w walutach obcych na dzień bilansowy dotyczy należności i zobowiązań z tytułu dostaw i usług, zobowiązań z tytułu kredytu inwestycyjnego oraz środków pieniężnych.

7.4. Ryzyko płynności finansowej

Spółka posiada system zarządzania ryzykiem płynności dla potrzeb zarządzania funduszami krótko-, średnio- i długoterminowymi. Podstawowe ryzyko płynności finansowej wynika z faktu, iż większość kosztów ponoszonych przez Spółkę ma charakter kosztów stałych, natomiast przychody ze sprzedaży podlegają zmienności charakterystycznej dla firm usługowych. Spółka zarządza ryzykiem płynności utrzymując odpowiednią wielkość kapitału obrotowego, utrzymując rezerwowe linie kredytowe w

rachunku bieżącym, monitorując stale prognozowane i rzeczywiste przepływy pieniężne oraz analizując profile zapadalności aktywów i zobowiązań finansowych.

8. Perspektywy rozwoju działalności Spółki oraz przewidywana sytuacja finansowa Spółki w 2018 roku

W 2017 roku popyt na usługi i produkty informatyczne Spółki utrzymywał się na stabilnym poziomie, przy czym nastąpiły zmiany w jego strukturze. Spółka obserwowała wzrost popytu na rozwiązania dla sektora MSP, wzrost sprzedaży przez spółki zależne Grupy Comarch oraz spadek popytu na rozwiązania informatyczne dla klientów z sektora publicznego oraz medycznego. Portfel zamówień Spółki zapewnia obecnie pełne wykorzystanie jej mocy produkcyjnych w kilku kolejnych okresach. Rozwój sytuacji politycznej i gospodarczej w Polsce i na świecie, a także sytuacja na rynku pracy będą miały nadal decydujący wpływ na działalność i wyniki finansowe Comarch w 2018 roku. Dzięki konsekwentnie realizowanej od wielu lat strategii pozycjonowania się na rynku jako firmy technologicznej i produktowej oferta Comarch jest bardzo dobrze zdywersyfikowana. Grono klientów stale się rozszerza, a znaczna ich część to firmy międzynarodowe, co pozwala kontynuować rozwój firmy. Dynamicznie rozwijająca się działalność Comarch S.A. na rynkach zagranicznych dodatkowo zwiększa wysokość sprzedaży oraz polepsza wizerunek Comarch wśród klientów, przyczyniając się tym samym do umocnienia pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstwa. Oznacza również konieczność dokonywania licznych inwestycji kapitałowych poza granicami Polski (głównie poprzez zakładanie zagranicznych spółek zależnych). Realizacja strategii przedsiębiorstwa zależy w dużej mierze od kształtowania się niezależnych od Comarch warunków makroekonomicznych, w szczególności od poziomu inwestycji w informatykę dokonywanych przez średnie i duże firmy w kraju i za granicą oraz od zaostrzającej się konkurencji na rynku pracy w sektorze IT. Równocześnie warunkiem koniecznym do realizacji strategii jest skuteczne zarządzanie ryzykami operacyjnymi. Szansą dla Spółki jest jej duża innowacyjność oraz wzrost zapotrzebowania na dostarczanie informatyki w modelu usługowym – Comarch S.A. dzięki szerokiej palecie własnych produktów, posiadanej infrastrukturze oraz zasobom ludzkim i kapitałowym może elastycznie dopasowywać się do modeli biznesowych oczekiwanych przez klientów.

Do najważniejszych ryzyk operacyjnych związanych z działalnością Spółki należą:

- ryzyka związane z pracami R&D (wytwarzanie własnych produktów softwarowych);
- ryzyka związane z realizacją kontraktów długoterminowych;
- ryzyka związane z niedotrzymaniem warunków umów i skorzystaniem przez kontrahentów z udzielonych im gwarancji dobrego wykonania lub przysługujących im kar umownych;
- ryzyka zagranicznego otoczenia gospodarczego, prawnego i politycznego związane z realizacją kontraktów eksportowych;
- ryzyko kredytowe związane ze sprzedażą z odroczonym terminem płatności oraz często długim okresem realizacji kontraktów;
- ryzyko rotacji personelu, ryzyko braku możliwości zatrudnienia odpowiedniej ilości wykwalifikowanych pracowników, ryzyko wzrostu kosztów pracy;
- ryzyko zmiany kursów walut oraz poziomu stóp procentowych;
- ryzyka związane z terroryzmem międzynarodowym, utrudniające delegowanie pracowników w podróże służbowe w niektóre rejony świata.

Spółka nie przewiduje istotnych zmian swojej sytuacji finansowej oraz w zakresie ryzyk związanych z prowadzoną działalnością.

9. Analiza finansowa Spółki

	31 grudnia 2017 r.	%	31 grudnia 2016 r.	%	Zmiana	Zmiana %
I. Aktywa trwałe	756 155	60,6%	701 603	60,4%	54 552	7,8%
Wartości niematerialne i prawne	14 628	1,2%	8 506	0,7%	6 122	72,0%
Rzeczowe aktywa trwałe	346 398	27,8%	296 496	25,5%	49 902	16,8%
Inwestycje długoterminowe	386 122	31,0%	388 998	33,5%	-2 876	-0,7%
Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	9 007	0,7%	7 603	0,7%	1 404	18,5%
II. Aktywa obrotowe	491 051	39,4%	460 642	39,6%	30 409	6,6%
Zapasy	78 120	6,3%	43 273	3,7%	34 847	80,5%
Należności krótkoterminowe	312 373	25,0%	324 572	27,9%	-12 199	-3,8%
Inwestycje krótkoterminowe	57 670	4,6%	55 488	4,8%	2 182	3,9%
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	42 888	3,4%	37 309	3,2%	5 579	15,0%
AKTYWA RAZEM	1 247 206	100,0%	1 162 245	100,0%	84 961	7,3%

Wartość aktywów Spółki na koniec 2017 roku wzrosła o 7,3% w stosunku do roku 2016 (z poziomu 1 162,2 mln PLN do 1 247,2 mln PLN), co jest spowodowane głównie wzrostem wartości aktywów trwałych, w mniejszym stopniu aktywów obrotowych. W porównaniu do roku ubiegłego wartość aktywów trwałych wzrosła o 54,6 mln PLN i jest w znacznej mierze wynikiem wzrostu wartości rzeczowych aktywów trwałych o 49,9 mln PLN przy jednoczesnym spadku wartości inwestycji długoterminowych o 2,9 mln PLN. Spadek wartości inwestycji długoterminowych to rezultat spłaty udzielonych pożyczek oraz aktualizacji wartości inwestycji w spółkach zależnych Grupy Comarch. Wzrost wartości rzeczowych aktywów trwałych z poziomu 296,5 mln PLN do 346,4 mln PLN wynika z rozbudowy infrastruktury Spółki (budynek SSE7 na terenie Krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej). Wzrost wartości aktywów obrotowych o 30,4 mln PLN jest głównie wynikiem wzrostu zapasów o 80,5% (z 43,3 mln PLN do 78,1 mln PLN). Wzrost stanu zapasów o 34,8 mln PLN to głównie efekt wzrostu wartości półproduktów i produktów w toku związanych z realizowanymi kontraktami. Wartość rozliczeń międzyokresowych wzrosła o 5,6 mln PLN w porównaniu do grudnia 2016 roku. Zwiększenie stanu inwestycji krótkoterminowych o 3,9% wynika z zmiany w kontraktach forward. Należności krótkoterminowe spadły o 12,2 mln zł, tj. 3,8% rok do roku.

	31 grudnia 2017 r.	%	31 grudnia 2016 r.	%	2017/ 2016	%
I. Kapitał własny	796 984	63,9%	771 742	66,4%	25 242	3,3%
Kapitał zakładowy	8 133	0,7%	8 133	0,7%	0	0,0%
Kapitał zapasowy	653 363	52,4%	619 975	53,3%	33 388	5,4%
Kapitał z aktualizacji wyceny	95 405	7,6%	97 301	8,4%	-1 896	-1,9%
Pozostałe kapitały rezerwowe	745	0,1%	745	0,1%	0	0,0%
Zysk (strata) z lat ubiegłych	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Zysk (strata) netto	39 338	3,2%	45 588	3,9%	-6 250	-13,7%

II. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	450 222	36,1%	390 503	33,6%	59 719	15,3%
Rezerwy na zobowiązania	122 701	9,8%	124 646	10,7%	-1 945	-1,6%
Zobowiązania długoterminowe	154 762	12,4%	121 363	10,5%	33 399	27,5%
Zobowiązania krótkoterminowe	155 174	12,4%	126 800	10,9%	28 374	22,4%
Rozliczenia międzyokresowe	17 585	1,4%	17 694	1,5%	-109	-0,6%
PASYWA RAZEM	1 247 206	100,0%	1 162 245	100,0%	84 961	7,3%

Wartość kapitału własnego wzrosła w 2017 roku o 3,3%, a jego udział w strukturze pasywów jest na nieco niższym poziomie niż w ubiegłym roku (63,9% wobec 66,4% w 2016 roku). Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania stanowiły 36,1% pasywów wobec 33,6% rok wcześniej. W 2017 roku stan zobowiązań krótkoterminowych wyniósł 155,2 mln PLN i był wyższy o 28,4 mln PLN w stosunku do 2016 roku. Wartość zobowiązań długoterminowych wzrosła o 33,4 mln PLN, głównie w wyniku przyrostu wartości kredytów bankowych związanych z realizowanymi przez Comarch S.A. inwestycjami infrastrukturalnymi. Udział pozostałych pozycji tej części pasywów nie uległ znaczącym zmianom.

	12		12		2017/20	
	miesiące	%	miesiące	%	16	%
	2017 r.		2016 r.			
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	755 517	100,0%	749 213	100,0%	6 304	0,8%
II. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów	576 096	76,3%	529 985	70,7%	46 111	8,7%
III. Zysk (strata) brutto ze sprzedaży (I-II)	179 421	23,7%	219 228	29,3%	-39 807	-18,2%
IV. Koszty sprzedaży	72 449	9,6%	67 002	8,9%	5 447	8,1%
V. Koszty ogólnego zarządu	53 971	7,1%	55 719	7,5%	-1 748	-3,1%
VI. Zysk (strata) na sprzedaży (III-IV-V)	53 001	7,0%	96 507	12,9%	-43 506	-45,1%
VII. Pozostałe przychody operacyjne	1 280	0,2%	1 318	0,2%	-38	-2,9%
VIII. Pozostałe koszty operacyjne	13 748	1,8%	18 991	2,6%	-5 243	-27,6%
IX. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (VI+VII-VIII)	40 533	5,4%	78 834	10,5%	-38 301	-48,6%
X. Przychody finansowe	26 971	3,6%	6 398	0,9%	20 573	321,6%
XI. Koszty finansowe	23 260	3,1%	28 686	3,9%	-5 426	-18,9%
XII. Zysk (strata) z działalności gospodarczej (IX+X-XI)	44 244	5,9%	56 546	7,5%	-12 302	-21,8%
XIII. Zysk (strata) brutto (XII)	44 244	5,9%	56 546	7,5%	-12 302	-21,8%
XIV. Podatek dochodowy	4 906	0,7%	10 958	1,5%	-6 052	-55,2%
XV. Zysk (strata) netto (XIII-XIV)	39 338	5,2%	45 588	6,1%	-6 250	-13,7%

W 2017 roku przychody ze sprzedaży wzrosły o 6,3 mln PLN w stosunku do 2016 roku. Zysk z działalności operacyjnej osiągnął wartość 40,5 mln PLN i był niższy o 48,6% w porównaniu do 2016 roku, natomiast zysk netto w 2017 roku był niższy wobec roku poprzedniego o 13,7%.

Analiza rentowności	2017	2016	2015	2014	2013
Marża na sprzedaży	23,7%	29,3%	30,1%	30,6%	24,6%
Rentowność sprzedaży na działalności operacyjnej	5,4%	10,5%	11,1%	10,0%	8,0%
Rentowność sprzedaży brutto	5,9%	7,5%	8,9%	7,4%	7,6%
Rentowność sprzedaży netto	5,2%	6,1%	7,7%	5,7%	7,1%
Rentowność aktywów	3,2%	3,9%	5,2%	3,9%	4,5%
Rentowność kapitału własnego	5,2%	6,3%	8,6%	6,5%	7,4%

Marża na sprzedaży zmniejszyła się z poziomu 29,3% do 23,7%, głównie w wyniku wzrostu kosztów działalności Comarch S.A. oraz niekorzystnych zmian w kursach walutowych w trakcie roku 2017. Pozostałe wskaźniki uległy nieznacznym spadkom. Rentowność operacyjna w 2017 roku spadła z poziomu 10,5% do 5,4%, natomiast rentowność netto spadła z 6,1% do 5,2%. Pomimo nieznaczących spadków poziom rentowności operacyjnej oraz netto pozostawał satysfakcjonujący.

Analiza płynności	2017	2016	2015	2014	2013
Wskaźnik bieżącej płynności finansowej	2,8	3,2	3,0	3,1	2,5
Wskaźnik płynności szybki	2,1	2,6	2,5	2,7	2,1
Wskaźnik podwyższonej płynności	0,3	0,4	0,5	0,7	0,3

Podobnie jak w latach poprzednich, tak i w 2017 roku Spółkę charakteryzowała bardzo dobra płynność finansowa. Zmniejszenie wskaźników w stosunku do roku 2016 wynikało głównie z niższego stanu należności przy jednoczesnym zmniejszeniu poziomu zobowiązań krótkoterminowych. W ocenie Zarządu, Comarch S.A. nie ma problemów z terminowym wywiązywaniem się z zaciągniętych zobowiązań, przejściowo wolne środki Spółka inwestuje w bezpieczne instrumenty finansowe (lokaty bankowe, jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych).

Analiza rotacji	2017	2016	2015	2014	2013
Rotacja majątku obrotowego (krotność)	1,5	1,6	1,8	1,8	1,6
Rotacja należności (dni)	149	156	140	131	167
Rotacja zapasów (dni)	40	24	15	12	16
Rotacja zobowiązań (dni)	159	137	128	130	148
Rotacja zobowiązań bez zobowiązań z tytułu kredytów długoterminowych (dni)	80	70	72	69	97

Wskaźniki rotacji potwierdzają efektywne wykorzystywanie zasobów Comarch S.A. W 2017 roku wskaźniki rotacji zapasów oraz zobowiązań i zobowiązań bez zobowiązań z tytułu kredytów długoterminowych uległy wydłużeniu, natomiast rotacja należności nieznacznie się skróciła. Rotacja majątku obrotowego uległa nieznacznemu zmniejszeniu.

Analiza zadłużenia	2017	2016	2015	2014	2013
Wskaźnik zadłużenia	36,1%	33,6%	34,5%	35,0%	34,5%
Wskaźnik zadłużenia z tytułu kredytów długoterminowych	12,4%	10,4%	9,1%	10,0%	8,3%
Wskaźnik zadłużenia kapitału własnego	56,5%	50,6%	52,7%	53,9%	52,7%

Ze względu na wzrost wartości zobowiązań, wskaźniki zadłużenia w 2017 roku wzrosły w porównaniu do roku poprzedniego, lecz pozostają na bezpiecznym poziomie. Wskaźnik zadłużenia kapitału własnego wzrósł z 50,6% do 56,5%, natomiast wskaźnik zadłużenia z tytułu kredytów wzrósł z 10,4% do poziomu 12,4%. Spółka finansuje się środkami własnymi w 63,9% a kapitałem obcym w 36,1%.

Metody obliczania wskaźników finansowych

Wskaźniki zadłużenia

$$\text{wskaźnik zadłużenia} = \frac{\text{zobowiązania i rezerwy na zobowiązania}}{\text{pasywa razem}}$$

$$\text{wskaźnik zadłużenia z tytułu kredytów długoterminowych} = \frac{\text{zobowiązania długoterminowe}}{\text{pasywa razem}}$$

$$\text{wskaźnik zadłużenia kapitału własnego} = \frac{\text{zobowiązania i rezerwy na zobowiązania}}{\text{kapitał własny}}$$

Wskaźniki rentowności

$$\text{marża na sprzedaży} = \frac{\text{zysk brutto ze sprzedaży}}{\text{przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}}$$

$$\text{rentowność operacyjna} = \frac{\text{zysk operacyjny}}{\text{przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}}$$

$$\text{rentowność sprzedaży brutto} = \frac{\text{zysk brutto}}{\text{przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}}$$

$$\text{rentowność sprzedaży netto} = \frac{\text{zysk netto}}{\text{przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}}$$

$$\text{rentowność aktywów} = \frac{\text{zysk netto}}{\text{aktywa razem}}$$

$$\text{rentowność kapitału własnego} = \frac{\text{zysk netto}}{\text{kapitał własny-zysk netto}}$$

Wskaźniki płynności

$$\text{bieżącej płynności finansowej} = \frac{\text{aktywa obrotowe}}{\text{zobowiązania krótkoterminowe + rozliczenia między okresowe}}$$

$$\text{płynności szybki} = \frac{\text{inwestycje krótkoterminowe + należności krótkoterminowe}}{\text{zobowiązania krótkoterminowe + rozliczenia międzyokresowe}}$$

$$\text{podwyższonej płynności} = \frac{\text{inwestycje krótkoterminowe}}{\text{zobowiązania krótkoterminowe + rozliczenia międzyokresowe}}$$

Wskaźniki rotacji

rotacji majątku obrotowego(krotność) =
$$\frac{\text{przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}}{\text{aktywa obrotowe}}$$

rotacji należności (dni) =
$$\frac{(\text{należności krótkoterminowe}) * 360}{\text{przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}}$$

rotacji zapasów (dni) =
$$\frac{\text{zapasy} * 360}{\text{koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów} + \text{koszty sprzedaży} + \text{koszty ogólnego zarządu}}$$

rotacji zobowiązań (dni) =
$$\frac{(\text{zobowiązania długoterminowe} + \text{zobowiązania krótkoterminowe}) * 360}{\text{koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów} + \text{koszty sprzedaży} + \text{koszty ogólnego zarządu}}$$

rotacji zobowiązań bez zobowiązań z tytułu kredytu inwestycyjnego (dni) =
$$\frac{\text{zobowiązania krótkoterminowe} * 360}{\text{koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów} + \text{koszty sprzedaży} + \text{koszty ogólnego zarządu}}$$

10. Kredyty, pożyczki, poręczenia, gwarancje**10.1. Nieodnawialne kredyty bankowe**

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. Spółka Comarch S.A. posiadała zobowiązania z tytułu nieodnawialnych kredytów bankowych w wysokości 145 127 tys. PLN.

W trakcie roku 2017 zostały dotrzymane wszystkie kowenanty wynikające z umów kredytowych zawartych przez Comarch S.A. Zarząd Comarch S.A. nie widzi ryzyka ich niedotrzymania w przyszłości.

Kredytobiorca	Instytucja finansująca	Cel finansowania	Kwota kredytu / pożyczki wg umowy		Kwota kredytu / pożyczki pozostała do spłaty (nie uwzględnia wyceny odsetek na dzień bilansowy)				Warunki oprocentowania	Termin ostatecznej spłaty	Zabezpieczenia
			Kwota	Waluta	Kwota	Waluta	Kwota	PLN			
Comarch SA	BGŻ BNP Paribas Bank Polska S.A	budynek biurowy SSE4 w Krakowie	44 000	PLN	4 182 (wobec 4 802 na 31 grudnia 2016)	EUR	17 444 (wobec 21 244 na 31 grudnia 2016)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 29-07-2024	29.07.2024	hipoteka na budynku SSE4, cesja polisy ubezpieczeniowej budynku, weksel in blanco, oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch SA	Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.	budynek biurowy SSE5 w Krakowie - refinansowanie	4 126	EUR	1 977 (wobec 2 493 na 31 grudnia 2016)	EUR	8 246 (wobec 11 028 na 31 grudnia 2016)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 31-10-2018	29.09.2021	hipoteka na budynku SSE5, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch SA	Bank Zachodni WBK S.A.	nieodnawialny kredyt obrotowy	7 400	EUR	2 944 (wobec 3 899 na 31 grudnia 2016)	EUR	12 280 (wobec 17 249 na 31 grudnia 2016)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 28-06-2019	31.12.2020	hipoteka na budynku SSE3, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, oświadczenie o poddaniu się egzekucji

Comarch SA	Bank Polska Kasa Opieki S.A.	budynek biurowy SSE6 w Krakowie	13 323	EUR	9 854 (wobec 11 519 na 31 grudnia 2016)	EUR	41 098 (wobec 50 960 na 31 grudnia 2016)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 30-11-2023	30.11.2023	hipoteka na budynku SSE6, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, cesja praw z gwarancji należytego wykonania oraz z gwarancji rekojmi, pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w Banku Polska Kasa Opieki S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch SA	Bank Handlowy w Warszawie S.A.	budynek biurowy SSE7 w Krakowie	13 333	EUR	11 286 (wobec 0 na dzień 31 grudnia 2016)	EUR	47 075 (wobec 0 na dzień 31 grudnia 2016)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 29-02-2028	15.05.2028	hipoteka na budynku SSE7, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w Banku Bank Handlowy w Warszawie S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch SA	Bank Handlowy w Warszawie S.A.	długoterminowy kredyt nieodnawialny	2 508	EUR	2 508 (wobec 2 365 na 31 grudnia 2016)	EUR	10 461 (wobec 10 465 na 31 grudnia 2016)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 30-09-2019	16.12.2019	pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w Banku Bank Handlowy w Warszawie S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch SA	DNB Bank Polska S.A.	środki trwałe - wyposażenie Laboratorium Internet of Things w Krakowie	2 531	EUR	2 130 (wobec 0 na dzień 31 grudnia 2016)	EUR	8 885 (wobec 0 na dzień 31 grudnia 2016)	PLN	EURIBOR1M + marża banku	30.12.2023	zastaw rejestrowy na środkach trwałych będących przedmiotem finansowania, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej finansowanych środków trwałych, pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w DNB Bank Polska S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji

10.2. Odnawialne kredyty bankowe

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. Spółka Comarch S.A. posiadała odnawialne limity kredytowe w rachunku bieżącym w wysokości 50 000 tys. PLN.

W trakcie roku 2017 zostały dotrzymane wszystkie kowenanty wynikające z umów kredytowych zawartych przez Comarch S.A. Zarząd Comarch S.A. nie widzi ryzyka ich niedotrzymania w przyszłości.

Kredytobiorca	Instytucja finansująca	Cel finansowania	Kwota kredytu / pożyczki wg umowy		Kwota kredytu / pożyczki pozostała do spłaty				Warunki oprocentowania	Termin ostatecznej spłaty	Zabezpieczenia
			Kwota	Waluta	Kwota	Waluta	Kwota	PLN			
Comarch SA	Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.	finansowanie bieżącej działalności gospodarczej	20 000	PLN	0	PLN	0	PLN	WIBOR1M + marża banku	12.12.2018	pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w Powszechnej Kasie Oszczędności Bank Polski S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch SA	Bank Polska Kasa Opieki S.A.	finansowanie bieżącej działalności gospodarczej	30 000	PLN	0 (wobec 0 na 31 grudnia 2016)	PLN	0 (wobec 0 na 31 grudnia 2016)	PLN	WIBOR1M + marża banku	30.06.2018	pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w Banku Polska Kasa Opieki S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji

10.3. Pożyczki otrzymane

a) Pożyczki otrzymane od podmiotów niepowiązanych

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. Spółka Comarch S.A. posiadała zobowiązania z tytułu pożyczek od podmiotów niepowiązanych w wysokości 9 983 tys. PLN.

Pożyczkobiorca	Instytucja finansująca	Cel finansowania	Kwota kredytu / pożyczki wg umowy		Kwota kredytu / pożyczki pozostała do spłaty (nie uwzględnia wyceny odsetek na dzień bilansowy)				Warunki oprocentowania	Termin ostatecznej spłaty	Zabezpieczenia
			Kwota	Waluta	Kwota	Waluta	Kwota	PLN			
Comarch SA	IBM Global Financing Polska Sp. z o.o.	dostawa sprzętu IT w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym	12 980	PLN			9 983 (wobec 10 415 na 31 grudnia 2016)	PLN	stałe	01.03.2022	brak

b) Pożyczki otrzymane od podmiotów powiązanych

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. Spółka Comarch S.A. posiadała zobowiązania z tytułu pożyczek od podmiotów powiązanych w wysokości 22 401 tys. PLN.

Pożyczkodawca	Termin wymagalności	Kwota pożyczki pozostała do spłaty (nie uwzględnia wyceny odsetek na dzień bilansowy)	Waluta	Warunki oprocentowania	Kwota pożyczki pozostała do spłaty PLN
Comarch Sistemas LTDA	31.08.2019	1 200	EUR	LIBOR 1Y EUR + marża	5 005
MKS Cracovia SSA	22.12.2022	1 750	EUR	EURIBOR 1Y + marża	7 299
CA Consulting S.A.	20.12.2022	4 900	PLN	WIBOR 12M + marża	4 900
Comarch Infrastruktura S.A.	20.12.2022	1 300	PLN	WIBOR 12M + marża	1 300
Comarch Pointshub S.A.	20.12.2022	1 000	PLN	WIBOR 12M + marża	1 000
Comarch Technologies Sp. z o.o.	20.12.2022	2 200	PLN	WIBOR 12M + marża	2 200
Comarch S.R.O.	20.12.2022	500	PLN	WIBOR 12M + marża	500
Razem					22 204

10.4. Pożyczki udzielone**a) Pożyczki udzielone przez Comarch S.A. podmiotom powiązanym**

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. następujące spółki Grupy Comarch były zadłużone wobec Comarch S.A. z tytułu udzielonych pożyczek:

Pożyczkobiorca	Termin wymagalności	Kwota pożyczki pozostała do spłaty	Waluta	Warunki oprocentowania	Kwota pożyczki pozostała do spłaty PLN
Bonus Development Sp. z o.o. SK-A	31.01.2029	3 564	PLN	WIBOR3M + marża	3 564
Comarch Yazilim A.S.	31.12.2023	263	EUR	stałe	1 097
SoInteractive S.A.	31.12.2019	410	PLN	WIBOR6M + marża	410

Razem**5 071**

Odpisem aktualizującym objęta jest pożyczka dla Comarch Yazilim A.S.

b) Pożyczki udzielone pracownikom Comarch S.A.

Nie wystąpiły.

c) Udzielone pożyczki osobom zarządzającym i nadzorującym

Na dzień 31 grudnia 2017 r. nie istnieją żadne niespłacone pożyczki jak również udzielone przez Comarch S.A. gwarancje i poręczenia na rzecz Członków Zarządu, Rady Nadzorczej Spółki oraz ich bliskich.

10.5. Poręczenia

- W związku z zawarciem przez Comarch Inc., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z klientem na wdrożenie, hosting i utrzymanie systemu lojalnościowego, w dniu 28 kwietnia 2011 roku zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla klienta za zobowiązania spółki Comarch Inc. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 3 000 tys. USD i jest ważne przez czas trwania umowy.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z klientem na sprzedaż licencji i wdrożenie Comarch Network & Service Inventory, Comarch Next Generation Service Assurance, Comarch OSS Mediations oraz sprzedaż licencji Comarch SLA Management, w dniu 11 sierpnia 2011 zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla klienta za zobowiązania Comarch AG wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało udzielone do wysokości zobowiązań Comarch AG wynikających z umowy, tj. 5 495 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez Comarch Healthcare S.A, spółkę zależną Comarch S.A., umowy kredytu inwestycyjnego z Bankiem Pekao S.A., na podstawie której Bank Pekao S.A. udzielił spółce Comarch Healthcare S.A. finansowania w wysokości 15 889 tys. PLN, w dniu 1 września 2011 roku spółka Comarch S.A. udzieliła poręczenia za zobowiązania spółki zależnej Comarch Healthcare S.A. wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało udzielone do kwoty 23 833 tys. PLN i jest ważne maksymalnie do dnia 31 grudnia 2021 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i utrzymanie systemu BSS, spółka Comarch S.A. udzieliła poręczenia za zobowiązania Comarch UK. Poręczenie zostało udzielone do wysokości zobowiązań Comarch UK wynikających z powyższej umowy, tj. do kwoty 808 tys. GBP oraz dodatkowo 86 tys. GBP rocznie za usługę SLA i jest ważne przez cały okres trwania umowy.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie Next Generation Performance Management Solution, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch AG wynikające z umowy. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 3 682 tys. EUR i jest ważne przez cały okres trwania umowy.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie Planning and Inventory Application (PIA), został podpisany przez Comarch S.A. list patronacki, w którym Comarch S.A. zobowiązuje się do zapewnienia należytego wykonania umowy przez Comarch AG. List patronacki jest ważny 24 miesiące od zakończenia umowy, wartość umowy wynosi 3 505 tys. EUR.
- W związku z otrzymaniem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., subwencji na budowę infrastruktury w Dreźnie od Sachsische AufbauBank, Comarch S.A. przystąpiła do długu na wypadek powstania zobowiązania Comarch AG do zwrotu udzielonych środków. Maksymalna odpowiedzialność Comarch S.A. z tytułu przystąpienia do długu wynosi 263 tys. EUR plus odsetki za okres od momentu udzielenia subwencji do jej zwrotu. Przystąpienie do długu jest ważne do dnia 30 sierpnia 2018 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A. umowy kredytu inwestycyjnego z BGŻ BNP Paribas Bank Polska S.A., na podstawie której bank udzielił spółce Comarch AG finansowania w wysokości 6 000 tys. EUR. W dniu 15 maja 2013 roku spółka Comarch S.A. udzieliła poręczenia za zobowiązania Comarch AG wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało udzielone do kwoty 9 000 tys. EUR i jest ważne maksymalnie do dnia 15 maja 2020 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z klientem na wdrożenie Comarch Loyalty Management, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla klienta za zobowiązania spółki Comarch UK. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 2 351 tys. GBP i jest ważne przez okres trwania umowy.
- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i licencję Comarch Loyalty Management, a także na usługi data center, Support & Maintenance zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki

Comarch S.A.S. wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do wartości podpisanych przez Comarch S.A.S. umów, tj. 2 807 tys. EUR i jest ważne do czasu zakończenia projektu.

- W związku z zawarciem przez Comarch AG Oddział w Belgii, umowy z jednym z klientów na usługi data center, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch AG wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do wartości podpisanej przez Comarch AG umowy, tj. 236 tys. EUR i jest ważne do czasu zakończenia projektu.
- W związku z zawarciem przez Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z klientem na zakup licencji na oprogramowanie oraz usługi utrzymania i wsparcia, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch UK wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 11 244 tys. GBP i jest ważne w okresie dwunastu lat od zakończenia kontraktu.
- W związku z zawarciem przez Comarch Healthcare S.A., spółkę zależną Comarch S.A., umów na obsługę kart paliwowych, zostały udzielone przez Comarch S.A. poręczenia dla operatora kart paliwowych za zobowiązania Comarch Healthcare S.A. wynikające z powyższych umów. Poręczenie zostało odnowione, w związku z czym jest ważne do dnia 31 maja 2018 roku i zostało udzielone do kwoty 100 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez oddział Comarch S.A. w Albanii umowy z klientem na usługi SLA zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania oddziału wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do wartości podpisanej przez Comarch S.A. Albanian Branch umowy, tj. ok. 10 tys. EUR miesięcznie i wygaśło w dniu 31 grudnia 2017 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A. umowy z jednym z klientów na wdrożenie Comarch ECM, a także dostarczenie usług utrzymania i zarządzania systemem (SaaS), zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch S.A.S., wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 838 tys. EUR i jest ważne do momentu zakończenia projektu.
- W związku z zawarciem przez CA Consulting S.A., spółkę zależną Comarch S.A., umowy na obsługę kart paliwowych, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla operatora kart paliwowych za zobowiązania CA Consulting S.A. wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało odnowione, w związku z czym jest ważne do dnia 31 maja 2018 roku i zostało udzielone do kwoty 50 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG Oddział w Belgii, umowy ramowej z jednym z klientów, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch AG. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do wartości umowy, tj. 3 241 tys. EUR i jest ważne do czasu zakończenia projektu.
- W związku z zawarciem przez Comarch Middle East FZ-LLC, spółkę zależną Comarch S.A. umowy z jednym z klientów na wdrożenie Comarch Loyalty Management For Airlines, Comarch Smart Analytics oraz Comarch Customer Engagement Platform-Gamification, a także dostarczenie usług utrzymania i zarządzania systemem, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie („Parent Guarantee”) za zobowiązania spółki Comarch Middle East FZ-LLC wynikające z tego projektu. Poręczenie jest ważne do momentu wywiązania się przez Comarch Middle East FZ-LLC ze wszystkich obowiązków wynikających z umowy i zostało udzielone do wysokości maksymalnej odpowiedzialności z kontraktu, tj. do 5 000 tys. USD. Poręczenie zostało udzielone na okres 5 lat.
- W związku z zawarciem przez Comarch Middle East FZ-LLC, spółkę zależną Comarch S.A. umowy z jednym z klientów, na wdrożenie Comarch Customer Engagement Platform, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie („Parent Guarantee”) za zobowiązania spółki Comarch Middle East FZ-LLC wynikające z tego projektu. Umowa została podpisana na okres 5 lat. Poręczenie jest ważne do momentu wywiązania się przez Comarch Middle East FZ-LLC ze wszystkich obowiązków wynikających z umowy i zostało udzielone do wysokości maksymalnej odpowiedzialności z kontraktu, tj. 10 000 tys. USD.

- W związku z zawarciem przez Bonus Development sp. z o.o. SK-A, spółkę zależną Comarch S.A., umowy kredytu inwestycyjnego z Bankiem Pekao S.A., na podstawie której bank udzielił spółce Bonus Development sp. z o.o. SK-A finansowania w EUR w wysokości 38 800 tys. PLN (co na dzień podpisania umowy kredytu stanowiło równowartość kwoty 9 262 tys. EUR) oraz w związku z zawarciem umowy na transakcje skarbowe związane z zabezpieczeniem ryzyka kursowego oraz stopy procentowej ww. kredytu, spółka Comarch S.A. udzieliła poręczeń za zobowiązania Bonus Development sp. z o.o. SK-A wynikające z powyższych umów. Poręczenia są ważne do momentu spłaty wszystkich zobowiązań wynikających z umowy kredytu, ostateczny termin spłaty kredytu przypada na dzień 28 czerwca 2030 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch Chile SpA, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na świadczenie usług IT Out-Tasking Services, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki zależnej Comarch Chile SpA wynikające z tej umowy. Poręczenie zostało udzielone do wysokości 200 tys. EUR i jest ważne do czasu zakończenia projektu, tj. do 30 sierpnia 2018 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch Polska S.A., spółkę zależną Comarch S.A., umowy na obsługę kart paliwowych, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla operatora kart paliwowych za zobowiązania Comarch Polska S.A. wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało odnowione, w związku z czym jest ważne do dnia 14 września 2019 roku i zostało udzielone do kwoty 10 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch AB, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie systemu Loyalty Management Solutions i jego serwis, zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch AB. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 39 747 tys. SEK.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch AB, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i serwis usług Master Services Agreement zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch AB. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone na kwotę 3 827 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i serwis usług Comarch Loyalty Management, Comarch Campaign Management, Comarch Social Mining i Comarch Smart Analytics zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch UK. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty wartości projektu tj. 3 318 tys. GBP.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch Healthcare S.A., spółkę zależną Comarch S.A., umowy na obsługę kart płatniczych z jednym z klientów zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch Healthcare S.A. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 450 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy na obsługę kart płatniczych z jednym z klientów zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch UK. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 330 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch Software und Beratung AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i serwis usług Telco BSS i Telco OSS, zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch Software und Beratung AG. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do wartości kontraktu tj. 11 524 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez spółkę Thanks Again LLC, spółkę stowarzyszoną Comarch S.A., umowy na wynajęcie biura z jednym z klientów, zostało udzielone poręczenie dla spółki Thanks Again LLC. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 544 tys. USD.
- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie usługi Comarch Loyalty Management zostało udzielone przez Comarch S.A.

poręczenie za zobowiązania spółki Comarch S.A.S. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 2 414 tys. EUR.

- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie usług Comarch Retail, Comarch Mobile Sale i Comarch POS zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch S.A.S. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 1 444 tys. EUR.
- W związku z udzieleniem limitu kredytowego dla Geopolis Sp. z o.o. przez jednego z kontrahentów, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki zależnej Geopolis Sp. z o.o. Poręczenie zostało udzielone do kwoty 160 tys. PLN i wygasło w dniu 31 grudnia 2017 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch Colombia S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie usług Comarch Loyalty Management zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch Colombia S.A.S. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 10 710 tys. USD.

W powyższej liście poręczeń znajdują się pozycje, których Spółka nie traktuje jako zobowiązania warunkowe.

10.6. Gwarancje bankowe

Na dzień 31 grudnia 2017 roku wartość gwarancji i akredytyw wystawionych przez banki na zlecenie Comarch S.A. w związku z realizowanymi umowami oraz uczestnictwem w przetargach wynosiła 65 876 tys. PLN, podczas gdy na dzień 31 grudnia 2016 roku ich wartość wynosiła 37 671 tys. PLN.

Comarch S.A. udzieliła oświadczeń o możliwości udzielenia wsparcia finansowego („letter of comfort”) dla spółek zależnych: Comarch Healthcare S.A. ważne do 30 czerwca 2019 r., Comarch Malaysia SDN. BHD. ważne do 31 grudnia 2018 r. oraz bezterminowo, Comarch Argentina S.A. bezterminowo, oraz Comarch R&D S.à r.l. bezterminowo.

11. Najważniejsze wydarzenia w 2017 roku i po dacie bilansu

11.1. Umowy znaczące dla działalności emitenta

Do najważniejszych umów podpisanych przez Comarch S.A. w 2017 roku należą:

11.1.1. Przejęcie spółki Geopolis

Zarząd Comarch S.A. poinformował w dniu 17 marca 2017 r. o podpisaniu przez Comarch S.A., listów intencyjnych z Geopolis sp. z o.o. oraz ze współnikami tej spółki, mających na celu ustalenie warunków przeprowadzenia docelowych transakcji:

- zbycia 100% udziałów w Geopolis sp. z o.o. na rzecz Comarch S.A.,
- nabycia przez Comarch S.A. całości autorskich praw majątkowych do oprogramowania ERGO należącego do Geopolis sp. z o.o.,
- dokapitalizowania Geopolis sp. z o.o. przez Comarch S.A.

Transakcje docelowe miały być zrealizowane w przypadku spełnienia warunków przewidzianych w listach intencyjnych oraz osiągnięciu porozumienia co do pozostałych warunków transakcji do dnia 31 marca 2017 r. W dniu 31 marca 2017 r. została przekazana informacja o przesunięciu terminu na spełnienie warunków do 3 kwietnia 2017 r. W dniu 3 kwietnia 2017 r. warunki określone w listach intencyjnych zostały spełnione, w związku z tym transakcje docelowe zostały zrealizowane.

Łączna wartość transakcji docelowych wyniosła 8,05 mln PLN.

Geopolis sp. z o.o. zajmuje się wspieraniem informatyzacji w jednostkach administracji publicznej poprzez tworzenie i wdrażanie zintegrowanych rejestrów i ewidencji o charakterze przestrzennym, systemów zarządzania państwowym zasobem geodezyjnym i kartograficznym oraz geoportali. Zakup

Geopolis sp. z o.o. pozwolił Grupie Comarch na poszerzenie portfela produktów informatycznych dla sektora publicznego.

O szczegółach Spółka informowała w raportach bieżących nr [RB-2-2017](#) z dnia 17 marca 2017 r., nr [RB-4-2017](#) z dnia 31 marca 2017 r. oraz [RB-5-2017](#) z dnia 4 kwietnia 2017 r.

11.1.2. Aneks do umowy z firmą Budimex S.A. na realizację VI etapu inwestycji w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie (SSE7).

W nawiązaniu do raportu bieżącego nr [RB-3-2016](#) z dnia 18 marca 2016 roku dotyczącego zawarcia umowy z firmą Budimex S.A. na realizację VI etapu inwestycji w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie (SSE7), raportem bieżącym nr [RB-20-2017](#) z dnia 30 października 2017 roku Zarząd Comarch S.A. poinformował o podpisaniu w dniu 30 października 2017 roku aneksu do ww. umowy. W jego rezultacie planowany termin zakończenia inwestycji został wydłużony do 31 grudnia 2017 roku.

11.1.3. Przetarg ograniczony na „Świadczenie usług wsparcia, eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego ZUS”

Zarząd Comarch S.A. informował, że w dniu 12 września 2017 r. miało miejsce otwarcie ofert w ramach przetargu ograniczonego na „Świadczenie usług wsparcia, eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego ZUS”, organizowanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie, z którego wynikało, iż Comarch S.A. złożył cenowo najkorzystniejszą ofertę. Łączna wartość oferty złożonej przez Comarch S.A. w ramach niniejszego przetargu wynosiła 242 033 004 PLN brutto. O szczegółach Spółka informowała w raporcie bieżącym [RB-17-2017](#) z dnia 12 września 2017 r.

Zarząd Comarch S.A. informował raportem bieżącym [RB-21-2017](#) z dnia 14 listopada 2017 r., iż w dniu 14 listopada 2017 r. miało miejsce ogłoszenie wyników przetargu ograniczonego na „Świadczenie usług wsparcia, eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego ZUS”, organizowanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie. Oferta Emitenta o łącznej wartości 242 033 004 PLN brutto uzyskała najwięcej punktów i została wybrana jako najkorzystniejsza.

11.1.4. Podpisanie umowy na „Dostawę i wdrożenie systemu cyfrowej rejestracji przebiegu rozpraw sądowych w sądach powszechnych”

Zarząd Comarch S.A. informował raportem bieżącym [RB-18-2017](#) z dnia 20 października 2017 r., iż w wyniku rozstrzygnięcia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, w dniu 20 października 2017 r. została podpisana umowa Konsorcjum firm Comarch Polska S.A. (spółka zależna Comarch S.A.) jako Lidera Konsorcjum i MAXTO Sp. z o.o. S.K.A. jako Członka Konsorcjum („Konsorcjum”) ze Skarbem Państwa reprezentowanym przez Ministra Sprawiedliwości na dostawę i wdrożenie systemu cyfrowej rejestracji przebiegu rozpraw sądowych w sądach powszechnych („Umowa”). Dostawa, instalacja, konfiguracja, wdrożenie oraz uruchomienie systemu zostaną zrealizowane nie później niż do dnia 31 sierpnia 2018 r., natomiast usługi serwisu oraz wsparcia technicznego będą realizowane przez okres 48 miesięcy liczonych od pierwszego dnia pełnego miesiąca po podpisaniu przez Ministerstwo Sprawiedliwości bez zastrzeżeń protokołu odbioru końcowego. Maksymalne wynagrodzenie należne Konsorcjum z tytułu realizacji przedmiotu Umowy nie przekroczy kwoty 137 805 711,72 PLN brutto.

PO DACIE BILANSU**11.1.5. Aneks do umowy z firmą Budimex S.A. na realizację VI etapu inwestycji w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie (SSE7)**

W nawiązaniu do raportu bieżącego nr [RB-3-2016](#) z dnia 18 marca 2016 roku dotyczącego zawarcia umowy z firmą Budimex S.A. na realizację VI etapu inwestycji w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie (SSE7) oraz raportu bieżącego [RB-20-2017](#) z dnia 30 października 2017 roku dotyczącego podpisania aneksu do ww. umowy, Zarząd Comarch S.A. poinformował raportem bieżącym nr [RB-3-2018](#), że prace objęte pierwotnym zakresem umowy zostały wykonane do dnia 31 grudnia 2017 r., natomiast w dniu 25 stycznia 2018 roku został podpisany aneks do ww. umowy, zlecający Wykonawcy prace dodatkowe związane z budynkiem SSE7. W rezultacie, kwota kontraktu uległa zwiększeniu o 2 721 000 PLN, a planowany termin zakończenia prac objętych aneksem został ustalony na 30 czerwca 2018 roku.

11.1.6. Podpisanie umowy na usługę wsparcia, eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego KSI ZUS

Zarząd Comarch S.A. informował raportem bieżącym nr [RB-4-2018](#) z dnia 2 marca 2018 r. o podpisaniu w dniu 2 marca 2018 r. przez konsorcjum firm Comarch Polska S.A. z siedzibą w Krakowie i Comarch S.A. z siedzibą w Krakowie (dalej: „Konsorcjum”) z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych z siedzibą w Warszawie (dalej: „ZUS”) umowy na usługę wsparcia, eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego KSI ZUS (dalej: „Umowa”). Przedmiotem Umowy jest świadczenie przez Konsorcjum na rzecz ZUS usług utrzymaniowych, serwisowych i dodatkowych dla systemu KSI ZUS oraz pełnienie roli integratora KSI ZUS w zakresie i na zasadach określonych w Umowie. Łączna wysokość wynagrodzenia należnego Konsorcjum z tytułu realizacji przedmiotu Umowy nie przekroczy kwoty brutto w wysokości 242 033 004,00 PLN (słownie złotych: dwieście czterdzieści dwa miliony trzydzieści trzy tysiące cztery 00/100), w tym: kwoty netto w wysokości 196 774 800,00 PLN (słownie złotych: sto dziewięćdziesiąt sześć milionów siedemset siedemdziesiąt cztery tysiące osiemset 00/100) oraz podatku od towarów i usług (VAT) według stawki 23% w wysokości 45 258 204,00 PLN (słownie złotych: czterdzieści pięć milionów dwieście pięćdziesiąt osiem tysięcy dwieście cztery 00/100). Termin realizacji przedmiotu Umowy wynosi 48 miesięcy, przy czym rozpoczyna on bieg od dnia rozpoczęcia świadczenia usług, tj. nie później niż w terminie 12 miesięcy od dnia zawarcia Umowy, po uprzednim zgłoszeniu przez Konsorcjum w formie pisemnej gotowości do przejęcia usług utrzymania i podpisaniu przez obie strony protokołu przekazania usług utrzymania, chyba że strony w formie pisemnej uzgodnią inaczej. Umowa wygasa również z chwilą wyczerpania limitu wynagrodzenia brutto należnego Konsorcjum.

11.2. Pozostałe**11.2.1. Wezwanie Banku Pekao S.A. do zapłaty kwoty 100 mln PLN przez CA Consulting S.A. w związku z nienależytym wykonaniem umowy**

Zarząd Comarch S.A. informował w dniu 23 marca 2017 r. o otrzymaniu przez CA Consulting S.A., spółkę zależną Comarch S.A. wezwania do zapłaty od Banku Pekao S.A. Bank w wystosowanym piśmie wezwał CA Consulting S.A. do zapłaty kwoty 100 mln PLN wynikającej z nienależytego wykonywania umowy Kompleksowej Obsługi Eksploatacyjnej Systemu CIB Comarch Internet Banking (bankowość korporacyjna) z dnia 23 grudnia 2005 r. Zgodnie z pismem Banku nienależyte wykonywanie umowy ma polegać na niedotrzymywaniu przez CA Consulting S.A. parametrów SLA świadczonej usługi.

W ocenie Emitenta wezwanie skierowane do CA Consulting S.A. nie znajduje uzasadnienia ani oparcia w postanowieniach Umowy z 2005 roku. W opinii Emitenta przekroczenie parametrów SLA wynika z

przyczyn leżących po stronie Banku, za które CA Consulting S.A. nie ponosi odpowiedzialności, w tym w szczególności z faktu, iż wolumen transakcji przetwarzanych przez system wielokrotnie przekroczył określone w zawartej umowie założenia projektowe, jak również z faktu braku wystarczających inwestycji Banku w modernizację infrastruktury niezbędnej do funkcjonowania Systemu CIB w ciągu ostatnich dziewięciu lat. Obecnie funkcjonująca infrastruktura w znacznym zakresie pochodzi z roku 2008, dysponuje taką samą mocą obliczeniową jak w owym czasie, co obecnie dalece nie wystarcza do obsługi Systemu. Spółka CA Consulting S.A. wielokrotnie informowała Bank o tym fakcie, w tym także w formie pisemnej zgłaszając konieczność wykonania prac rewitalizacyjnych i modernizacyjnych mających na celu zwiększenie pierwotnych założeń wydajnościowych, a także wykonania prac dostosowujących System do ilości procesowanych w nim transakcji, m.in. w piśmie ze stycznia 2017 od Zarządu Comarch S.A. do Zarządu Pekao S.A. oraz Zarządu CA Consulting S.A. do Dyrekcji Pekao S.A.

Zgodnie z postanowieniami Umowy całkowity limit odpowiedzialności CA Consulting S.A. w danym roku kalendarzowym nie przekroczy 100% wynagrodzenia z tytułu świadczenia usług określonych w Umowie otrzymanego przez CA Consulting S.A. w danym roku kalendarzowym, zaś kwota wezwania kilkudziesięciokrotnie przekracza ten limit i w żaden sposób nie jest uzasadniona w przesłanym wezwaniu.

Comarch S.A. informuje, że CA Consulting S.A. w całości odrzucił roszczenie banku jako niezasadne. Informuje również, że Grupa Comarch nadal świadczy na bieżąco usługi w ramach Umowy zawartej z Bankiem.

W ocenie Zarządu Comarch S.A. zaistniała sytuacja nie będzie miała istotnego wpływu na działalność operacyjną i sytuację finansową Grupy Comarch.

O szczegółach Spółka informowała w raporcie bieżącym nr [RB-3-2017](#) z dnia 23 marca 2017 r

11.2.2. Nota obciążeniowa od Tauron Dystrybucja S.A.

Zarząd Comarch S.A. informował raportem bieżącym [RB-19-2017](#) o otrzymaniu w dniu 24 października 2017 roku przez Comarch S.A. – jako lidera konsorcjum w składzie: Comarch S.A., Apator Rector sp. z o.o., Tukaj Mapping Central Europe sp. z o.o. oraz Eurosystem S.A. („Konsorcjum”) noty obciążeniowej wystawionej przez Tauron Dystrybucja S.A. (dalej: „Tauron”) wzywającej członków Konsorcjum do solidarnej zapłaty kwoty 30 246 071,61 PLN. Przedmiotowa nota obciążeniowa, zgodnie z jej treścią, została wystawiona przez Tauron tytułem kar umownych naliczonych za zwłokę w wykonaniu umowy z dnia 15 czerwca 2012 roku na wykonanie i wdrożenie Systemu Zarządzania Majątkiem Sieciowym zawartej pomiędzy Tauron a Konsorcjum („Umowa”).

Comarch S.A. informował, że stosownie do regulacji obowiązujących wewnątrz Konsorcjum każdy z członków Konsorcjum odpowiada za prawidłowe wykonywanie swojego zakresu zadań i obowiązków, ponosząc adekwatną do tego zakresu odpowiedzialność z tytułu kar umownych.

Na kwotę kary umownej wskazanej w otrzymanej notce obciążeniowej składają się:

- a) Kara umowna w kwocie 22 149 507,94 PLN naliczona za zwłokę w wykonaniu paszportyzacji, za której wykonanie byli odpowiedzialni poszczególni członkowie Konsorcjum w zakresie ich obowiązków wynikających z Umowy,
- b) Kara umowna w kwocie 2 469 063,87 PLN naliczona za zwłokę w wykonaniu Etapu 2 Umowy, za którego wykonanie jest odpowiedzialny Apator Rector sp. z o.o.
- c) Kara umowna w kwocie 5 627 499,80 PLN naliczona za zwłokę w wykonaniu Etapu 3 Umowy, za którego wykonanie jest odpowiedzialny Apator Rector sp. z o.o.

W ocenie Comarch S.A. za całkowicie niezasadną zarówno co do podstawy, jak też wysokości uznać należy karę umowną w kwocie 22 149 507,94 PLN, która została naliczona za zwłokę w wykonaniu paszportyzacji, w szczególności z uwagi na brak podstawy kontraktowej do jej naliczenia. Za niezasadne uznać należy również pozostałe kary umowne, w szczególności z uwagi na nieuwzględnienie przez Tauron okoliczności mających wpływ na terminowość realizacji Umowy, a leżących po stronie Tauron.

Comarch S.A. informował, że podjęcie niezbędne kroki prawne potwierdzające brak obowiązku zapłaty przez Comarch S.A. kar umownych wynikających z wystawionej przez Tauron noty obciążeniowej. Jednocześnie, z uwagi na okoliczności sprawy, w ocenie Zarządu Spółki nie istnieje aktualnie konieczność zawiązania rezerwy na potencjalne roszczenia z tytułu kar umownych wskazanych w notcie obciążeniowej.

PO DACIE BILANSU

11.2.3. Aneks do umowy z Bankiem Pekao S.A. na świadczenie Kompleksowej Obsługi Eksploatacyjnej Systemu Comarch Internet Banking

Zarząd Comarch S.A. informował raportem bieżącym [RB-2-2018](#) z dnia 5 stycznia 2018 r., w nawiązaniu do raportu bieżącego nr [RB-3-2017](#) z dnia 24 marca 2017 r., Zarząd Comarch S.A. informuje o otrzymaniu podpisanego aneksu do umowy Kompleksowej Obsługi Eksploatacyjnej Systemu CIB Comarch Internet Banking (bankowość korporacyjna) zawartej z Bankiem Pekao S.A. a CA Consulting S.A., spółkę zależną Comarch S.A., w dniu 23 grudnia 2005 r. (dalej: „Umowa”). W ramach aneksu ustalony został nowy zakres i termin realizacji usługi. Strony oświadczyły również, że nie mają wobec siebie żadnych roszczeń wynikających z niewykonywania lub nienależytego wykonywania ww. Umowy, co oznacza brak roszczenia Banku Pekao S.A. wobec CA Consulting S.A., o którym Zarząd Comarch S.A. informował w raporcie bieżącym nr [RB-3-2017](#).

11.2.4. Zawarcie ugody z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

W nawiązaniu do raportu bieżącego nr [RB-14-2014](#) z dnia 19 maja 2014 roku (dotyczącego otrzymania noty księgowej od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dalej: "ARiMR") obejmującej karę umowną w wysokości 32 455 497,28 zł (słownie: trzydzieści dwa miliony czterysta pięćdziesiąt pięć tysięcy czterysta dziewięćdziesiąt siedem złotych 28/100) w związku z realizacją przez Comarch S.A. umowy z dnia 29 kwietnia 2013 roku („Umowa OFSA”) oraz raportu bieżącego nr [RB-4-2015](#) z dnia 15 stycznia 2015 roku [informującego o doręczeniu Comarch S.A. w dniu 14 stycznia 2015 r. pozwu o zapłatę kwoty 34 493 717,28 zł (słownie: trzydzieści cztery miliony czterysta dziewięćdziesiąt trzy tysiące siedemset siedemnaście złotych oraz 28/100) - wniesionego przeciwko Comarch S.A. przez ARiMR do Sądu Okręgowego w Warszawie III Wydział Cywilny - z tytułu naliczonych przez ARiMR kar umownych, raportem bieżącym nr [RB-6-2018](#) Zarząd Comarch S.A. poinformował o zawarciu w dniu 23 kwietnia 2018 r. ugody pomiędzy Comarch S.A. a ARiMR przed mediatorem sądowym. W ramach tej ugody - czyniąc sobie wzajemne ustępstwa - Strony zgodnie postanowiły, że kary umowne należne ARiMR w związku z nienależytym wykonywaniem przez Comarch S.A. Umowy OFSA, wynoszą 3 478 473,60 zł (słownie: trzy miliony czterysta siedemdziesiąt osiem tysięcy czterysta siedemdziesiąt trzy złote oraz 60/100) i że zostaną one rozliczone z należnym Comarch S.A. od ARiMR odszkodowaniem, którego wysokość w ramach wzajemnych ustępstw ustalono w kwocie 1 478 098,24 zł (słownie: jeden milion czterysta siedemdziesiąt osiem tysięcy dziewięćdziesiąt osiem złotych oraz 24/100) - z tytułu utraconych korzyści wynikających z niezawarcia przez ARiMR z konsorcjum Comarch S.A. oraz Comarch Polska S.A. umowy na „Utrzymanie i rozwój Systemu Informatycznego Agencji – SIA (ZSZiK, IACSplus, GIS, SIZ, PZSIPplus, PA)” („dalej Umowa SIA”) - wskutek zawarcia tej umowy z innym wykonawcą. W wyniku ugody łączna wartość kary umownej do zapłaty przez Comarch S.A. wyniesie 2 000 375,36 zł (słownie: dwa miliony trzysta siedemdziesiąt pięć złotych oraz 36/100), co mieści się w rezerwie zawiązanej przez Comarch S.A. w 2014 roku w kwocie 2 276 882,40 zł (słownie: dwa miliony dwieście siedemdziesiąt sześć tysięcy osiemset osiemdziesiąt dwa oraz 40/100). Jednocześnie w ramach w/w ugody ARiMR zrzekła się dalej idących roszczeń z tytułu kar umownych związanych z wykonywaniem Umowy OFSA, a Comarch S.A. zrzekł się wszelkich dalej idących roszczeń związanych z niezawarciem Umowy SIA. Zarząd Comarch S.A. informuje, iż podjął działania mające na celu zatwierdzenie w/w ugody przez właściwy sąd.

12. Główne inwestycje krajowe i zagraniczne (papiery wartościowe, instrumenty finansowe, wartości niematerialne i prawne oraz nieruchomości), w tym inwestycje kapitałowe dokonane poza grupą jednostek powiązanych oraz opis metod ich finansowania a także ocena możliwości realizacji zamierzeń inwestycyjnych, w tym inwestycji kapitałowych, w porównaniu do wielkości posiadanych środków

Grupa Comarch nie ogranicza obszaru swojego działania jedynie do terytorium Polski. Dysponując produktami konkurencyjnymi międzynarodowo, Grupa konsekwentnie zwiększa wartość sprzedaży zagranicznej koncentrując się szczególnie na rynku Europy Zachodniej. Sprzedaż jest realizowana zarówno bezpośrednio do klienta końcowego (bądź to przez Comarch S.A. lub inną spółkę Grupy Comarch) lub przez firmy partnerskie.

W najbliższych latach w ramach Grupy Comarch będą kontynuowane projekty inwestycyjne, które pozwolą na dalszą ekspansję firmy w nowych obszarach działalności i na nowych rynkach. Będą one finansowane m.in. ze środków pieniężnych posiadanych przez Spółki Grupy Comarch, jak również z wykorzystaniem kredytów bankowych.

12.1. Inwestycje kapitałowe

Wszystkie inwestycje kapitałowe zostały opisane w punkcie [17.2.](#)

12.2. Nieruchomości

Grupa na podstawie umowy zawartej w dniu 18 marca 2016 roku pomiędzy Comarch S.A., a firmą Budimex S.A. zrealizowała VI etap inwestycji w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie (budynek SSE7). Przedmiotem umowy było wybudowanie budynku biurowego wraz z infrastrukturą drogową i techniczną oraz dostawą niezbędnych materiałów i urządzeń. Powierzchnia całkowita budynku wynosi 27 736 m². W dniu 30 października 2017 r. został podpisany aneks do ww. umowy ([RB-20-2017](#)), w którym planowany termin zakończenia inwestycji został wydłużony do 31 grudnia 2017 roku. Prace objęte pierwotnym zakresem umowy zostały wykonane do dnia 31 grudnia 2017 r., natomiast w dniu 25 stycznia 2018 roku został podpisany aneks do ww. umowy ([RB-3-2018](#)), zlecający Wykonawcy prace dodatkowe związane z budynkiem SSE7. W rezultacie, kwota kontraktu uległa zwiększeniu o 2 721 tys. PLN do poziomu 69 999 tys. PLN, a planowany termin zakończenia prac objętych aneksem został ustalony na 30 czerwca 2018 roku. Nakłady inwestycyjne poniesione w związku z ww. umową do dnia 31 grudnia 2017 roku wyniosły 65 673 tys. PLN.

W 2017 r. nie dokonywano zakupów nieruchomości gruntowych.

13. Uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy i Rady Nadzorczej

13.1. Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW w Warszawie

Zgodnie z zasadą szczegółową nr II.Z.11 zawartą w części II "Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016" Zarząd Comarch S.A. poinformował w raporcie bieżącym nr [EBI-2-2017](#), że uchwałą nr 10/05/2017 z dnia 29 maja 2017 r. Rada Nadzorcza Comarch S.A. pozytywnie zaopiniowała projekty uchwał Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Spółki z dnia 27 czerwca 2017 r.

Zgodnie z zasadą szczegółową nr II.Z.10. zawartą w części II "Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016" Zarząd Comarch S.A. zaprezentował w raporcie bieżącym nr [EBI-1-2017](#) sprawozdanie z działalności Rady Nadzorczej Comarch S.A. za okres od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r., ocenę sytuacji Spółki z uwzględnieniem oceny systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Spółki, ocenę sposobu wypełniania obowiązków informacyjnych dotyczących stosowania

ładu korporacyjnego oraz ocenę racjonalności prowadzonej przez Spółkę polityki w zakresie działalności sponsoringowej i charytatywnej.

13.2. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy z dnia 27 czerwca 2017 roku

a) Zwołanie WZA, porządek obrad i informacje dotyczące udziału w WZA emitenta

Dnia 29 maja 2017 r. Zarząd Comarch Spółka Akcyjna z siedzibą w Krakowie, działając na podstawie przepisów art. 395, art. 399 § 1, art. 402 z indeksem 1 oraz art. 402 z indeksem 2 Kodeksu Spółek Handlowych (dalej „KSH”) oraz art. 14 Statutu Spółki, zwołał Zwyczajne Walne Zgromadzenie na dzień 27 czerwca 2017 r., na godzinę 11.00 w Krakowie przy ul. Prof. Michała Życzkowskiego 23. Zarząd Spółki przedstawił w tym dniu również porządek obrad oraz projekty uchwał na niniejsze Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy wraz z uzasadnieniami. Zgodnie z art. 402 z indeksem 2 KSH Zarząd Spółki przekazał także informacje dotyczące udziału w Walnym Zgromadzeniu Spółki, w szczególności:

- prawo akcjonariusza do żądania umieszczenia poszczególnych spraw w porządku obrad Walnego Zgromadzenia,
- prawo akcjonariusza do zgłaszania projektów uchwał,
- sposób wykonywania prawa głosu przez pełnomocnika,
- możliwość i sposób uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej,
- sposób wypowiadania się w trakcie Walnego Zgromadzenia przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej,
- sposób wykonywania prawa głosu drogą korespondencyjną lub przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej,
- dzień rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu wyznaczono na 11 czerwca 2017 r.,
- informacja o prawie uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu,
- lista akcjonariuszy,
- dostęp do dokumentacji,
- adresy strony internetowej oraz adres poczty elektronicznej.

O szczegółach Spółka informowała raportem bieżącym nr [RB-10-2017](#) z dnia 29 maja 2017 r.

b) Uchwały podjęte na WZA emitenta

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy podjęło uchwały między innymi w następujących sprawach:

- wyboru Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia;
- wykreślenia z porządku obrad punktu dotyczącego wyboru Komisji Skrutacyjnej;
- uchwalenia porządku obrad;
- zatwierdzenia sprawozdania finansowego Comarch S.A. za rok obrotowy 1.01.2016 - 31.12.2016;
- zatwierdzenia sprawozdania Zarządu z działalności Spółki za rok obrotowy 1.01.2016 - 31.12.2016;
- zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego Comarch S.A. za rok obrotowy 1.01.2016 - 31.12.2016;
- zatwierdzenia sprawozdania Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Comarch za rok obrotowy 1.01.2016 - 31.12.2016;
- zatwierdzenia sprawozdania Rady Nadzorczej Spółki z działalności w 2016 roku, zawierającego ocenę sytuacji Spółki;
- podziału zysku netto za rok obrotowy 1.01.2016 - 31.12.2016;
- udzielenia członkom Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki absolutorium z wykonywania przez nich obowiązków w roku obrotowym 1.01.2016 - 31.12.2016;
- zmiany Regulaminu Rady Nadzorczej Comarch S.A.;
- zmiany statutu Spółki. W dniu 27 czerwca 2017 roku Walne Zgromadzenie Comarch S.A. zmieniło Statut Spółki w ten sposób, że w art. 8 ust. 4 dodano lit. d): „d) zbycie na rzecz osoby prawnej prawa polskiego albo obcego albo jednostki organizacyjnej nie posiadającej

osobowości prawnej prawa polskiego albo obcego, w tym w szczególności na rzecz ułomnej osoby prawnej prawa polskiego albo obcego („Struktura”) kontrolowanej w rozumieniu art. 8 ust. 5 Statutu wyłącznie przez akcjonariusza wnoszącego (zbywającego) akcje imienne uprzywilejowane do Struktury („Akcjonariusz Wnoszący”) albo (współ)kontrolowanej wyłącznie przez wstępnych, zstępnych, rodzeństwo lub małżonka Akcjonariusza Wnoszącego albo wyłącznie przez niektóre lub wszystkie z tych osób („Osoba bądź Osoby Bliskie”) i Akcjonariusza Wnoszącego łącznie („Struktura Kontrolowana”) oraz zbycie akcji imiennych uprzywilejowanych przez jedną Strukturę Kontrolowaną na rzecz innej Struktury Kontrolowanej.” (Raport bieżący [RB-13-2017](#) z dn. 27 czerwca 2017 roku). Zmiany w statucie zostały zarejestrowane w KRS w dniu 23 sierpnia 2017 r. o czym Spółka informowała raportem bieżącym [RB-16-2017](#) z dnia 31 sierpnia 2017 r.

Pełna treść uchwał została przekazana do publicznej wiadomości raportem bieżącym nr [RB-13-2017](#) z dnia 27 czerwca 2017 r.

c) Uchwała WZA w sprawie podziału zysku za 2016 rok

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki podjęło Uchwałę nr 9 w sprawie podziału zysku netto za rok obrotowy 1.01.2016 - 31.12.2016. Walne Zgromadzenie postanowiło, że wypracowany w roku obrotowym od 1 stycznia 2016 do 31 grudnia 2016 zysk netto w kwocie 45 588 464,11 PLN zostanie podzielony w ten sposób, że:

1. Kwota 12 200 023,50 PLN zostanie wypłacona w formie dywidendy. Dywidendę w kwocie 1 PLN 50 gr za jedną akcję otrzymają osoby będące akcjonariuszami spółki w dniu 31 lipca 2017 roku. Liczba akcji objętych dywidendą wynosi 8 133 349 sztuk.
2. Pozostała część zysku netto w kwocie 33 388 440,61 PLN zostanie przekazana na kapitał zapasowy.

Dywidenda została wypłacona w dniu 11 sierpnia 2017 roku.

O szczegółach spółka informowała raportem bieżącym nr [RB-14-2017](#) z dnia 27 czerwca 2017 r.

W dniu 8 maja 2017 r. raportem bieżącym nr [RB-6-2017](#) Zarząd Comarch S.A. poinformował, że zarekomenduje Zwyczajnemu Walnemu Zgromadzeniu Comarch S.A. podział zysku netto Spółki w kwocie 45 588 464,11 PLN wypracowanego za 2016 rok jak zaprezentowano powyżej. W dniu 15 maja 2017 r. Rada Nadzorcza Comarch S.A. pozytywnie zaopiniowała ([RB-8-2017](#) z dnia 15 maja 2017 r.) rekomendację Zarządu Comarch S.A. w sprawie podziału zysku netto za 2016 rok.

d) Lista akcjonariuszy uczestniczących w WZA emitenta

Zgodnie z listą akcjonariuszy uczestniczących w Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy Comarch S.A. w dniu 27 czerwca 2017 r., Elżbieta Filipiak oraz Janusz Filipiak posiadali co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na tym Zgromadzeniu, według szczegółów poniżej:

- Janusz Filipiak – 893 000 sztuk akcji, z których przysługiwało 4 465 000 głosów na WZA i które stanowiły 47,98% głosów na WZA; udział w ogólnej liczbie głosów Spółki: 29,52%;
- Elżbieta Filipiak – 846 000 sztuk akcji, z których przysługiwało 4 230 000 głosów na WZA i które stanowiły 45,45% głosów na WZA; udział w ogólnej liczbie głosów Spółki: 27,96%.

Całkowita liczba głosów wynikająca z wszystkich wyemitowanych akcji Comarch S.A. wynosi 15 126 949 głosów. Na WZA w dniu 27 czerwca 2017 roku brali udział akcjonariusze reprezentujący 9 306 334 głosów, co stanowi 61,52% w ogólnej liczbie głosów Spółki. O szczegółach Spółka informowała raportem bieżącym nr [RB-15-2017](#) z dnia 27 czerwca 2017 r.

14. Operacje na akcjach Comarch S.A.

14.1. Transakcje zbycia/nabycia akcji Spółki

Nie wystąpiły.

PO DACIE BILANSU

W dniu 12 lutego 2018 roku Zarząd Comarch S.A. otrzymał od osoby pełniącej obowiązki zarządcze powiadomienie o transakcji, o której mowa w art. 19 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku. Przedmiotowa transakcja dotyczyła zbycia w dniu 8 marca 2018r. 7 539 sztuk akcji zwykłych na okaziciela na rynku regulowanym po średnioważonej cenie 145,50 PLN za 1 akcję. Wartość transakcji wyniosła 1 096 924,50 PLN.

O szczegółach Spółka informowała raportem bieżącym nr [RB-5-2018](#) i [RB-5-2018/K](#) z dnia 12 marca 2018 r.

14.2. Program opcji menadżerskich dla Członków Zarządu

Nie wystąpił.

15. Pozostałe wydarzenia 2017 roku i po dacie bilansu

15.1. Terminy przekazywania raportów okresowych w 2017 roku

Zgodnie z § 103 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa nie będącego państwem członkowskim, Zarząd Comarch S.A. określił stałe daty przekazywania raportów okresowych w 2017 roku raportem bieżącym nr [RB-1-2017](#) z dnia 5 stycznia 2017 r.

15.2. Korekta podstawowych danych finansowych w raporcie biegłego z badania sprawozdania finansowego Comarch S.A. za 2016 rok.

W dniu 8 maja 2017 r. raportem bieżącym nr [RB-7-2017](#) Zarząd Comarch S.A. przekazał do wiadomości publicznej skorygowany raport roczny Comarch S.A. za 2016 rok.

Korekcie podlegały błędy edycyjne dotyczące podstawowych danych finansowych w raporcie biegłego z badania sprawozdania finansowego Comarch S.A. za 2016 rok:

1. Tabela zatytułowana „Podstawowe dane finansowe pochodzące z bilansu” (część II, strona 8 Raportu z badania).

Zapasy - było: 43.274, powinno być: 43.273;

Suma aktywów - było: 1.162.522, powinno być: 1.162.245;

Zobowiązania krótkoterminowe (w tym krótkoterminowe rezerwy i rozliczenia międzyokresowe bierne) - było: 246.222, powinno być: 245.310;

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług - było: 16.595, powinno być: 53.915;

Suma zobowiązań i rezerw na zobowiązania - było: 391.415, powinno być: 390.503.

2. „Informacje identyfikujące badane sprawozdanie finansowe” (część III, strona 9 Raportu z badania). Było:

Badane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone na dzień 31 grudnia 2016 roku i obejmuje:

- wprowadzenie do sprawozdania finansowego,

- bilans sporządzony na dzień 31 grudnia 2016 roku, który po stronie aktywów i pasywów wykazuje sumę 1.162.522.003,55 zł,

- rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku wykazujący zysk netto w kwocie 44.953.007,89 zł,

- zestawienie zmian w kapitale własnym za okres od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku wykazujące zwiększenie kapitału własnego o kwotę 39.201.703,72 zł,

- rachunek przepływów pieniężnych za okres od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku wykazujący zmniejszenie stanu środków pieniężnych o kwotę 16.602.272,10 zł,

- dodatkowe informacje i objaśnienia.

Powinno być:

Badane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone na dzień 31 grudnia 2016 roku i obejmuje:

- wprowadzenie do sprawozdania finansowego,
- bilans sporządzony na dzień 31 grudnia 2016 roku, który po stronie aktywów i pasywów wykazuje sumę 1.162.245 tys. zł,
- rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku wykazujący zysk netto w kwocie 45.588 tys. zł,
- zestawienie zmian w kapitale własnym za okres od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku wykazujące zwiększenie kapitału własnego o kwotę 39.837 tys. zł,
- rachunek przepływów pieniężnych za okres od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku wykazujący zmniejszenie stanu środków pieniężnych o kwotę 16.640 tys. zł,
- dodatkowe informacje i objaśnienia.

15.3. Wpływ zmian kursów walutowych na skonsolidowane wyniki Grupy Kapitałowej Comarch w I kwartale 2017 r.

W dniu 16 maja 2017 r. raportem bieżącym nr [RB-9-2017](#) Zarząd Comarch S.A. poinformował, że istotny wpływ na wyniki finansowe I kwartału 2017 będą miały zdarzenia nietypowe w postaci różnic kursowych oraz wyceny instrumentów finansowych opartych na kursach walut. Różnice kursowe powstały w wyniku znacznego umocnienia się PLN wobec głównych walut obcych (zwłaszcza EUR i USD) pomiędzy dniami bilansowymi (31 grudnia 2016 r. a 31 marcem 2017 r.).

15.4. Korekta danych w sprawozdaniu finansowym Comarch S.A. za 2016 rok.

W dniu 16 czerwca 2017 r. raportem bieżącym nr [RB-12-2017](#) Zarząd Comarch S.A. przekazał do wiadomości publicznej skorygowany raport roczny Comarch S.A. za 2016 rok. Korekcie podlegały błędy edycyjne w notach: Nota 3d UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH oraz nota 3e UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH. Szczegółowa informacja na ten temat została przedstawiona w erracie zamieszczonej w raporcie.

PO DACIE BILANSU

15.5. Terminy raportów okresowych w 2018 roku

W dniu 2 stycznia 2018 r. raportem bieżącym nr [RB-1-2018](#) Zarząd Comarch S.A. określił następujące stałe daty przekazywania raportów okresowych w 2018 roku:

- IV kwartał 2017 w dniu 01.03.2018 r.
- I kwartał 2018 w dniu 18.05.2018 r.
- III kwartał 2018 w dniu 16.11.2018 r.
- Skonsolidowany raport półroczny zawierający skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe oraz skrócone jednostkowe sprawozdanie finansowe za I półrocze 2018 roku w dniu 31.08.2018 r.
- Raport roczny za 2017 rok w dniu 27.04.2018 r.
- Skonsolidowany raport roczny za 2017 rok w dniu 27.04.2018 r.

15.6. Zawarte po dacie bilansu kontrakty forward

Grupa Comarch zawarła w okresie od 1 stycznia 2018 r. do dnia 27 kwietnia 2018 r. kontrakty terminowe na sprzedaż 4 000 tys. EUR oraz 2 000 tys. USD. Wartość netto kontraktów terminowych nierozliczonych na dzień 27 kwietnia 2018 r. wynosiła 20 477 tys. EUR oraz 5 615 tys. USD. Na dzień 27 kwietnia 2018 r. wycena otwartych kontraktów terminowych wyniosła 7 837 tys. zł. Kontrakty zapadają w terminie do 25 miesięcy od dnia bilansowego. Wszystkie kontrakty terminowe zostały zawarte w celu ograniczenia wpływu zmian kursów walut na wynik finansowy związany z realizowanymi przez spółki Grupy Comarch kontraktami handlowymi, w których wynagrodzenie ustalone jest w walutach obcych.

16. Osiągnięcia w zakresie badań i rozwoju

Globalizacja gospodarki światowej i liberalizacja handlu powoduje zanikanie barier dla firm i ich produktów. Rynek IT staje się rynkiem otwartym i globalnym, na którym następuje ciągłe porównywanie cen i jakości dostępnych produktów. Wraz ze wzrostem obecności kapitału zagranicznego w Polsce, nawet firmy IT działające wyłącznie na polskim rynku muszą oferować produkty konkurencyjne z punktu widzenia rynku globalnego. Comarch od samego początku działania wypracował reputację firmy technologicznej wytwarzającej nowoczesne produkty i z sukcesem je sprzedającej na rynku krajowym i zagranicznym. Dlatego nadal głównym celem strategicznym Comarch jest opracowywanie nowych, konkurencyjnych produktów, co pozwoli na zapewnienie dalszego rozwoju Comarch, a co za tym idzie zwiększenie jej wartości. Utrzymanie dynamiki sprzedaży wymaga nakładów na rozwój produktów oraz właściwą ich promocję i marketing. Dotyczy to zarówno modyfikacji już istniejących produktów i technologii jak również opracowywania nowych produktów.

Polityka Comarch zakłada prowadzenie prac badawczo-rozwojowych związanych z wdrożeniem nowych produktów oraz standaryzację produktów od samego początku ich przygotowania dla klienta. Dzięki temu, o ile nawet produkt został przygotowany na potrzeby konkretnego klienta, to część lub całość oprogramowania/kodu może być następnie wykorzystana do przygotowania standardowego produktu. W rezultacie owocuje to wyższą rentownością poszczególnych kontraktów oraz rozszerzeniem bazy klientów. Nakłady na prace badawczo-rozwojowe w 2017 roku osiągnęły wartość 144,1 mln PLN i tym samym osiągnęły 19,1% przychodów ze sprzedaży Grupy Comarch. Comarch przeznaczył na nie zarówno środki własne, jak i aktywnie pozyskiwał fundusze europejskie.

Comarch S.A.

W 2017 roku w ramach Działania 1.1 **Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020** współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego podpisana została umowa o dofinansowanie projektu „Wytworzenie technologii „IoT Mesh” i narzędzi wspierających”.

W ramach Działania 1.1 „Projekty B+R przedsiębiorstw”, Poddziałania 1.1.2 „Prace B+R związane z wytworzeniem instalacji pilotażowej/demonstracyjnej”, realizowany był projekt „Miasto zdrowia”.

Natomiast w ramach Działania 2.1 Wsparcie inwestycji w infrastrukturę B+R przedsiębiorstw, realizowany był projekt „Laboratorium badawczo-rozwojowe Internetu Rzeczy”.

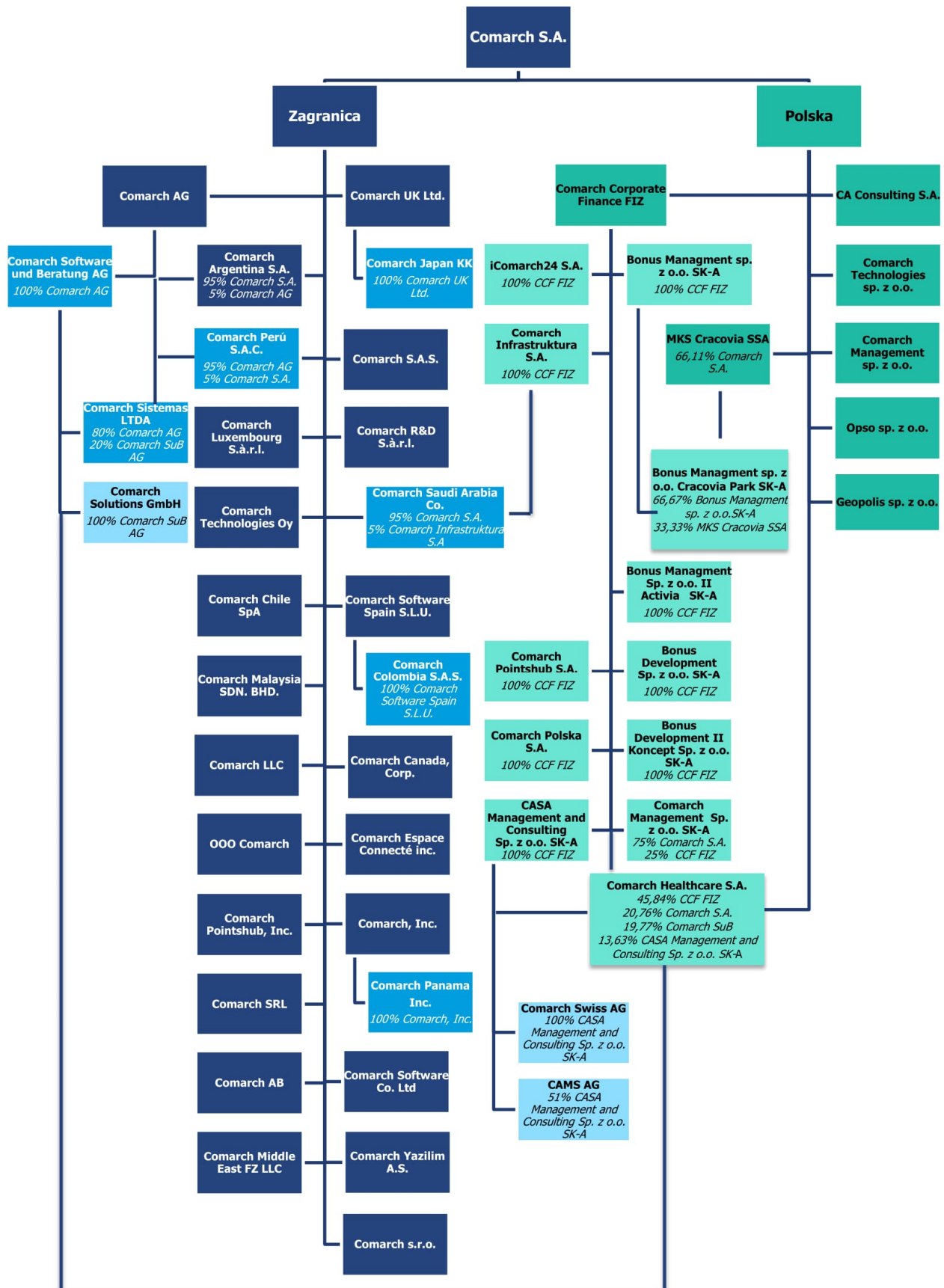
Fundusze
Europejskie
Inteligentny Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

17. Powiązania kapitałowe emitenta

17.1. Struktura kapitałowa Grupy Comarch

■ 100% Comarch S.A., chyba że wskazano inaczej.

17.2. Zmiany właścicielskie, zmiany kapitałowe oraz zmiany w strukturze organizacyjnej Grupy Comarch w 2017 roku

W dniu 19 marca 2017 r. została zarejestrowana spółka Comarch Saudi Arabia Co. z siedzibą w Rijadzie, o kapitale zakładowym 1 mln SAR składającym się z 1 000 udziałów o wartości 1 000 SAR każdy. Comarch S.A. posiada 95% udziałów w spółce, podczas gdy Comarch Infrastruktura S.A. posiada pozostałe 5% udziałów.

W dniu 27 marca 2017 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie spółki Comarch Healthcare S.A. podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego o 2 mln PLN, tj. z 8 114 806,00 PLN do 10 114 806,00 PLN. Comarch Software und Beratung AG objęła w całości i opłaciła nową emisję akcji, tj. 2 mln akcji o wartości nominalnej 1,00 PLN i cenie emisyjnej 10,00 PLN za jedną akcję. Dnia 24 lipca 2017 r. powyższe podwyższenie kapitału zostało zarejestrowane w KRS.

W dniu 3 kwietnia 2017 roku nastąpiło objęcie przez Comarch S.A. 100% udziałów spółki Geopolis sp. z o.o. Comarch S.A. nabyła całość autorskich praw majątkowych do oprogramowania ERGO należącego do Geopolis sp. z o.o. a także zobowiązała się do dokapitalizowania Geopolis sp. z o.o. kwotą 4 mln PLN, co nastąpiło w kwietniu 2017 roku. Łączna wartość transakcji wyniosła 8,05 mln PLN. Geopolis sp. z o.o. zajmuje się wspieraniem informatyzacji w jednostkach administracji publicznej poprzez tworzenie i wdrażanie zintegrowanych rejestrów i ewidencji o charakterze przestrzennym, systemów zarządzania państwowym zasobem geodezyjnym i kartograficznym oraz geoportali. Zakup Geopolis sp. z o.o. pozwoli Grupie Comarch na poszerzenie portfela produktów informatycznych dla sektora publicznego. O szczegółach przeprowadzonej transakcji Spółka informowała w raportach bieżących [RB-2-2017](#) z dnia 16 marca 2017 r., [RB-4-2017](#) z dnia 31 marca 2017 r., [RB-5-2017](#) z dnia 4 kwietnia 2017 r. W dniu 10 kwietnia 2017 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników podjęło uchwałę w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego spółki Geopolis sp. z o.o. z kwoty 50 000 PLN do kwoty 450 000 PLN poprzez utworzenie 800 nowych udziałów o wartości 500 PLN każdy. Wszystkie nowo utworzone udziały zostały objęte przez dotychczasowego jedynego wspólnika Spółki tj. Comarch S.A. W dniu 31 sierpnia 2017 r. podwyższenie kapitału zakładowego zostało zarejestrowane. Aktualnie kapitał zakładowy spółki wynosi 450 000 PLN i dzieli się na 900 udziałów.

W dniu 5 lipca 2017 r. Comarch S.A. wpłaciła 600 000 EUR tytułem podniesienia kapitału w spółce Comarch Software Spain S.L.U.

W dniu 7 lipca 2017 r. została zarejestrowana spółka Comarch Japan KK z siedzibą w Tokio o kapitale zakładowym 5 mln JPY składającym się z 100 udziałów o wartości 50 000 JPY każdy. Spółka Comarch UK posiada 100% udziałów i głosów w spółce Comarch Japan KK.

W dniu 10 października 2017 r. zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego w spółce Comarch Argentina S.A. z kwoty 100 000 ARS do kwoty 3 298 195 ARS.

W dniu 18 października 2017 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników spółki Comarch Management Sp. z o.o. podjęło uchwałę w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego spółki o kwotę 100 000 PLN, tj. z kwoty 300 000 PLN do kwoty 400 000 PLN poprzez utworzenie 1 000 nowych udziałów o wartości nominalnej 100 PLN każdy. Comarch S.A. objęła w całości nowo utworzone udziały i dokonała wpłaty na te udziały w wysokości 100 000 PLN. Do dnia publikacji niniejszego raportu powyższe podwyższenie kapitału nie zostało zarejestrowane w KRS.

W dniu 27 października 2017 r. Comarch SRL podjęła uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego do 900 000 EUR. Kwota podwyższenia w kwocie 200 000 EUR została opłacona przez Comarch S.A., jedynego udziałowca spółki. Nadwyżka wartości emisyjnej ponad wartość nominalną w kwocie 853 386,50 EUR została przeznaczona na pokrycie strat spółki Comarch SRL z lat ubiegłych.

17.3. Zmiany właścicielskie, zmiany kapitałowe oraz zmiany w strukturze organizacyjnej Grupy Comarch po dacie bilansu

W dniu 22 marca 2018 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie spółki Comarch Healthcare S.A. podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego o 2 mln PLN, tj. z 10 114 806,00 PLN do 12 114 806,00 PLN. Comarch Software und Beratung AG objęła w całości i opłaciła nową emisję akcji, tj. 2 mln akcji o wartości nominalnej 1,00 PLN i cenie emisyjnej 10,00 PLN za jedną akcję. Do dnia publikacji niniejszego raportu powyższe podwyższenie kapitału nie zostało zarejestrowane w KRS.

18. Oddziały Comarch S.A.

W dniu 31 grudnia 2017 r. Comarch S.A. posiadała oddziały w następujących miejscowościach: Tirana (oddział w Albanii), Białystok, Bielsko-Biała, Częstochowa, Gdańsk, Gliwice, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Poznań, Rzeszów, Tarnów, Toruń, Warszawa, Włocławek i Wrocław.

Działalność prowadzona w oddziałach nie odbiega charakterem od podstawowej działalności Spółki.

19. Raport danych niefinansowych

W dniu 27 kwietnia 2018 r. Spółka opublikowała na stronie <https://www.comarch.pl/relacje-inwestorskie/raporty-okresowe/2017/> skonsolidowany raport danych niefinansowych za 2017 rok.

20. Transakcje zawarte przez emitenta lub jednostkę od niego zależną z podmiotami powiązanymi na innych warunkach niż rynkowe

Nie wystąpiły.

21. Objasnienie różnic pomiędzy wynikami finansowymi wykazanymi w raporcie rocznym a wcześniej publikowanymi prognozami wyników na dany rok

Spółka nie publikowała prognozy wyników na 2017 rok.

22. Opis czynników i zdarzeń o nietypowym charakterze mających znaczący wpływ na działalność emitenta i osiągnięte zyski oraz ich ocena

Nie wystąpiły.

23. Zmiany w podstawowych zasadach zarządzania przedsiębiorstwem emitenta i jego grupą kapitałową

Nie wystąpiły.

24. Dane dotyczące umowy z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych

W dniu 29 maja 2017 r. Zarząd Comarch S.A. poinformował, że Rada Nadzorcza, działając na podstawie Art. 19 ust. 2 pkt 5) Statutu Spółki wybrała – jako podmiot uprawniony do badania sprawozdania finansowego - BDO Sp. z o.o., ul. Postępu 12, 02-676 Warszawa (KRS 0000293339), oraz wyraziła zgodę na zawarcie z tym podmiotem przez Comarch S.A. umowy w zakresie:

- a) przeglądu jednostkowego sprawozdania finansowego Comarch S.A. oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Comarch na dzień 30 czerwca 2017 roku;
- b) badania rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Comarch S.A. oraz rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Comarch na dzień 31 grudnia 2017 roku;
- c) przeglądu jednostkowego sprawozdania finansowego Comarch S.A. oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Comarch na dzień 30 czerwca 2018 roku;
- d) badania rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Comarch S.A. oraz rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Comarch na dzień 31 grudnia 2018 roku.

O szczegółach Spółka informowała raportem bieżącym nr [RB-11-2017](#) z dnia 29 maja 2017 r.

Szczegóły dotyczące wynagrodzenia podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych zostały zawarte w nocy 46 sprawozdania finansowego.

25. System kontroli programów akcji pracowniczych

Nie dotyczy.

26. Opis prowadzonej polityki w zakresie działalności sponsoringowej i charytatywnej

Biznes odpowiedzialny społecznie jest w znacznej mierze oparty na działaniach na rzecz lokalnej społeczności. Grupa Kapitałowa Comarch od początku swojej działalności szeroko angażuje się w działalność społeczną, propagując ideę stworzenia szerokiej platformy społecznej, na gruncie której propagowane są sport oraz najnowsze technologie IT. Istotne są również działania promujące zdrowy tryb życia i ochronę środowiska, pomoc zwierzętom, jak również zaangażowanie w kulturę oraz wspieranie inicjatyw lokalnych społeczności.

COMARCH DLA KULTURY

Współpraca Comarch S.A. oraz Parafii Mariackiej w dziele poprawy jakości muzyki organowej w kościele Mariackim

Comarch S.A. przeznaczyła również znaczną darowiznę na remont organów w kościele Mariackim w Krakowie i będzie współfundatorem nowego instrumentu oraz całego projektu rewitalizacji przestrzeni muzycznej w kościele.

*– Comarch coraz mocniej realizuje politykę społecznej odpowiedzialności biznesu i angażuje się w działalność na rzecz ochrony oraz odbudowy dziedzictwa narodowego. Jesteśmy firmą z Krakowa i zależy nam, aby to miasto rozwijało się właśnie jako miejsce spotkań miłośników szeroko pojętej kultury z całego świata. Dlatego od kilku lat wspieramy koncerty muzyki organowej w Kościele Mariackim, które gromadzą rzesze melomanów. Bazylika jest sercem i symbolem Krakowa, a hejnał grany z wieży mariackiej codziennie słyszą mieszkańcy z całej Polski i nie tylko. Najwyższy czas, aby i dźwięk organów rozbrzmiał z perfekcją należną temu miejscu – mówi **prof. Janusz Filipiak, założyciel i prezes Comarch S.A.***

Kolejny rok z rzędu Comarch S.A. sponsorowała także wydarzenie, które wpisało się na stałe do kalendarza kulturalnego Krakowa - koncert Last Night of the Proms, a także kolejną już edycję Mariackiego Festiwalu Organowego. Krakowska spółka sponsoruje to muzyczne wydarzenie od samego początku jego istnienia.

KONKURS GRANTOWY COMARCH CARES

W 2017 roku odbyły się dwie odsłony konkursu grantowego #ComarchCares, w którym zespoły pracowników Comarch S.A. wraz z wybraną instytucją, mogły zgłaszać projekty konkursowe, wspierające społeczności lokalne i przyczyniające się do rozwiązywania problemów w takich obszarach

jak: nowe technologie, ekologia i ochrona zwierząt, kultura, edukacja, sport, profilaktyka uzależnień, działania na rzecz osób niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży wykluczonej społecznie, seniorów. W ubiegłym roku granty (każdy w wysokości 2500 zł) otrzymały cztery projekty.

ŚWIĄTECZNIE DLA SPOŁECZOŚCI LOKALNYCH

Podobnie jak w roku 2016, tak i 2017 roku pracownicy z polskich spółek Comarch w oddziałach w całej Polsce włączyli się w organizację świątecznych zbiórek rzeczowych dla osób potrzebujących.

POMOC CZWORONOGOM

Podczas corocznych akcji charytatywnych pracownicy polskich spółek GK Comarch pamiętają również o bezdomnych zwierzętach. W 2017 roku po raz kolejny w głównej siedzibie firmy w Krakowie oraz kilku oddziałach w Polsce odbyły się zbiórki rzeczowe dla schronisk lub fundacji pomagających czworonogom. W 2017 roku wsparcie otrzymało aż 11 placówek w całej Polsce.

ZAZIELENIAMY KRAKÓW

250 sadzonek cisów posadzili wraz ze swoimi rodzinami pracownicy firmy Comarch S.A. w Ogrodzie Florianka na krakowskich Plantach. Akcja zorganizowana wspólnie z Zarządem Zieleni Miejskiej będzie kontynuowana w przyszłości.

POPULARYZACJA NAUKI

Od początku swojej działalności GK Comarch aktywnie współpracuje ze szkołami, uczelniami wyższymi oraz innymi placówkami edukacyjnymi. W poszczególnych oddziałach powstają inicjatywy pracowników wiążące się z poświęcaniem czasu dla studentów na dedykowanych kursach czy okazyjnych spotkaniach.

Firma kontynuuje program umożliwiający rozpoczęcie kariery w branży IT dla studentów. W 2017 roku odbyła się już 15. edycja wakacyjnego stażu dla studentów kierunków informatycznych i pokrewnych. Ponadto, Comarch S.A. już po raz trzeci włączył się w organizację Małopolskiej Nocy Naukowców.

SPORT I ZDROWY STYL ŻYCIA

Polskie spółki GK Comarch od prawie 25 lat angażuje się w propagowanie sportu wśród młodzieży oraz mieszkańców województwa małopolskiego, głównie przez sponsoring klubu sportowego Cracovia przez Comarch S.A. Promuje również zdrowy i aktywny styl życia wśród swoich pracowników.

W Polsce Comarch zachęca pracowników do przyjeżdżania rowerem do pracy, zapewniając infrastrukturę rowerową oraz okolicznościowe akcje związane z rowerami. Podczas dorocznego wydarzenia „Śniadanie rowerowe” pracownicy, którzy tego dnia przyjechali do pracy rowerem otrzymali zdrową przekąskę. Podczas corocznej, wielkiej plenerowej imprezy dla pracowników firmy i ich rodzin organizowane są zawody sportowe. Również wielu imprezom integracyjnym towarzyszą aktywności sportowe. GK Comarch zachęca swoich pracowników także do udziału w zewnętrznych imprezach sportowych. Dochód z wielu z nich przekazywany jest na cele społeczne.

W 2017 roku pracownicy spółek GK Comarch w Polsce uczestniczyli w kilkunastu imprezach biegowych w całej Polsce, a także rozgrywkach siatkarskich czy piłkarskich. Po raz kolejny spróbowali swoich sił podczas treningów Smocznych Łodzi.

W sezonie letnim 2017 roku pracownicy spółek GK Comarch w Polsce już po raz trzeci mogli zmierzyć się z wyzwaniami treningowymi podczas rywalizacji biegowych ComarchONrun, rowerowych ComarchONbike oraz ComarchONmove.

Do dyspozycji pracowników spółek GK Comarch w Krakowie i ich rodzin jest również Centrum Rekreacyjne Comarch.

27. Postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej**27.1. Postępowania dotyczące zobowiązań albo wierzytelności emitenta lub jednostki od niego zależnej, w których wartość stanowi co najmniej 10% kapitałów własnych emitenta**

Nie wystąpiły.

27.2. Dwa lub więcej postępowań dotyczących zobowiązań oraz wierzytelności, których łączna wartość stanowi odpowiednio co najmniej 10% kapitałów własnych emitenta wraz ze stanowiskiem emitenta w tej sprawie

Nie wystąpiły.

Kraków, 27 kwietnia 2018 r.

IMIĘ I NAZWISKO	STANOWISKO/FUNKCJA	PODPIS
Janusz Filipiak	Prezes Zarządu	
Marcin Dąbrowski	Wiceprezes Zarządu	
Paweł Prokop	Wiceprezes Zarządu	
Andrzej Przewięźlikowski	Wiceprezes Zarządu	
Zbigniew Rymarczyk	Wiceprezes Zarządu	
Konrad Tarański	Wiceprezes Zarządu	
Marcin Warwas	Wiceprezes Zarządu	

Comarch S.A.

Al. Jana Pawła II 39a

31-864 Kraków

ir@comarch.pl

+48 (12) 687 78 22

www.comarch.pl/relacje-inwestorskie/

Oświadczenie Zarządu w sprawie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Zarząd Comarch S.A. oświadcza, że podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych, dokonujący badania rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego za rok 2017 został wybrany zgodnie z przepisami prawa oraz że podmiot ten i biegli rewidenci, dokonujący badania tego sprawozdania, spełniali warunki do wyrażenia bezstronnej i niezależnej opinii o badanym rocznym sprawozdaniu finansowym, zgodnie z obowiązującymi przepisami i standardami zawodowymi.

Kraków, 27 kwietnia 2018 r.

IMIĘ I NAZWISKO	STANOWISKO/FUNKCJA	PODPIS
Janusz Filipiak	Prezes Zarządu	
Marcin Dąbrowski	Wiceprezes Zarządu	
Paweł Prokop	Wiceprezes Zarządu	
Andrzej Przewięźlikowski	Wiceprezes Zarządu	
Zbigniew Rymarczyk	Wiceprezes Zarządu	
Konrad Tarański	Wiceprezes Zarządu	
Marcin Warwas	Wiceprezes Zarządu	

Oświadczenie Zarządu w sprawie rzetelności sporządzenia sprawozdań finansowych

Zarząd Comarch S.A. oświadcza, że wedle naszej najlepszej wiedzy, roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe za rok 2017 i dane porównywalne sporządzone zostały zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości oraz że odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową emitenta oraz jego wynik finansowy, oraz że sprawozdanie z działalności emitenta zawiera prawdziwy obraz rozwoju i osiągnięć oraz sytuacji emitenta, w tym opis podstawowych zagrożeń i ryzyka.

Kraków, 27 kwietnia 2018 r.

IMIĘ I NAZWISKO	STANOWISKO/FUNKCJA	PODPIS
Janusz Filipiak	Prezes Zarządu	
Marcin Dąbrowski	Wiceprezes Zarządu	
Paweł Prokop	Wiceprezes Zarządu	
Andrzej Przewięźlikowski	Wiceprezes Zarządu	
Zbigniew Rymarczyk	Wiceprezes Zarządu	
Konrad Tarański	Wiceprezes Zarządu	
Marcin Warwas	Wiceprezes Zarządu	

**OŚWIADCZENIE ZARZĄDU
COMARCH S.A.
O STOSOWANIU ŁADU
KORPORACYJNEGO
W 2017 ROKU**

Spis treści

1.	Określenie zbioru zasad ładu korporacyjnego, któremu podlega emitent	3
2.	Postanowienia zbioru zasad ładu korporacyjnego, od których emitent odstąpił i wyjaśnienie przyczyn tego odstąpienia.....	3
3.	Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio znaczne pakiety akcji wg stanu na dzień 27 kwietnia 2018 r.	5
4.	Posiadacze papierów wartościowych, które dają specjalne uprawnienia kontrolne wraz z opisem tych uprawnień	5
5.	Wszelkie ograniczenia odnośnie do wykonywania prawa głosu, takie jak ograniczenie wykonywania prawa głosu przez posiadanie określonej części lub liczby głosów, ograniczenia czasowe dotyczące prawa głosu lub zapisy, zgodnie z którymi, przy współpracy spółki, prawa kapitałowe związane z papierami wartościowymi są oddzielone od posiadania papierów wartościowych	5
6.	Wszelkie ograniczenia dotyczące przenoszenia prawa własności papierów wartościowych emitenta.....	5
7.	Zasady dotyczące powoływania i odwoływania osób zarządzających oraz ich uprawnień, w szczególności prawo do podjęcia decyzji o emisji lub wykupie akcji	6
8.	Opis zasad zmiany statutu lub umowy spółki emitenta.....	6
9.	Sposób działania walnego zgromadzenia i jego zasadnicze uprawnienia oraz opis praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania, w szczególności zasady wynikające z regulaminu walnego zgromadzenia, jeżeli taki regulamin został uchwalony, o ile informacje w tym zakresie nie wynikają wprost z przepisów prawa.....	6
10.	Skład osobowy i zmiany, które w nim zaszły w ciągu ostatniego roku obrotowego, oraz opis działania organów zarządzających, nadzorujących lub administrujących emitenta oraz ich komitetów	8
11.	Opis głównych cech stosowanych w przedsiębiorstwie emitenta systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych.....	15

Oświadczenie Zarządu Comarch S.A. dotyczące stosowania w spółce zasad ładu korporacyjnego sporządzone zgodnie z § 91 ust. 5 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim.

1. Określenie zbioru zasad ładu korporacyjnego, któremu podlega emitent

Comarch S.A., Spółka notowana na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A., podlegała w 2017 roku zasadom ładu korporacyjnego określonym w dokumencie „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016” (załącznik do uchwały Rady Giełdy Nr 26/1413/2015 z 13 października 2015 r.). Treść zasad jest dostępna na stronie internetowej

https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/PDF/GPW_1015_17_DOBRE_PRAKTYKI_v2.pdf, która jest oficjalną stroną Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie poświęconą tym zagadnieniom.

Dokument dzieli się na sześć części:

- Polityka informacyjna i komunikacja z inwestorami,
- Zarząd i Rada Nadzorcza,
- Systemy i funkcje wewnętrzne,
- Walne zgromadzenie i relacje z akcjonariuszami,
- Konflikt interesów i transakcje z podmiotami powiązanymi,
- Wynagrodzenia.

W załączeniu do raportu rocznego przekazanego do publicznej wiadomości w dniu 28 kwietnia 2017 r., Zarząd Comarch S.A. przekazał, zgodnie z treścią §29 ust. 5 regulaminu giełdy, raport dotyczący stosowania zasad ładu korporacyjnego przez Comarch S.A. w 2016 roku.

Ponadto, w dniu 29 kwietnia 2016 r., Zarząd Comarch S.A. przekazał Informację na temat stanu stosowania przez spółkę rekomendacji i zasad zawartych w Zbiorze Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016., która jest także dostępna na stronie <http://www.comarch.pl/relacje-inwestorskie/lad-korporacyjny/>.

2. Postanowienia zbioru zasad ładu korporacyjnego, od których emitent odstąpił i wyjaśnienie przyczyn tego odstąpienia

a) Rekomendacje dotyczące dobrych praktyk spółek giełdowych

IV.R.2. Jeżeli jest to uzasadnione z uwagi na strukturę akcjonariatu lub zgłaszane spółce oczekiwania akcjonariuszy, o ile spółka jest w stanie zapewnić infrastrukturę techniczną niezbędną dla sprawnego przeprowadzenia walnego zgromadzenia przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, powinna umożliwić akcjonariuszom udział w walnym zgromadzeniu przy wykorzystaniu takich środków, w szczególności poprzez:

- 1) transmisję obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym,*
- 2) dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym, w ramach której akcjonariusze mogą wypowiadać się w toku obrad walnego zgromadzenia, przebywając w miejscu innym niż miejsce obrad walnego zgromadzenia,*
- 3) wykonywanie, osobiście lub przez pełnomocnika, prawa głosu w toku walnego zgromadzenia.*

Zasada nie jest w pełnym zakresie stosowana przez Spółkę. Akcjonariusz może uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika. Pełnomocnictwo do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu i wykonywania prawa głosu powinno być udzielone na piśmie lub w postaci elektronicznej. Udzielenie pełnomocnictwa w postaci elektronicznej nie wymaga opatrzenia bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu. Spółka nie przewiduje możliwości głosowania korespondencyjnego, głosowania przy

wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej ani uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, jednakże zapewnia transmisję obrad Walnego Zgromadzenia w czasie rzeczywistym i dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym. Ze względu na aktualną strukturę akcjonariatu (stosunkowo małe rozproszenie akcjonariuszy) w opinii Spółki wprowadzenie głosowania korespondencyjnego lub głosowania przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej nie jest w chwili obecnej uzasadnione.

b) Zasady szczegółowe dotyczące dobrych praktyk spółek giełdowych

VI.Z.4. Spółka w sprawozdaniu z działalności przedstawia raport na temat polityki wynagrodzeń, zawierający co najmniej:

- 1) ogólną informację na temat przyjętego w spółce systemu wynagrodzeń,*
- 2) informacje na temat warunków i wysokości wynagrodzenia każdego z członków zarządu, w podziale na stałe i zmienne składniki wynagrodzenia, ze wskazaniem kluczowych parametrów ustalania zmiennych składników wynagrodzenia i zasad wypłaty odpraw oraz innych płatności z tytułu rozwiązania stosunku pracy, zlecenia lub innego stosunku prawnego o podobnym charakterze – oddzielnie dla spółki i każdej jednostki wchodzącej w skład grupy kapitałowej,*
- 3) informacje na temat przysługujących poszczególnym członkom zarządu i kluczowym menedżerom pozafinansowych składników wynagrodzenia,*
- 4) wskazanie istotnych zmian, które w ciągu ostatniego roku obrotowego nastąpiły w polityce wynagrodzeń, lub informację o ich braku,*
- 5) ocenę funkcjonowania polityki wynagrodzeń z punktu widzenia realizacji jej celów, w szczególności długoterminowego wzrostu wartości dla akcjonariuszy i stabilności funkcjonowania przedsiębiorstwa.*

Spółka w zakresie ujawniania wynagrodzeń stosuje powszechnie obowiązujące przepisy prawa. Spółka spełnia zasadę VI.Z.4 częściowo. Comarch S.A. posiada politykę wynagrodzeń, która określa formę, strukturę i poziom wynagrodzeń pracowników Spółki, w tym członków organów zarządzających i nadzorczych. Wynagrodzenie dla członków zarządu Spółki ustala Rada Nadzorcza w oparciu o kwalifikacje, doświadczenie oraz zakres obowiązków członka zarządu. Wynagrodzenia członków zarządu zawierają zmienne składniki, których wysokość jest uzależniona od osiągniętych wyników finansowych oraz od stopnia realizacji wyznaczonych przez Radę Nadzorczą celów. Wynagrodzenie członków zarządu jest wypłacane przez Spółkę oraz przez jednostki zależne, w zależności od stopnia zaangażowania danego członka zarządu w działalność operacyjną poszczególnych jednostek zależnych. Wynagrodzenie członków Rady Nadzorczej określa Walne Zgromadzenie, nie zawiera ono składników zmiennych. Spółka w sprawozdaniu z działalności przedstawia wysokość łącznego wynagrodzenia członków zarządu (bez podziału na składniki stałe i zmienne) oraz rady nadzorczej, w podziale na wypłacone przez Spółkę oraz łącznie przez pozostałe jednostki Grupy.

3. Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio znaczne pakiety akcji wg stanu na dzień 27 kwietnia 2018 r.

Akcjonariusze	Ilość akcji	% kapitału zakładowego	Liczba głosów na WZA Spółki	% głosów na WZA Spółki
Janusz Filipiak	1 997 027	24,55	5 569 027	36,82
Elżbieta Filipiak	1 323 461	16,27	4 707 461	31,12
Pozostali członkowie Zarządu	84 146	1,04	121 746	0,80
MetLife OFE	841 097	10,34	841 097	5,56
Inni akcjonariusze	3 887 618	47,80	3 887 618	25,70
Razem	8 133 349	100,00	15 126 949	100,00

4. Posiadacze papierów wartościowych, które dają specjalne uprawnienia kontrolne wraz z opisem tych uprawnień

Janusz Filipiak, Prezes Zarządu Comarch S.A., jest posiadaczem 893 000 akcji uprzywilejowanych co do głosu (1:5). Przysługuje z nich 4 465 000 głosów na walnym zgromadzeniu Spółki. Elżbieta Filipiak, Przewodniczący Rady Nadzorczej Comarch S.A. jest posiadaczem 846 000 akcji uprzywilejowanych co do głosu (1:5). Przysługuje z nich 4 230 000 głosów na walnym zgromadzeniu Spółki. Paweł Prokop, Wiceprezes Zarządu Comarch S.A. jest posiadaczem 9 400 akcji uprzywilejowanych co do głosu (1:5). Przysługuje z nich 47 000 głosów na walnym zgromadzeniu Spółki.

5. Wszelkie ograniczenia odnośnie do wykonywania prawa głosu, takie jak ograniczenie wykonywania prawa głosu przez posiadanie określonej części lub liczby głosów, ograniczenia czasowe dotyczące prawa głosu lub zapisy, zgodnie z którymi, przy współpracy spółki, prawa kapitałowe związane z papierami wartościowymi są oddzielone od posiadania papierów wartościowych

Nie dotyczy.

6. Wszelkie ograniczenia dotyczące przenoszenia prawa własności papierów wartościowych emitenta

Zgodnie z treścią art. 8 pkt 7 statutu Comarch S.A.

„7. Zbycie akcji imiennych wymaga zgody Zarządu udzielonej w formie pisemnej. W przypadku odmowy zbycia, Zarząd w terminie 2 miesięcy od zgłoszenia Spółce zamiaru przeniesienia akcji wyznacza nabywcę oraz cenę akcji. Cena akcji nie może być niższa niż średnia cena giełdowa z trzech ostatnich miesięcy poprzedzających miesiąc zgłoszenia, pod warunkiem, że akcje Spółki będą w obrocie giełdowym. W przeciwnym przypadku cena akcji nie może być niższa niż wartość księgowa przypadająca na akcję na ostatni dzień bilansowy. Cena jest płatna w terminie jednego miesiąca od dnia uchwały Zarządu wskazującej nabywcę akcji.”

7. Zasady dotyczące powoływania i odwoływania osób zarządzających oraz ich uprawnień, w szczególności prawo do podjęcia decyzji o emisji lub wykupie akcji

a) Zasady powoływania i odwoływania

Zgodnie z treścią statutu Spółki Zarząd Spółki składa się z 2 do 8 osób powoływanych i odwoływanych przez Walne Zgromadzenie. Członków Zarządu powołuje się na okres wspólnej kadencji trwającej trzy lata. Walne Zgromadzenie ustala zasady i regulaminy wynagrodzenia dla członków Zarządu, przy czym kompetencja ta może zostać przekazana częściowo lub w całości Radzie Nadzorczej. Rada Nadzorcza może z ważnych powodów zawiesić w czynnościach poszczególnych lub wszystkich członków Zarządu oraz może delegować członków Rady Nadzorczej na okres nie dłuższy niż 3 miesiące do czasowego wykonywania czynności członków Zarządu, którzy zostali odwołani, złożyli rezygnację lub z innych przyczyn nie mogą sprawować swoich czynności.

b) Uprawnienia zgodnie z art. 9, 20 - 22 Statutu Comarch S.A. i Kodeksem Spółek Handlowych (KSH)

- Zarząd może ustanawiać prokurentów.
- Do składania oświadczeń w imieniu Spółki oraz reprezentowania Spółki przed Sądem i poza Sądem upoważnieni byli w 2017 roku jednoosobowo Prezes Zarządu albo dwóch członków Zarządu działających łącznie lub też jeden członek Zarządu działający łącznie z prokurentem.
- W umowach pomiędzy Spółką, a członkami Zarządu oraz w sporach z nimi reprezentuje Spółkę Rada Nadzorcza lub pełnomocnik powołany uchwałą Walnego Zgromadzenia. Rada Nadzorcza może upoważnić w drodze uchwały jednego lub więcej członków Rady Nadzorczej do dokonywania takich czynności prawnych.
- Organizację wewnętrzną Spółki określa Zarząd.
- Zgodnie z art. 445 i art. 446 Kodeksu Spółek Handlowych walne zgromadzenie podejmuje uchwałę w sprawie zmiany statutu przewidującą upoważnienie zarządu do podwyższenia kapitału zakładowego w granicach kapitału docelowego. Zgodnie z art. 9 ust. pkt 5 Statutu Comarch S.A. w ramach kapitału docelowego Zarząd Spółki może wydawać akcje tylko w zamian za wkłady pieniężne oraz nie może wydawać akcji uprzywilejowanych lub przyznawać akcjonariuszowi osobistych uprawnień, o których mowa w art. 354 Kodeksu Spółek Handlowych. W zakresie wszystkich spraw związanych z podwyższeniem kapitału zakładowego w ramach kapitału docelowego, w szczególności w sprawie wyłączenia lub ograniczenia prawa poboru oraz ustalenia ceny emisyjnej, wymagane jest uzyskanie zgody Rady Nadzorczej.

8. Opis zasad zmiany statutu lub umowy spółki emitenta

Podejmowanie uchwał w sprawie zmian w statucie, w tym podwyższenia lub obniżenia kapitału zakładowego oraz uchwały o istotnej zmianie przedmiotu działalności Spółki należy do kompetencji walnego zgromadzenia.

9. Sposób działania walnego zgromadzenia i jego zasadnicze uprawnienia oraz opis praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania, w szczególności zasady wynikające z regulaminu walnego zgromadzenia, jeżeli taki regulamin został uchwalony, o ile informacje w tym zakresie nie wynikają wprost z przepisów prawa

1. Walne Zgromadzenia są zwyczajne i nadzwyczajne.
2. Zwyczajne Walne Zgromadzenie Zarząd zwołuje najpóźniej do końca czerwca każdego roku.

3. Walne Zgromadzenia zwołuje się zgodnie z Kodeksem Spółek Handlowych, Statutem Spółki i Regulaminem Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy z dnia 28 czerwca 2010 r.
4. Zgromadzenia odbywają się w siedzibie Spółki.
5. W Walnym Zgromadzeniu powinno uczestniczyć co najmniej dwóch członków Zarządu Spółki i co najmniej dwóch członków Rady Nadzorczej.
6. Na Walnym Zgromadzeniu obecny jest biegły rewident, jeżeli przedmiotem obrad Walnego Zgromadzenia są sprawy finansowe Spółki.
7. Dopuszczalny jest udział w Walnym Zgromadzeniu przedstawicieli mediów jako publiczności.
8. Prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu Spółki przysługuje osobom będącym akcjonariuszami Spółki na 16 (szesnaście) dni przed datą Walnego Zgromadzenia.
9. Akcjonariusz będący osobą fizyczną może uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika.
10. Akcjonariusz nie będący osobą fizyczną może uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu przez osobę uprawnioną do składania oświadczeń woli w jego imieniu lub przez pełnomocnika.
11. Przewodniczący Walnego Zgromadzenia kieruje obradami, podejmuje decyzje w sprawach proceduralnych i porządkowych oraz jest uprawniony od interpretowania niniejszego Regulaminu.
12. Do czynności Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia należy m.in.:
 - czuwanie nad sprawnym przebiegiem obrad zgodnie z ustalonym porządkiem i procedurą,
 - udzielanie głosu,
 - przyjmowanie wniosków i projektów uchwał, poddawanie ich pod dyskusję oraz
 - zarządzanie i przeprowadzanie głosowań.
13. Walne Zgromadzenie dokonuje wyboru trzyosobowej Komisji Skrutacyjnej spośród kandydatów zgłoszonych przez Przewodniczącego Zgromadzenia. Do jej obowiązków należy czuwanie nad prawidłowym przebiegiem każdego głosowania, nadzorowanie obsługi głosowania oraz sprawdzanie i ogłaszanie wyników. W przypadku gdy w Walnym Zgromadzeniu bierze udział niewielka ilość akcjonariuszy nie przeprowadza się wyborów Komisji Skrutacyjnej, chyba że akcjonariusz lub pełnomocnik zgłosi wniosek o dokonanie wyboru Komisji Skrutacyjnej. W przypadku nie przeprowadzenia wyborów Komisji Skrutacyjnej jej uprawnienia wykonuje Przewodniczący Walnego Zgromadzenia.
14. Walne Zgromadzenie podejmuje decyzje w formie uchwał, przyjmowanych w głosowaniu jawnym z następującym zastrzeżeniem, że tajne głosowanie zarządza się w przypadku:
 - głosowania nad wyborem lub odwołaniem członków organów Spółki lub likwidatorów,
 - wniosków o pociągnięcie do odpowiedzialności członków organów Spółki lub likwidatorów,
 - w sprawach osobowych,
 - żądania zgłoszonego przez choćby jednego akcjonariusza,
 - w innych przypadkach określonych w obowiązujących przepisach.
15. Akcjonariusze zgłaszają kandydatów na członków Rady Nadzorczej Przewodniczącemu Walnego Zgromadzenia na piśmie lub ustnie.
16. Zgłaszający kandydaturę na członka Rady Nadzorczej powinien ją szczegółowo uzasadnić, wskazując w szczególności na wykształcenie i doświadczenie zawodowe kandydata.
17. Przed podjęciem uchwał o wyborze członków Rady Nadzorczej, Walne Zgromadzenie podejmuje uchwałę o ilości członków Rady Nadzorczej.
18. Spółka może zorganizować Walne Zgromadzenie w sposób umożliwiający akcjonariuszom udział w Walnym Zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej.

10. Skład osobowy i zmiany, które w nim zaszły w ciągu ostatniego roku obrotowego, oraz opis działania organów zarządzających, nadzorujących lub administrujących emitenta oraz ich komitetów

a) Rada Nadzorcza wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 r.:

Imię i nazwisko	Funkcja
Elżbieta Filipiak	Przewodniczący Rady
Maciej Brzeziński	Wiceprzewodniczący Rady
Robert Bednarski	Członek Rady
Danuta Drobnia	Członek Rady
Wojciech Kucharzyk	Członek Rady
Anna Ławrynowicz	Członek Rady
Anna Pruska	Członek Rady

Rada Nadzorcza Comarch S.A. sprawuje stały nadzór nad działalnością Spółki we wszystkich dziedzinach jej działalności. Rada Nadzorcza Spółki działa na podstawie przepisów Kodeksu Spółek Handlowych, Statutu, zasad Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW obowiązujących w Spółce oraz Regulaminu Rady Nadzorczej Spółki uchwalonego dnia 30 czerwca 2003 r. przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy (wraz z późniejszymi zmianami). Szczegółowy opis działania Rady Nadzorczej znajduje się w powyższych dokumentach.

b) Główne zapisy Regulaminu Rady Nadzorczej Comarch S.A.:

1. Rada Nadzorcza składa się z 3 - 7 osób wybieranych przez Walne Zgromadzenie. Walne Zgromadzenie ustala, w drodze uchwały, przed głosowaniem nad kandydatami na członków Rady Nadzorczej, liczbę członków Rady Nadzorczej.
2. Członków Rady Nadzorczej powołuje się na okres wspólnej kadencji trwającej trzy lata.
3. Członkowie Rady Nadzorczej wykonują swoje czynności osobiście. Każdy z członków Rady Nadzorczej może być odwołany przed upływem kadencji. Członkowie Rady Nadzorczej mogą być wybierani ponownie.
4. Walne Zgromadzenie wybiera spośród członków Rady Nadzorczej – Przewodniczącego, Viceprzewodniczącego, a w miarę potrzeb także Sekretarza Rady.
5. Przewodniczący Rady Nadzorczej:
 - zwołuje posiedzenia Rady Nadzorczej;
 - prowadzi posiedzenia Rady Nadzorczej; oraz
 - otwiera obrady Walnego Zgromadzenia Spółki.
6. W razie nieobecności Przewodniczącego funkcje te sprawuje Viceprzewodniczący Rady Nadzorczej.
7. Spośród swoich członków Rada Nadzorcza może wybierać komitety nadzorujące określony sektor działalności Spółki, w szczególności komitet ds. audytu.
8. Komitety te mogą odbywać odrębne posiedzenia. Komitety mogą podejmować uchwały, których przedmiotem mogą być wnioski pokontrolne dotyczące funkcjonowania Spółki.
9. Posiedzenia Rady Nadzorczej zwołuje Przewodniczący Rady Nadzorczej. Zarząd lub inny członek Rady Nadzorczej może żądać od Przewodniczącego Rady Nadzorczej zwołania posiedzenia Rady Nadzorczej, podając proponowany porządek posiedzenia. Przewodniczący Rady Nadzorczej zobowiązany jest do zwołania posiedzenia w terminie 2 tygodni od otrzymania wniosku. Jeżeli

posiedzenie nie zostanie zwołane zgodnie ze zdaniem powyższymi wnioskodawca może zwołać posiedzenie samodzielnie.

10. Porządek posiedzenia Rady Nadzorczej jest ustalany przez podmiot zwołujący posiedzenie Rady Nadzorczej i wraz z materiałami jest przekazywany członkom Rady Nadzorczej 3 (trzy) dni przed planowaną datą posiedzenia, chyba że zachodzą okoliczności uzasadniające skrócenie tego terminu.
11. Porządek posiedzenia Rady Nadzorczej może być zmieniony lub uzupełniony.
12. Posiedzenia Rady Nadzorczej powinny odbywać się co najmniej cztery razy w roku obrotowym.
13. Uchwały Rady Nadzorczej zapadają większością głosów obecnych. W przypadku równej ilości głosów decydujący jest głos Przewodniczącego.
14. Uchwała Rady Nadzorczej jest ważnie podjęta, jeżeli na posiedzenie Rady Nadzorczej zostali zaproszeni wszyscy jej członkowie i w posiedzeniu uczestniczy więcej niż połowa członków Rady Nadzorczej, w tym Przewodniczący lub Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej.
15. Uchwały Rady Nadzorczej mogą być podjęte także bez odbycia posiedzenia w drodze pisemnego głosowania, o ile wszyscy członkowie Rady Nadzorczej wyrażą zgodę na piśmie na podejmowanie uchwał w takim trybie.
16. Posiedzenia Rady Nadzorczej mogą się również odbywać przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, takich jak telefon, fax, poczta elektroniczna bądź wykorzystanie sieci "Internet" w inny sposób, telekonferencja, i innych środków telekomunikacyjnych.
17. Członkowie Rady Nadzorczej mogą brać udział w podejmowaniu uchwał Rady Nadzorczej oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka Rady Nadzorczej.
18. Podejmowanie uchwał przez Radę Nadzorczą w trybie, o którym mowa powyżej jest niedopuszczalne w sprawach opisanych w art. 388 § 4 Kodeksu Spółek Handlowych, tj.:
 - wyboru Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej;
 - powołania i odwołania członka Zarządu;
 - zawieszenia w czynnościach członka Zarządu.
19. W posiedzeniach Rady Nadzorczej mogą brać udział członkowie Zarządu. Zarząd Spółki jest zawiadamiany o terminie i porządku obrad posiedzeniach Rady Nadzorczej.
20. Rada Nadzorcza może zapraszać wskazanych członków Zarządu do uczestniczenia w danym posiedzeniu.
21. Na każdym posiedzeniu Rada Nadzorcza jest informowana przez Spółkę o bieżących wynikach finansowych jednostkowych i skonsolidowanych oraz o istotnych sprawach dotyczących działalności Spółki, w tym - jeśli uzasadnia to sytuacja Spółki - o ryzyku związanym z działalnością i sposobach zarządzania tym ryzykiem.
22. Członkowie Zarządu nie uczestniczą w tych częściach posiedzeń Rady Nadzorczej, które dotyczą odwołania, odpowiedzialności oraz ustalania wynagrodzenia członków Zarządu.
23. Posiedzenia Rady Nadzorczej są protokołowane. Protokół powinien zawierać ustalony porządek obrad, imiona i nazwiska obecnych członków Rady Nadzorczej oraz wyniki głosowania nad poszczególnymi uchwałami.
24. Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Spółki.
25. Do szczególnych kompetencji Rady Nadzorczej należy:
 - ocena rocznego sprawozdania finansowego Spółki oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Comarch;
 - ocena sprawozdania Zarządu z działalności Spółki i z działalności Grupy Kapitałowej Comarch oraz wniosków Zarządu Spółki co do podziału zysku albo pokrycia strat;

- składanie Walnemu Zgromadzeniu pisemnego sprawozdania z wyników czynności, o których mowa w punktach powyżej;
 - nadzorowanie wykonania przez Zarząd uchwał Walnego Zgromadzenia;
 - dokonywanie wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego Spółki i Grupy Kapitałowej Comarch; Rada Nadzorcza może podjąć uchwałę w przedmiocie określenia ostrzejszych niż wymagane przepisami prawa kryteria niezależności biegłego rewidenta;
 - powoływanie i odwoływanie członków Zarządu oraz ustalanie wynagrodzenia z tytułu pełnienia funkcji członka Zarządu, a także zawieszanie z ważnych powodów w czynnościach poszczególnych lub wszystkich członków Zarządu oraz delegowanie członków Rady Nadzorczej do czasowego wykonywania czynności członków Zarządu;
 - wyrażanie zgody na podwyższenie kapitału zakładowego w ramach kapitału docelowego;
 - wyrażanie zgody na nabycie i zbycie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości;
 - wyrażanie zgody na zasiadanie członków Zarządu Spółki w zarządach lub radach nadzorczych spółek spoza Grupy Kapitałowej Comarch;
 - wyrażanie zgody na zawarcie przez Spółkę istotnej umowy z akcjonariuszem posiadającym co najmniej 5% ogólnej liczby głosów w Spółce lub podmiotem powiązanym;
 - wyrażanie zgody na zawarcie z subemitentem umowy, o której mowa w art. 433 § 3 Kodeksu Spółek Handlowych;
 - wykonywanie względem członków Zarządu w imieniu Spółki uprawnień wynikających ze stosunków pracy;
 - zatwierdzanie strategii rozwoju Spółki;
 - opiniowanie przedkładanych przez Zarząd i akcjonariuszy projektów uchwał Walnego Zgromadzenia.
26. Raz w roku Rada Nadzorcza podejmuje uchwałę, w której zawarte są ocena sytuacji Spółki, sprawozdanie z działalności Rady Nadzorczej, ocena sposobu wypełniania przez Spółkę obowiązków informacyjnych dotyczących stosowania zasad ładu korporacyjnego, ocena racjonalności prowadzonej przez Spółkę polityki w zakresie działalności sponsoringowej, charytatywnej lub innej o zbliżonym charakterze. Dokument ten Rada Nadzorcza przedkłada Walnemu Zgromadzeniu.
27. W celu wykonywania swoich obowiązków Rada Nadzorcza ma prawo badać wszystkie dokumenty Spółki, żądać od Zarządu i pracowników Spółki sprawozdań i wyjaśnień oraz dokonywać rewizji stanu majątku Spółki. Rada Nadzorcza ma prawo żądania dla swoich potrzeb wykonywania niezbędnych ekspertyz i badań w zakresie spraw będących przedmiotem nadzoru i kontroli.
28. Rada Nadzorcza wykonuje swe czynności kolegalnie. Może jednak delegować członków Rady Nadzorczej do indywidualnego wykonywania poszczególnych czynności nadzorczych.
29. Członek Rady Nadzorczej powinien mieć przede wszystkim na względzie interes Spółki. Członek Rady Nadzorczej powinien unikać podejmowania aktywności zawodowej lub pozazawodowej, która mogłaby prowadzić do powstawania konfliktu interesów lub wpływać negatywnie na jego reputację jako członka organu spółki, a w przypadku powstania konfliktu interesów powinien niezwłocznie go ujawnić.
30. Członek Rady Nadzorczej zobowiązuje się do informowania pozostałych członków Rady Nadzorczej o zaistniałym konflikcie interesów oraz nie uczestniczy w obradach dotyczących danej sprawy. W przypadku wątpliwości Rada Nadzorcza podejmuje uchwałę w przedmiocie istnienia konfliktu interesów.
31. Członkowie Rady Nadzorczej zobowiązani są do zachowania w tajemnicy wszelkich informacji na temat działalności Spółki lub podmiotów wchodzących w skład Grupy Kapitałowej Comarch uzyskanych w związku z pełnioną funkcją.
32. Każdy z członków Rady Nadzorczej w terminie 14 dni od dnia wyboru powinien złożyć pisemne oświadczenie o spełnianiu lub niespełnianiu kryteriów niezależności członka Rady Nadzorczej. W przypadku osiągnięcia przez jakikolwiek podmiot co najmniej 5% głosów na Walnym Zgromadzeniu Spółki, Zarząd informuje o tym członków Rady Nadzorczej na piśmie na najbliższym posiedzeniu

Rady Nadzorczej. W takiej sytuacji członkowie Rady Nadzorczej zobowiązani są do złożenia pisemnej informacji o powiązaniach z takim podmiotem w terminie 14 dni od dnia posiedzenia, na którym otrzymali informację Zarządu. Członek Rady Nadzorczej ma obowiązek bez wezwania Spółki aktualizować przekazane wcześniej oświadczenie w terminie 14 dni od zaistnienia zmiany w zakresie spełniania lub niespełniania kryteriów niezależności.

33. Członek Rady Nadzorczej delegowany do stałego i indywidualnego sprawowania nadzoru nie może bez zgody Spółki zajmować się interesami konkurencyjnymi ani też uczestniczyć w spółce konkurencyjnej jako wspólnik, lub członek organu spółki kapitałowej, bądź uczestniczyć w innej osobie prawnej jako członek organu. Zakaz ten obejmuje także udział w konkurencyjnej spółce kapitałowej, w przypadku posiadania w niej przez członka Rady Nadzorczej co najmniej 10% udziałów lub akcji bądź prawa do powoływania co najmniej jednego członka zarządu.
34. Zgodę na prowadzenie działalności konkurencyjnej przez członka Rady Nadzorczej delegowanego do stałego i indywidualnego sprawowania nadzoru podejmuje Rada Nadzorcza.
35. Członek Rady Nadzorczej nie może przyjmować korzyści, które mogłyby mieć wpływ na bezstronność i obiektywizm przy podejmowaniu przez niego decyzji lub rzutować negatywnie na ocenę niezależności jego opinii i sądów.
36. W przypadku uznania przez członka Rady Nadzorczej, że decyzja Rady Nadzorczej, stoi w sprzeczności z interesem Spółki, może on zażądać zamieszczenia w protokole posiedzenia rady nadzorczej jego stanowiska na ten temat.
37. Obowiązki członków Rady Nadzorczej
 - Członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do sporządzenia listy osób blisko z nimi związanych oraz do przekazania jej Spółce niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni.
 - Członkowie Rady Nadzorczej oraz osoby blisko z nimi związane są zobowiązani do przekazywania Spółce oraz Komisji Nadzoru Finansowego informacji o każdej transakcji zawieranej na ich własny rachunek w odniesieniu do akcji lub instrumentów dłużnych Spółki lub do instrumentów pochodnych bądź innych powiązanych z nimi instrumentów finansowych – jeśli wartość takiej transakcji lub suma wartości transakcji przekracza 5 000 euro. Obowiązek powiadomienia o transakcji ma zastosowanie do każdej kolejnej transakcji, gdy zostanie osiągnięta łączna kwota 5 000 euro w trakcie jednego roku kalendarzowego. Próg w wysokości 5 000 euro oblicza się poprzez dodanie bez kompensowania pozycji wszystkich transakcji. Członkowie Rady Nadzorczej zobowiązani są do przekazywania informacji o transakcjach niezwłocznie, jednak nie później niż w ciągu dwóch dni roboczych po dniu transakcji. Członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do pisemnego powiadomienia osób blisko z nimi związanych o ich obowiązkach wynikających z treści powyżej oraz do przechowywania kopii tego powiadomienia. W przypadku pojawienia się nowych osób blisko związanych, członek Rady Nadzorczej jest zobowiązany do pisemnego powiadomienia ich o obowiązkach wynikających z treści wyżej oraz sankcjach za naruszenie tych obowiązków, a także do przechowywania kopii tego powiadomienia. Oświadczenie podpisane przez osobę blisko związaną należy przekazać do Spółki niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie 7 dni.
 - Członek Rady Nadzorczej oddelegowany do stałego pełnienia nadzoru zobowiązany jest co miesiąc składać Radzie Nadzorczej pisemne sprawozdania z pełnionej funkcji.
 - Członek Rady Nadzorczej nie powinien rezygnować z pełnienia tej funkcji w trakcie kadencji, jeżeli mogłoby to uniemożliwić działanie Rady Nadzorczej, a w szczególności, jeśli mogłoby to uniemożliwić terminowe podjęcie istotnej dla Spółki uchwały.
 - Członkowie Rady Nadzorczej są wynagradzani za swe czynności według zasad określonych przez Walne Zgromadzenie.
 - Dwóch członków Rady Nadzorczej zobowiązanych jest do uczestniczenia w obradach Walnego Zgromadzenia. Członkowie Rady Nadzorczej wskazują między sobą osoby, które będą reprezentowały Radę Nadzorczą na Walnym Zgromadzeniu.
 - Członek Rady Nadzorczej powinien dokładać wszelkich starań, aby uczestniczyć w posiedzeniach Rady Nadzorczej.

- W przypadku wyboru członków Rady Nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami, każda grupa ma prawo delegować jednego spośród wybranych przez siebie członków Rady Nadzorczej do stałego, indywidualnego wykonywania czynności nadzorczych.
- Członkowie delegowani do stałego i indywidualnego wykonywania czynności nadzorczych mają prawo uczestniczenia w posiedzeniach Zarządu.

38. Wynagrodzenie członków Rady Nadzorczej delegowanych do stałego i indywidualnego wykonywania nadzoru ustala Rada Nadzorcza.

39. Koszty działalności Rady Nadzorczej pokrywa Spółka.

40. Rada Nadzorcza korzysta z pomieszczeń biurowych, urządzeń i materiałów Spółki.

41. Obsługę administracyjno-techniczną Rady Nadzorczej zapewnia Zarząd Spółki.

c) Komitety

W 2017 roku w skład Komitetu Audytu (odpowiednik Komisji Rewizyjnej w rozumieniu *załącznika I do Zalecenia Komisji Europejskiej z dnia 15 lutego 2005 r. dotyczącego roli dyrektorów niewykonawczych (...)*), wchodziły Pani Danuta Drobniać jako Przewodnicząca Komitetu Audytu, Pani Elżbieta Filipiak jako Członek Komitetu Audytu oraz Pan Robert Bednarski jako Członek Komitetu Audytu. Zgodnie z informacjami posiadanymi przez spółkę dwóch członków Komitetu Audytu spełnia warunki niezależności, w tym Przewodnicząca oraz przynajmniej jeden z nich posiada kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej.

W dniu 27 listopada 2017 r. Uchwałą nr 2/11/2017 Komitet Audytu Comarch S.A. przyjął Regulaminu Komitetu Audytu Rady Nadzorczej Comarch S.A.

d) Główne zapisy Regulaminu Komitetu Audytu Comarch S.A.:

1. Komitet Audytu składa się z co najmniej trzech członków, w tym z Przewodniczącego Komitetu Audytu, powołanych lub odwoływanych przez Radę Nadzorczą na okres jej kadencji spośród członków Rady Nadzorczej.
2. Większość członków Komitetu Audytu, w tym Przewodniczący jest niezależna od Spółki tj. spełnia kryteria niezależności.
3. Przynajmniej jeden członek Komitetu Audytu posiada wiedzę i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych.
4. Przynajmniej jeden członek Komitetu Audytu posiada wiedzę i umiejętności z zakresu branży, w której działa Comarch S.A. lub poszczególni członkowie w określonych zakresach posiadają wiedzę i umiejętności z zakresu tej branży.
5. Komitet sprawuje swoje funkcje kolegialnie.
6. Posiedzenia Komitetu odbywają się w siedzibie Spółki lub innym miejscu wskazanym przez osobę zwołującą posiedzenie.
7. Przewodniczący Komitetu Audytu może zapraszać na posiedzenia Komitetu Audytu pozostałych członków Rady Nadzorczej, członków Zarządu i pracowników Spółki, biegłego rewidenta oraz inne osoby, których udział w posiedzeniach Komitetu uznaje za ważny z punktu widzenia realizacji zadań Komitetu.
8. Komitet obraduje tak często jak jest to konieczne do skutecznej realizacji swoich zadań, ale nie rzadziej niż cztery razy w roku obrotowym.
9. Prawo wnoszenia spraw na posiedzenia Komitetu przysługuje każdemu jego członkowi, a także członkom Rady Nadzorczej oraz Zarządu.
10. Uchwała Komitetu Audytu jest ważnie podjęta, jeżeli na posiedzenie Komitetu Audytu zostali zaproszeni wszyscy jej członkowie i w posiedzeniu uczestniczy co najmniej połowa członków Komitetu Audytu.

11. Uchwały Komitetu Audytu zapadają większością głosów obecnych. W przypadku równej ilości głosów decydujący jest głos Przewodniczącego.

12. Protokoły z posiedzeń Komitetu Audytu wraz z wnioskami, zaleceniami i rekomendacjami Komitetu Audytu przedkładane są Radzie Nadzorczej, a także Zarządowi Spółki.

13. Zadania i uprawnienia Komitetu Audytu:

- monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej;
- przedkładanie zaleceń mających na celu zapewnienie rzetelności procesu sprawozdawczości finansowej w Spółce;
- monitorowanie wykonywania czynności rewizji finansowej;
- kontrolowanie i monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i firmy audytorskiej;
- informowanie Rady Nadzorczej o wynikach badania;
- dokonywanie oceny niezależności biegłego rewidenta oraz wyrażanie zgody na świadczenie przez niego dozwolonych usług niebędących badaniem w Spółce;
- opracowywanie polityki wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania;
- opracowywanie polityki świadczenia przez firmę audytorską przeprowadzającą badanie, przez podmioty powiązane z tą firmą audytorską oraz przez członka sieci firmy audytorskiej dozwolonych usług niebędących badaniem;
- określanie procedury wyboru firmy audytorskiej przez Spółkę;
- przedstawianie Radzie Nadzorczej rekomendacji dotyczącej wyboru firmy audytorskiej;
- badanie kwestii będących powodem rezygnacji z usług rewidenta zewnętrznego i wydawanie zaleceń w sprawie wymaganych czynności;
- monitorowanie skuteczności systemów kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania ryzykiem oraz audytu wewnętrznego;
- Komitet ma prawo badać każdą sprawę leżącą w zakresie jego odpowiedzialności.

14. Raz na pół roku przed terminem zatwierdzania sprawozdań rocznych i półrocznych, Komitet sporządza i składa Radzie Nadzorczej sprawozdanie ze swojej działalności.

15. Członek Komitetu Audytu powinien dokładać wszelkich starań, aby uczestniczyć w posiedzeniach Komitetu Audytu.

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. Rada Nadzorcza Comarch S.A. nie powołała komitetu ds. nominacji i komitetu ds. wynagrodzeń.

e) Zarząd wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 r.:

Imię i nazwisko	Funkcja
Janusz Filipiak	Prezes Zarządu
Marcin Dąbrowski	Wiceprezes Zarządu
Paweł Prokop	Wiceprezes Zarządu
Andrzej Przewięźlikowski	Wiceprezes Zarządu
Zbigniew Rymarczyk	Wiceprezes Zarządu
Konrad Tarański	Wiceprezes Zarządu
Marcin Warwas	Wiceprezes Zarządu

Zarząd Comarch S.A. prowadzi sprawy Spółki i działa na podstawie przepisów Kodeksu Spółek Handlowych, Statutu Comarch S.A., zasad Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW obowiązujących w Spółce, uchwał Rady Nadzorczej, uchwał Walnego Zgromadzenia, Regulaminu Zarządu Spółki z dnia 15 września 2017 r. oraz powszechnie obowiązujących przepisów prawa. Szczegółowy opis działania walnego zgromadzenia znajduje się w powyższych dokumentach.

f) Główne zapisy Regulaminu Zarządu Comarch S.A.:

1. Zarząd wykonuje swe obowiązki kolegialnie, podejmując uchwały na posiedzeniach Zarządu oraz w trybie określonym poniżej.
2. Posiedzenia Zarządu odbywają się co najmniej raz w miesiącu. W roku 2017 posiedzenia Zarządu odbywały się w budynku spółki SSE4 w Krakowie, przy ul. Prof. Michała Życzkowskiego 23 Krakowie lub w innym miejscu wskazanym przez zwołującego posiedzenie.
3. Posiedzenia Zarządu zwołuje Prezes Zarządu lub w razie jego nieobecności członek Zarządu zastępujący Prezesa Zarządu.
4. Posiedzenie Zarządu może odbyć się również bez formalnego zwołania, jeżeli na posiedzeniu Zarządu są obecni wszyscy członkowie Zarządu.
5. Prezes Zarządu lub w razie jego nieobecności osoba zastępująca Prezesa Zarządu zwołuje posiedzenia Zarządu na żądanie każdego z członków Zarządu z porządkiem posiedzenia wskazanym przez wnioskodawcę. Na takim posiedzeniu Zarządu mogą być rozpoznawane również inne sprawy, o ile zostaną zamieszczone w porządku obrad.
6. Posiedzeniom Zarządu przewodniczy Prezes Zarządu lub osoba zastępująca Prezesa Zarządu albo osoba wskazana przez Prezesa Zarządu.
7. Zarząd podejmuje decyzje w formie uchwał w drodze głosowania jawnego.
8. Na żądanie chociażby jednego z uczestniczących w posiedzeniu członków Zarządu, przewodniczący posiedzenia zarządza głosowanie tajne.
9. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów oddanych.
10. Dla ważności uchwał podejmowanych na posiedzeniu Zarządu niezbędne jest aby w posiedzeniu Zarządu uczestniczyło co najmniej 4 członków Zarządu, a w tym Prezes Zarządu lub osoba zastępująca Prezesa Zarządu.
11. Zarząd może podjąć uchwałę poza posiedzeniem Zarządu w drodze:
 - głosowania pisemnego – w takim przypadku każdy z członków Zarządu oddaje głos na piśmie i przekazuje Prezesowi Zarządu lub osobie zastępującej Prezesa Zarządu,
 - głosowania pisemnego – w trybie obiegowym – przez każdego z członków Zarządu poprzez złożenie podpisu pod treścią uchwały i jej przekazania Prezesowi Zarządu lub osobie zastępującej Prezesa Zarządu,
 - głosowania przy użyciu środków telekomunikacyjnych w postaci faksu, poczty e-mail, Internetu lub innych środków porozumiewania się na odległość.
 - Głosy oddane w sposób określony w punktach powyżej podlegają wpisaniu do księgi uchwał oraz są załączane do protokołów z posiedzeń Zarządu,
 - Do skutecznego podjęcia uchwały w sposób opisany tiret trzecim konieczne jest oddanie głosów przez wszystkich członków Zarządu.
12. W posiedzeniach Zarządu mogą brać udział osoby zaproszone.
13. Z posiedzeń Zarządu sporządza się protokół, który zawiera co najmniej:
 - datę i miejsce posiedzenia;
 - porządek posiedzenia;
 - imiona i nazwiska obecnych członków Zarządu;
 - imiona i nazwiska osób zaproszonych na posiedzenia Zarządu i obecnych na posiedzeniu;
 - dokładną treść uchwał;
 - liczbę głosów oddanych za lub przeciw uchwale oraz głosy wstrzymujące się;
 - informację o zagadnieniach będących przedmiotem dyskusji;
 - treść zgłoszonego zdania odrębnego;
 - podpisy obecnych na posiedzeniu członków Zarządu.

14. Protokoły z posiedzeń Zarządu gromadzone są w zbiorze protokołów posiedzeń Zarządu – zwanym Księgą Protokołów. Księgę Protokołów prowadzi Biuro Prezesa Zarządu.
15. Protokoły z posiedzeń Zarządu sporządzane są niezwłocznie przez Biuro Prezesa Zarządu.
16. Pełnienie funkcji w Zarządzie Spółki stanowi główny obszar aktywności zawodowej członka Zarządu. Dodatkowa aktywność zawodowa członka Zarządu nie może prowadzić do takiego zaangażowania czasu i nakładu pracy, aby negatywnie wpływać na właściwe wykonywanie pełnionej funkcji w Spółce. W szczególności członek Zarządu nie powinien być członkiem organów innych podmiotów, jeżeli czas poświęcony na wykonywanie funkcji w innych podmiotach uniemożliwia mu rzetelne wykonywanie obowiązków w Spółce.
17. W przypadku rezygnacji lub niemożności sprawowania czynności przez członka Rady Nadzorczej Zarząd Spółki niezwłocznie podejmuje odpowiednie działania w celu uzupełnienia lub dokonania zmiany w składzie Rady Nadzorczej.
18. Zarząd Spółki odpowiada za wdrożenie i utrzymanie skutecznych systemów kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem, compliance oraz funkcji audytu wewnętrznego.
19. Zarząd Spółki co najmniej raz w roku przedstawia Radzie Nadzorczej własną ocenę skuteczności funkcjonowania systemów i funkcji wraz z odpowiednim sprawozdaniem.
20. Członek Zarządu Spółki powinien unikać podejmowania aktywności zawodowej lub pozazawodowej, która mogłaby prowadzić do powstawania konfliktu interesów lub wpływać negatywnie na jego reputację jako członka organu Spółki. Członek Zarządu w przypadku bezpośredniej lub pośredniej sprzeczności interesów Spółki z interesami członka Zarządu ma obowiązek powiadomić Radę Nadzorczą Spółki o zaistniałym konflikcie.
21. Członek Zarządu nie może przyjmować korzyści, które mogłyby mieć wpływ na bezstronność i obiektywizm przy podejmowaniu przez niego decyzji lub rzutować negatywnie na ocenę niezależności jego opinii i sądów.
22. W przypadku uznania przez członka Zarządu, że decyzja Zarządu stoi w sprzeczności z interesem Spółki może on zażądać zamieszczenia w protokole posiedzenia Zarządu jego stanowiska na ten temat.
23. Członek Zarządu w przypadku bezpośredniej lub pośredniej sprzeczności interesów Spółki z interesami członka Zarządu ma obowiązek powiadomić Radę Nadzorczą Spółki o zaistniałym konflikcie.
24. Dwóch członków Zarządu zobowiązanych jest do uczestniczenia w obradach Walnego Zgromadzenia. Członkowie Zarządu wskazują między sobą osoby, które będą reprezentowały Zarząd na Walnym Zgromadzeniu.

11. Opis głównych cech stosowanych w przedsiębiorstwie emitenta systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych

Zarząd Spółki jest odpowiedzialny za prowadzenie rachunkowości spółki zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (tekst jednolity - Dz.U. 2016, poz. 1 047 z późn. zm.) oraz zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (tekst jednolity - Dz.U. z 2014, poz. 133 z późn. zm.).

Kontrola wewnętrzna i zarządzanie ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych w Comarch S.A. są realizowane zgodnie z obowiązującymi w Spółce wewnętrznymi procedurami sporządzania i zatwierdzania sprawozdań finansowych. Spółka prowadzi dokumentację (zgodną z ustawą o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r.) opisującą przyjęte przez nią zasady

rachunkowości, która zawiera między innymi informacje dotyczące sposobu wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego, sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych, systemu ochrony danych i ich zbiorów. Księgowania wszystkich zdarzeń gospodarczych są dokonywane przy użyciu komputerowego systemu ewidencji księgowej EGERIA i XL, które posiadają zabezpieczenia przed dostępem osób nieuprawnionych oraz funkcyjne ograniczenia dostępu.

Zarówno sprawozdania jednostkowe jak i skonsolidowane sporządzane są wspólnie przez pracowników działów księgowości, rynku kapitałowego, controllingu, finansowego pod kontrolą Głównej Księgowej i Dyrektora Finansowego. Sprawozdania roczne jednostkowe i skonsolidowane podlegają badaniu natomiast sprawozdania półroczne przeglądowi przez niezależnego biegłego rewidenta wybieranego przez Radę Nadzorczą Spółki.